

alphonse allais

să fim sobri!

Ilustraţia copertei: *Ion Dogaru Marinescu*

alphonse allais

----

să fim sobri!

SCHIȚE UMORISTICE

1971

EDITURA MINERVA

BUCUREŞTI

TEMPLIERII

Apăi ăsta era un tip, un tip nu glumă, un om şi jumătate! L-am văzut de peste douăzeci de ori, numai ce strângea calul între coapse şi oprea întregul escadron, iac-aşa.

Era brigadier pe vremea aceea. Cam al dracului în timpul serviciului, dar adorabil în particular.

Cum naiba îl chema? Un nume alsacian complicat care nu-mi vine în minte, gen Wurtz sau

Schwartz… Da, aşa parcă, Schwartz. De altfel, numele n-are nicio importanţă. De baştină din Neufbrisach, nici măcar din Neufbrisach, ci din împrejurimi.

Ce tip Schwartz ăsta!

Într-o duminică dimineaţa (eram în garnizoană la Oran), Schwartz îmi zice:

— Ce facem azi?

Îi răspund:

— Ce vrei tu, dragă Schwartz.

Atunci convenim să facem o plimbare pe mare.

Luăm o barcă, *trageţi tare, măi băieţi*! şi iată-ne în larg.

Era frumos afară, puţin vânt, dar cu toate astea frumos.

Zburam ca săgeata, fericiţi să vedem cum dispare la orizont coasta Africii.

Da' ştiu că-ţi fac poftă de mâncare vâslele astea! Mamă, mamă, ce masă i-am tras!

Mi-aduc aminte in special de-o costiţă din care n-a rămas decât un os indecent de curat.

Nu ne-am dat seama că, între timp, briza se răcorise şi că marea începuse să clipocească într-un fel îngrijorător.

— Drace! zice Schwartz, ar trebui…

De fapt, nu, nu-l chema Schwartz..

Avea un nume mai lung ca ăsta, ceva gen Schwartzbach. Să zicem Schwartzbach!

Atunci Schwartzbach îmi zice:

—Băieţaş, ar trebui să ne gândim la întoarcere.

Pas de te întoarce. Vântul sufla a furtună.

Vela e smulsă de-o rafală, o vâslă se duce dracului, luată de-un talaz. Iată-ne la cheremul valurilor.

Ne îndreptăm spre larg cu o viteză jalnică şi cu o zgâlţâială cumplită.

Pregătiţi pentru orice surpriză, ne scosesem cizmele şi vesta.

Noaptea se lăsa, uraganul se dezlănţuise.

Ah! grozavă idee pe capul nostru, să-ţi contemplăm azurul, o, Mediterană!

Şi apoi, beznă totală. Era aproape de miezul nopţii.

Deodată, un trosnet înfiorător. Atinsesem pământul.

Unde ne aflam oare?

Schwartzbach, sau mai degrabă Schwartzbaeher, căci acum mi-amintesc, îl chema Schwartzbaeher; Schwartzbaeher, zic, care ştia geografia ca pe apă (alsacienii sunt foarte culţi), îmi spune:

— Ne aflăm pe insula Rhodos, bătrâne.

Nu credeţi că administraţia, fie vorba între noi, ar trebui să aşeze plăci indicatoare pe toate insulele din Mediterana, căci te ia dracu când trebuie să te descurci cu ele, dacă nu eşti deprins?

Era întuneric beznă. Muraţi până la piele, ne-am căţărat pe stâncile falezei.

Nicio luminiţă la orizont. Halal de noi!

—O să ne dea lipsă la apel mâine dimineaţă, zisei, ca să zic şi eu ceva.

— Ba chiar şi mâine seară, răspunse amarnic Sehwartzbacher.

Mergeam prin tufe firave de drobiţe şi printre grozame care ne înţepau. Mergeam fără să ştim încotro, doar aşa, ca să ne încălzim.

— Ah! exclamă Sehwartzbacher, zăresc o luminiţă, vezi? acolo.

Am urmărit direcţia degetului lui Schwartzbacher, şi într-adevăr, licărea o luminiţă, dar foarte departe, o luminiţă stranie.

Nu era pur şi simplu lumina unei case, nici a vreunui sat, nu, era o luminiţă stranie.

Şi ne-am reluat mersul, accelerându-l.

În fine, am ajuns.

Pe stânci se înălţa un castel cu înfăţişare impunătoare, un castel de piatră, înalt, în care viaţa nu părea să fie totdeauna prea veselă.

Unul dintre turnurile castelului slujea drept capelă, şi luminiţa pe care-o zărisem nu era altceva

decât iluminarea sacră filtrată de înaltele vitralii gotice.

Se auzeau cântări, cântări grave şi bărbăteşti, cântări care-ţi făceau pielea ca de găină.

— Să intrăm, făcu Schwartzbacher hotărât.

— Pe unde?.

— Ah! poftim… să căutăm o ieşire.

Schwartzbacher zicea: „Să căutăm o ieşire'', dar voia să zică: „Să căutăm o intrare''.

Fiind, de altfel, acelaşi lucru, n-am mai crezut necesar să-i atrag atenţia asupra erorii sale relative, care poate că nu era decât un lapsus provocat de frig.

Existau o mulţime de intrări, dar erau toate închise, şi nicio sonerie. Aşadar, ca şi cum n-ar fi existat intrări.

Până la urmă, tot dând ocol castelului, am descoperit un zid mititel, pe care l-am putut sări.

— Acum, făcu Schwartzbacher, să căutăm bucătăria.

Probabil că în imobil nu exista bucătărie, căci niciun miros de tigaie nu ne-a gâdilat nările.

Ne plimbam pe nişte coridoare interminabile şi întortocheate.

Uneori, zbura câte-un liliac, atingându-ne obrazul doar cu pluşul lui.

Dând colţul unui coridor, cântările pe care le auzisem ne izbiră urechile de foarte aproape.

Ne aflam într-o încăpere uriaşă, care comunica, pare-se, cu capela.

— Ştiu ce e, făcu Schwartzbacher (sau mai degrabă Schwartzbachermann, acum mi-aduc aminte), ne aflăm în castelul Templierilor.

Nici n-apucase să-şi termine vorba, că o imensă uşă de fier se deschise larg

Am fost inundaţi de lumină.

Bărbaţi stăteau acolo, în genunchi, cu sutele, în zale de fier, cu căştile pe cap, şi înalţi ca bradul.

Se ridicară într-o prelungă zornăială de fiare, se întoarseră spre noi şi ne văzură.

Atunci, într-un glas, rostiră *Sabremain*![1] şi se avântară împotriva noastră, cu săbiile scoase.

Tare aş fi vrut să fiu în altă parte!

Fără să-şi piardă sângele rece, Schwartzbachermann îşi suflecă mânecile, luă poziţie de apărare şi strigă cu glas puternic:

— Ah! fir-ar să fie! domnilor Templieri, de-aţi fi şi-o sută de mii… să nu-mi spuneţi mie Durand dacă…

Ah! acum mi-aduc aminte, Durand îl cheamă. Taică-său era croitor la Aubervilliers. Durand, da, asta e…

Afurisitul ăsta de Durand! Ce tip!

SANCTA SIMPLICITAS

Există în lumea asta oameni complicaţi şi oameni simpli.

Oamenii complicaţi sunt cei care nu ţi-ar mişca nici degetul cel mic fără a avea aerul că pun în mişcare mecanismele cele mai misterioase. Existenţa anumitor oameni complicaţi pare un lung păienjeniş de arcuri în spirală şi de contragreutăţi.

Iată ce se cheamă oameni complicaţi.

Oamenii simpli, dimpotrivă, sunt nişte oameni care zic da când trebuie să zică da, nu când trebuie să zică nu, care-şi deschid umbrela când plouă (şi când au umbrelă) şi care o închid de îndată ce ploaia a stat. Oamenii simpli îşi urmează calea drept, afară de cazul când întâlnesc o baricadă care-i obligă să facă un ocol.

Iată ce se cheamă oameni simpli.

Printre oamenii cei mai simpli pe care i-am cunoscut există trei, dintre care unul a intrat în legătură cu ceilalţi doi în nişte împrejurări atât de simple încât vă cer îngăduinţa să vă spun povestea, dacă aveţi un minut.

Primul dintre aceşti oameni simpli este un tânăr gentilom, băiat tare frumuşel şi bogat, pe care-l cheamă Louis de Saint-Baptiste.

Ceilalţi doi sunt domnul Balizard, mare metalurgist din Haute-Marne, şi doamna Balizard, o femeie tânără, nu prea frumoasă, dacă vreţi, dar irezistibilă pentru cei cărora le place genul.

Într-o seară, doamna Balizard îl întrebă simplu pe soţul ei:

— Nu ne ducem odată la Paris să vedem Expoziţia?

— Imposibil, răspunse simplu metalurgistul; sunt interese mari în joc, şi-aş fi cel mai mare dobitoc din lume dacă mi-aş lăsa uzina tocmai acum.

— Bine, răspunse simplu doamna Balizard. O să aşteptăm.

— Dar cine te împiedică să te duci singură, dacă-ţi face plăcere?

— Bine, dragă.

Şi chiar a doua zi după această conversaţie (simplitatea nu exclude iuţeala), doamna Balizard lua, foarte simplu, expresul spre Paris.

Câteva zile după sosire, se afla la Cabaretul Românesc, foarte emoţionată de muzica lăutarilor (simplitatea nu exclude arta), când un tânăr înalt, tare frumuşel, se aşeză lângă ea

Era Louis de Saint-Baptiste.

O privi cu o simplitate nu lipsită de interes.

Ea îl privi în aceleaşi condiţii.

Şi el zise:

—Doamnă, aveţi exact fizionomia şi atitudinea care-mi plac la o femeie. Aş fi curios să ştiu dacă şi glasul dumneavoastră are timbrul care-mi place. Vă rog să-mi adresaţi câteva cuvinte.

— Cu plăcere, domnule. Şi eu vă găsesc foarte seducător, cu aerul dumneavoastră distins, cu ochii dumneavoastră albaştri care au o privire de copil şi cu părul dumneavoastră blond atât de fin şi ondulat natural.

— Sunt foarte mulţumit că ne plăcem. Să luăm masa împreună, vreţi?

Luară cina împreună în seara aceea, iar a doua zi luară împreună masa de prânz.

A treia zi n-au mai luat doar mesele împreună.

Dar toate acestea într-un mod atât de simplu!

Lucrurile cele mai plăcute au însă un sfârşit pe lumea asta, şi în scurtă vreme doamna Balizard fu nevoită să se întoarcă la Saint-Dizier.

Nu singură.

Dumnezeu îi binecuvântase trecătoarea şi (socialmente) vinovata legătură cu domnul de Saint-Baptiste.

Acesta din urmă a fost informat de îndată ce lucrul a fost sigur, şi inima lui simplă a fremătat toată de bucurie.

A fost fată.

Într-o bună dimineaţă a lunii următoare, Saint-Baptiste şi-a spus simplu:

— O să mă duc să-mi iau fetiţa.

Şi luă expresul de Saint-Dizier.

— Cu domnul Balizard, vă rog.

— Eu sunt, domnule.

— Iar eu sunt domnul Louis de Sairit-Baptiste, şi-am venit să-mi iau fetiţa.

— Care fetiţă?

— Fetiţa pe care doamna Balizard a născut-o săptămâna trecută.

— E fetiţa dumneavoastră?

— Exact.

— Ia te uită! mă mir că nevastă-mea nu mi-a spus nimic.

— Nu i-o fi dat prin gând.

— Tot ce se poate.

Şi domnul Balizard strigă cât îl ţinu gura:

— Marie!

(Marie e numele doamnei Balizard, un nume simplu.)

Mrie îşi făcu apariţia şi zise foarte simplu:

— Oh! Louis! Ce mai faci?

Dar domnul Balizard, care era niţeluş grăbit, scurtă efuziunile.

— Draga mea, domnul de Saint-Baptiste afirmă că e tatăl fetiţei.

— E perfect adevărat, dragul meu, am motive temeinice să ştiu precis acest lucru.

— Atunci trebuie să-i dăm copilul… Ocupă-te tu de treaba asta. Vă rog să mă iertaţi că vă părăsesc atât de brusc, dar e vorba de-o afacere importantă, furnituri de şine… Pe curând, Marie… Respectele mele, domnule.

— Bună ziua, domnule.

O CIUDATĂ PROBLEMĂ DE DREPT PENAL

Baronul Baldaquin de Grandpieu, sau, ca să-i dăm integral numele şi prenumele:

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu,

unul din cei mai frumoşi alexandrini cu care se poate mândri poezia unei ţări mari ca a noastră; baronul, zic, Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu, boier de ţară altminteri fără vreo altă importanţă, a fost, în cursul anului trecut, eroul unei tragice aventuri, în urma căreia, dacă n-a dat ortul popii, înseamnă că există un Dumnezeu şi pentru boierii de ţară.

Ajuns până la vârsta de patruzeci şi cinci, patruzeci şi şase de ani, fără să-l fi împuns nici cea

mai neînsemnată săgeată a tânărului şi inteligentului Cupidon, iată-l deodată pe idiotul nostru îndrăgostit *subito* de-o puştoaică bavareză, de altfel încântătoare, institutoare-guvernantă într-un castel învecinat cu al său.

Să te cheme Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu şi să te îndrăgosteşti de-o bavareză[2] nici măcar cu ciocolată (căci a cunoscut-o la un *five o'clock tea*), de-o străină de neam prost, poate chiar fiica vreunui hoţ de pendule din 1871, iată un lucru de care (din înaltul cerului, lăcaşul lor cel de pe urmă) sufletele ilustre şi cruciate ale strămoşilor Baldaquin de Grandpieu nu prea aveau a se făli!

Dar asta încă n-ar fi nimic.

Lucrurile aveau să ajungă şi mai departe.

Tânăra bavareză îl ţinea la distanţă pe baron.

— Pentru dumneata, oftă el într-o zi, m-aş duce până la capătul pământului.

(Ciudat mijloc de a-ţi demonstra înflăcărarea: s-o porneşti într-o asemenea şi încă atât de inutilă călătorie!)

— Dumneata, îi răspunse ea cu răceală, cu accentul ei de dincolo de Rhin, dumneata n-ai fi în stare să-ţi laşi conacul nici douăzeci şi patru de ore ca să vii să mă vezi la Nisa!

— Pleci la Nisa?

— Contesa, copiii şi cu mine plecăm joia viitoare.

— Eu voi pleca vineri.

…………………………………………………
……………..

Castelul Grandpieu se înalţă nu departe de Dijon, dominând comuna Plombieres (Coasta de Azur, prin urmare).

Rapidul care pleacă din Paris la ora 7 şi 20 seara ca să ajungă la Nisa pe la 10 şi 32 trece prin Dijon la 11 şi 30 şi n-are decât o oprire de cinci minute (faimoasa *oprire de la Dijon*).

Acesta e trenul pe care baronul Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu s-a hotărât să-l ia.

Nu există om mai tipicar ca acest baron!

(Nelăsând nimic la voia întâmplării, pregăteşte lucrurile cu mult înainte şi nu s-ar lăsa pentru nimic în lume abătut, nici în cele mai infime detalii, de la programul pe care şi l-a propus.

Îngăduiţi-mi să insist asupra acestei laturi a caracterului eroului nostru, lucrul având, aşa cum veţi vedea în cele ce urmează, o importanţă capitală.

Aşadar, baronul Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu îşi reţinu locul în trenul cu pricina, locul său riguros numerotat.

……………………………………………………
……………

Cititorul îşi va putea da seama totodată în cele ce urmează că, dacă Baldaquin era înzestrat în cel mai înalt grad cu un spirit metodic, apoi în ce priveşte acordarea încrederii sale anumitor slujitori era neîntrecut!

Ar fi pus, îndeosebi, mâna în foc pentru Valentin, grădinarul său, care era logodit, urmând să se căsătorească în curând cu una din fiicele unui biet cantonier de prin împrejurimi.

Că-s din împrejurimi sau de cine ştie unde, cantonierii, e ştiut lucru, îşi înzestrează fetele destul de slăbuţ, conform unei străvechi tradiţii a celor ce întreţin căile de comunicaţie şi asupra căreia doar verbul lui Paul Leroy-Beaulieu

Ar putea
arunca
O lumină
cumva.

În fond, pe grădinar îl plictisea grozav ideea să se însoare cu o fetişcană care-i plăcea la nebunie, dar

care, din păcate, era prea de tot lipsită de zestre; căşi avea omul socotelile lui, şi anume, îndată după căsătorie, să se gospodărească pe cont propriu, fiindcă nu ştiu dacă aţi fost vreodată la stăpân, dar, cât o fi slujba de bună, uneori tot al dracului de greu e.

Oh! Doamne, nu că ar fi visat uriaşe bogăţii: Valentin s-ar fi mulţumit şi cu trei-patru mii de franci…

……………………………………………………………………

În seara cu pricina era o vreme nemaipomenit de frumoasă, şi unde mai pui că, poleind totul primprejur, mai era şi-o lună plină cum nu vezi douăzeci într-un an.

Vesel nevoie mare la gândul că a doua zi avea săşi contemple preaiubita-i *Fräulein*:

— Nu zău, spuse Baldaquin, îmi vine să mă duc pe jos la gară, îmi ajunge o noapte întreagă să tot dorm în tren… (*Adresându-se valetului.*) Edmond, te duci cu Jean (vizitiul) să-mi cari bagajele şi sămi pui pledul şi valijoara pe locul corespunzător acestui tichet. De altfel, voi ajunge la gară înaintea voastră.

În sinea lui:

„O să-mi prindă bine puţină mişcare''.

Valentin grădinarul era de faţă la această scurtă convorbire.

După ce dispărură cele două slugi:

— N-ar dori domnul baron să-l însoţesc?… Dacă domnul baron are ceva bani la dânsul… Din pricina vagabonzilor care mişună prin partea locului.

Numai la gândul că cineva ar putea crede că se teme, baronul Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu simţi cum îi fierbe în vine tot străvechiul şi eroicul sânge al Baldaquinilor.

— Drept cine mă iei, Valentin?… Şi apoi (*în privinţa asta se înşela amarnic*) nu ucide nimeni un

om pentru trei mii de franci, cât am la mine.

— Bine, bine, făcusem propunerea asta domnului baron din pricina pădurii pe care, fără îndoială, o are de străbătut.

— Bineînţeles, luând-o prin pădure câştig cel puţin un sfert de oră.

—Atunci, nu-mi rămâne decât să urez drum bun domnului baron.

— Mulţumesc, dragă Valentin, şi salutări încântătoarei tale logodnice.

— Domnul baron e prea bun.

………………………………………………… ……………

N-apucase să treacă nicio jumătate de oră şi, în desişul drăgălaşei pădurici cu pricina, domnul baron Gustave-Henri-Julion Baldaquin de Grandpieu cădea grămadă, în urma unei straşnice lovituri de cuţit, pe care grădinarul său Valentin găsise cu cale să i-l înfigă, din răsputeri, drept în mijlocul spatelui.

………………………………………………… ……………

Acum ori niciodată e cazul să scriu *Urmarea în numărul viitor*.

În numărul viitor, cititorul, într-adevăr, va putea afla urmările ciudate ale acestei drame dubioase pe care nu ne-am gândit niciodată s-o calificăm drept foarte pariziană.

………………………………………………… ……………..

Îi rog stăruitor în special pe domnii jurişti să nu piardă urmarea povestirii, menită desigur să-i pasioneze pe amatorii problemelor de drept penal.

CRIMA ÎN SFÂRŞIT RĂSPLĂTITĂ [3]

(Pentru tinerii învăţăcei pe care o indispoziţie i-a ţinut departe de ultima noastră discuţie, rezumăm foarte pe scurt faptele ce se aflau expuse acolo:

Un oarecare baron Gustuve-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu, boier de ţară riguros de metodic, şi-a reţinut un loc în rapidul care trece noaptea prin gara Dijon în drum spre Nisa, căci trebuie să vă spun că susnumitul boier de ţară locuieşte într-un castel de prin partea locului. Vremea e splendidă. Baldaquin se duce la gară pe jos, scurtând drumul printr-o pădurice. Având la el cam trei mii de franci, n-a ascuns acest fapt lui Valentin, credinciosul său grădinar, în care, de altfel, şi-a pus toată încrederea, încredere destul de prost plasată, aşa cum puteţi deduce din faptul că Valentin îşi însuşeşte cei trei mii de franci, nu însă înainte de a-şi fi ciuruit preabunul stăpân cu un destul de mare număr de lovituri de cuţit, spre a-l expedia, credea el, pe baron pe lumea cealaltă. — Aici ajunsesem cu povestirea.)

… Între timp, vizitiul Jean şi valetul Edmond, după ce-au înregistrat, la gara din Dijon, bagajele stăpânului lor, baronul Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu, manifestară oarecare uimire la început, apoi îngrijorare, văzând că

rapidul soseşte, ba chiar şi pleacă, fără ca stăpânul lor să se afle acolo.

Edmond îşi dăduse totuşi osteneala să găsească locul reţinut şi numerotat şi să aşeze pe el pledul şi valijoara.

— Domnul baron trebuie să fi zăbovit pe undeva, făcu Jean.

— Să zăbovească, baronul! Nu-l cunoşti, frăţioare. Baronul e întotdeauna la secundă.

— Atunci, un accident?

— O nenorocire mai degrabă.

La castel, unde iapa sură i-a dus în cel mai sprinten galop, nici urmă de baron, nicio veste de la baron.

Baronul îşi luase rămas bun de la toată lumea, îşi aprinsese pipa şi plecase cu un aer jovial.

Valentin era ultimul care-l văzuse la poarta parcului.

— Valentin! Valentin! Valentin!

Cu toată această larmă, Valentin nu-şi face apariţia.

Oamenii urcă în odaia lui şi ce găsesc?

……………………………………………………
……………

Nu vă înfioraţi încă!

Îl găsesc pe Valentin dormind buştean.

— Ei comedie, puişorule, da' ştiu că le dormi!

— Ce? Ce? Ce s-a întâmplat?

— S-a-ntâmplat că baronul nu-i la gară.

— Nu-i la gară baronul? Păi unde să fie?

— Habar n-avem.

— Asta-i bună!

(Recunoaşteţi, divine cititoare, şi dumneavoastră, subtili cititori, că, dacă n-aş fi fost atât de prost să vă informez cine e asasinul baronului, n-aţi fi bănuit în ruptul capului că e acest de treabă Valentin, care doarme atât de adânc, ca un nou-născut.)

Peste o oră, se descoperea în pădurice cadavrul domnului baron Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu.

Cadavrul?

Nu.

Să ne mulţumim cu trupul său provizoriu neînsufleţit.

Baronul mai respira. Slab, dar respira.

Şi-a revenit doar pentru câteva clipe necesare rostirii acestor cuvinte a căror importanţă, din punct de vedere judiciar, nu va scăpa nimănui:

— Valentin e cel care m-a omorât!

— Valentin? făcu doctorul care-i acorda cele mai vrednice îngrijiri. Care Valentin?

— Valentin, bunul meu grădinar.

Apoi, domnul baron Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu îşi dădu din nou sufletul.

Sau, cel puţin, aşa s-a crezut.

Căci această moarte aparentă era doar o comă din care bietul om n-a ieşit decât mult mai târziu.

Arestat numaidecât, Valentin a negat cu înverşunare, dar cei trei mii de franci, Valentin frăţioare, găsiţi în fundul unui vechi ghiveci de flori, economiile tale să fie oare?… Şi ceasornicul ăsta, cu blazonul familiei Grandpieu?… Şi bijuteriile astea?…

…………………………………………………
……………..

Ah! e cazul s-o spunem: baronul Gustave-Henri-Julien Baidaquin de Grandpieu are o constituţie de fier.

M-oţi crede, nu m-oţi crede, fapt e că a scăpat, în ciuda rănilor, a cumplitelor sale răni. După trei luni, era în picioare şi destul de zdravăn ca să vină să-şi facă depoziţia în faţa Curţii cu juri din Dijon, unde se judeca procesul lui Valentin.

………………………………………………
…………….

Veţi continua să mă credeţi sau nu. Valentin a fost achitat, fără nicio bătaie de cap.

Mai mult, a fost primit imediat înapoi în slujbă la baron şi chiar cu o leafă simţitor mărită.

Minune! veţi exclama.

Nicidecum, efectul pur şi simplu al unei pledoarii dibace şi al unei logici nestăvilite!

Vom publica această pledoarie în numărul viitor, cerându-ne mii de scuze că nu ni l-am putut procura în acest scop pe domnul Georges Courteline, binecunoscutul stenograf judiciar. [4]

O CAUZĂ MĂREAŢĂ

Să trecem repede peste spectacolul pe care-l oferea Curtea cu juri din Dijon în ziua când s-a judecat procesul Valentin, Valentin necredinciosul şi ucigaşul slujitor al baronului Baldaquin de Grandpieu. Organele regionale şi chiar cele din Paris ne-au pisat destul cu nenumăratele amănunte fără importanţă care nu lipsesc niciodată din procesele atât de senzaţionale.

Cunoaştem problema, iar interogatoriul cât şi bolboroselile martorilor nu ne-ar putea aduce nimic nou. Ne interesează doar magistrala pledoarie a maestrului Letocquard, pagină de elocinţă judiciară asupra căreia ne cerem umil scuze că nu putem da decât o palidă vedere de ansamblu, stenograma fiind absentă.

După ce s-a înclinat în faţa preşedintelui, a Curţii şi a domnilor juraţi:

„Puteţi vedea în faţa dumneavoastră, domnilor, doi oameni întru totul diferiţi: o victimă, un vinovat.

Victima – începem cu ea, de vreme ce societatea, printr-un fel de stranie rămăşiţă din alte vremi, continuă să considere victimele ca fiind mai interesante decât vinovaţii – victima (*arătându-l pe baron*), zic, iat-o.

Poartă un nume foarte frumos victima.

Ea se numeşte domnul baron Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu (reluând acest nume, scandându-l, ritmându-l, precum se cuvine cu alexandrinii, triumfal):

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu.

Un nume frumos, care e totodată un vers frumos de douăsprezece picioare.

Dacă n-ar fi vorba de-un personaj atât de genial ca victima, am putea chiar adăuga că numele lui şi cu el fac la un loc treisprezece picioare. (Râsete în sală.)

Deci victima e baron şi poartă cele mai frumoase nume şi prenume pe care le cuprinde fastul valoroasei şi străvechii noastre Burgundii.

Nemulţumită doar cu nobleţea, victima mai e şi bogată: nu mai puţin de o sută de mii de livre venit, fără a mai pune la socoteală speranţele!

Speranţele!

Speranţele, pe lumea asta, sunt ansamblul sumelor pe care speri, aşa cum auziţi, speri să le primeşti la moartea rudelor.

Speranţele!

Şi aceste personaje, care vorbesc cu-atâta voie bună de speranţe, sunt tot cele ce se plâng că nişte oameni, care nu-s rude cu ele, încearcă să le asasineze pentru un fleac acolo de două-trei mii de franci.

Dar să nu anticipăm.

Deci victima noastră e nobilă şi bogată.

Toate acestea ar fi însă puţin lucru fără sănătate!

Dar, domnule preşedinte, onorată Curte, domnilor juraţi, uitaţi-vă puţin la acest facies rumen!

Cine-ar zice că omul acesta, pardon, baronul acesta a scăpat dintr-un accident, dintr-un accident atât de cumplit încât oricare altul în afară de el s-ar fi curăţat?

Adevărul e că domnul baron:

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu

se simte admirabil, niciodată nu s-a simţit mai bine, că se simte incomparabil mai bine decât înainte de incidentul pentru care ne-am adunat azi cu toţii aci, domnilor.

Sângele pe care l-a pierdut l-a descongestionat zdravăn.

În cele câteva luni pe care le-a petrecut în pat, să nu vedeţi altceva decât o salutară cură de odihnă din care a dobândit rezerve pentru încă o viaţă.

Într-un cuvânt, cum s-ar zice, victima a încheiat un nou contract de existenţă.

Biată victimă!

Dar asta nu-i tot.

Victima noastră…

(*Aici câteva lungimi cam de prost gust pe care socotim de cuviinţă să le suprimăm*.)

Şi acum, domnule preşedinte, onorată Curte, domnilor juraţi, după ce-am gemut îndeajuns pe socoteala jalnicei situaţii a victimei, să ne întoarcem privirile asupra vinovatului.

Pe vinovat îl aveţi în faţa ochilor.

În timp ce victima, liberă, poate să se scoale, să iasă de-aici, ceea ce, între noi fie zis, ar constitui o simplă dovadă de tact, să se întoarcă acasă sau în altă parte, vinovatul, în ciuda dorinţei foarte vii pe care-o resimt grădinarii, căci fac parte din tagma

oamenilor ce trăiesc în aer liber, n-ar putea schiţa nici cea mai vagă mişcare ambulatorie, deoarece i-ar fi interzisă (*arătând spre jandarmi*) de această inteligentă pereche de jandarmi, care cu o deosebită solicitudine ţine să-l însoţească pe aceste bănci.

Vinovatul nu poartă niciunul din acele nume cu care se mândreşte fastul Burgundiei.

Vinovatul nu se numeşte:

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu.

Copil găsit în ziua de Sfâutul Valentin, vinovatul se mulţumeşte cu numele de Valentin.

Valentin, pur si simplu, cum zice Victor Hugo. Şi nu cred că aveţi intenţia să daţi cu piciorul, în afacerea de care ne ocupăm, marii autorităţi a acestei făclii care a fost Victor Hugo. (*Vie senzaţie în rândul publicului*.)

Vinovatul nu e nobil; să fie oare bogat?

Ştiţi bine că nu.

Lipsit de avere, bietul Valentin nu mai posedă azi nicio para chioară, domnul baron

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu

mergând până acolo cu nobleţea lui sufletească încât să i suprime cei treizeci şi cinci de franci lunar, cât era leafa lui, în timpul celor câteva luni de concediu forţat petrecute în închisoarea din Dijon, unde din vina cui s-o fi aflând dacă nu a celui pe care oamenii exagerat de sensibili îl numesc victimă?

Dar dacă ar fi numai atât!

Că nu eşti de viţă nobilă, că nu eşti bogat, chiar de faptul că eşti în lanţuri, te mai consolezi la rigoare, mai ales dacă ai un suflet atât de vajnic ca al vinovatului nostru. Dar durerea căreia nu i şe găseşte balsam este aceea de a fi despărţit de cea pe care o iubeşti, de cea care te iubeşte.

Ah! domnule preşedinte, ah! onorată Curte, ah! domnilor juraţi, iubit-aţi vreodată, fost-aţi vreodată despărţiţi, în urma nu ştiu cărui accident stupid întâmplat altcuiva, fost-aţi oare despărţiţi de aleasa inimii?

Dacă da, trebuie să resimţiţi în sufletele dumneavoastră, ca un dureros ecou, tortura ce sfâşie inima lui Valentin, cu mai puţină acuitate, poate, decât sfâşia vulturul lui Prometeu inima lui Sisif! (*Prelung şi profund freamăt în toată asistenţa*.)

(*Urmează câteva consideraţiuni cam lungite şi care nu aruncă nicio lumină nouă asupra problemei. Să trecem*.)

Înainte de a intra în miezul problemei, am ţinut, domnule preşedinte, onorată Curte, domnilor juraţi, să vă schiţez o paralelă cursivă între o victimă şi un vinovat, între (*indicându-l cu un deget dispreţuitor pe baron*) victima:

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu

şi un vinovat (*desemnându-l pe Valentin nu fără exaltare*): vinovatul Valentin, Valentin pur şi simplu!

O suspendare a şedinţei ne obligă să amânăm pentru numărul viitor continuarea acestei remarcabile pledoarii.

URMAREA ȘI SFÂRSITUL UNEI „CAUZE MĂREŢE”[5]

Maestrul Letocquard reluă astfel cuvântul:

„Şi acum, domnule preşedinte, onorată Curte, domnilor juraţi, acum când cunoaşteţi starea morală şi fizică a victimei şi a vinovatului, să intrăm în miezul problemei.

Cunoaşteţi evenimentele, mă voi mulţumi, deci, să le rezum pe scurt.

Într-o bună zi, domnul baron (*pe-un ton pompos*)

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu

se hotărăşte să plece la Nisa fără niciun motiv serios de afaceri sau de sănătate.

Se ducea acolo doar cu scopul să se întâlnească cu o tânără pe care nădăjduia s-o seducă.

Această fată – după cum ne-a dezvăluit o scurtă şi discretă anchetă – nu e alta decât institutoarea nemţoaică, ba chiar bavareză, a copiilor marchizei de P…, al cărei castel nu e prea departe de cel al baronului (*din ce în ce mai pompos*)

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu.

Metodic ca tabla lui Pitagora, baronul a reţinut şi a cerut să i se numeroteze locul în trenul de noapte

care trece prin gara Dijon la orele 11 şi 30.

I s-a năzărit să facă o plimbare pedestră până la gară, cale de numai o jumătate de oră, printr-o pădurice.

Grădinarul său Valentin, aici de faţă, cel pe care-l numiţi, cu oarecare uşurinţă, vinovatul, propune să-l însoţească.

Baronul refuză, pretextând că nimeni nu omoară un om pentru trei mii de franci, cei trei mii de franci pe care-i poartă la el.

Ce se petrece atunci în sufletul lui Valentin?

La interogatoriu, dintr-un sentiment de pudoare care-i face cinste, Valentin n-a vrut să ne lămurească în această privinţă.

Voi vorbi deci în locul lui.

Valentin era întru totul la curent cu detestabila patimă a domnului baron (*acelaşi joc*!)

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu

pentru institutoarea nemţoaică, pentru bavareză, într-un cuvânt, pentru străină.

Cei trei mii de franci îi erau, fără îndoială, hărăziţi ei.

Ca să nu mai punem la socoteală celelalte mii de franci ce aveau să urmeze.

Valentin e francez, domnilor.

Valentin a petrecut cinci ani în umbra gloriosului nostru drapel, domnilor.

Nu, şi-a zis Valentin, aurul acesta, agonisit cu sudoarea unor buni francezi, nu va încăpea pe mâinile străinilor», sau mai bine zis, domnilor, pe mâinile străinei, care-i va folosi într-un scop asupra căruia binecunoscuta mea grijă faţă de apărarea naţională îmi interzice să insist.

Şi Valentin a făcut pur şi simplu ceea ce orice bun francez ar fi făcut în locul lui.

Luându-i-o baronului înainte pe-un drum ocolit, l-a aşteptat în ungherul unei umbroase răscruci şi l-a uşurat de cei o sută cincizeci de ludovici[6] odioşi.

O operaţie de acest gen nu se efectuează în general fără un oarecare traumatism violent.

Trădătorul a rămas lat, ca şi mort.

Ca şi mort, din fericire pentru el, căci, după un tratament de câteva luni, aţi putut constata personal, pe deplin restabilit, poate încânta privirea contemporanilor săi prin ochiu-i limpede, pasu-i vioi şi tenu-i înfloritor.

Adevărul e că se simte mult mai bine ca înainte. (*Şoapte de aprobare în asistenţă.*)

Pe acest temei, în loc să vină să-l acuze pe bietul Valentin, ar fi trebuit să-i poarte cea mai eternă recunoştinţă.

Dar dacă baronul i-ar datora lui Valentin doar sănătatea, încă n-ar fi nimic.

Domnule preşedinte, onorată Curte, domnilor juraţi, baronul

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu

îi datorează lui Valentin însăşi viaţa.

Fără Valentin… (*ironic*:) fără înfiorătorul vinovat pe care-l aveţi în faţa ochilor, baronul se suia în tren pe locul pe care şi-l rezervase grijuliu.

Dar n-apucase să treacă nicio jumătate de oră de când trenul respectiv părăsise gara Dijon, că a fost tamponat îngrozitor – mai aveţi oare prezentă în memorie amintirea groaznicei catastrofe de la Folligny-sur-Saóne? — trenul acesta, zic, s-a tamponat cu un marfar.

Un vagon a fost sfărâmat si toţi călătorii din el făcuţi terci.

Iar vagonul cu pricina nu-i altul decât cel în care victima – victima! ah! îmi vine să şi râd! – îşi reţinuse şi pusese cu atâta meticulozitate să i se reţină locul.

Trageţi concluziile.

Dacă, neîntrerupt brusc din drumul său de prevăzătorul Valentin, baronul s-ar fi urcat în tren…

Unde s-ar afla astăzi? (*Desemnându-l pe Valentin*.) Şi tccmai pe omul acesta îl faceţi de asasin?

Ah! domnule preşedinte, ah! onorată Curte, ah! domnilor juraţi, nu mila vin să v-o cer, nici măcar dreptatea, ci un uriaş elan de recunoştinţă faţă de acuzatul Valentin, pe care o tainică presimţire l-a făcut să întârzie fatala călătorie a stăpânului său şi care, atât de departe a mers cu devotamentul! încât n-a şovăit să folosească cele mai aspre mijloace spre a-şi atinge ţelul.

Şi apoi, cunosc două femei care plâng aşteptându-vă verdictul.

Logodnica lui, bălaia şi încântătoarea fiică a unui cinstit cantonier de curând răsplătit cu o primă de zece franci pe care i-a decernat-o Touring Club de France.

Biata copilă plânge gândindu-se la Valentin al ei, la scumpul ei Tintin, cum îi spunea cu candoare!

Şi mai e o femeie care plânge.

(*Adresându-se solemn lui Valentin*.) A sunat ceasul, Valentin, să fii bărbat şi să primeşti cu toată tăria sufletească o destăinuire la care fără îndoială nu te-ai aşteptat nicicând.

Femeia aceea care plânge… (Mânat de patetismul situaţiei, îl tutuieşte pe Valentin.) Cea de-a doua femeie e mama ta!

Căci, deşi copil găsit, Valentin a avut totuşi o mamă, o vrednică şi nobilă femeie, pe care un soţ crud o ţine de treizeci şi cinci de ani într-un turn întunecos al unui sumbru castel din Ronergue!

Ah! biată mamă! biată logodnică…’’

…………………………………………………
…………….

Considerăm indicat să suprimăm sfârşitul acestei remarcabile pledoarii, al cărei ton ciudat de dureros ar contrasta cam brutal cu înfăţişarea obişnuită a publicaţiei noastre.

Curtea cu juri din Dijon era o adevărată băltoacă, într-atât de îmbelşugate erau lacrimile celor prezenţi.

Preşedintele, magistraţii, juraţii, acuzatul, publicul, printre care domnii Richard, proprietarii Biscuiţilor Fernot, jandarmii, toată lumea plângea.

Cel mai frumos însă a fost atunci când domnul baron

Gustave-Henri-Julien Baldaquin de Grandpieu

s-a sculat în mare grabă şi s-a repezit să-l strângă la piept pe minunatul său Valentin, eroicul său salvator.

Din clipa aceea verdictul de achitare era asigurat.

POVESTEA MICULUI STEPHEN GIRARD ȘI A UNUI ALT BĂIEȚEL CARE CITISE POVESTEA MICULUI STEPHEN GIRARD

(După Mark Twain)

I

Există în Philadelphia un om care – pe vremea când nu era decât un mic şi sărman băieţel – a intrat într-o bancă şi a zis:

— Vă rog, domnule, n-aveţi cumva nevoie de-un băieţaş?

— Nu, băieţaş, răspunse falnicul bancher, n-am nevoie de-un băieţaş.

Cu inima întristată, cu lacrimile pe obraz, cu hohotele de plâns în gât, băieţelul a coborât scara de marmoră a băncii, sugând într-una bucata de zahăr-candel pe care-l cumpărase cu un gologan şterpelit de la buna şi cucernica lui mătuşă.

Ascunzându-şi nobila statură, bancherul se piti după o uşă, încredinţat că băieţelul o să arunce în el cu un pietroi.

Băieţelul ridicase, într-adevăr, ceva de pe jos: era un ac pe care şi-l prinse de sărăcăcioasa dar boţita lui vestuţă.

— Vino încoace! îi strigă bancherul băieţelului.

Băieţelul veni încoace.

— Ce-ai ridicat de jos? îl întrebă falnicul bancher.

— Un ac, răspunse băieţelul.

Financiarul continuă:

— Eşti cuminte, băieţaş?

Băieţelul răspunse că e cuminte.

— Cu cine votezi?… Oh! pardon, te duci la şcoala duminicală?

Băieţelul spuse că se duce.

Atunci bancherul înmuie o peniţă de aur în cea mai pură cerneală, scrise pe-o bucăţică de hârtie *St. Peter* şi-l întrebă pe băieţel ce înseamnă asta.

Băieţelul răspunse că asta înseamnă *Salt Peter*.

— Nu, zise bancherul, asta înseamnă *Saint Peter*.

Băieţelul făcu: „Oh!”

Atunci, bancherul prinse drag de băieţel, şi băieţelul făcu din nou: „Oh!”

Atunci, bancherul îl făcu pe băieţel asociatul firmei sale, îi dădu jumătate din beneficii şi tot capitalul.

Şi, mai târziu, băieţelul se însură cu fata bancherului.

Tot ce poseda bancherul trecu în stăpânirea băieţelului.

II

Istorioara de mai sus fiindu-mi povestită de unchiul meu, şase săptămâni n-am făcut altceva decât să adun ace de pe jos în faţa unei bănci.

Tot aşteptam să mă cheme bancherul şi să-mi zică:

— Eşti cuminte, băieţaş?

I-aş fi răspuns că sunt cuminte.

El ar fi scris *St. John* şi i-aş fi spus că asta vra să zică *Salt John*.

E de presupus că bancherul nu se grăbea să dobândească un asociat, sau că fiica lui era băiat, căci într-o zi mi-a strigat:.

— Ce tot aduni acolo, băiete?

— Ace, i-am răspuns politicos.

— Arată-mi-le.

Mi le-a luat, iar eu mi-am scos pălăria şi-o ţineam în mână, gata să-i devin asociat şi să mă însor cu fata lui.

Dar nu m-a poftit să fac una ca asta.

— Acele astea, zbieră el, aparţin băncii; şi dacă te mai prind dând târcoale pe-aici, pun câinii pe tine.

Am plecat, lăsându-l pe bătrânul ticălos în stăpânirea acelor mele.

Şi când te gândeşti că aşa se petrec totuşi lucrurile în viaţă!

UN NOU SISTEM DE ILUMINAT

— Ia te uită, Lafoucade! Ce mai faci?

— Cât se poate de bine.

— Şi ce vânt te-aduce la Paris?

— Am venit să fac rost de nişte capitaluri, ca să pun pe roate o afacere grozavă.

— Ei aş! Şi despre ce afacere e vorba?

— O idee care mi-a venit acum câţiva ani la Tonkin. Într-o seară nişte spioni vin să ne spună că o bandă de piraţi s-a refugiat într-un sat la distanţă de câţiva kilometri. Se alcătui în grabă o coloană a cărei comandă o luă locotenentul Cornuel, şi pornirăm. O noapte neagră, dragul meu, dar neagră, ştii! să fi jurat, că te afli într-o mină de huilă din Taupin. Nu tu lună, nu tu stele pe cer, şi nici lămpi de gaz prin orezării!

— Ce vorbeşti!

— Deodată, ne simţim luminaţi, pe flancurile coloanei, de-o lumină blândă, ciudată, fantastică. Să fi jurat că umbli prin aur gazos. Ne uităm în jurul nostru şi zărim… ghici ce?

— N-o mai lungi, omule!

— Tigri, băieţaş! O bandă de tigri. Ochii fiarelor străluceau ca nişte tăciuni aprinşi, şi privirile reunite ale tuturor acestor fiare dădeau o lumină superbă.

— Formidabil!

— De atunci mă tot munceşte ideea să pun în practică un iluminat splendid. Am studiat problema şi-o să lansez *Societatea de iluminat* cu ochi de tigri. Întâi c-o să fie mai pitoresc decât gazul sau electricitatea. Pe nişte elegante coloane de fontă se

vor instala nişte cuşti conţinând tigri adulţi. Cuşti solide, se-nţelege, căci o *pierdere de tigru* ar oferi inconveniente mult mai primejdioase decât o pierdere de gaz.

— Oh! de-asta ţi-ai da seama imediat.

—Probabil. Când ai simţi nişte colţi ascuţiţi pătrunzându-ţi în coapsă, ai zice: „Ia te uită, trebuie să fie o *pierdere de tigru* prin cartier!“

— Lampagiii ar fi înlocuiţi cu dresori: mult mai nostim.

— Ar fi încântător, îţi spun eu!

— Dar nu crezi că în ce priveşte preţul de cost?…

— Nu-i chiar aşa scump cum crezi, căci *Societatea generală de iluminat* cu ochi de tigri ar face ca şi *Compania de Gaz*, care realizează beneficii imense din reziduri. Ştii, bunăoară, că bălegarul de tigru este excelent pentru rododendroni şi petunii?

— Bună idee!

— N-am timp să-ţi explic mai pe larg toată afacerea. O să-ţi trimit un prospect. La revedere, dragul meu.

— Pe curând, Lafoucade.

Am avut prilejul, zilele trecute, să fac cunoştinţă cu susnumitul Cornuel (foarte bun băiat).

— Spune-mi, te rog, îl întrebai cam neîncrezător, ai întâlnit mulţi tigri la Tonkin?

— Niciunul! Singurul tigru pe care l-am văzut în Indochina era un tigru bătrân într-o menajerie din Saigon, un biet tigru bătrân şi orb, care aducea mai degrabă a carpetă decât a carnivor primejdios.

CROMOPATIE SAU CURCUBEUL UMAN

Înfiinţaseră o Societate secretă alcătuită din treizeci de membri, fiecare împopoţonându-se nu numai cu câte-o poreclă, dar şi cu un număr de ordine, ca să evite nişte confuzii întotdeauna neplăcute.

Iată cum se desemnau între ei cei treisprezece pehlivani misterioşi:

Kelk I, Douzaine II, Leudet III, Delhi IV, Toiturand V, Double VI, Lapin VII, Pitt VIII, Dupont IX, Lapin X (care nu trebuie confundat cu Lapin VII), Alph XI, Tout XII şi Leon XIII.

Pentru ca povestirea mea să fie cât mai amuzantă, şapte membri ai asociaţiei sunt arhisuficienţi. Aş zice chiar că ceilalţi şase n-ar putea decât să stânjenească această povestire şi s-o văduvească de pasionantul interes pe care-l prezintă.

Să admitem aşadar că, de-a lungul întregii anecdote, domnii Pitt VIII, Dupont IX, Lapin X (care nu trebuie confundat cu Lapin VII), Alph XI,

Tout XII şi Leon XIII iau aer pe debarcaderul din Majunga.

Într-o dimineaţă, pe când primii şapte se plimbau prin pădurea Vaucresson, se întâlniră cu o tânără femeie, frumoasă ca o zână, de care se îndrăgostiră nebuneşte.

Statutul Societăţii lor preciza că fiecare dintre ei, şi simultan, putea ochi aceeaşi pradă. În caz de succes, prada aparţinea doar celui care a cucerit-o, iar ceilalţi trebuiau să se retragă cu cea mai delicată discreţie.

Lucrurile se petrecură conform statutului.

Toţi, fiecare pe cont propriu, porniră la vânătoarea de inimă.

Tânăra persoană, frumoasă ca o zână, locuia într-o vilă din apropiere, împreună cu soţul ei, un bătrân infect, îmbogăţit în comerţul cu sicrie de ocazie.

Alegerea tinerei persoane s-a săvârşit cu exact atâta repeziciune cât îngăduie decenţa unei femei cinstite: la trei zile de la întâlnirea lor, prietenul nostru Kelk I o sărută pe frumoasa cuconiţă după ureche, într-un locşor deosebit de catifelat.

(Sărutarea după ureche trebuie luată aci într-un sens larg simbolic.)

Seara, sosind la cină, cei şapte tovarăşi ai lui Kelk I îşi dădură cu uşurinţă seama că pasiunea acestuia din urmă fusese încununată de succes.

Fiecare a reacţionat atunci conform temperamentului său.

Şi Kelk I, obişnuit totuşi cu fel de fel de surprize, a rămas trăsnit.

Nu mai avea în faţa lui chipuri omeneşti, ci un adevărat curcubeu.

Lapin VII, fire violentă şi colerică, era roşu de furie.

Toiturand V, om josnic, torturat fără încetare de cea mai mârşavă invidie, devenise galben.

Cât despre Double VI, se simţea sfâşiat între aceste două sentimente, mânia şi invidia. Roşul

mâniei se combina cu galbenul invidiei. Rezultat: portocaliul.

Paloarea groazei nuanţa fizionomia lui Delhi IV, fricosul persan. Era verde.

(Să precizăm degrabă, pentru a explica această groază, că Delhi IV îl întâlnise pe Kelk I în preajma vilei dragostei şi că văzuse lucind pumnalul ameninţător al colegului.)

Cât despre Leudet III şi Douzaine II, sentimentul care domina în sufletul lor era stupoarea faţă de-o afacere încheiată cât ai zice peşte, dacă mă pot exprima astfel.

Erau albaştri!

Douzaine II, mai ales, care devenise indigo!

Kelk I nu-şi mai venea în fire de admiraţie! Numerele de ordine ale amicilor săi corespundeau întocmai nuanţelor respective.

— Aşezaţi-vă la rând, le spuse el.

Şi se desfătă îndelung contemplându-le mutrele indigo, albastru, verde, galben, portocaliu, roşu.

— Păcat, zău aşa, se căină el, că lipseşte violetul.

Dar, zărindu-se într-o oglindă, rămase cu gura căscată: era violet, el în persoană, şi încă un violet episcopal, superb!

Cum devenise oare violet?

Oh! Doamne, foarte simplu.

Ieşind de la iubita lui, purpuriul izbânzii îi lumina chipul, şi totodată stacojiul plăcerii.

Văzându-şi tovarăşii atât de ciudat multicolori, îl cuprinse o legitimă uimire.

Devenise albastru…

Fără, bineînţeles, să înceteze de-a fi roşu. Astfel încât, era violet.

Seria se completase.

CĂUTAREA NECUNOSCUTEI

În sfaturile care se dau tinerilor nu se va insista niciodată destul asupra neajunsurilor ce pot rezulta pentru ei de pe urma actelor de violenţă greşit calculate sau a crimelor săvârşite în mod uşuratic.

Scurta povestire de care, stimaţi domni şi doamne, veţi binevoi a lua cunoştinţă va sluji drept strălucită confirmare a acestei teze.

Un băiat de treabă – căci, în ciuda firii sale cam repezite, era un băiat de treabă – asista într-o dimineaţă la înmormântarea unei doamne decedate, care era soţia legitimă a unuia dintre prietenii săi.

Temperament prea puţin mistic, participa la celebrarea serviciului divin cu un suflet prea puţin înduioşat, atenuat pe deasupra şi de-o vagă nerăbdare.

Deodată…

Oh! nu zâmbiţi, ironicilor! Cine ştie dacă nu vă pândeşte şi pe voi un fenomen asemănător, la cotitură?.

Deodată…

Precum bolta cerească, inima îşi are şi ea meteoriţii ei, cometele ei, fulgerările ei.

Deodată, în străfundurile aparatului său sentimentalo-cardiac, prietenul nostru simţi un şoc puternic.

În partea stingă a naosului, rezervată doamnelor, la doi paşi de el, zărise cea mai încântătoare dintre fiinţele cu care bunul Dumnezeu a presărat vreodată globul nostru pământesc.

V-aş descri-o bucuros, dai simt c-ar fi osteneală şi timp pierdut.

De altfel, având în vedere că, personal, n-am întâlnit-o niciodată, nu ştiu dacă e frumoasă sau urâtă, tânără sau bătrână, dacă are ochi blonzi, negri sau roşcaţi, păr albastru, verde sau violet.

Şi apoi, vă repet, ce importanţă are?

Esenţial e să constatăm că bietul băiat s-a îndrăgostit la prima vedere, faimoasa dragoste de la prima vedere.

— Iată femeia, nu mai avu el nici măcar puterea să-şi formuleze sie-şi, iată femeia fără de care, de-aci înainte, viaţa mi-apare ca cel mai întunecat neant.

Şi-şi jură să afle cine e şi, cu riscul chiar de-a se însura cu ea, să fie a lui, imediat.

Măritată? Eh! ne descotorosim noi de respectivul nechemat!

… Cum s-a terminat slujba, în vreme ce nefericitul văduv strângea, să i-o strivească şi-alta nu, mâna prietenului nostru, necunoscuta a dispărut.

Necunoscuta a dispărut!

Şi în pragul bisericii, tot fulgerat de amor, dar de-aci înainte năucit, omul care se îndrăgostise dintr-o privire stătea acolo, gâfâind, perpelindu-se, scotocind, refuzând cu îndârjire să-şi recunoască disperarea. Rămase acolo până seara, nădăjduind, ca urmare a nu ştiu cărei nebunii, că necunoscuta se va întoarce în acelaşi loc, i se va arunca în braţe,

declarându-i: „Şi eu te iubesc; să plecăm în Insulele Ioniene!“

Se lăsă noaptea, neagră.

A doua zi se iviră zorile, şi mai negre, şi aşa mai departe…

Toate anchetele întreprinse de năpăstuit s-o regăsească rămaseră zadarnice…

… Nemaiputând rezista, ajuns la limita extremă, îşi făcu la rece următoarea socoteală:

— Femeia aceasta asista la slujba de înmormântare a nevestei colegului meu… E deci o prietenă a familiei… Dacă prietenul meu moare, fără nicio îndoială că va asista deopotrivă la ceremonia religioasă a înmormântării sale… O să-mi omor prietenul şi-am s-o revăd.

Şi-a omorât prietenul, dar n-a revăzut-o pe necunoscută.

Îndată după omor, într-adevăr, oamenii poliţiei îl arestară, şi după câteva luni oamenii justiţiei îl condamnau la moarte, cu, de altfel, cea mai îmbucurătoare dezinvoltură.

… Fericit că scapă de-o viaţă de-aici înainte lipsită de scop, se îndrepta voios spre ghilotină, când, deodată, trase un răcnet!

Datorită unei autorizaţii speciale, rareori acordată, o tânără femeie se afla printre privilegiaţii admişi să se apropie de eşafod.

Necunoscuta lui!

Era şi timpul!

UN RAJAH CARE SE PLICTISEŞTE

Povestire din Extremul Orient

Rajahul se plictiseşte!

Ah! da, se plictiseşte rajahul!

Se plictiseşte cum, poate, nu s-a plictisit în viaţa lui.

(Şi numai Buddha ştie de câte ori s-a plictisit bietul rajah!)

Voi, care râdeţi ca proştii, aţi văzut vreodată un rajah care se plictiseşte?

Nu? Atunci nu mai râdeţi ca proştii.

Victor Hugo, care a scris, cu un talent de netăgăduit, şi parcă jucându-se, *Regele se amuză*, n-ar fi fost, poate, în stare să scrie primele zece versuri din *Rajahul se plictiseşte*, şi Victor Hugo, să ne-nţelegem, nu era un găgăuţă.

Să ne întoarcem la oile noastre, şi daţi-mi voie să vă repet, în eventualitatea că această lungă digresiune v-a făcut să uitaţi: rajahul se plictiseşte!

Suntem bine înţeleşi în privinţa asta, nu-i aşa? Ar fi, de altfel, plicticos dacă am reveni asupra acestui

amănunt care nu poate atinge decât în foarte mică măsură jalnicele noastre viziuni occidentale: rajahul se plictiseşte!

În curtea de nord a palatului escorta aşteaptă.

Şi, tot aşa, aşteaptă elefanţii rajahului.

Căci astăzi rajahul ar trebui să vâneze jaguarul.

După nu ştiu ce gest molatic al rajahului, intendentul a înţeles: escorta să facă calea-ntoarsă! Elefanţii să facă şi ei calea-ntoarsă!

Deosebit de leneşă, escorta e încântată.

Elefanţii fac urât, felul lor, al elefanţilor, de a-şi exprima nemulţumirea.

Căci, spre deosebire de elefantul african, care se pricepe doar la vânătoarea de fluturi, elefantul asiatic mi se pasionează decât după *hun-ting*-ul jaguarului.

Atunci, chemaţi baiaderele!

Iată baiaderele! Iată într-adevăr baiaderele!

Baiaderele nu pun capăt plictiselii rajahului.

Căraţi-vă de-aici, baiaderelor! Căraţi-vă de-aici!

Şi baiaderele pleacă.

Ia te uită, ia te uită! printre baiadere e una nouă, o mititică pe care rajahul n-o cunoaşte încă.

— Rămâi aici, micuţă baiaderă, nu pleca! Şi dansează!

Şi iat-o pe micuţa baiaderă dansând!

Oh! şi ce dans!

Farmecul pasului ei, al atitudinii, al mutriţei ei pline de gravitate!

Nişte rituri străvechi, ai fi zis, rituri infinit de vechi, iar ea – supremă şi încântătoare încarnare a tradiţiei.

Oh! arabescurile pe care picioruşele ei le desenează pe onixul lespezilor! Oh! mâinile ei mici şi lente, aproape comic de religioase!

Oh! totul!

Şi apoi iată că în *rritmul* (ţin la cei doi r) muzicii, începe să se dezbrace.

Una câte una, fiecare piesă a costumului ei, cu dibăcie desfăcută, zboară primprejur.

Rajahul se înflăcărează!

Cu fiecare piesă a veşmântului care cade, rajahul, nerăbdător, răguşit, zice:

— Mai scoate!

Şi încă o piesă a veşmântului micuţei baiadere cade, iar rajahul, tot mai nerăbdător, tot mai răguşit, zice:

— Mai scoate!

Acum o goală puşcă!

Trupşorul ei, tânăr şi proaspăt, e o încântare.

N-ai şti să spui dacă e plămădit dintr-un bronz de culoare extrem de deschisă sau dintr-un fildeş uşor trandafiriu. Poate din amândouă?

Rajahul se scoală în picioare şi răcneşte ca nebunul:

— Mai scoate!

Sărmana baiaderă pipăie dacă n-a uitat cumva pe ea vreo bucăţică neînsemnată de stofă.

Dar nu, e goală puşcă.

Rajahul le aruncă slujitorilor săi o privire fioroasă şi rage din nou:

— Mai scoate!

Au înţeles.

Junghere late ies din teacă. Slujitorii îi scot, nu fără dibăcie, drăgălaşei, micuţei baiadere, pielea.

Copila rabdă, cu un curaj pe care vârsta nu-l îndrituieşte, această operaţie ridicolă, şi în curând, stacojie şi fumegândă, apare în ochii rajahului ca o piesă anatomică.

Toată lumea se retrage discretă.

Şi rajahul nu se mai plictiseşte.

ADEVĂRUL CU PRIVIRE LA EXPOZIŢIA DE LA CHICAGO

Chicago! Toată lumea coboară!

Nu trecură decât câteva clipe, şi-o cabrioletă iute ca gândul ne duse până la porţile lui *Columbian Exhibition*…

Ah! prieteni! cum zice domnul Sarcey[7], abia atunci n-am mai avut nici cel mai mic regret că am făcut drumul până aici!

Vă daţi seama, cititori idolatri, că n-o să vă povestesc cu de-amănuntul toate minunile aflătoare în această expoziţie.

Au făcut-o alţii înaintea mea, dar cu atâta rea-credinţă încât a sunat ceasul dreptăţii definitive şi al apoteozei.

Nişte ziarişti europeni s-au dus la Chicago (s-or fi dus oare cu adevărat?). Povesteau că au văzut ba una, ba alta.

Ceea ce însă au evitat cu grijă a fost să spună tot ce era senzaţional, tot acel fior înnoitor care se degajă din această manifestare de neasemuit a geniului uman.

După ce-au vorbit de faimosul tirbuşon acţionat de forţa mareelor şi de acea atât de ciudată centrifugă de buzunar, aceşti cronicari ai lumii vechi se cheamă c-au spus totul.

Ei bine! nu, n-au spus nimic: Şi iată ce-au uitat (Dumnezeu ştie pe ce temeiuri meschine!):

THE AUTOMATIC PEDAGOGY

Doctorul Blagsmith lucrează de cincisprezece ani la admirabila sa invenţie de creştere şi educare mecanică a copiilor.

Standul său *Automatic Pedagogy* n-a fost dintre cele mai puţin remarcate.

Nu mai e nevoie de-aci înainte de mame, de doici, de guvernante etc!

Doctorul Blagsmith ia în primire pruncul de îndată ce-a apărut pe lume, îl pune într-un leagăn inventat de el, care e situat într-o cameră (*room*) inventată tot de el.

Pruncul odată instalat, nu mai e nevoie să te ocupi de el timp de zece până la doisprezece ani.

Totuşi, pentru mai multă siguranţă, e bine să vii, la trei-patru luni o dată, să arunci o privire tânărului sugar.

Copilul e hrănit şi instruit mecanic.

Un cântar foarte sensibil, pe care se află instalat leagănul, reglează de la sine cantitatea de hrană ce trebuie furnizată.

De trei ori pe zi, un sistem foarte ingenios de periuţe şi bureţi ia copilul în primire, îi face toaleta şi-l culcă la loc cu grijă, ca cea mai duioasă dintre mame.

Când copilul ţipă, propriile lui scâncete, transformate în forţă de către un dinamofon, îl leagănă şi-l adorm.

Când e ceva mai măricel, copilaşul trebuie să înveţe să citească. Iată în ce fel i se face educaţia: Pe perete, chiar în faţa lui, apare mecanic o literă,

A, de pildă. În aceeaşi clipă, un fonograf rosteşte A. Apoi, vine rândul literei B, şi aşa mai departe.

În foarte scurt timp, copilul cunoaşte alfabetul şi se distrează rostind literele înaintea fonografului.

Educaţia lui se continuă la fel de raţional ca în cele mai bune şcoli.

Indolenţa spirituală sau reaua voinţă au fost prevăzute de dr. Blagsmith.

Când copilul nu-şi spune lecţia sau o spune prost, rezultă din această stare de lucruri o uşoară lipsă de armonie, care declanşează un curent electric de slabă tensiune. Copilul simte atunci o uşoară dar neplăcută ciupitură în regiunea feselor.

Avertizat în acest fel, el acordă lecţiilor mai multă atenţie.

Educaţia morală n-a fost uitată de dr. Blagsmith.

Din oră în oră, un fonograf proclamă principiile sănătoase la urechile copilului.

Viitorul ne va arăta ce trebuie să gândim despre acest nou mod de puericultură. Pentru moment, ar fi nedrept să negăm faptul că este o metodă comodă, mai ales pentru familiile foarte ocupate sau pur şi simplu niţeluş indiferente.

PARTER LA TOATE ETAJELE

Câteva cuvinte, în treacăt, despre *Casa inginerului Moonman*.

S-a isprăvit cu portarii, cu scările, cu ascensoarele!

Noua casă a lui Moonman suprimă toate aceste inconveniente.

Clădită pe-o cavitate de aceeaşi formă şi de acelaşi volum ca ea, meşteşugită în aşa fel încât să se cufunde în această cavitate cu ajutorul unui simplu buton, ea oferă locatarilor ei nişte avantaje pe care cu greu le-am putea găsi la vechile imobile ale vechiului continent.

După cum locatarul stă la etajul patru sau nouăsprezece, când vrea să se întoarcă acasă, *gentleman*-ul respectiv apasă pe butonul al patrulea sau al nouăsprezecelea, şi, supusă, casa se cufundă la nivelul cerut, aducând apartamentul dorit la nivelul trotuarului.

Cum s-ar zice, parter la toate etajele.

Adăugăm că această *Moonman-House* e uşor transportabilă. Dacă locatarii se pun cumva de acord cu privire la alegerea locului de vilegiatură, ce de cheltuieli şi de plictiseli se înlătură!

INTERPRETOFONUL

Un mic instrument care a contribuit masiv la succesul Expoziţiei de la Chicago este *interpretofonul* căpitanului Humbugson.

Acest drăguţ aparat, care nu ocupă mai mult loc şi nici nu e mai greu ca un paravan japonez, se compune din două foiţe subţiri dintr-un pergament special, între care operează o delicată reţea electrică ce transformă vibraţiile franţuzeşti, de pildă, în vibraţii englezeşti, sau vibraţiile finlandeze în vibraţii tahitiene.

Cu ajutorul unui grup de zece-douăsprezece *interpretofoane*, călătorul va putea cu uşurinţă să comunice cu toate eşantioanele rasei umane.

Recunoaşteţi că era greu să duci mai departe ştiinţa şi ingeniozitatea.

TELEPANTUL

Foarte ciudat, de asemenea, *telepantul*.

La prima vedere, acest cuvânt, mi se păruse o revanşă ştiinţifică a recidiviştilor francezi.

Iată, mi-am zis, o invenţie care permite simpaticilor noştri criminali să-i expedieze departe (*tele*) pe membrii burgheziei franceze, care în limbajul lor pitoresc au denumirea de *panţi*.

Îmi închipuiam, ca să zic aşa, un surghiun pe de-andoaselea, al cărui obiect ar fi toţi gentlemenii demni de acest nume.

Grosolană eroare!

Telepantul lui sir John Loofock e faţă de telefon ceea ce e lumina electrică faţă de torţa cu răşină.

El transportă nu numai sunetul, dar şi senzaţiile vizuale, olfactive, gustative şi tactile.

Dacă e adevărat ceea ce afirmă nişte filosofi serioşi, că materia nu există decât în funcţie de senzaţiile pe care le percepem, noul aparat al lui sir John Loofock e de natură să ofere prilej de îndelungă meditaţie acţionarilor căilor ferate.

Trebuie să ne aşteptăm în curând la o scădere simţitoare a tarifelor.

Telepantul oferă fiecărui *Othello* de pe cele două continente avantajul de a putea călători fără soţie. Aceşti geloşi odioşi ar putea beneficia de toate bucuriile căsniciei fără a gusta în acelaşi timp din miile de inconveniente pe care le are. Orice insistenţă ar fi de prost gust.

Telepantul era instalat într-unul din cele mai luxoase pavilioane ale Expoziţiei.

În această privinţă, un amănunt tipic americănesc: câteva biserici din Chicago, renumite pentru deosebita lor pudoare, băgaseră tot feluri de fitiluri ca **telepantul** să nu funcţioneze duminica. Invocau mii de motive de înaltă moralitate, care n-au întârziat să-i impresioneze pe înalţii funcţionari.

Cu toate acestea, n-au obţinut câştig de cauză decât într-o singură privinţă.

S-a hoţărât ca, de ziua Domnului, transportul senzaţiei tactile să fie interzis. Cum vi se pare acest exces de pudoare transatlantică?

SUPRIMAREA DISTANŢEI

Domnul Brokenface, un tânăr inginer cu mari perspective, a găsit mijlocul să suprime distanţa

sau, cel puţin, s-o reducă până într-atât încât să poată fi considerată de-aci înainte neglijabilă.

Nu se poate ca vreunul din dumneavoastră să nu fi văzut, acum doi-trei ani, într-o reprezentaţie la teatrul de varietăţi, ca şi la Hipodrom, ceea ce se numeşte piste mobile.

O panglică lată, pe care galopau nişte cai, se desfăşura rapid. Caii alergau în sensul opus direcţiei pistei mobile, în aşa fel încât, cele două viteze neutralizându-se, caii stăteau pe loc.

E limpede că, dacă acei cai ar fi galopat în sensul direcţiei panglicii, ar fi dobândit o dublă viteză, a lor proprie adăugându-se celei a pistei.

Pornind de la acest principiu, domnul Brokenface a imaginat construirea nu a unei piste mobile, ci a unei serii de piste suprapuse, însufleţită fiecare de-o mişcare proprie şi profitând fiecare de mişcarea pistei imediat inferioare.

Nu e greu să-ţi dai seama la ce viteze vertiginoase se ajunge prin acest procedeu.

Aparatul pe care-l expune tânărul inginer se compune din zece piste suprapuse, având fiecare o viteză de douăzeci de leghe pe oră.

Pista superioară atinge astfel o viteză de două sute de leghe, cifră rareori atinsă în industrie, cu excepţia câtorva fluide subtile ca lumina. Sau electricitatea.

Aşadar, Havre la un sfert de oră de Paris!

Teoretic, proiectul domnului Brokenface e foarte ispititor, dar tare mă tem că realizarea lui e legată de anumite primejdii.

Gândiţi-vă şi dumneavoastră, două sute de leghe pe oră!

Diavolii ăştia de americani nu se tem de nimic.

*

Colonelul W. K. Slowly, care duce de multă vreme în America o ciudată campanie

individualistă, a expus un mic obiect, foarte modest, dar a cărui răspândire ar putea totuşi să dea o grea lovitură companiilor de gaz şi electricitate.

Colonelul a găsit mijlocul să folosească seul de oaie pentru iluminatul caselor.

Procedeul e destul de ciudat.

Într-o baie de seu topit, dl. Slowly înmoaie o feştilă de bumbac şi o scoate numaidecât.

Cantitatea mică de seu care s-a depus în jurul feştilei, în contact cu aerul rece, se întăreşte. O a doua înmuiere depune un nou strat de seu.

Şi tot aşa, până se realizează un fel de mic cilindru de seu, având drept axă feştila de bumbac.

Aprinzând capătul acestei feştile, se determină topirea unei mici părţi de seu, care, în virtutea capilarităţii, urcă în fibrele de bumbac şi arde cu o lumină foarte blândă.

Avantajele acestui nou mod de iluminare sunt evidente pentru oricine. Fără îndoială că publicul îi rezervă o primire călduroasă.

Cele două inconveniente care s-ar putea imputa ingeniosului obiect al colonelului Slowly sunt, mai întâi, un mic fum negricios rezultat din combustia feştilei; apoi, un uşor miros de seu topit, capabil desigur să incomodeze persoanele cărora nu le place acest parfum.

Nu cumva s-ar putea evita acest inconvenient înlocuind seul de oaie cu vreo altă substanţă carburantă, ceara de albine, bunăoară, sau poate chiar stearina?

Nu ştiu câte parale face, dar sugerez această idee amabilului colonel W. E. Slowly, şi-i mulţumesc aci în mod public pentru primirea extrem de ospitalieră pe care ne-a făcut-o în atelierele sale din Pig-Park.

ARTELE FRUMOASE

Dar n-aş mai isprăvi cât e lumea dacă ar trebui să dau amănunte despre miile de lucruri *extra-*

ordinarissime care alcătuiesc uluitoarea Expoziţie de la Chicago.

Numai două cuvinte despre *Artele frumoase*.

În privinţa picturii, nimic deosebit. Americanii vor fi în această artă, multă, vreme de-aci înainte, tributari vechiului continent.

Dar în privinţa sculpturii, ce inovaţie!

Cât de perimate şi ridicole ni se par, la întoarcerea de la Chicago, vechile noastre busturi de marmoră, grupurile noastre de bronz, frigidele noastre ghipsuri!

Sculptura americană de azi e viaţă, e mişcare!

S-a isprăvit cu marmora, cu bronzul, cu ghipsul! Trăiască celuloidul articulat!

Toată secţia americană de sculptură e compusă din statui colorate şi însufleţite.

Montate pe gingaşe armături de oţel, tăinuind în măruntaiele lor ingenioase motoare şi subtile fonografe, statuile se mişcă, freamătă, palpită, cântă, ca dumneavoastră şi ca mine, poate chiar mai bine.

Busturile oamenilor politici rostesc fraze frumoase, tenorii îşi cântă duioasele arii încântătoare, aşa-zisele *professional beauties* arborează, din cinci în cinci minute, zâmbete enigmatice, şi-şi flutură pleoapele.

Iată, pentru artiştii bătrânei Europe, un izvor de învăţăminte avantajoase.

Rutina şi-a trăit traiul, spunea nu de mult domnul Sarcey. Şi câtă dreptate avea!

TEATRUL

Figaro a dat amănunte despre stagiunea teatrală din Chicago în timpul Expoziţiei. N-a uitat să menţioneze decât pantomima jucată la „Ballskin-Theater“, intitulată *Abraham Lincoln*.

A te hotărî să apari pe scenă în aceste condiţii, nu-i oare culmea cabotinismului?

Această piesă, care se termină cu asasinarea vestitului preşedinte al Statelor Unite, se bucură, acolo, de-un răsunător succes, cu atât mai mult cu cât managerii au introdus în piesă o inovaţie cu-adevărat senzaţională.

Rolul lui Lincoln era jucat în fiecare seară de către altă persoană, şi la sfârşitul spectacolului această persoană era realmente asasinată sub ochii spectatorilor. Onorariul aferent acestui rol revenea moştenitorilor desemnaţi de actorul jertfit.

Nu ştiu dacă o să mă credeţi, dar administraţia lui „Ballskin Theater“ a fost pur şi simplu asaltată de cererile candidaţilor doritori să joace rolul lui Abraham Lincoln.

Multe dintre respectivele persoane erau împinse spre acest demers de mizeria familiei, de plictiseală, altele de-un soi de poză vanitoasă îndeajuns de răspândită de cealaltă parte a Atlanticului.

MAREA ATRACŢIE

Am ajuns la marea atracţie a Expoziţiei. S-a vorbit de o casă cu 120 de etaje şi de planeta Marte care s-ar fi apropiat cu 25 cm de Pământ.

Nimic din toate acestea nu s-a adeverit.

Marea atracţie la Chicago e o expoziţie grandioasă şi încântătoare totodată, care dovedeşte limpede că americanii, orice s-ar spune, sunt capabili să îmbine gigantismul concepţiilor lor moderne cu o fantezie rafinată şi feerică.

Domnului Dirtyfellow, marele fabricant de săpun din Clean-York, i se datorează acest frumos spectacol.

E vorba de-un balon de săpun cu un diametru de 1 000 de picioare (o mie de picioare!).

Mi-a fost dat să asist la umflarea unuia din aceste baloane. E ceva care ţine de miracol.

La drept vorbind, substanţa folosită nu e numai săpunul. I se adaugă o anumită cantitate de clei de oase şi de acetat de alumină.

În pofida subţirimii ei aproape himerice, pelicula balonului e de-o mlădiere şi de-o rezistenţă extraordinare.

Am văzut păsărele aşezându-se pe acest uriaş balon fără să-i boţească învelişul.

Modul în care balonul e legat de pământ nu-i nici el unul din amănuntele lipsite de interes ale acestei inovaţii.

Cu preţul răbdării şi al trudei, domnul Dirtyfellow a izbutit să dreseze nişte păianjeni, care elaborează la iuţeală o reţea subţire dar solidă ce uneşte balonul cu un anumit punct de pe sol.

Noaptea, mai ales, acest spectacol desfide orice comparaţie.

Datorită unei mici cantităţi de sulfură de zinc (procedeu Charles Henry) încorporat în compoziţia sa, balonul de săpun al domnului Dirtyfellow e luminos.

(Sulfura de zinc are proprietatea de a străluci în timpul nopţii datorită luminii acumulate în timpul zilei.)

Nu se poate, într-adevăr, nu se poate închipui emoţia aproape religioasă care te cuprinde când priveşti această lună de 1 000 de picioare legănându-se graţios în aer, atât de aproape că-ţi vine s-o atingi cu mâna!

*

Spaţiul îmi este însă limitat.

Mă opresc!…

Nu-mi fac de loc iluzii: mulţi vor ţipa că exagerez.

Scepticilor le voi răspunde cu un singur cuvânt: Dacă nu mă credeţi, duceţi-vă singuri să vedeţi..

După aia stăm de vorbă.

Dacă găsiţi Expoziţia închisă, spuneţi că veniţi din partea mea: o să vi-o redeschidă.

CONTRA CÂINILOR[8]

— Eu, care ador majoritatea animalelor, am resimţit întotdeauna o vie repulsie faţă de câine, pe care-l consider animalul cel mai abject al creaţiunii. Câinele e tipul animalului slugarnic, lipsit de mândrie, fără demnitate, fără personalitate.

… O cucoană miorlăită şi sentimentală îmi întrerupe diatriba:

— Oh! privirea umedă şi blândă a căţeluşilor credincioşi! se smiorcăie persoana. Ce consolare îţi oferă faţă de răutatea oamenilor!

N-a trebuit mai mult ca să mă scoată din sărite.

Căţeluşii credincioşi! Ah! grozavi sunt căţeluşii credincioşi!

Câinele e iubitor şi credincios, zice-se, dar întrucât e-un merit să te ataşezi de primul venit numai şi numai pentru că se proclamă stăpânul tău, fie că-i frumos sau urât, amuzant sau pisălog, bun sau rău?

De asemenea, s-au văzut câini, zice-se, care s-au lăsat ucişi apărându-şi stăpânul împotriva unui bandit.

Perfect, dar acelaşi câine ar fi putut tot atât de bine să fie ucis pe când ataca un om cinstit în numele unui bandit, dacă respectivul bandit ar fi fost stăpânul lui şi dacă omul cinstit ar fi deţinut indispensabilul revolver.

Câinele e un bufon care face *frumos* ore întregi ca să-şi primească *zăhărelul*.

E un laş care ar sugruma un copilaş la cel mai mic semn al bestiei lui de stăpân.

În orice câine zace o fiară, dar o fiară stupidă, care, fără scuzabila nevoie a unei prăzi personale, face răul dintr-un capriciu oarecare al unei terţe persoane.

Câinele e un lingău: linge tot.

Linge mâna care-i dă o bucată de pâine.

Linge cizma care abia i-a rupt trei coaste.

Linge multe alte lucruri, porcul!

Şi încă o mulţime de alte lucruri, ticălosul!

Câinele are un instinct uluitor, dar un suflet de tină.

Ah! ce diferenţă între el şi pisică, admirabila pisică!

Ştiu pe de rost toate versurile pe care poeţii le-au închinat pisicilor, versurile lui Gautier, Baudelaire, Rollinat, şi chiar tot încântătorul volum al bunului nostru Raoul Gineste[9].

Ah! pisicile! îmi place mersul lor armonios, energic, mângâietor şi suplu.

Îmi place atitudinea lor plină de mister şi de mândrie.

Încercaţi să le loviţi, fie şi în joacă, şi-o să vedeţi ce colţi şi ce gheare răsar!

Ah! pisicile! Iată cine l-ar putea învăţa pe Maurice Barrés ce este individualismul şi cultivarea Eului!

… Dar nu, câinele e un animal bun şi cumsecade, iar pisica, cu rare excepţii, o lighioană scârboasă – asta e părerea unanimă!

………………………………………………………………………

Din cele mai vechi timpuri şi până-n zilele noastre, bunul meu prieten vicontele A. Bry

d'Abbatut refuza cu îndârjire să fie de acord cu mine în privinţa câinelui.

Câinele, zicea el, are multe, multe calităţi.

Cât despre el, era fericit că-l are pe Medor, un excelent *terre-neuve*, care îl ştia pe fiul său, micul Henri, de când se născuse, şi pentru care Medor s-ar fi lăsat tăiat în bucăţele.

— Când Medor e în preajma lui Henri sunt liniştit, tot atât de liniştit ca atunci când Henri e la mine în braţe.

Dar ştiţi ce s-a întâmplat săptămâna trecută în vastul domeniu pe care-l posedă prietenul meu vicontele A. Bry d'Abbatut pe Coasta de Azur?

Nu.

Ei bine, am să vă spun.

Tânărului Henri (trei ani şi jumătate), foarte ahtiat după sport chiar de pe-acum, I se dăruise o trăsurică şi un mic harnaşament, destinate vehiculării sale de către minunatul Medor.

Medor fu încântat de această combinaţie.

Puţini cai, chiar dintre cei mai de soi, s-ar fi comportat atât de corect.

Da, dar într-o zi, pe când Medor îl căra pe Henri cu trăsurica pe-un drum de-a lungul unui râu, s-a întâmplat ca unui tânăr coşar piemontez să-i vină chef să se scalde în sus-amintitul râu.

Terre-neuve-ul, dând ascultare exclusiv instinctului său atavic, nu şovăi nicio secundă.

Se aruncă în apă, pe sine, atelajul şi pe tânărul Henri.

Şi-acest câine imbecil, ca să salveze un savoyard[10] pe care nu-l văzuse în viaţa lui şi care, de altfel, nu era câtuşi de puţin în primejdie, n-a stat pe gânduri să înece copilul ce i se dăduse în pază!

………………………………………………… ……………

Altă poveste în sprijinul afirmaţiilor mele.

Un domn căsătorit, plimbându-se într-o dimineaţă cu câinele său (un animal foarte inteligent, la care ţinea ca la ochii din cap), se întâlni cu o fâşneaţă deosebit de seducătoare şi uşor accesibilă.

Atât de uşor accesibilă încât, la cinci minute după întâlnire, domnul căsătorit şi aventuriera se pregăteau să intre în domiciliul acesteia din urmă.

Tom urmărise desfrânatul cuplu.

Dar damicela refuză căţeluşului accesul în apartament.

— Nu face nimic! zise domnul.

Şi dându-i un picior zdravăn în fund, îi porunci câinelui să se întoarcă la domiciliul său.

Tom o luă din loc.

………………………………………………… ……………

(*Pasaj interzis de cenzură*.)

………………………………………………… ……………..

Nu trecuse nicio jumătate de ceas, că se şi auzi un râcâit uşor la uşa curtezanei.

— Lasă-l totuşi să intre! imploră domnul.

Şi-i deschise personal uşa.

Era, într-adevăr, drăguţul de Tom, drăguţul de Tomy, dar nu singur.

Drăguţul de Tom era însoţit de nevasta soţului adulter şi de domnul comisar al poliţiei din cartier.

Tenace apărător al vechiului său renume de fidelitate, Tom resimţea cea mai aprigă oroare faţă de orice soi de trădare, chiar şi conjugală.

Şi îşi pusese în practică principiile ereditare!

— Dar, mi se va putea obiecta, care o fi fost ingeniosul procedeu prin care Tom izbutise să-l convingă pe poliţist să se deranjeze?

Îl luase, fără îndoială, drept interpret pe propriul său coleg… câinele comisarului.

Ceea ce dovedeşte, o dată mai mult, că numai câinii te trădează!

CIUDAT CAZ DE CONŞTIINŢĂ

Persoanelor care nu sunt obişnuite să facă ocolul Pământului le va veni greu să înţeleagă că, în cursul

acestui an 1901, prietenul nostru Henri Turot (fără să mai punem la socoteală alte câteva persoane al căror nume nu-l cunosc) a trăit o zi în minus faţă de ele.

Ziua aceasta, ne povesteşte Turot în jurnalul său, e cea de marţi 18 iunie.

Foarte ciudat, dar aşa e!

În agenda călătorului nostru, pagina consacrată zilei de marţi 18 iunie a rămas albă.

Turot şi tovarăşii săi de călătorie s-au culcat luni seara 17 iunie, şi a doua zi de dimineaţă, când s-au sculat, era miercuri 19 iunie.

Şi asta pentru că în timpul nopţii domnii aceia trecuseră de 180 de grade longitudine şi, în consecinţă, fuseseră nevoiţi să sară peste o zi din calendar.

Câteva cuvinte explicative în această privinţă n-ar fi, poate, de prisos.

Să i le cerem chiar lui Henri Turot.

180 de grade longitudine este linia imaginară care constituie limita dintre Extremul Orient şi Extremul Occident.

Plecând de la Paris, pe măsură ce mergi spre vest[11], ora e din ce în ce mai în urmă faţă de cea de pe meridianul nostru.

Când e amiază la Paris, la New York e abia 7,30 dimineaţa; 6,30 la Chicago; 1,30 la San Francisco; 1,30 la Honolulu.

Continuând astfel spre vest, se ajunge la 180 de grade, unde sunt douăsprezece ore întârziere, adică e miezul nopţii când la Paris e amiază.

Dimpotrivă, dacă mergem în sens invers, spre est[12], trebuie să dăm ceasul înainte în fiecare zi şi constatăm, de pildă, că, atunci când la Paris e amiază, la Yokohama e aproximativ 10 seara.

De la Yokohama, dacă mergem mai departe spre est, ajungem la 180 de grade, şi, în momentul acela, avem un avans de douăsprezece ore faţă de ora Parisului.

Exact în clipa când străbaţi această linie imaginară, trebuie aşadar să sari douăzeci şi patru de ore, ca să te pui de acord cu calendarul.

Iată cum a fost suprimată o zi din viaţa lui Henri Turot, şi dacă vreodată, cum spune el însuşi îngrozit, vreun judecător de instrucţie s-ar apuca să-l întrebe:

— Ce făceaţi în după-amiaza zilej de 18 iunie 1901?

— Nimic, ar fi el nevoit să răspundă, respectând întru totul adevărul.

— Unde vă aflaţi?

— Nicăieri!

………………………………………………………………

Dacă problema e delicată din punct de vedere juridic, ce aspecte chinuitoare poate căpăta de îndată ce-o priveşti prin prisma religiei.

Într-adevăr, dacă ziua aceea care nu există cade într-o duminică?

Ar trebui oare să te consideri scutit de practicile pe care le propovăduieşte liturghia?

Şi dacă e într-o vineri?

Merg mai departe: dacă e în Vinerea Mare?

Sfântul Părinte a prevăzut oare acest caz?

Cum s-ar fi descurcat Turot, a cărui intransigenţă în acest gen de treburi o cunosc prea bine?

Dar Stiegler, care, plecând spre vest, a trebuit, dimpotrivă, să repete o zi?

Dacă acea zi dublă ar fi fost o dublă duminică, rigidul Stiegler ar fi trebuit oare să asiste două zile de-a rândul la sfânta slujbă, sau să postească patruzeci şi opt de ore, în cazul unei duble vineri?

Sau altminteri – dar prin asta ne întoarcem la domeniul profan – să se aleagă cu o indigestie sărbătorind două zile la rând Lăsata-Secului? — Sau…

Dar n-am mai isprăvi cu înşiruirea tuturor ciudăţeniilor, pe care e atât de uşor să le evităm dacă nu mergem niciodată mai departe de Ville-d'Avray.

SĂ FIM SOBRI!
SAU
CÂRCIUMA UCISĂ DE CLINICĂ

Mai mult chiar decât clericalismul, alcoolul, ăsta-i duşmanul!

Alcoolul, zămislitor de criminali!

Alcoolul, izvor nesecat al celor mai cumplite imoralităţi!

Alcoolul, tată fecund – ciudată imagine! — al depopulării!

Aşadar, război alcoolului!

Război fără cruţare!

Alcoolul şi speţa umană, unul din doi e de prisos pe lumea asta: celălalt să piară!

…………………………………………………
…………...

Dintre diversele seminţii care împestriţează suprafaţa globului, naţiunea franceză se distinge printr-un consum, întrecând orice măsură, de spirtoase dintre cele mai diverse şi totodată mai nefaste.

Ajunsă la acest nivel, Intoxicaţia Voluntară împinge foarte departe, în ochii oamenilor serioşi, limitele uluirii.

Nefericită Franţă!

Sărmană şi nobilă patrie, roasă, ca brânza în care s-a cuibărit viermele, de-un viciu atât de mârşav!

…………………………………………………
……………

Dar nu e pierdută orice speranţă. O serie de oameni cumsecade, spirite de elită, s-au luat la trântă cu Abjecţia, hotărâţi s-o dea gata.

Fireşte, nu va fi o treabă uşoară, nici de scurtă durată, din păcate!

Tronul Regelui Bodegă stă bine înfipt, iar partizanii săi sunt nenumăraţi şi credincioşi.

Ce-are a face!

Care e oare rolul istoriei dacă nu acela de-a ne arăta că, până la urmă, domnia Raţiunii biruie

întotdeauna, graţie uneori strădaniei unui singur apostol?

……………………………………………… ……………

Măsurile ce urmează a fi folosite în această luptă vor trebui să fie, după modesta mea părere, la fel de perfide ca şi flagelul însuşi.

Lupta dreaptă împotriva unui adversar atât de viclean ar fi o greşeală gravă.

Mai întâi, să căutăm a-i lipsi pe oamenii slabi de orice pretext pentru a se duce la cafenea, la braserie, la cârciumă.

Că, la urma urmei, cum dobândeşte omul darul beţiei?

Ducându-se, mai mult sau mai puţin des, în diverse locuri de desfacere a băuturilor.

Mai întâi, omul se duce la cafenea, după-masă, să bea o cafea.

Dacă s-ar mulţumi cu atât, n-ar fi cine ştie ce necaz.

Infuzia de cafea în sine n-are, cu condiţia să nu abuzezi, nimic pernicios.

Da, dar să vedeţi!

Sau, mai degrabă, priviţi:

În curând adăugaţi cafelei un păhărel de coniac.

O vagă cunoştinţă (în asemenea locuri intri în vorbă foarte uşor) vă oferă după cafea un păhărel;

Îi oferiţi şi dumneavoastră un păhărel.

El vă oferă apoi o chartreuză.

Dumneavoastră îi oferiţi, la rându-vă, un lichior de chimion.

Şi după aia vin halbele!

… Dar mai bine să lăsăm cortina asupra amănuntelor acestor acte dezgustătoare!

Recunoaşteţi că, dacă n-aţi fi pus niciodată piciorul într-o cafenea, n-aţi fi ajuns niciodată la o mentalitate atât de josnică, la un asemenea grad de decrepitudine fizică, de stupid arţag, care-i

dezolează pe membrii familiei şi pe prieteni, dacă v-au mai rămas unul sau doi!

Dar, obiectaţi dumneavoastră, cafeaua e pentru mine un stimulent indispensabil.

Fără cafea, adăugaţi dumneavoastră, mi-aş umple în curând biroul cu sforăituri sonore, iar intelectul meu n-ar mai avea acea luciditate activă pe care sunt nevoiţi să mi-o recunoască până şi cei mai înrăiţi duşmani.

De acord!

……………………………………………………
……………

Iată, doamnelor şi domnilor membri ai diverselor ligi antialcoolice, unde am vrut să ajung:

Să suprimăm cafeaua păstrând-o.

Să distrugem cafenelele.

Să favorizăm cafeaua (moca, martinica etc.)!

Şi să înlocuim abjectele lăcaşuri de beţie despre care am vorbit cu nişte laboratoare cochete în sânul cărora să ne sorbim indispensabila cafea sub formă de cofeină, pe cale hipodermică.

Şi cine ne-ar putea împiedica, spuneţi-mi, să utilizăm pentru administrarea acestei injecţii, dacă mă pot exprima astfel, subcutanate, numai şi numai fetişcane tare frumuşele?

Tot ce-am spus despre cafea s-ar putea aplica şi băuturilor aperitive, digestive.

Şi altora.

În tot cazul, nu-i aşa că ideea merită să fie adâncită?

CA CEILALŢI

Micuţa Madeleine Bastye ar fi fost cea mai încântătoare femeie a secolului ei dacă n-ar fi avut supărătoarea tendinţă de a-şi înşela iubiţii cu alţi bărbaţi, la cea mai mică provocare, uneori chiar fără.

În momentul când începe povestirea de faţă, iubitul ei era un băiat minunat, pe nume Jean Passe (de la firma „Jean Passe şi Desmeilleurs").

O inimă de aur Jean Passe ăsta şi, s-o spunem de îndată, mândria comerţului parizian.

Şi apoi, o iubea atât de mult pe micuţa lui Madeleine!

Prima oară când Madeleine l-a înşelat pe Jean, Jean i-a spus Madeleinei:

— De ce m-ai înşelat cu bărbatul ăsta?

— Pentru că e frumos! răspunse Madeleine.

— Bine, bombăni Jean.

Dragoste atotputernică! Voinţă irezistibilă! Când s-a întors, seara, Jean era transfigurat şi atât de frumos, încât, pe lângă el, arhanghelul Mihail ar fi părut o aschimodie.

A doua oară când Madeleine l-a înşelat pe Jean, Jean i-a spus Madeleinei:

— De ce m-ai înşelat cu bărbatul ăsta?

— Pentru că e bogat! răspunse Madeleine.

— Bine, bombăni Jean.

Şi, în cursul zilei, Jean născoci un procedeu prin care, cu o mână de lucru neînsemnată, să transforme baliga de cal în pluş mov.

Americanii s-au bătut pe brevet, aruncând pumni de dolari şi chiar de *eagles* (un *eagle* este o monedă americană de aur care valorează 20 de dolari; la ora actuală, un *eagle* reprezintă exact 104,30 franci francezi).

A treia oară când Madeleine l-a înşelat pe Jean, Jean i-a spus Madeleinei:

— De ce m-ai înşelat cu bărbatul ăsta?

— Pentru că e amuzant! răspunse Madeleine.

— Bine, bombăni Jean.

Şi se îndreptă spre librăria Flammarion, unde cumpără *Nu te oftica*, ultimul volum al simpaticului nostru colaborator Alphonse Allais. A citit şi a recitit această carte, realmente unică, şi s-a pătruns atât de mult şi atât de bine de hazul ei, încât Madeleine era cât pe-aci să moară de râs peste noapte.

A patra oară când Madeleine l-a înşelat pe Jean, Jean i-a spus Madeleinei:

— De ce m-ai înşelat cu bărbatul ăsta?

— Ah!… să vezi! răspunse Madeleine.

Şi licăriri ciudate se aprinseră în ochişorii Madeleinei. Jean înţelese şi bombăni: Bine!

………………………………………………………………………

Regret din suflet că *Le Journal* nu e un organ pornografic, deoarece mă încearcă o vagă impresie că cititorul nu s-ar plictisi dacă i-aş povesti ce-a făcut Jean.

………………………………………………………………………..

A cincia oară când Madeleine l-a înşelat pe Jean… Ah! mai dă-o naibii!

A o mie o sută paisprezeceajoară când Madeleine l-a înşelat pe Jean, Jean i-a spus Madeleinei:

— De ce m-ai înşelat cu bărbatul ăsta?

Pentru că e un ucigaş, răspunse Madeleine.

— Bine! bombăni Jean.

Şi Jean o omorî pe Madeleine.

Cam pe vremea aceea a pierdut Madeleine obiceiul de a-l înşela pe Jean.

ASCENSORUL POPORULUI

Nu ştiu dacă sunteţi ca mine, cum zice Sarcey, dar eu unul n-am înţeles niciodată de ce proprietarii închiriază etajul şase mai ieftin decât etajul întâi.

Ca să construieşti un etaj şase te costă tot cât un etaj întâi, ba chiar mai mult, căci materialele trebuie cocoţate mai sus şi mâna de lucru e cu-atât mai costisitoare cu cât se exercită mai departe de sol. (Întrebaţi-i mai ales pe antreprenorii din Chicago, care construiesc case de douăzeci şi două de etaje.)

Deci, raţionamentul care-i îndeamnă pe proprietari să-şi închirieze apartamentele mai ieftin pe măsură ce se apropie de cer e tot atât de eronat ca al acelor idioţi negustori de ouă care, în loc să-şi vândă marfa la un preţ bun de îndată ce iese din popoul găinii, preferă să aştepte câteva zile ca să realizeze un beneficiu mai mic.

Acest preţ redus al locuinţelor situate la înălţime le piedestinează în mod firesc familiilor sărace sau persoanelor zgârcite.

În imobilele înzestrate cu ascensor (*lift*) durerea nu-i mare, dar ascensorul (*liftul*) e o raritate în clădirile franceze, mai ales în cele care adăpostesc proletariatul, mica burghezie şi funcţionărimea măruntă.

Bieţi oameni ce trudiţi cât e ziulica de mare, asta vă e soarta, ca în fiecare seară, după ce v-aţi terminat munca grea, să vă urcaţi, precum divinul Mântuitor, Golgota zilnică, în timp ce nişte leneşi

borţoşi, nişte exploatatori îmbuibaţi, n-au decât să apese pe-un buton, ca să se înapoieze, stând pe moale, în mezaninele lor somptuoase!

Asta e dreptatea socială! Asta e.!

… Mi-a fost prezentat de curând un domn care a găsit o metodă foarte ingenioasă pentru a remedia această jalnică stare de lucruri.

Simplu funcţionar la *Compania generală de Asigurări contra Mucegaiului*, acest individ, căruia salariul nu-i îngăduie decât un umil etaj şase, resimte o violentă repulsie pentru scări: atât de violentă încât aduce a fobie!

Aşa că omul nostru a născocit o şmecherie foarte ingenioasă spre a evita formalitatea celor optzeci de trepte.

Cu asentimentul proprietarului, a instalat la una din ferestrele sale un aparat destul de asemănător cu cel de care se slujesc oamenii ca să scoată apa din puţ: un scripete bun, o frânghie solidă, şi, la capetele frânghiei solide, două coşuri zdravene capabile să poarte fiecare câte-o persoană.

Pe la orele şapte şi jumătate sau opt, după cum a băut două sau trei absinturi, funcţionarul *Companiei generale de Asigurări contra Mucegaiului* ajunge la poalele casei sale.

Un fluierat! O fereastră se deschide: la capătul unei frânghii, un coş coboară până la pământ.

Omul se instalează în coş.

Al doilea fluierat! E rândul consoartei să se cocoaţe peste balustrada balconului şi să se instaleze în celălalt coş.

Cum greutatea cucoanei este inferioară greutăţii domnului, nu se întâmplă nimic până ce băiatul cel mare nu-i adaugă mămichii o greutate suplimentară.

Greutatea cu pricina e reprezentată de-o pendulă grea, stil Empire, care izbuteşte să rupă echilibrul.

Din clipa aceea, coşul cucoanei coboară, în timp ce al domnului urcă.

Acesta din urmă poate astfel să se întoarcă în apartamentul său fără nicio osteneală.

Nevestei nu-i mai rămâne decât să urce cele şase etaje pe scări, cărând în braţe pendula Empire, de care trebuie să aibă mare grijă, pentru că soţul ţine enorm de mult la ea.

VITRALIU

Lui Paul Aréne

Până la doisprezece ani, petreceam în fiecare vară câteva săptămâni la o mătuşă de-a mea, într-o mică localitate numită Houlbec.

Houlbec, în ciuda pretenţiilor locuitorilor săi, nu e altceva decât un târg mai mărişor, fără altă însemnătate în afară de faptul că posedă o veche biserică din lemn de pe vremea normanzilor. Fiind prea tânăr pe vremea aceea ca să admir frumuseţile arheologice, eram insensibil la acea arhitectură scandinavă; un lucru însă mă fermeca în această biserică, mă fermeca atât de mult încât de atunci nu-mi mai aduc aminte să fi resimţit o încântare şi admiraţie atât de intense.

E vorba despre un foarte, foarte vechi vitraliu reprezentând martiriul sfintei Cristina, protectoarea parohiei Houlbec.

Sfânta Cristina era înfăţişată acolo pe-un rug aprins, aidoma unui val de rubine incandescente, în timp ce un păgân crud, înveşmântat în haine de-un verde exorbitant, aţâţa focul cu o îndârjire condamnabilă. Pe safirul încântător de livid al firmamentului se înalţă fruntea senină a martirei, şi de pe întregul ei chip frumos se degajă o blândeţe duioasă şi resemnată, care stârnea în sufletul meu cea mai profundă emoţie.

Imediat, nu ştiu de ce, am manifestat pentru sfânta Cristina o afecţiune atât de puternică şi aproape morbidă încât aşteptam cu înfrigurare duminica, visând o răzbunare răsunătoare contra îngrozitorului om în verde care-mi pârjolea sărmana iubită.

Sub vitraliu se afla orga.

În faţă, de cealaltă parte a altarului, banca mătuşă-mi, pe care şedeam împreună cu verişorii mei în timpul slujbei.

Un orb bătrân cânta la orgă, şi scotea din ea nişte sunete de-o melancolică armonie, pe care nu mi le vor şterge din memorie nici cele mai vestite orchestre.

Bietul organist bătrân! adoram muzica lui şi, pentru mine, bucăţile pe care le cânta nu erau niciodată prea lungi.

Într-o duminică – oh! mi-aduc aminte de parcă ar fi azi – când s-a auzit clopoţelul care anunţă sfintele daruri, toţi credincioşii au îngenuncheat, acoperindu-şi faţa cu mâinile.

Atunci, în vechea biserică, a răsunat o muzica atât de blindă, de tânguitoare, de-o atât de profundă vibraţie, încât am simţit că-mi dau lacrimile.

O idee năstruşnică a încolţit deodată în mintea mea de copil. Mi s-a părut că sfânta Cristina nu poate fi nepăsătoare la această muzică, suavă ca ea, şi-am ridicat ochii spre vitraliu.

Fecioara nu mai avea acea expresie de supremă seninătate. Privirea ei se pogorâse asupra mea.

Îmi zâmbea cu zâmbetul iubitor şi neprihănit al unei surori mai mari.

Şi armonia tulburătoare, iscată parcă de nişte făpturi cereşti, continua să se reverse disperată, să plutească.

Extazul meu tăcut a ţinut tot timpul ridicării sfintelor daruri. Pe urmă, credincioşii s-au sculat în picioare, muzica a încetat şi sfânta Cristina şi-a reluat expresia inefabilă de martiră resemnată.

Săptămâna care a urmat după acest eveniment mi s-a părut deznădăjduitor de lungă. Număram zilele şi orele care mă despărţeau de întâlnirea mea, convins că şi sfânta Cristina, în ce-o priveşte, mă aştepta nerăbdătoare, acolo sus, pe vitraliul ei.

În sfârşit, a sosit şi duminica, şi clipa sfintelor daruri.

Eram atât de grăbit să ajung la clipa tainică încât am ridicat privirea înspre fecioară înainte ca sunetul clopoţelului să se fi stins cu desăvârşire.

Sfânta Cristina, nepăsătoare, m-a mâhnit la început. De cum au vibrat însă primele acorduri ale orgii, şi-a plecat încet lungile-i gene blonde, şi m-am simţit parcă învăluit în nesfârşita mângâiere a privirii ei, care mă pătrundea pe de-a-ntregul.

Absolut desprins de materie, mi se părea că, pe nouraşii albăstrii ai tămâii, îmi voi lua zborul până la sfântă, plutind amândoi spre cer, în sunetul muzicii divine a îngerilor.

Un zgomot brutal de scaune m-a smuls din extazul în care eram cufundat, şi-am recăzut greoi pe pământ, îndurerat de visul neîmplinit.

Clipa sfintelor daruri trecuse.

De câte ori mai târziu, în viaţa mea amară şi deznădăjduită, n-am evocat zâmbetul liniştitor al dragei mele martire! În clipele cele mai crâncene, îmi plăcea să cred că, dacă ochii mei ar putea să-i întâlnească privirea, toate necazurile ar lua sfârşit.

Şi cu toate acestea, fie din lene, fie din lipsă de ocazii, n-am mai venit niciodată s-o văd.

Anul acesta, în timpul vilegiaturii, am ajuns din întâmplare la Houlbec.

Era tocmai duminică dimineaţă. Sub un pretext oarecare, mi-am părăsit tovarăşii de drum, şi, pe jumătate emoţionat, pe jumătate amuzat, m-am instalat pe-un scaun în faţa adoratei mele de odinioară.

Tot frumoasă e, sfânta Cristina, tot senină în veşnica ei beatitudine, cu un nu ştiu ce profund omenesc şi modern. Pare mai degrabă o femeie foarte tânără şi rezonabilă decât o fecioară.

Încercând să glumesc în sinea mea, îmi spuneam că, dacă preafericita ar eon simţi să coboare de pe vitraliu, mi-aş lua bucuros angajamentul să-i fac rost de-un adăpost mai capitonat.

Slujba se desfăşoară domol, fără pretenţii, fără măreţie. Bătrânul organist orb, ajuns fără îndoială în lumea drepţilor, a lăsat locul unui tânăr lipsit de virtuozitate. Învăţătorul, se vede treaba.

Iată şi sfintele daruri.

Firmamentul vitraliului lasă să se întrevadă norişori albi care aleargă pe cerul adevărat.

Toată lumea a îngenuncheat.

Soarele strălucitor de afară aprinde vâlvătăile rugului.

Ca pe vremuri, ochii sfintei Cristina şi-au întrerupt contemplaţia, ca să se fixeze asupra mea, de astă dată însă cu o expresie de mohorâtă nelinişte şi de îngrozită uimire. Mi s-a părut că citesc în trăsăturile chinuite ale martirei o mustrare îndurerată, şi mai înainte ca ceilalţi să se fi sculat în picioare, am fugit din biserică.

FRUMOASA NECUNOSCUTĂ

Venea în jos pe bulevardul Malesherbes, cu mâinile în buzunare, cu gândul aiurea, departe, departe (poate chiar fără niciun gând), când deodată, cu puţin înainte de Saint-Augustin, trecu pe lângă o femeie.

(O femeie tânără, a cărei descriere n-are niciun rost în cazul de faţă. Încercaţi să vi-o închipuiţi aşa cum v-ar plăcea să fie şi veţi fi pe deplin în vederile noastre.)

Maşinal, salută persoana.

Dar ea, fie că nu l-a recunoscut pe amicul nostru, fie că n-a băgat de seamă că e salutată, şi-a văzut mai departe de drum, fără a da vreun semn exterior de politeţe reciprocă.

Şi totuşi, îşi spunea el, o mai văzuse undeva pe această femeiuşcă, dar unde naiba! Şi în ce împrejurare?

În tot cazul, continua el să-şi spună, e-o fată tare drăguţă, cu care e cert că nu te-ai plictisi.

După douăzeci de paşi, cbsedat, simţind că nu mai rezistă, făcu stânga-mprejur şi se luă după ea.

Şi din spate îi părea cunoscută.

Unde naiba o mai văzuse, şi în ce împrejurare?

Tânăra femeie o lua in sus pe bulevardul Malesherbes până la întretăierea acestei artere cu bulevardul Villiers.

O apucă pe bulevardul Villiers şi merse până în Piaţa Trafalgar.

O luă la dreapta.

În timp ce el, pe urmele ei, îşi spunea:

„Nostimă treabă, parcă m-aş întoarce acasă''.

Vorba o că tot nu-şi amintea unde naiba o mai văzuse pe această tânără femeie, şi în ce împrejurare.

Ajunsă în dreptul casei nr. 21 de pe strada Albert-Tartempion, doamna intră înăuntru.

Asta-i bună! Iat-o intrând în propria lui casă!

Femeia se urcă în ascensor.

El, sărind câte patru trepte o dată, o luă pe scări.

Ascensorul opri la etajul patru, etajul lui!

Şi doamna, în loc să sune, scoase o cheie din poşetă şi deschise uşa.

Vreo spărgătoare bine înţolită, fără îndoială.

Dintr-o săritură fu lângă ea.

— Ia te uită, făcu frumoasa necunoscută, te întorci şi tu într-o seară devreme acasă!

Abia în clipa aceea îşi aminti unde naiba o mai văzuse pe această femeiuşcă, şi în ce împrejurare. Era nevastă-sa.

ÎN PIELEA ALTUIA

Ajunsesem la desert sau poate la cafea, dacă nu cumva chiar mai departe, când unul dintre comeseni, oculistul Jean Fourie, cel pe care nu omitem niciodată să-l denumim Sâr Jean Fourié, a adus pe tapet problema spiritismului.

Tot ce putea fi luat drept masă în apartament a început, fără întârziere, să valseze ca frunzele veştede, spre marea jale a porţelanurilor care, din acel moment, au început să acopere solul într-o cantitate îndeajuns de mare ca să provoace volume întregi de Sully Prudhomme[13].

(Mie puţin îmi – păsa, căci paharul mi-era gol.)

Magie, cabală, satanism, teozofie, ezoterism, Péladan[14], Paul Adam[15], Moş Adam, lumea de apoi, înapoi, dinapoi şi apoi – împestriţau cea mai gâlcevitoare conversaţie.

Ochii spiritualiştilor scânteiau ca de-o văpaie interioară, iar materialiştii dădeau din umeri cu nepăsare.

Cât despre indiferenţi, atitudinea lor consta din consumarea asiduă a paharelor de *Irish Whisky*, de parcă ar fi plouat cu alcool.

În ce mă priveşte, dacă acest amănunt vă poate interesa, eram în acelaşi timp spiritualist, materialist şi indiferent. (Sunt zile când eşti în formă.)

Forţa să nu fie într-adevăr decât o însuşire a materiei?

Şi începeam să mă îndoiesc, înnebunit de nelinişte. Nu cumva or fi, mai ştii? spirite plimbăreţe prin preajmă, insubstanţiale? Dar atunci?

Un nou pahar de whisky mă mai linişti un pic, în timp ce Sâr Jean Fourie pălăvrăgea acum despre budism, avataruri şi altele.

— Ţi s-ar putea lua, afirma el, Eul ca pe-o simplă batistă şi strămuta în învelişul perisabil al altei fiinţe omeneşti, căreia i-ai moşteni sufletul în timpul acestei operaţii.

Auzind una ca asta, un materialist din gaşcă îşi pierdu răbdarea şi strigă:

— Adunătură de… nătărăi! (Folosi de fapt un alt cuvânt.) Adunătură de… nătărăi! Căruţaşi de suflete! Vă justificaţi teoriile, căci aveţi cu toţii o minte de dobitoci! Mai rămâne să-mi spuneţi, dacă

tot aţi ajuns aici, că s-ar putea face ca sunetul marelui clopot al catedralei Notre-Dame să emigreze în clopoţelul acesta de sufragerie! Adunătură de… nătărăi!

(Insist asupra faptului că altul a fost cuvântul folosit.)

*

Între cei care se evidenţiau prin muţenia lor îl voi semnala cu deosebire pe bravul nostru prieten, americanul Harry Covayre.

Harry Covayre îşi folosea, pentru moment, întreaga energie în confecţionarea unor groguri cu whisky; compoziţie în care intra relativ puţin zahăr şi, ca să zic aşa, aproape de loc apă.

— Şi tu, Harry, făcu unul dintre noi, crezi în avataruri?

— Dacă vrea careva de-aci să mă vadă căzând lat, n-are decât să-mi vorbească de problema asta. Ea mi-aminteşte de cea mai înfiorătoare perioadă din viaţa mea…

— !!!???…!!! exclamarăm cu toţii simultan.

— Oh! pentru numele lui Dumnezeu! continuă Harry, pradă celei mai vii disperări, să nu-mi pomeniţi niciodată de transmigraţia Eului.

—!!!;..!!! insistarăm noi.

— Aşa cum mă vedeţi, m-am plimbat o zi întreagă la Paris în pielea altuia, a unuia pe care nu-l văzusem în viaţa mea. Credeţi cumva că e plăcut?

— Povesteşte-ne, Harry.

Şi Harry Covayre a binevoit să ne povestească!

…………………………………………………
…………….

E cam un an de atunci.

Ca şi azi, stătusem toată noaptea la un coleg din Cartierul Latin discutând despre lucruri supranaturale sau considerate ca atare.

Se făcuse spiritism, se invocaseră nişte spirite foarte drăguţe, pe onoarea mea, şi foarte amabile. E de bănuit că nu-s prea ocupaţi pe lumea cealaltă, căci, la prima chemare, toţi aceşti domni, Homer, Alcibiade, Isus Hristos, sfâjntul Toma, Ludovic-Filip, răposatul Toupinel, s-au pus la dispoziţia noastră în modul cel mai graţios cu putinţă.

Sosit la Paris de curând, mă simţeam profund emoţionat de acest soi de activitate, şi, când s-a luminat de ziuă, am considerat necesar s-o şterg englezeşte.

Dacă v-aş spune că n-am pus picătură de alcool în gură în cursul acestei şedinţe, ar fi o minciună sfruntată. Pe scurt, de cum am simţit aerul proaspăt al străzii atingându-mi faţa, am avut o senzaţie ciudată.

Am luat-o în jos pe strada Saint-Jacques şi m-am trezit în faţa Morgii.

Maşinal, am intrat înăuntru.

Grozăvia grozăviilor, primul cadavru pe care l-am zărit pe lespezile reci a fost cel al prietenei mele de-atunci, o fată bună care mă înşela cu jumătate Paris. (De aceea cred că ţineam atât de mult la ea.)

Ingrozitabile visu!

Livid, am dat fuga la administraţie.

— Domnule, zisei, o cunosc pe fată…

— Declaraţia dumneavoastră e inutilă, domnule, s-au găsit asupra ei acte care-i stabilesc identitatea. S-a înecat împreună cu iubitul ei, aşa cum atestă o scrisoare…

— Dar eu sunt iubitul ei!

— Nu, domnule, e tânărul culcat pe lespedea de alături.

Curiozitatea a fost mai tare decât durerea, şi n-am dus să privesc trăsăturile rivalului meu.

Dar ştiţi cine era rivalul meu?

Nu, nu ştiţi!

Eu eram, EU!

Am simţit că-mi plesneşte capul.

Mortul pe care-l aveam în faţa ochilor eram într-adevăr EU, şi hainele lui erau într-adevăr ale MELE,

„Uşurel, făcui eu în sinea mea, fii calm!“

Şi-i spusei funcţionarului cu aerul cel mai liniştit din lume:

— Ce bine seamănă tânărul ăsta cu mine! Nu vi se pare?

Pe om îl pufni râsul:

— Vă seamănă cum semăn eu cu papa de la Roma!

Dintr-un salt am fost în faţa oglinzii.

Imaginea reflectată era a unui băiat înalt, palid, cu favoriţi negri. (Vă daţi seama ce mult semăna cu mine.)

Mi-am aruncat privirea asupra hainelor pe care le purtam. Eram deghizat într-un costum gri în carouri, cum nu-mi aduc aminte să fi purtat vreodată.

Actele pe care le conţinea portofelul erau ale unui spaniol de care nu auzisem în viaţa mea.

Eu, sau mai degrabă trupul meu murise, sufletul meu se afla în idiotul ăla.

Şi eu care nu ştiam o boabă spaniolă!

Ah! stăteam pe roze!

Vă dați seama în ce situaţie mă aflam?

Picam de somn.

Să mă duc la culcare, dar unde?

La mine? La el?

La mine, nu m-ar primi nimeni.

La el… ce-o să zică nevastă-sa, copiii, constatând că nu ştiu spaniola?

Îi aveam adresa, strada, numărul. Dar etajul?

Cu neputinţă să-l întreb pe portar, care ar crede că mi-am pierdut subit minţile.

Şi apoi, ce să~i spun neveste-si? Ce să-i spun?

Oh! Dumnezeule!

Am avut multe necazuri în viaţa mea, dar niciodată ca în ziua aceea.

M-am dus prin locurile pe care aveam obiceiul să le frecventez. Nimeni, fireşte, n-a vrut să mă recunoască.

Dimpotrivă, câţiva necunoscuţi m-au salutat, mi-au strâns mâna, mi-au povestit o sumedenie de lucruri misterioase, la care am răspuns Dumnezeu ştie cum.

M-am dus să beau, la „Cafe de la Paix“, unde un chelner mi-a adus degrabă *Epoca*[16].

Apoi, doi domni care treceau cu trăsura, zărindu-mă, au coborât, şi unul dintre ei mi-a dat repede o hârtie de o mie de franci, pe care i-o datora probabil celuilalt, bolborosind într-un jargon cu totul bizar.

Doamne, Doamne, ce viaţă aveam în perspectivă!

M-am hotărât brusc:

„Mâine mă omor“.

Gândindu-mă însă că ar fi o mare prostie să te omori cu cincizeci de poli în buzunar (plus vreo zece aflaţi dinainte într-un portmoneu), m-am lăsat pradă celor mai bizantine orgii.

Ce amintiri, Dumnezeule!

……………………………………………………
……………..

Ca şi cum aceste amintiri l-ar fi sufocat, Harry Covayre a dat pe gât dintr-o mişcare un grog cu whisky zdravăn, în care nu era pic de zahăr, iar apă nici atât.

— Şi după cât timp, făcu unul dintre noi, ţi s-a reîntors sufletul în adevăratul înveliş?.

Harry răspunse nepăsător:

— Abia a doua zi de dimineaţa, când m-am trezit din beţie.

TURISM INGENIOS

— Şi tu, tu unde pleci în vara asta?

— În Africa.

— În Africa???

— Da, în Africa. Voi străbate de la un cap la altul Africa, întunecata Africă, cum spune Stanley.

— Şi familia ta, în timpul ăsta?

— Familia mea mă întovărăşeşte.

— Nevastă-ta?

— Nevastă-mea.

— Cu băieţii? Cu fetiţele?.

— Cu băieţii, cu fetiţele.

— Fugi de-acolo, ce, eşti nebun?

— Sunt în toate minţile.

— Eşti nebun de legat.

— Şi de ce-aş fi atât de nebun?

— Dar oboseala unui asemenea drum!... Primejdiile!…

— Totul a fost prevăzut, prietene. Niciun fel de primejdie, niciun fel de oboseală… O simplă plimbare cu un vehicol.

— Cu un vehicol?

— O confortabilă şi solidă căsuţă pe roate.

— Un automobile?

— Nu, din pricina dificilei aprovizionări cu combustibil.

— Trasă de cai?

— Găgăuţă! Tigrii mi-ar înfuleca solipezii dintr-o înghiţitură.

— Şi atunci?

— Urmăreşte atent raţionamentul: se ştie cu câtă plăcere sunt devoraţi caii de către tigri; în timp ce cazul unui tigru halit de-un cal e infinit mai rar.

— Absolut de acord.

— Plecând de la acest principiu, voi înhăma la căsuţa mea pe roate nişte tigri cumsecade şi plini de vigoare.

— Grozav!

— Şi practic, dragul meu! Marea problemă erau hamurile, harnaşamentul, deşi, dacă-i vorba, vechii romani au rezolvat-o cu mii şi mii de ani în urmă. Pentru noi, gentilomii timpurilor moderne, falnici deţinători ai oţelurilor călite şi ai pergamoidului, înhămarea a doisprezece tigri la un vehicol e un joc pueril,

— Oricum, nu m-aş simţi în prea mare siguranţă.

— De aceea avem la îndemână electricitatea. La cea mai mică abatere, la cea mai slabă încercare de-a sări asupra noastră, un puternic curent electric l-ar face pe turbulentul camarad să revină la sentimente mai bune. Tigrii noştri înţeleg de altfel repede deosebita nobleţe a misiunii lor şi deplina ineficienţă a oricărei rezistenţe.

— Bietele animale!

— De ce bietele animale? Munca ce li se cere e cu totul neînsemnată, iar hrana regulată, mulţumită preciziei fără greş şi tirului lung al armelor de care dispunem.

— Şi nu vă e teamă că veţi fi atacaţi de alte fiare?

— Alături de virtutea lui de neobosit cărăuş, tigrul mai are şi inconştienta dar reala însuşire a unui câine de pază. Într-o tabără păzită de tigri poţi să dormi fără să te doară capul.

— Felicitările mele! Pot să arunc şi eu o privire asupra instalaţiei?

— Tigrii ne aşteaptă la Triest, dar căsuţa pe roate e colea, în curte.

Foarte elegantă, foarte bine concepută, prevăzută cu mobilier de bambus, solid şi uşor în acelaşi timp, căsuţa pe roate a prietenului meu nu mai aştepta, pentru a o porni, decât ciudatul ei atelaj.

O dovadă în plus că în ziua de azi ideile cele mai paradoxale sunt celş mai aproape de realizare!

O IDEE LUMINOASĂ

Azi-dimineaţă am primit vizita unui om foarte ciudat… un inventator!

Vă plac inventatorii? Eu mă dau în vânt după ei, chiar atunci când nu inventează nimic, cazul celor mai mulţi inventatori, de altfel.

Îmi place ideea lor fixă, văpaia care le dogoreşte în pupile, modul şleampăt în care se îmbracă.

Cât priveşte ideea fixă şi văpaia din pupile, omul meu se conforma tradiţiei, dar în privinţa modului şleampăt de-a se îmbrăca depăşea tot ce-mi fusese dat până atunci să văd.

Îndeosebi un nasture al redingotei vârât din întâmplare într-o butonieră a vestei, şi viceversa. Aspectul era mai degrabă pitoresc.

…………………………………………………
…………….

Mă bărbieream în faţa oglinzii.

Omul intră pe uşă ca o furtună.

— Bună ziua! zise el. Ce mai faci?

— Nu mai rău ca ieri, răspunsei. Dar dumneata?

— Mă recunoşti?

— Eu? absolut de loc!

— Ah! am să-ţi spun de ce, pentru că mi-am lăsat barbă… Şi apoi, dacă e vorba, mă vezi pentru prima oară!

Fără a-i da să înţeleagă că, la rigoare, acest ultim motiv ar fi fost de-ajuns, am căutat să aflu temeiul vizitei sale.

— Sunt inventator, domnule, răspunse el cu mândrie.

— Ei, drăcie, puteam să jur că e aşa!

— Am venit la dumneata pentru că te ştiu băiat deştept, cu carte, şi care nu te uiţi la bani când e vorba de-o idee ca lumea.

Mă înclinai.

Într-adevăr, sunt un băiat deştept, cu carte, şi când găsesc că o idee e practică, ingenioasă sau pur şi simplu bizară, nu mă dau în lături să pun la bătaie un milion-două pentru a o vedea înfăptuită.

Brusc, omul continuă:

— Ce-ţi place mai mult… să te mănânce viermii sau să arzi?

— Pardon? făcui eu oarecum surprins… să mă mănânce viermii?…

— Sau să arzi… Hai, răspunde!

— Ferit-a sfântul, domnule, ideea de-a fi mâncat de viermi nu mi se pare de loc ispititoare; şi nici aceea de-a arde, mărturisesc, nu-mi dă prea mult ghies pentru moment.

— Pentru moment, da, dar când o să fii mort?

— Oh! când o să fiu mort!…

Şi schiţai un gest de perfectă detaşare.

Inventatorul meu continuă, într-un stil niţeluş trivial:

— Da… să te mănânce viermii în pământ e tare dezgustător; dar nici să fii ars nu-i mult mai agreabil.

— Totuşi…

— Niciun totuşi! Eu unul am inventat un procedeu care detronează cremaţiunea şi înhumarea, înlocuiesc toate acestea prin… *inaeraţie*! Ei! *Inaeraţie*!

— Nu-i rea ideea!

— Nu mă lua peste picior câtă vreme nu ştii!

— Te asigur, domnule…

— Să trecem… Eşti mort, aşa-i?

— O clipă!

— E-o presupunere… Eşti mort, mi se aduce corpul dumitale, îl bag în cuptor…

— Dar asta e ca la crematoriu!

— Că tâmpit mai eşti!… Îl bag în cuptorul meu, un cuptor special inventat de mine, şi-l usuc. Îl usuc. Ai auzit? Îl USUC. Nu-l fierb, nu-l prăjesc, nu-l ard, îl USUC. Cu alte cuvinte, scot din el, prin evaporare, toată apa pe care o conţine… Ai idee câtă apă conţine corpul omenesc?

— Mărturisesc că…

— Ei bine, aproximativ optzeci la sută, patru cincimi.

— Aşa mult?

— Da, domnule, aşa mult! De pildă, generalul Boulanger[17], pe care-l ridicai în slăvi…

— Da' asta de unde-ai mai scos-o…

— Nu mă întrerupe… Generalul Boulanger, pe care-l ridicai în slăvi, cântărea optzeci şi două de kilograme; din asta aproximativ şaizeci şi cinci de kilograme era apă. Aşadar, din optzeci şi două de urale *Trăiască Boulanger*!, şaizeci şi cinci din ele se adresau apei chioare. Iată cine sunt mai-marii omenirii, iată cine sunt! Şi Francisque Sarcey, ia spune! Îl cunoşti pe Francisque Sarcey?

—Îl cunosc fără să-l cunosc. Uneori, dimineaţa, când trec pe strada Douai, îl zăresc scuturându-şi covoraşul pe fereastră, dar asta nu înseamnă a cunoaşte un om.

— Ei bine, e de spaimă câtă apă conţine domnul Sarcey! N-aş putea să dau o cifră exactă, m-ai lua drept mucalit. În schimb, există naturi care prezintă relativ puţine deşeuri. Sarah Bernhardt, de pildă, iată un temperament… cum să-l numesc?…

— Dramatic?

— Nu, *anhidric*.

— Materialistule!

— Eşti însurat?

— Pentru moment nu.

— Ai vreo iubită?

— Iubită e prea mult spus; să zicem o simpatie.

— Ce greutate are?

— N-am cântărit-o, ce să mint, dar aş putea spune cu aproximaţie… Să ne gândim… nu e grasă, vreo cincizeci de kilograme.

— Ei bine, dă-mi voie să-ţi spun că obiectul adoraţiei dumitale conţine circa patruzeci de litri de apă.

— Taci, te rog, mă dezguşti!

— Patruzeci de litri de apă! pricepi… *patruzeci de litrişoare*!

Şi inventatorul pronunţă aceste vorbe: patruzeci de litrişoare cu un neînchipuit dispreţ.

El reluă pe nepusă masă:

— Dar mă faci să pierd timpul cu poveştile despre amica dumitale… Mă întorc la invenţia mea: când corpul dumitale e complet uscat, îl înmoi într-un lichid preparat de mine pe bază de acid azotic care-l transformă în materie explozivă analoagă fulmicotonului. E de-ajuns o scânteie… Pfff…. Fff… ttt…! O lumină fulgerătoare… o dâră groasă de fum alb urcând la cer, şi gata! Cum ţi se pare ideea?

— Luminoasă!

— Dar asta nu-i tot. În loc să-ţi transform corpul într-un simplu exploziv, pot să fac din el un foc de artificii în toată regula, petarde, torţe, grenade etc., etc. Pentru familiile nevoiaşe mă oblig, contra sumei de treizeci de franci, să-l transform pe scumpul răposat în torţe de toate culorile. Pentru zece mii de franci, fac din el un foc de artificii de prima clasă, cu buchet alegoric.

— Superb!

— Mai mult… Foştii militari îşi pot lăsa moştenire rămăşiţele pământeşti astfel transformate comitetului de artilerie. Care să le folosească la încărcarea tunurilor şi obuzelor. Ce bucurie mai mare decât să te ştii bombardându-i, zece ani după moarte, pe duşmanii Franţei!… Nu te ispiteşte?

— Ba da, afacerea e ademenitoare; cât priveşte, însă, corpul meu personal, prefer să mai aştept.

Inventatorul şi-a luat pălăria şi a plecat furios.

Ce vreţi, nu-mi place să mă grăbesc.

FESTINA LENTE[18]

Toată acea parte, relativ slabă, de altfel, a clientelei noastre care nu ştie să privească în faţă problema morţii a fost, pun rămăşag, neliniştită de documentaţia macabră a prietenului nostru Emile Gautier[19] cu privire la înhumările premature.

Căci dacă şi-aşa nu e prea vesel să fii îngropat după ce-ai murit, sub ce unghi supărător trebuie să-ţi apară această operaţie când e practicată pe viu!

Nu vă pot spune cât de total sunt de acord cu Gautier, că eşti obligat, chiar cu riscul de a-ţi atrage batjocura vecinilor, să-ţi iei nenumărate precauţii spre a evita acest soi penibil de inconveniente.

Cunosc un domn obsedat în asemenea hal de această teroare încât s-a hotărât să ia următoarele precauţii:

De îndată ce va fi decedat, sau aşa-zis decedat, i se vor îmbarca rămăşiţele pământeşti în nacela unui balon captiv dinainte pregătit în acest scop.

Acest balon e reţinut la sol printr-un cablu pus în legătură cu un troleu acţionat de-un motor cu benzină, care motor nu va aştepta decât un uşor contact electric pentru a intra în acţiune şi a readuce astfel pe pământ balonul, nacela şi aeronautul.

Contactul electric, precum aţi ghicit, va fi determinat, dacă va fi cazul, de cea mai mică mişcare a regretatului călător.

În acest procedeu, din păcate inaccesibil pungilor modeste, se poate spune că ingeniozitatea rivalizează cu delicateţea, căci ce poate fi mai incorect decât să te eternizezi în interioare în care nu mai ai ce căuta?

Am mai cunoscut un domn care, sub imperiul aceleiaşi multlegitime aprehensiuni, soluţionase altfel problema.

Un ac lung de aur se afla în permanenţă la căpătâiul său – membrii familiei fuseseră cu prisosinţă avertizaţi – cu scopul de a preschimba printr-o perforare cardiacă moartea, poate aparentă, într-una absolut garantată, de prima calitate, şi asupra căreia să nu se mai poată reveni.

Multînţeleapta precauţie i-a fost de mare ajutor domnului meu, căci, într-o bună zi, crezându-l decedat, medicul său, la stăruinţele familiei, tocmai proceda la faimoasa operaţie, când deodată se auzi un ţipăt pătrunzător şi pseudodefunctul deschise ochii: durerea pricinuită de înţepătură îl scosese din letargie; între noi fie vorba, la ţanc!

Numai ca să vezi mutrele moştenitorilor şi tot merita deranjul!

Şi cum în cele mai funebre aventuri e întotdeauna şi câte ceva comic, trebuie să cităm accesul de furie care l-a cuprins pe pseudodefunct când şi-a dat seama că doctorul uitase să flambeze acul de aur în vederea asepsiei:

— Din pricina unor neglijenţe de acest fel, domnule, îl interpelă el acru pe medic, o păţesc oamenii!

Se cuvine să adăugăm că acest client arţăgos ducea microbofobia dincolo de limitele ei extreme.

Într-o dimineaţă, după o noapte de orgie – ce departe sunt toate astea! — văzându-mă că dau pe gât, în faţa lui, nenumărate sticle de sifon:

— Cum? mă întrebă înmărmurit, bei sifonul… aşa?

— Dar cum ai vrea să-l beau?…

—În locul dumitale nu l-aş bea decât fiert.

— După care, îl ironizai eu, l-aş pune să stea într-un curent grozav, pentru ca bacilii să răcească zdravăn, după metoda preconizată odinioară de regretatul nostru captain Cap.

LACRIMI

Un bărbat încă tânăr, care sub prestigiosul pseudonim *Balthazar* ascunde una dintre personalităţile cele mai marcante ale înaltei culturi franceze, a binevoit să-mi trimită, dedicându-mi-o, o foarte substanţială şi foarte elegantă lucrare pe care abia a terminat-o, cu tema: *Lacrimile*.

A publica opusculul în întregime ar însemna să abandonez cadrul uşuratic al snoavelor mele. Mă voi mulţumi deci să-l rezum, încercând să-i păstrez neobişnuita savoare şi trufaşa originalitate.

Domnul Balthazar – să-i lăsăm acest nume, de vreme ce pare să-i facă plăcere – a avut un profesor de filosofie a cărui deviză preferată era: *Esenţialul constă în a-ţi pune multe întrebări*. Şi-şi punea, pare-se, respectabilul bărbat, cu miliardele! Atâta doar că nu-şi bătea niciodată capul să răspundă fie şi la una singură.

Astfel, într-o zi, le spuse elevilor săi:

— S-a întrebat vreodată careva dintre voi, înghiţindu-şi-le, *de ce sunt sărate lacrimile*?

Şi cu aceste cordiale cuvinte, ora fiind încheiată, profesorul îşi luă rămas bun de la elevii săi.

Tânărul Balthazar se încăpăţână şi făcu jurământ să-i dea de rost acestei teze cu orice preţ.

A puricat biblioteci întregi, *Fiziologia psihologică* de Wundt, *Lecţiile de hidraulică* ale lui Puiseux, încântătoarele *Perle şi lacrimi* ale poetului norvegian Bjoernsen, şi a constatat că problema nu fusese nici pe departe abordată.

Nişte minţi superficiale ar răspunde:

— Ei: pe dracu! lacrimile sunt sărate deoarece conţin o proporţie însemnată de cloruri alcaline.

O ştim la fel de bine ca voi, minţi superficiale! Dar nu asta e întrebarea.

Noi ne întrebăm de ce Providenţa a dat lacrimilor porunca să aibă un gust sărat mai degrabă decât oricare altul.

D-l Balthazar a folosit metoda indirectă şi şi-a zis:

„Lacrimile trebuiau sau nu să aibă un gust?"

Să demonstrăm mai întâi că trebuiau să aibă un gust, şi apoi că oricare alt gust în afară de cel sărat ar fi prezentat nişte inconveniente pe cât de ridicole pe-atât de odioase.

1. *Lacrimile trebuie să aibă un gust.* — Fără îndoială. Şi-ar putea cineva imagina, de pildă, o mamă vărsând lacrimi insipide pe cadavrul copilului ei? Nu, de o mie de ori nu, aşa-i? Aşadar? (Q. E. D.[20])

2. *Lacrimile n-ar putea avea alt gust decât cel sărat.* — V-aţi putea imagina, între altele, nişte lacrimi acide? Cei câţiva membri ai societăţii cărora o iubită arţăgoasă le-a turnat pe faţă vitriol, acid azotic sau chiar clorhidric cunosc inconvenientele ce rezultă dintr-un contact prea direct ai acestor substanţe cu ţesuturile atât de delicate ale aparatului oftalmic.

Lacrimile n-ar putea fi *amare*. Marii noştri clasici au folosit din plin lacrimile amare. Numai că aceasta amărăciune e, în cazul de faţă, pur

metaforică. Dacă lacrimile noastre ar fi cu adevărat amare, n-ar mai fi metaforă, şi romancierii noştri ar avea astfel o imagine mai puţin în arsenalul lor. Cine ştie chiar dacă marele nostru Ohnet[21] nu-şi datorează cele mai bune şi mai sfâşietoare pagini tocmai acestor găselniţe, pe care o atât de îndelungată utilizare n-a izbutit totuşi să le banalizeze? Putea oare Providenţa, în înţelepciunea ei, să consimtă a văduvi în acest fel limba franceză?

Lacrimile n-ar putea fi *dulci*. Căci copiii şi-ar plânge tot timpul în gură. În loc să i se dea micului Emil cinci centime să-şi cumpere zahăr-candel, i s-ar cârpi o palmă şi s-ar face economie. Da, şi cu sancţiunea paternă cum ar rămâne atunci?

Domnul Balthazar îşi continuă lucrarea în acest spirit de-o necruţătoare legică. El demonstrează peremptoriu că lacrimile n-ar putea avea nici gust de brânză; nici de coacăze, nici de tocană de berbec, nici de tutun de prizat etc., etc.

Concluzia lui e, fără îndoială, una din cele mai frumoase pagini scrise de douăzeci de ani încoace în limba franceză.

O ÎNMORMÂNTARE LA ŢARĂ

Însorită, caldă, luna mai sosise, umplând inimile parizienilor de dorul câmpiilor şi al florilor.

Deosebit de sensibili faţă de această reînnoire, trei pictori tineri, frumosul Gontran Gobert, vigurosul Pantinel şi spiritualul Grandfuret, se hotarâră să facă apel la toate resursele lor financiare şi să-şi ia zborul spre un colţişor pe care-l cunoşteau, nu prea departe de Paris, dar ascuns şi neştiut de nimeni.

Erau trei ştrengari veseli şi plini de viaţă, harnici când li se năzărea, şi cel mai adesea gălăgioşi.

Înainte de plecare, au vrut să vadă Salonul oficial care tocmai se deschisese. În loc să declare, ca periodicii imbecili sentenţioşi, că *anul ăsta a şi mai prost ca în alţi ani*, s-au retras năuciţi, susţinând sus şi tare că-n sălile acelea era al naibii de mult talent.

Vizita aceasta le-a stârnit un zel, o nevoie aprigă de lucru, dorinţa să se instaleze îndelung în faţa naturii, şi iată-i pornind chiar de-a doua zi, cu sacu-n spinare, cu ghetre, în haine de culoare deschisă.

Era tare drăguţă regiunea pe care şi-o aleseseră, intimă şi răcoroasă, departe de calea ferată. Nici măcar un omnibuz cu care să ajungi acolo.

Un vechi han încăpător, pe jumătate fermă, unde mirosea a bucătărie bună şi îmbelşugată, întruchipa ospitalitatea.

A doua zi, din zori, cei trei prieteni ai noştri se instalau la mică distanţă unul de altul, în faţa unor frumoase pânze noi-nouţe.

Drumeagul desfundat pe care se aflau era mărginit într-o parte de gardul de păducel al unei vile burgheze înstărite.

În curând îşi făcu apariţia un om de vreo cincizeci de ani, cu un ten proaspăt, cu un aer jovial, cu un păr cărunt tuns scurt. Era, evident, proprietarul vilei.

— Bună ziua, domnilor artişti.

— Bună ziua, domnule burghez, făcu Grandfuret.

— Ah! ah! azi sunteţi matinali!

— Din pricina zorilor.

— Ah! da, zorile-s frumoase.

— Când vom picta amurgul, adăugă Grandfuret, n-o să ne mai vedeţi la ora asta.

Burghezul părea însă atât de cumsecade încât până şi Grandfuret, necruţătorul Grandfuret, încetă cu batjocura.

Au acceptat din toată inima cafeaua cu lapte care le-a fost oferită, apoi un păhărel, aşa că peste o oră erau prieteni la toartă.

Se prezentaseră reciproc. El, un fost negustor de articole de fierărie din Marais, retras în această regiune cu nevastă-sa, după ce făcuse avere.

Deznădăjduit de faptul că n-au avut copii, înfiase un ţânc orfan din sat.

Soţia, o brunetă înaltă, încă destul de bine, coborâse şi ea. Văzând atâta lume, păru niţeluş surprinsă, dar le zâmbi tinerilor, îndeosebi, pare-mi-se, frumosului Gobert.

— Dar portrete, întrebă negustorul, faceţi şi portrete?

— Specialitatea noastră, răspunse Grandfuret, constă în a trata toate genurile cu acelaşi brio, cu aceeaşi măestrie, şi, aş îndrăzni să adaug, cu acelaşi succes.

Atunci, pe loc, le comandă portretul său, al soţiei şi al plodului.

În funcţie de specificul talentului lor, cei trei îşi distribuim sarcinile.

Pantinel îl luă pe bărbat. Îl puse să pozeze sub bolta de viţă, descheiat la haină, cu paharul în mână.

Grandfuret pictă copilul, în mijlocul peluzei, drăguţ nevoie mare, ce mai!

Cât despre doamnă, Gobert, care şi-o adjudecase, o instală într-un capod roşu, pe-un şezlong, ţinând în mână *Inima* de Felicien Champsaur.[22]

Totul mergea strună; portretele avansau, asemănarea era deja vizibilă. Tinerii nu se mai mişcau de la vilă, unde gazdele nu se mai puteau lipsi de ei.

Fostul negustor trimisese chiar să li se aducă bagajele de la han, deoarece ţinea morţiş ca artiştii să locuiască la el.

Pe neaşteptate, un eveniment lugubru preschimbă această bucurie în cea mai profundă jale.

Copilaşul muri de crup în douăzeci şi patru de ore.

Toată lumea s-a întristat de această moarte.De,se ataşaseră de copilaş.

Înmormântarea era fixată pentru a doua zi de dimineaţă.

În seara din ajun, negustorul declară că nu se culcă. Avea să-l vegheze pe micuţ.

Cei trei prieteni se oferiră să petreacă noaptea cu el.

Se instalară toţi patru, comod, chiar în camera unde se afla trupşorul copilaşului.

Ca să-şi mai domolească emoţia, băură rom, cam mult, ce-i drept.

Emoţia dispăruse, dar îi trăgeau cu băutura înainte.

Începură cu păhărele mici, dar păhărelele mici sunt anoste. Cât ai clipi, s-au şi golit.

Luaseră pahare mari. Cele mari se goliră ca cele mici.

Deodată, pe negustor îl apucă înduioşarea gândindu-se la bietul copilaş care zăcea acolo, neînsufleţit.

— Vreau să-l mai văd o dată, strigă el.

Şi-l luă în braţe.

— Vai! că frumuşel era!

Şi i-l dădu lui Pantinel, care i-l trecu lui Grandfuret, care, ca să scape de el, i-l plasă lui Gobert.

Acesta din urmă era turtit bine.

La simplul gând că trebuie să facă doi paşi ca să aşeze trupşorul pe pat, se înfioră de spaimă.

Încercă să se ridice, dar în zadar.

Lângă el se afla un scrin cu un sertar deschis.

Aşeză binişor copilul în sertar şi-l închise.

Se făcuse ziuă.

Ieşiră cu toţii în grădină să ia puţin aer.

Gobert se instală sub bolta de viţă şi adormi buştean.

Cioclii sosiră cu coşciugul.

Acum să te ţii!

Nu mai găseau copilul, şi pace!

Asta-i culmea!

Mult mai târziu, când se trezi Gobert, şi după câte eforturi, Dumnezeule! găsiră copilul.

S-a întârziat puţin cu înmormântarea, dar totul s-a desfăşurat demn,

Gobert se cam împleticea, dar ţinuta lui a fost pusă pe seama emoţiei.

— Bietul băiat! ziceau oamenii de prin partea locului, copilul lui să fi fost şi tot nu se amăra atât.

SFÂRŞITUL UNEI COLECŢII

Vă amintiţi de supărătoarea aventură a acelui colecţionar de obiecte macabre, funebre şi criminalistice, a cărui piesă de rezistenţă – gulerul unei victime celebre – a fost spălată, scrobită, călcată de slujnica zeloasă, dar prea puţin documentată.

O aventură similară i s-a întâmplat, acum câţiva ani şi mai bine, unui bătrân gentilom pe care-l cunoşteam, numit marchizul de Bois-Lamothe.

Un om şi jumătate marchizul ăsta, la vremea, lui!

Bogat, vânjos, arătos, neobosit vânător de fuste, fără frica lui Dumnezeu şi tovarăş bun cu Diavolul, Bois-Lamothe era spaima tuturor soţilor de prin împrejurimi.

Zic de prin împrejurimi, la plural, căci marchizul, pe-atunci mare latifundiar şi totodată fire nestatornică şi hoinară, schimba împrejurimile cum schimbi cămăşile.

Dar vai! toate au un sfârşit, cum atât de subtil a băgat de seamă Francisque Sarcey, unchiul nostru al tuturor

Marchizul de Bois-Lamothe îmbătrânise, fostele lui iubite aşijderi.

Din ipoteci în licitaţii, bunurile pământeşti ale marchizului îşi luaseră zborul spre cele patru zări ale licitaţiilor publice.

De atâta zornăit, galbenii lui ajunseseră înspăimântător de afoni, şi de cât se rostogoliseră, nici ochiul cel mai ager nu izbutea să-i mai zărească decât cel mult în punga altora.

Un singur mic domeniu patrimonial se mai păstrase intact, ba chiar prea intact, deoarece de vreo douăzeci de ani niciun grădinar nu-i mai scormonise solul, şi niciun pădurar nu mai atentase la trufaşa creştere a castanilor heraldici.

Dezamăgit de toate celea, solitar, marchizul descoperise într-o bună zi în inima lui bătrână şi uscată o fibră proaspătă, o fibră tânără de tot şi care vibra ca o întreagă orchestră de harfe înfloritoare.

Bois-Lamothe fusese subjugat de mania, de patima, de delirul colecţionării.

Şi ce colecţie!

Marchizul colecţiona boabe de fasole.

Cei care dintre cititorii mei au fost la ţară ştiu ce e fasolea (cât despre ceilalţi, nu scriu pentru ei. Să afle asta, o dată pentru totdeauna).

Închipuiţi-vă 4.500 de boabe de fasole între care chiar cele mai asemănătoare tot urlă— în ochii unui amator – prin unicitatea lor.

Erau acolo boabe albe, negre, albastre, roşii, violete. Erau unele în dungi, altele pestriţe. Erau unele galben cu violet, altele albastru cu portocaliu, altele roşu cu verde.

Nu mai era o colecţie de boabe de fasole, ci o adevărată policromie, să-l scoată din minţi şi pe Antonin Froust[23].

Această colecţie, pe care Bois-Lamothe o ştia pe de rost, până la cea din urmă boabă, şi pe care o iubea ca pe-o a doua familie, era în întregime adăpostită într-o salatieră enormă, plină ochi.

Şi în fiecare dimineaţă marchizul îşi spunea, în limbajul marelui secol: „Va trebui totuşi să le clasez! Va trebui totuşi să le clasez!''

Dar înserarea se lăsa de fiecare dată pe câmpie fără ca preapreţioasa colecţie să fie clasată.

Era într-o dimineaţă splendidă de primăvară.

Bois-Lamothe tocmai ieşise cu bătrânul său câine şi cu bătrâna sa puşcă să vâneze niscaiva iepuri tineri.

Ceva mai târziu, clopotul ruginit al castelului scoase nişte sunete, nişte sunete răguşite, care şi aşa nu erau prea plăcute, dar pe care scârţâitul agresiv al vergelei metalice oxidate le făcea să pară şi mai puţin ospitaliere.

Un soi de slujnică bătrână, pocită, dar extraordinar de îngălată, şi vorbind o franceză de parcă ar fi crescut într-un pension de cizme, veni să deschidă:

— Pe cine cătaţi?

— Pe domnul marchiz Bois-Lamothe.

— Nu-i aci.

— Se-ntoarce curând?

— De un' să ştiu io? De un' să ştiu?

În faţa acestei primiri contestabile, oaspeţii se hotărâră să intre.

— Sunt nepotul domnului de Bois-Lamothe, zise domnul, şi aceasta e soţia mea. Îl vom aştepta pe unchiul meu la castel.

Mersul în aer liber le stârnise probabil pofta de mâncare oaspeţilor, căci tânăra soţie zise:

— Ce-ar fi, până una-alta, să pregătim dejunul?

Consultată, bătrâna slujnică pirpirie îşi ridică la cer micuţele-i braţe bătrjne, bombănind eternul ei:

— De un' să ştiu io?

Nepoata marchizului deveni atunci autoritară:

— Du-te şi adu nişte ouă! Taie o raţă! Hai, mişcă-te!

Apoi, scotocind prin casă, descoperi faimoasa salatieră cu fasole.

Atunci se petrecu un fapt probabil unic în istoria colecţiilor.

Tânăra femeie puse colecţia la fiert. Când colecţia a fost gata, tânăra femeie o scurse cu grijă.

Apoi, tânăra femeie puse colecţia într-o tigaie cu unt şi cu ceapă tăiată mărunt.

Îndată, străvechiul castel al familiei de Bois-Lamothe mirosi îmbietor.

Focul strălucitor mângâia tigaia, care intona un imn închinat vieţii, închinat dragostei, închinat gloriei.

Tocmai atunci se întoarse marchizul.

Vă las să ghiciţi cu ce fel de *bună ziua, unchiule* a fost întâmpinat bătrânul gentilom.

Masa era pusă.

S-a servit o straşnică omletă cu slănină, pe urmă o raţă bună, şi pe urmă…

Şi pe urmă…

Și pe urmă… fasolea!

Bois-Lamothe n-a şovăit o secunda.

Şi-a recunoscut boabele de fasole, pe cele albe, pe cele negre, pe cele albastre, pe cele roşii, pe cele violet. Şi-a recunoscut boabele galbene cu violet, pe cele albastre cu portocaliu, pe cele roşii cu verde.

Marchizul s-a ridicat drept ca o lumânare, a vâslit prin aer cu braţele sale lungi şi uscate şi s-a prăbuşit pe spate peste o veche pendulă Louis XIII, care cu siguranţă nu mersese nici douăzeci de minute de la Henric al IV-lea încoace.

Murise.

Morala ; luaţi-i pe colecţionari în derâdere cât poftiţi, dar nu-i siliţi niciodată să-şi mânânce colecţia, fie şi cu ceapă!

ŞTIINTA NU RESPECTĂ NIMIC, SAU APROAPE NIMIC

Igienistul, ar zice Courteline, nu cunoaşte mila.

Aş îndrăzni să adaug cu infinit de mult spirit – nici pietatea.

Şi dacă celebrul William Draper ar mai trăi, şi-ar mai putea completa lucrarea *Conflictele Ştiinţei cu Religia* cu un capitol complementar, în care ar trata dezacordul care desparte igiena bine înţeleasă de îndeplinirea strictă a anumitor îndatoriri religioase.

… Oh! evident, respect drepturile imprescriptibile ale igienei, şi nimeni nu-i propagă mai asiduu decât mine sfintele doctrine.

(Şi până nu de mult puneam umărul personal: memoriul meu, astăzi aproape epuizat, *Despre inconvenientele pe care le prezintă abuzul cianurii de potasiu în alimentaţia noilor-născuţi*, se află la loc de cinste în bibliotecile somităţilor Ştiinţei noastre.)

Revenind la subiect, fără îndoială că printre doamnele şi domnii aici de faţă puţini sunt cei care citesc cu asiduitate periodicul italian intitulat *Revista d'Igiene*. (Au şi transalpinii ăştia o ortografie!)

Lectura ultimului număr al acestui organ e foarte tristă pentru noi, catolicii practicanţi.

Un anume Signor Abba (din Torino) a găsit de cuviinţă să supună unui examen bacteriologic agheasma din biserici.

Agheasmă!

Şi, afirmă dumnealui, a descoperit vrute şi nevrute!

Să-i dăm cuvântul savantului piemontez:

(Bineînţeles că traduc liber, dar fără să alterez câtuşi de puţin spiritul lucrării.)

„Această apă e turnată în nişte agheasmatare expuse prafului, tuturor contactelor, şi niciodată curăţate.

Din noiembrie 97 până în martie 98 am extras 34 de probe din diverse biserici ale oraşului Torino.

Examinată la microscop, această apă a fost găsită extraordinar de bogată în bacterii, fără a mai pune la socoteală infuzorii şi corpusculii[24] cei mai variaţi.

Această apă e la fel de poluată ca apa canalelor de scurgere (sic).

Am inoculat acest lichid unor cobai, care au murit cu toţii.''

…………………………………………………
……………...

Trist! Vai! Ce trist!

Parcă-i văd de-aci pe domnii liberi-cugetători rânjind.

Cât despre mine, asemenea constatări mă dau gata. Ce să mai crezi! ce să mai crezi!

Deja, în nu mai ştiu ce carte a lui Huysmans[25] ne fusese adus la cunoştinţa faptul că nişte industriaşi prea puţin delicaţi fabricau ostii[26] din făină de cartofi, în loc să folosească azima, iar Huysmans, ca om de treabă ce se află, adăuga, convins:

— Să nu vă închipuiţi că Isus Hristos, în ciuda smereniei sale, va consimţi să se încarneze în fecula cartofului!

Acum, iacătă, s-a zis şi cu agheasma!

Duminica viitoare sunt hotărât să ajung devreme la biserica Saint-Polyte, parohia mea, şi, înzestrat cu un aparat de pasteurizare, să sterilizez conţinutul agheasmatarelor.

Rămine de văzut dacă agheasma sterilizată îşi mai păstrează virtuţile.

Va trebui să-l întrebe pe Bonnefon[27].

FARSĂ LEGITIMĂ

Sunteţi de acord cu mine? Eu unul sunt de părere că nu trebuie să se aducă servitorilor buni nici cea mai palidă jignire.

În schimbul unui pumn de bani, oamenii aceştia ne consacră tot timpul lor; suntem chit, fără a mai avea nevoie să aruncăm în balanţă povara termenilor dispreţuitori şi a gesturilor trufaşe.

De altfel, vă rog să fiţi convinşi că servitorii au întotdeauna ac de cojocul nostru şi că ştiu de minune, când e cazul, să ne pândească la cotitură.

Ascultaţi mai bine excelenta farsă pe care o prietenă bucătăreasă (vreau să spun că această bucătăreasă e una dintre prietenele mele, şi nu că e

bucătăreasa uneia dintre prietenele mele), aşadar farsa pe care o prietenă bucătăreasă a servit-o într-o zi unor stăpâni injurioşi şi stupizi.

Această bucătăreasă, pe nume Clemence, era o bucătăreasă cumsecade, care-şi cunoştea meseria pe degete şi, în ciuda firii ei năvalnice şi duioase, de-o exemplară corectitudine în slujba pe care-o presta.

Stăpânii ei erau nişte negustori de neam prost, îmbogăţiţi nu prea se ştie cum şi cu-atât mai neobrăzaţi.

Muierea, mai ales, s-o iei la palme şi alta nu.

— Clemence! zbiera ea într-una, Clemence, friptura de viţel e bună de aruncat.

Fără o vorbă, Clemence se mulţumea să ridice din umeri.

— Clemence! insista scorpia, mielul ăsta pute a seu.

Acelaşi joc din partea Clemencei.

Într-o zi, javra aia de băbătie se legă de salată.

— Ce-i cu salata asta? Ai făcut-o cu ulei de candelă?

Şi, din clipa aceea, doamna n-a mai încetat cu urletele pe seama salatei bietei Clemence.

Îşi cumpără singură oţetul, şi untdelemnul la fel, oţetul de la adevărata casă Orleans şi untdelemnul de la Olive în persoană.

Nici aşa salata n-avu mai mult succes.

Acuză atunci proporţiile: era prea mult untdelemn şi prea puţin oţet.

Sau viceversa.

Bătrâna se hotărî, în sfârşit, să-şi facă singură salata.

… Pe vremea aceea Clemence se drăgostea cu un tinerel foarte blând din fire, preparator de chimie la College de France.

Informat de chinurile la care era supusă prietena lui, tinerelul atât de blând din fire propuse:

— Vrei să te distrezi?

— Mai e vorbă?

— Bine… O să-ţi aduc nişte oţet şi untdelemn cu care ai să umpli sticlele *ad-hoc*, într-o zi când o să fie lume multă la maimuţoii tăi.

Tinerelul cel atât de blând din fire îi livră prietenei sale un oţet compus dintr-un amestec de acid sulfuric şi acid nitric.

Untdelemnul fu înlocuit cu glicerină bună, uşor colorată în galben.

…………………………………………………………………

… Toţi cititorii mei care au stat măcar doi-trei ani într-o fabrică serioasă de dinamită ştiu că amestecul corpurilor mai sus menţionate dă naştere substanţei pe care am convenit s-o denumim nitroglicerină.

Când amestecul e operat brusc şi fără precauţie, se produce o ridicare a temperaturii, urmată curând de una din acele explozii după care nu-ţi mai rămâne decât să tragi cortina (dacă mai există)

…………………………………………………………………

Lucrurile se perecură aşa cum s-a prevăzut.

În ciuda deosebitului fast al dineului din seara aceea, doamna a ţinut să-şi dozeze singură salata. Atunci salatiera a fost pulverizată şi conţinutul proiectat violent asupra tuturor celor de faţă.

Din păcate, accidentul nu s-a mărginit doar la aceste stricăciuni.

COSMOGRAFIE REVOLUŢIONARĂ

Marea umbră a lui Newton?

— *Oh*!

Dl. Rene Amic: – *Tacă-ţi gura, mare umbră!*

Preţul ridicat al cărbunelui şi al celorlalţi combustibili inspiră ingenioşilor noştri cititori mii de proiecte pe care nu şovăie să ni le încredinţeze, unele din ele frizând remarcabilul.

Majoritatea acestor inventatori de ocazie e de acord asupra acestui punct: cu cât vom înainta, cu atât cărbunele, antracit, cocs, de lemn, etc., îşi va

mări preţul; să ne aranjăm aşadar pentru a suprima radical folosirea acestor mărfuri costisitoare, încercând să luăm direct din generoasa natură sursele de căldură care se văd cu ochiul liber!

De aici, de pildă, proiectul de a capta, o dată cu sosirea anotimpului rece, Golfstrom-ul şi de a-l sili să facă turul Franţei printr-o întreagă reţea de canale, în care să-i oferim cu amabilitate călătorie gratuită.

Laurii în acest interesant termo-sport revin însă fără îndoială unui anume domn Rene Amic care, în zelul lui pentru încălzire, nu se-ncurcă cu jumătăţi de măsură!

Într-adevăr, acest domn propune cu sânge rece (dacă-mi pot permite să folosesc aici această expresie nepotrivită) să modifice poziţia Pământâului, imprimându-i globului nostru o uşoară mişcare de rotaţie, astfel încât Franţa să ocupe o poziţie ecuatorială.

Cum socoteşte domnul Amic că va izbuti să realizeze un atât de frumos proiect?

Oh! Doamne, e foarte simplu!

Dar să-i dăm cuvântul:

„De ce se încăpăţânează oare Pământul să stea înclinat faţă de ecliptică cu un unghi de 23°23'37"? Pentru că astfel îşi realizează poziţia lui de echilibru.

Perfect, dar cine ne împiedică să-i modificăm această poziţie de echilibru? Nimic mai simplu!

Să transportăm la Polul Sud enorme cantităţi de platină, să îngrămădim aceste provizii grele până ce Pământul se va fi redresat îndeajuns pentru ca Parisul să se găsească la latitudinea de 90°, cifră mult mai măgulitoare şi mai uşor de ţinut minte decât cea de 49 şi ceva, cât are acum!“

… În afară de problema temperaturii, onorabilul nostru, corespondent, care mi se pare a fi unul dintre acei savanţi mondeni şi uşurateci, cum există prea mulţi în zilele noastre, consideră că ar rezulta

mai multe avantaje din această tropicalizare a Franţei.

În primul rând, cucoanele s-ar putea mai uşor şi mai des decolta decât în actuala stare cosmografică.

Pe de altă parte, Steaua Polară s-ar vedea, în sfârşit, sub un alt unghi decât cel sub care până şi spiritul cel mai puţin fantezist tot i-ar putea imputa, afirmă el, o insipidă monotonie.

Domnul Amic – nu te poţi gândi la toate — neglijează să calculeze, fie şi cu aproximaţie, preţul de cost al unei atare lucrări.

Dacă luăm în considerare faptul că platina nu costă mai puţin de 3000 de franci kilogramul şi că ar trebui, pentru a obţine un rezultat cât de cât apreciabil, să se acumuleze milioane de tone din acest metal, se va înţelege lesne ce nebunie ar fi să încerci realizarea unei operaţiuni atât de costisitoare, condamnată de pe-acum să rămână în sfera teoriilor ipotetice.

Şi naţiunile străine, îşi închipuie cumva domnul Amic că n-ar emite de fel, pe cale diplomatică, proteste energice faţă de-o harababură care nu s-ar efectua fără să le pricinuiască perturbări de tot soiul!

Dar la ce bun să discutăm un proiect care nu va vedea niciodată lumina zilei; avem noi, în ciuda bombănelilor Societăţii pentru protecţia animalelor, destui alţi cai de bătaie.

FENIXUL CELULAR

Compania de Asigurări contra Riscurilor Detenţiunii penale

Maestrul Casimir, binecunoscutul jurisconsult, mi-a adresat comunicarea ce urmează, rugându-mă în termeni mişcători să-i acord, fără a ţine seama de cheltuială, o vastă publicitate în săptămânalul *Le Sourire*.

Scumpa maestre, aveţi cuvântul:

FENIXUL CELULAR

Acum vreo doi ani a luat fiinţă la Paris o „Companie de Asigurări contra Furtului'', a cărei prosperitate crescândă e cea mai bună dovadă că practica furtului a pătruns definitiv în cadrul moravurilor noastre, constituind chiar un gen de sport dintre cele mai uzitate. Ideea care inspiră această instituţie e ingenioasă, şi-am aplauda fără rezerve punerea ei în practică, dacă n-am avea a deplânge faptul că această Companie, care se arată atât de grijulie faţă de interesul celui furat, nu înţelege să se preocupe în niciun fel de însuşi făptuitorul furtului. Faptul că există furaţi se datorește existenţei hoţilor, şi nu înţelegem de ce s-ar acorda celor dintâi o protecţie care e refuzată celor din urmă.

Sub un regim de libertate şi egalitate perfectă ca cel de care ne bucurăm, această lacună, voită sau nu, apare ca o nedreptate strigătoare la cer. Trebuie să adaug că faptul e absolut imoral, căci, în definitiv, cui revine cinstea acţiunii permanent cutezătoare şi adeseori primejdioase, dacă nu hoţului însuşi?

Un bătrân judecător de instrucţie, prieten cu mine, care a dobândit în studierea dosarelor penale cunoştinţe temeinice în materie de spargeri, ceea ce l-a făcut să devină un om de două ori primejdios, mi-a istorisit într-o zi isprăvile unuia dintre cei mai buni clienţi ai săi. Ceva să-ţi stea mintea-n loc. Adevărate acte de bravură, nişte minuni de îndrăzneală faţă de care măreţele fapte ale

paladinilor de odinioară sunt floare la ureche. Când te gândeşti câtă răbdare şi câtă îndelungă studiere a fost necesară pentru stăpânirea acestei ştiinţe în mijlocul unei societăţi mai degrabă ostile acestui gen de manifestări, nu-ţi poţi înfrâna un adevărat sentiment de admiraţie faţă de aceşti modeşti mânuitori ai şperaclului.

Meseria e, de altfel, cum nu se poate mai ingrată; în vreme ce păgubaşul, încrezător în poliţa lui de asigurare, stă liniştit acasă lăfăindu-se într-un *dolce farniente*, fără să întreprindă nimic pentru a uşura furtul, ba străduindu-se chiar să-l împiedice pe cât posibil, hoţul n-are, în ceea ce-l priveşte, o clipă de odihnă; zi şi noapte bate drumurile de ţară sau colindă străzile oraşelor noastre. Uneori chiar trebuie să se hotărască a-i lua la bătaie pe orăşenii recalcitranţi care caută să-i creeze dificultăţi neprevăzute. Jandarmii, aţâţaţi de magistraţii lipsiţi de omenie, îi vânează cu înverşunare; adevărat vânat pentru apărătorii legii, e hărţuit fără răgaz. Libertatea, ba chiar viaţa, îi sunt mereu în joc.

Vă închipuiţi poate că, după atâta păţanii, dacă se comite un furt de toată frumuseţea, conceput cu măiestrie şi executat cu eleganţă, i se vor recunoaşte cumva meritele făptaşului? Nicidecum; toate simpatiile se vor îndrepta spre păgubaş, spre „victimă'', cum se va spune. Despre hoţ nu se va pomeni o vorbă sau, dacă se va pomeni, va fi doar spre a profera vorbe de ocară la adresa lui. E de-ajuns să-i ascultaţi pe procurori în tribunale.

Faţă de-o atare nedreptate, nu mă pot gândi fără a mă îngrozi la ce s-ar întâmpla dacă, scârbiţi de-o meserie de pe urma căreia omul nu mai poate câştiga o pâine, hoţii de buzunare, bandiţii şi alţi escroci ar intra în grevă. Greva hoţilor; dar asta ar fi totuna cu sfârşitul lumii. Mai întâi, „proprietate înseamnă furt''. Aşadar, s-a zis cu furtul, s-a zis cu proprietatea, şi, drept urmare, nu tu proprietari, nu tu portari, nu tu scadenţe! Ce părere aveţi? Fără a mai socoti că, tribunalele fiind condamnate să-şi

închidă porţile, judecătorul şi-ar rupe toga în bucăţele, iar Pandora şi-ar lua înapoi cutia. Această din urmă perspectivă face să te treacă toate sudorile!…

Primejdia e reală, şi important e s-o preîntâmpinăm, iar pentru aceasta trebuie să ne îngrijim de soarta tuturor acelor oameni de treabă fără de care instituţiile justiţiei şi jandarmeriei călare n-ar putea fi concepute. Propunem deci înfiinţarea unei „Companii de Asigurări contra Riscurilor Detenţiunii penale”, având drept scop să acorde indemnizaţii nenorociţilor pe care o societate vitregă îi azvârle pe paiele umede ale închisorilor.

Fenixul celular, iată denumirea pe care-o propun pentru noua Companie, ar urma să-şi aibă sediul la Paris şi să deschidă filiale în provincie, în special în localităţile unde riscul condamnărilor e mai de temut.

Compania ar face asigurări contra tuturor riscurilor detenţiunii, inclusiv detenţiunea pentru crimă sau pentru delict politic. În acest ultim caz, mai ales, prima ar fi majorată, urgiile de acest fel devenind cu fiecare zi tot mai frecvente. Mai mult, *Fenixul celular* n-ar răspunde de riscurile ce-ar putea rezulta de pe urma trimiterilor în faţa Curţii Supreme. În schimbul unei mici prime suplimentare, poliţa ar da asigurări contra pericolelor „hazardului”: bătăi la poliţie, razii şi alte accidente la care eşti expus pe stradă. Pentru percheziţiile şi interogatoriile judecătorului de instrucţie s-ar stabili un tarif special în raport cu calităţile intelectuale ale magistratului şi cu culoarea politică a asiguratului.

Asigurarea contra riscurilor detenţiunii penale se recomandă nu numai hoţului de profesie, ci tuturor persoanelor ce pot deveni obiectul unui mandat de arestare. În această calitate, ea este indispensabilă la fel de bine deputatului, senatorului sau ministrului, ca şi spărgătorului şi celui care trăieşte pe picior

mare din te miri ce. În sfârşit, într-o epocă în care erorile judiciare au tendinţa să se înmulţească, o poliţă de asigurare la Compania noastră va fi, pentru nefericitul nevinovat condamnat, singurul mijloc practic de a evita ruina completă.

Iată opera pe care am voi s-o vedem înfăptuită în Franţa şi asupra căreia atrag întreaga atenţie a cititorilor noştri, cu ferma convingere că-i vor acorda puternicul lor sprijin moral şi financiar. E vorba de umanitate şi de patriotism. Chemarea noastră va fi auzită.

Maestrul Casimir.

O NOUĂ UTILIZARE A LACULUI

Primesc următoarea scrisoare, hărăzită, cred, unui răsunet imens:

Domnule şi de necontestat maestru;

Mai înainte de-a o împărtăşi Societăţilor savante din lumea întreagă, ţin să vă rezerv ineditul acestei comunicări, convins dinainte că-i veţi acorda interesul pe care-l merită, atât din punct de vedere ştiinţific cât şi umanitar.

Într-adevăr, nimeni mai mult decât dumneavoastră, domnule… (*Aici urmează complimente îndreptăţite şi excesive totodată*.)

Căpitan al navei maritime franceze „Lucien-Guitry“, am plecat din Boston, în ziua de 26 a lunii trecute, cu o încărcătură compusă exclusiv din lac, nimic altceva în afară de lac!

Ce-aveau de gând să facă cu aceste şase mii tone de lac, n-aş putea să vă spun.

Lucrul acesta, de altminteri, este extrem de puţin important în raport cu povestirea propriu- zisă.

La 2 februarie, cu noaptea-n cap, s-a abătut asupra noastră o furtună înspăimântătoare.

Valuri înalte cât casa se năpusteau asupra vasului meu, ale cărui catarge pârâiau sinistru… (*Urmează descrierea clasică a unei furtuni pe mare. Să trecem*.)

Pe scurt, eram la ananghie, cerul nearătând că această glumă proastă urma să înceteze curând.

Să aruncăm nişte ulei pe mare! Bineînţeles că ne venise imediat în gând soluţia, dar, din păcate, n-aveam la bord decât o provizie ridicolă din acest produs (circa un litru de ulei de măsline, sortit unor eventuale maioneze; cată de calmează mânia Amfitritei cu aşa ceva).

Pe neaşteptate, secundul meu avu o idee genială:

— Dacă, strigă el, am arunca nişte lac? Lacul e-un fel de ulei.

În clipa aceea rafalele ne izbiră cu şi mai multă furie: eram realmente pierduţi.

— Aruncăm lac! dădui comanda.

Rezultatul a fost uluitor.

La primul butoi pe care-l golirăm pe valuri la tribord, o vizibilă acalmie se produse în partea respectivă.

Un al doilea fu în curând golit la babord: acelaşi succes!

Atunci, un soi de frenezie puse stăpânire pe întregul echipaj, în cap cu mine.

Toată lumea ştie că, pe mare, cazurile de *halucinaţie colectivă* sunt frecvente; de ce nu s-ar manifesta, în anumite condiţii analoage, şi o *frenezie colectivă*?

Cum-necum, a fost un delir, şi, până-n seară, aruncasem peste bord toată încărcătura noastră de lac, toată!

Nici nu ne mai dădeam osteneala să golim butoaiele, le spărgeam pur şi simplu.

Şi daţi-i înainte, fraţilor, să fi văzut harababură!

În larg, împrejurul nostru, continuam să vedem o mare din ce în ce mai dementă, dar în preajma navei, pe-un perimetru de cel puţin un sfert de milă, domnea calmul cel mai desăvârşit.

… Dar asta încă-i fleac.

A doua zi de dimineaţă, vă las să ghiciţi uluirea noastră când am văzut… ce?

Lacul uscat în cursul nopţii acoperea marea cu un strat destul de gros şi de-o netezime ireproşabilă.

Nemişcat, vasul francez „Lucien-Guitry“ părea centrul unei imense oglinzi de chihlimbar, pe care se reflectau feeric razele soarelui ce răsărea.

Iar eu mă gândeam la propunerea dumneavoastră, atât de viu discutată actualmente, de-a acoperi mările şi oceanele cu un strat gros de praf de plută.

Nu credeţi că lacul ar realiza acelaşi scop, într-un mod mai practic?

Primiţi, maestre de necontestat… etc. etc. (*Urmează complimente îndreptăţite, dar foarte capabile să facă praf o întreagă liotă de rinoceri adulţi ignoranţi*.)

Legrand-Hunier.

Căpitan de cursă lungă

DIN NOU RECUPERAREA

Să transcriem, fără a schimba cea mai palidă *iotă*, următoarea scrisoare pe care ne-o adresează unul dintre cititorii noştri cei mai distinşi:

Domnule redactor-şef al revistei Le S o ur ir e,

Printre titlurile de glorie ce vă semnalează admiraţiei contemporanilor dumneavoastră şi veneraţiei posterităţii, unul dintre cele mai frumoase va fi cu siguranţă cel de apostol al recuperării, care vă va fi fără îndoială decernat de către persoanele avizate.

Cine, într-adevăr, mai bine decât dumneavoastră, domnule, şi-a valorificat splendidele-i daruri, neobosita-i activitate, cunoştinţele-i mai mult decât enciclopedice, geniul vizionar, spre a înzestra omenirea cu nenumăratele bogăţii ivite din măruntaiele rodnice ale gratuitului detritus[28]?

A utiliza, iată nobila dumneavoastră deviză, domnule, sau mai degrabă una din nobilele domnea voastre devize, căci un om ca dumneavoastră nu s-ar putea mulţumi cu o singură deviză, oricât de universală ar fi ea.

Ideea dumneavoastră de a crea regimente de soldaţi diabetici cu scopul de-a li se recolta colectiv toată glucoza pato-fiziologică şi, prin fermentaţie, de-a o transforma în alcool industrial sortit să pună în mişcare automobilele militare, nu e oare, una din cele mai frumoase idei ale acestui secol?

Acest apostolat al recuperării, care vă câştigă atâţia admiratori, vă suscită şi discipoli, nişte

discipoli destul de neînsemnaţi, o, maestre, dar însufleţiţi de atâta zel!

Modestul subsemnat îşi face un titlu de glorie din faptul că aparţine acestei categorii şi-şi îngăduie, nu fără a dârdâi, să vă supună o idee pe care o frământă de mult.

Franţa, după cum ştiţi, eminente redactor-şef al revistei LE SOURIRE, e pustiită de cumplitul flagel al alcoolului.

Nu sunt îndrituit să cercetez aci cauzele acestei plăgi îngrozitoare, nici mijloacele de-a o combate; tot ce voi avea onoarea să vă expun, aşadar, e cu privire la folosul pe care trebuie să încercăm să-l tragem de pe urma acestei pacoste, de vreme ce există, şi atâta vreme cât există.

Alcoolul, după cum ştiţi, savante maestre, cere un timp destul de lung pentru a fi distrus şi eliminat din organism.

Anumiţi beţivani ajung chiar la un grad de saturaţie care ne îngăduie să-i comparăm cu un burete îmbibat de alcool, în aşa măsură, de altfel, încât cea mai mică apropiere de foc constituie pentru respectivii indivizi o primejdie violentă.

Duminică seara, în special, absoarbe organismul uman cea mai mare cantitate de alcool, şi nu e de loc temerar să afirmăm dinainte că, la acele ore, anumite stabilimente, în care poliţia îi depune pe beţivanii prea turbulenţi; sunt adevărate antrepozite de băuturi spirtoase.

Aceste stabilimente sunt botezate, n-am înţeles niciodată de ce, *pârnaie*.

Eu visez să le transform în alambicuri folositoare.

Mai e nevoie să insist?

Ce simplu ar fi să colectăm prin distilare, cu ajutorul unor localuri adecvate, o mare parte a alcoolului absorbit de aceşti, nefericiţi!

Oraşul în care locuiesc, eminente domn, numără zece mii de locuitori.

O mică statistică aproximativă pe care am întreprins-o duminica trecută îmi îngăduie să vă asigur că, bine organizată în acest scop, poliţia ar putea trata circa o sută de necumpătaţi, fiecare reprezentând astfel recuperarea unei cantităţi de alcool de cel puţin un franc.

Generalizat pe toată întinderea Franţei, sistemul nostru ar realiza, după amortizarea tuturor cheltuielilor, un câştig frumuşel de aproximativ zece milioane.

Sumă care, nu-i aşa, scumpe maestre, e demnă de-a fi luată în considerare în zilele noastre.

Aştept de la dumneavoastră, papă de necontestat al recuperării, cuvântul care să facă din mine cel mai mândru dintre oameni sau cel mai cu amărăciune resemnat.

Priviţi, vă rog, etc., etc., etc.

Fii cel mai mândru dintre oameni, tinere.

Găsesc ideea dumitale excelentă.

Aveam până acum distilatori de *băuturi*.

Vom avea de-aici înainte distilatori de *băutori*.

BALOANE PESCARI

Mi se întâmplă uneori, fără să fac de altfel mare caz din asta, să calific drept *pagină magistrală* vreo treizeci de rânduri ieşite de sub pana mea.

De data asta însă – fără falsă modestie! — cred că aşa şi e!

A doua zi, a treia zi mai dihai, iar în zilele următoare ce să mai zic! m-am pomenit cu o ploaie torenţială de mărturii pline de admiraţie pentru acea descoperire a fonescenţei, despre care am schiţat săptămâna trecută, tot aici, câteva date.

Domnul Henri Becquerel, a cărui competenţă – presupun – nu poate fi nicio clipă pusă în discuţie, îmi trimite o lungă scrisoare, din care extrag aceste cuvinte:

„… Aţi ridicat un colţ al vălului gros care ne ţine ascunsă natura''.

Doamna şi domnul Curie sunt, de asemenea, foarte amabil entuziasmaţi.

Domnii Blondot şi Charpentier (din Nancy) îmi cer informaţii suplimentare.

Bătrânul Roentgen în persoană, ilustrul tata al razelor X, îmi trimite o telegramă care mă unge la inimă.

Cât priveşte Institutul de Pelagobiologie din Tamaris – curat delir.

… Institutul de biologie submarină din Tamaris este una dintre cele mai interesante anexe ale Universităţii din Lyon.

Instalată în acea regiune minunată, datorită mecenismului domnului Michel Pacha, plasată sub conducerea simpaticului şi savantului doctor Raphael Dubois, această instituţie ar merita din partea acelui *Alma parens*[29] din Lyon o preocupare ceva mai activă.

Într-o zi, hoinărind pe-acolo, am auzit un crâmpei de conversaţie între un vameş şi slujnica domnului Dubois.

— Biologie! citea vameşul. Ce-o mai fi asta, biologie?

— Biologie, păi, stai să vezi… iei nişte arici de mare, îi tai bucăţele-bucăţele, şi după aia te uiţi la toate bucăţelele alea prin nişte sticle care măresc.

Ce-i mai nostim e că, în expunerea ei simplistă, slujnica doctorului Dubois avea dreptate; biologia marină nu constă în altceva decât în a privi la microscop organe ale aricilor de mare pregătite *ad hoc*.

Ale aricilor de mare, bineînţeles, şi ale altor zburătoare de aceeaşi speţă.

…………………………………………………
……………..

Mă întreb cu îngrijorare dacă o să intru vreodată în subiect.

Cu cât încerc mai mult, cu atât, o, disperare, mă îndepărtez.

Săptămâna trecută, în acelaşi loc:

„Natura, ziceam eu, refuzând peştilor darul de-a pronunţa cuvinte, ba chiar facultatea de-a emite cel mai slab sunet…”

Apoi, o mie de ocazii ivite-n cale m-au împiedicat să-mi termin fraza.

De data asta, însă, nimic nu mă mai poate abate de la calea pe care mi-am trasat-o. Şi cu pana mea, silex sută-n sută, continui:

… Nu e surprinzător faptul că peştii manifestă, în ceea ce-i priveşte, cel mai profund dezgust faţă de

tot ce aduce a undă sonoră.

Toţi pescarii, până la unul, o să vă spună:

— Nu mai zbiera aşa, că sperii peştele.

Şi când peştele s-a speriat, nimic nu e mai urgent pentru el decât s-o ia din loc spre zone mai liniştite.

Aşadar tăcerea constituie un factor important în reuşita oricărei piscicapturi.

Numai că tăcerea asta nu e întotdeauna uşor de obţinut în anumite forme de pescuit, ca – de pildă – în pescuitul cu năvodul.

Plasele acelea imense cer, ca să poată fi ridicate, ajutorul unor troliuri zgomotoase şi al unor scripeţi scârţâitori, aşa încât-, până la urmă, bietul pescar nu mai adună decât o mică parte din peştele aflat în mrejele sale.

Acesta este inconvenientul pe care fostul meu coleg, domnul de la Quillanlaire, ex-căpitan de vas, trimis cu-atâta brutalitate la plimbare de către Camille al nostru, s-a gândit să-l suprime, înlocuind pescuitul cu diverse năvoade, troliuri şi scripeţi printr-un balon care, încet, pe tăcute, se ridică la momentul potrivit, trăgând după sine totalitatea peştelui.

S-au făcut numeroase experimentări ale acestui nou procedeu chiar sub conducerea comandantului.

Rezultatele au depăşit cele mai optimiste previziuni şi fac mare cinste celui ce-a avut această ingenioasă idee.

Şi iată ce oameni sacrifică urmaşul lui Colbert, josnicelor răzbunări ale cosectarilor săi.

SCRISOARE DE LA UN CITITOR LA CARE INGENIOZITATEA SE ÎMPLETEŞTE} – ȘI-L FELICIT PENTRU ASTA — CU BUNUL SIMŢ

Dragă domnule Alphonse Allais, într-o revistă de specialitate am găsit pentru dumneavoastră nişte cifre care cu siguranţă vă vor interesa. Vor fi însoţite de câteva cugetări pe care nu le-aş putea recomanda îndeajuns viteazului şi fecundului răspânditor de idei bune: scumpul nostru redactor-şef al revistei *Le Sourire*.

Iată:

Acum şaptezeci de ani, în 1830, nu existau pe toată suprafaţa globului decât 322 kilometri de cale ferată.

În 1845 lungimea lor atingea 16 690 kilometri, şi în 1860 ajunseseră deja la 106 886.

Vă iert de enumerarea care urmează, ca să ajungem imediat la cifra actuală care e de 715 000 kilometri.

715 000 kilometri de cale ferată!

Auzind această cifră, evident, nu mă trec fiori pe şira spinării, nici pe mine şi, de altfel, nici pe alţii.

Dar, continuând necruţător mica noastră statistică, şi ocupându-ne doar de Franţa noastră adorată, dacă vom constata că reţeaua franceză reprezintă 10 kilometri 8 la 10 000 de locuitori, poate că nici asta n-o să ne emoţioneze mai mult.

Pur şi simplu pentru că nu ştiţi unde vreau să ajung.

10 kilometri 8 la 10 000 de locuitori, asta face, dacă socotesc bine, 1,8 m pe cap de locuitor.

Dar v-aţi gândit vreodată la tot acest imens teritoriu pierdut, necultivat, sălbatic, neproductiv, pe care-l reprezintă spaţiul pietros cuprins între cele două şine ale drumului de fier?

Ce pagubă pentru averea publică!

Spuneţi-mi sincer, există oare un motiv, vorbesc de-un motiv valabil, suficient să explice această neutilizare a atâtor hectare ce abia aşteaptă să-şi aducă contribuţia la confortul şi bunăstarea generală?

Remediul acestei nepăsări îl bănuiţi, nu-i aşa, după expunerea pe care v-am făcut-o mai sus?

Trebuie să silim Compania căilor ferate să pună la dispoziţia fiecărui cetăţean francez micul spaţiu de 1,8 m dintre şine conform statisticii.

— 1,8 m! daţi dumneavoastră din umeri. Ce naiba să facă omul cu 1,8 m?

De acord, dar o lege expresă ar impune ca fiecare bucăţică să fie cultivată de propriul, său titular, iar în caz că vârsta acestuia din urmă sau sexul nu i-ar îngădui-o, de soţul, tatăl, fratele sau fiul său.

Aţi vedea atunci de îndată cum marea finanţă, burghezia înstărită, clerul, magistratura, statul major, nobilimea, subsecretarul de stat al Poştelor şi Telegrafului, domnul Maurice Mery etc., etc., etc., nu manifestă în practicarea acestei mici culturi decât un entuziasm dintre cele mai moderate.

Doar proletarii se vor arăta încântaţi de această mărinimie oficială, şi cine ştie dacă problema socială nu va face în ziua aceea un mare pas înainte pe calea soluţionării ei!

Apreciez că, la o populaţie de 10 000 de locuitori, se vor găsi abia 100 de indivizi care să accepte nobila sarcină de a-şi cultiva şuviţa de pământ, ceea ce ar constitui pentru fiecare dintre aceşti 100 de indivizi, sau mai degrabă dintre aceste 100 de familii, un domeniu îngust de 180 de metri

lungime, arhisuficient să le furnizeze legume pe-un an întreg.

Şi ce legume!

Căci… (cititorul va binevoi să înţeleagă că nu fac decât să schiţez descrierea acestui avantaj), căci, zic; materialul rulant al tuturor Companiilor va fi în curând, pare-se, înzestrat cu W.C.-uri, chiar în vagoanele de clasa a 3-a.

Se va înţelege lesne că nu toate culturile vor fi la fel de avantajoase în condiţii atât de speciale.

Unele vor trebui chiar definitiv înlăturate, cea a plopului bunăoară.

CAPTAIN CAP

Cel ce-ar dori să-l întâlnească pe omul zilei n-ar trebui să-l caute altundeva decât în persoana candidatului celei, de-a doua circumscripţii a arondismentului IX, captain Cap.

Captain Cap! Toată lumea vorbeşte azi despre el, dar ce puţini îl cunosc!

Am cinstea să fac parte din această restrânsă elită.

Prima oară când am avut plăcerea să-l întâlnesc pe Cap a fost la barul hotelului Saint-Petersburg; a doua oară la „Irish bar'', pe strada Royale; a treia oară la „Silver-Grill“; a patra oară la „Scotch-Tavern“, pe strada Astorg; a cincia oară la „Australien Wine Store“, pe bulevardul Eylau.

Poate că am inversat ordinea barurilor, dar, cum se zice în aritmetică, produsul rămâne totuşi

același.

Cap mi-a plăcut de la prima ochire. Istorisirea aventurilor pe care le-a avut, melodiile exotice pe care le fredonează între timp bucuros, părerile lui întotdeauna noi, ura lui față de birocrație și de Europa, totul m-a încântat la Cap, și-am devenit repede prieteni la toartă.

N-ai decât de câștigat de pe urma frecventării unui astfel de om, și noțiunile pe care le-am dobândit de când am intrat în legătură cu Cap țin aproape de domeniul miracolului.

Captain Cap a călătorit enorm. Când zice el:

— Mi-am petrecut trei sferturi din viață pe mare și două treimi din existența mea pe pământuri virgine…

nu trebuie văzut în această afirmație nicio exagerare, niciun *bluffage*.

La Quebec, Cap a îndeplinit timp de optsprezece luni importanta funcție de starter la Observator. El dădea plecarea stelelor căzătoare.

În Labrador, Cap descoperă importantele zăcăminte de mezeluri (*meat-land*), care constituie în prezent bogăția acestei regiuni.

Am dat în mai multe ziare, acum aproape un an, explicația absolut plauzibilă a existenței acestor cariere nutritive. Am așteptat dezmințiri; n-au sosit.

Prietenul nostru Cap este așadar candidat la deputăție. Cunosc a doua circumscripție a arondismentului IX, și dorm liniștit.

N-aș îndrăzni să afirm că va ieși chiar de la primul tur de scrutin; dar balotajul ar putea rezerva amare deziluzii domnilor Strauss și Berger.

Programul lui Cap e foarte simplu și n-are nevoie de explicații: Cap este antieuropean și anti-birocrat.

În afară de aceste două mari principii, toate revendicările alegătorilor sunt și revendicările lui Cap

La ultima reuniune electorală, care s-a ținut la „Auberge du Clou“, cineva a cerut nivelarea colinei

Montmartre; Cap şi-a luat angajamentul să realizeze nivelarea colinei Montmartre.

Cap s-a mai angajat să prelungească toate străzile arondismentului IX şi să le facă să dea în marile bulevarde.

Un actor, consultându-l pe captain cu privire Ia fardul zis „blanc gras'', al cărui preţ, pare-se, e foarte ridicat, Cap şi-a luat angajamentul să obţină ca respectivul fard să fie scutit de taxe şi să creeze în Franţa o fabrică naţională a acestui fard, după modelul celor de la Sevres şi Gobelins.

Problema asta a fardului nu-i putea lăsa pe captain Cap nepăsător, căci se preocupase mult el însuşi, de teatru.

De curând a interpretat un rol principal într-o piesă jucată de Societatea *le Gardenia*, şi bătrânul Sarcey s-a grăbit să-i consacre un articol deosebit de elogios în prima pagină din *Chat Noir*.

Acum, sufragiul universal are cuvântul. Vom şti duminică seara dacă Ledru-Rollin[30] a avut sau nu dreptate să lupte atât de aprig pentru această instituţie.

În proclamaţia lui Cap se află această frază asupra căreia ar trebui să meditām:

Departe de-a fi doar apanajul unora, căpătuiala trebuie să devină un bun al tuturor.

Omul care a spus vorba asta îşi are locul rezervat la Palais-Bourbon.

Alegători, la urne, şi fără abţineri!

Votaţi-l pe captain Cap!

Hip! Hip! Ura!

ARTELE PLASTICE FAȚĂ CU DOMNUL FRANCISQUE SARCEY

Tocmai plecasem de-acasă şi hoinăream cu manşeta de la pantalon suflecată şi cu gândul aiurea.

În dreptul străzii Fromentin m-am întâlnit cu un om care, dând cu ochii de mine, şi-a scos pălăria cu multă politeţe.

Omul acesta, s-o spunem din capul locului pentru a nu prelungi la nesfârşit o relatare lipsită de interes, nu era altul decât un anume Benoît, propriul valet al domnului Francisque Sarcey, binecunoscutul estet.

Aţi băgat de seamă, subtili cititori, şi dumneavoastră, cititoarelor, cărora nimic nu vă scapă, că ideile proaste vin cu viteza fulgerului

zvârlit de-o mână dibace, pe când cele bune par a sosi călare pe-o broască ţestoasă, ca să nu zic pe-un rac?

Ideea pe care mi-a sugerat-o întâlnirea cu Benoît mi-a venit cu viteza unui trăsnet profesional cât se poate de bine antrenat.

Cu buzele numai miere, i-am strâns mâna valetului şi m-am interesat de sănătatea tuturor.

— Şi încotro ai pornit-o? am continuat.

— Mă duc la *Petit Journal* să predau articolul lui domnu'.

— Ia te uită! Ce întâmplare! Şi eu tot la *Petit Journal* mă duc. Dă-mi mie cronica domnului Sarcey. Te scutesc de-un drum.

Omul s-a supus.

Credeţi cumva că am dus pur şi simplu această cronică a ascetului din strada Douai la Casa Marinoni? Oh! nicidecum!

Am vrut să vă fac o surpriză plăcută, o, clientelă a ziarului meu, şi cu riscul de-a fi târât în faţa justiţiei ţării mele, supun meditaţiei dumneavoastră prestigioasa literatură a unchiului nostru al tuturor:

SCULPTURA

După înfăţişarea mea nimeni n-ar zice una ca asta, totuşi ador Artele. Deoarece consider că într-o societate bine organizată avem nevoie de ele; nu de prea multe, bineînţeles, dar avem nevoie.

La mine acasă am câteva tablouri, câteva desene, bustul meu, statuete. E drăguţ, umple golurile.

Anul acesta, precum se cuvine, n-am omis vizitarea Expoziţiei din Champ-de-Mars şi a celei din Champs-Elysees.

Ei bine, nu regret călătoria; am învăţat multe lucruri pe care nu le ştiam şi care-mi vor servi drept subiecte de cronici.

Căci nu-i totul să ai cronici fie făcut, mai trebuie să găseşti şi subiecte despre care să scrii. Publicul

nu-şi dă seama ce greu e să predai, ca mine, treizeci şi patru de cronici săptămânal. Încercaţi într-o zi şi-o să vedeţi; atunci abia o să mă înţelegeţi.

Ca să ne întoarcem la artele plastice, vă voi spune că sculptura e cea care mă încântă cel mai puţin.

Cum îmi spunea, pe bună dreptate, un tânăr pictor: „Sculptura e mult mai uşoară decât pictura, pentru că sculptorii nu trebuie să se preocupe nici de culoare, nici de perspectivă, nici de umbre“.

Nici nu ne dăm seama cât de uşoară e sculptura. Dumneavoastră înşivă, eu însumi, dacă am vrea, mâine am putea face sculptură.

Nu-i nevoie decât de răbdare. Ştiţi cum procedează sculptorii ca să facă o statuie? Nu ştiţi, nu-i aşa? Sunteţi cum eram eu ieri; dar mi s-a explicat şi-o să vă indic procedeul.

Să presupunem că trebuie reprodusă o femeie goală.

Sculptorul cheamă la el acasă o femeie, un model, cum zic ei, ale cărei trăsături şi al cărei corp corespund subiectului pe care şi l-a propus.

Femeia se dezbracă în pielea goală şi se aşază în poziţia indicată de artist. Asta e ceea ce se cheamă poza.

La rândul său, sculptorul, fără să se ocupe de toate prostiile pe care le-aţi putea presupune cu o femeie goală, se apucă de treabă.

Lângă el se află un bloc enorm de lut, şi artistul încearcă să dea acestui bloc forma exactă a femeii pe care o are în faţa ochilor.

Mai ia de ici, mai adaugă colo. Pe scurt, îşi pritoceşte lutul până ajunge la rezultatul dorit.

Când se teme să nu greşească, să nu facă, de pildă, o coapsă prea groasă sau o gambă prea slabă, se apropie de model şi măsoară porţiunea respectivă cu un metru flexibil din pânză, asemănător cu cel folosit de croitori, şi împărţit în centimetri şi în milimetri. Dacă a făcut coapsa prea

groasă, mai scoate din lut. Dacă a făcut pulpa prea slabă, mai adaugă, şi gata!

După cum vedeţi, nu e o meserie prea grea.

Dacă n-aş avea atâtea de făcut, m-aş apuca de sculptură. Simt în mine o vocaţie cu totul specială pentru reproducerea nimfelor culcate.

Din păcate, sunt miop ca o cârtiţă; când vreau să văd un lucru, sunt nevoit să-mi vâr nasul în el. Şi, de, dacă-ţi vâri nasul într-o nimfă, sculptura, în timpul ăsta, nu avansează prea mult!

Când statuia de lut e gata, ea serveşte la fabricarea mulajelor, în care se toarnă ghips muiat cu apă. Uscându-se, ghipsul se întăreşte şi, odată scos din mulaj, seamănă întocmai cu statuia din lut. Extrem de ciudat!

Câţiva sculptori mi-au afirmat că lutul se arde. Pentru moment, mă îndoiesc de această afirmaţie, căci sunt mulţi farsori printre oamenii aceştia.

Unul dintre ei mi-a îndrugat chiar, ca să-mi dovedească justeţea celor afirmate, o fantezie a răposatului Charles Cros [31], în care se află acest cuplet:

Enunţăm principiile Artei!
Tot omul neclintit să fie!
Întocmai ca racul e huma,
Când e arsă, e stacojie.

În afară de lut şi de ghips, materialele cel mai des folosite de sculptori sunt marmora şi bronzul.

Bronzul, ce-i drept, e mai închis la culoare, dar e mai solid. Lucru demn de luat în seamă la mutat.

Îmi lipseşte spaţiul necesar să vorbesc, cum s-ar cuveni, despre pictură şi despre celelalte arte reprezentate în diferitele Expoziţii.

Va constitui, dacă sunteţi de acord, subiectul articolului următor.

Francisque Sarcey.

Cititorii îmi vor fi, sper, recunoscători că le-am oferit o lectură atât de substanţială şi atât de rafinată totodată.

Ce lecţie pentru de-alde Geffroy, Mirbeau, Arsene Alexandre şi alţii ale căror nume pana mea refuză să le scrie!

…………………………………………………
……………..

Trebuie să mărturisesc că eram oarecum îngrijorat din pricina procedeului mai mult decât dubios de care mă slujisem ca să-i smulg domnului Sarcey cronica sa despre sculptură.

Mă înşelam: unchiul nostru al tuturor râs cel dintâi de nedelicateţea mea. Când era tânăr, mi-a spus, făcea altele şi mai şi.!

Robustul bătrân a adăugat:

> — În felul acesta, cititorii dumitale îmi cunosc părerea despre sculptură, dar habar n-au ce cred despre pictură. Crezi că le-ar face plăcere să se lămurească şi în această privinţă?

— Mai e vorbă, maestre?

Ascetul din strada Douai zâmţb, vizibil măgulit, îşi şterse ochelarii cu un uşor aer maliţios şi-mi întinse paginile care urmează:

PICTURA

Ca urmare a ultimului meu articol despre sculptură, am primit un număr considerabil de scrisori, unele în care eram făcut cu ou şi cu oţet, majoritatea însă în care eram felicitat şi mi se mulţumea pentru informaţiile pe care le-am dat despre această artă atât de cu-adevărat franceză.

Mulţi dintre cititorii mei erau cu totul novici în materie de sculptură, şi probabil că aşa ar fi rămas până la moarte, dacă nu m-aş fi apucat să le dezvălui aceste secrete atât de interesante.

Ah! e una din bucuriile noastre, ale cronicarilor la modă, să răspândim lumina în mase, aşa cum semănătorul aruncă sământa!

În ce mă priveşte, e ceva de spaimă când te gândeşti câte lucruri i-am învăţat eu pe oameni, ce de orizonturi am deschis sufletelor mărginite, câte progrese n-am prilejuit burgheziei franceze.

Căci, şi cu asta mă pot mândri, îmi recrutez clientela din rândurile burgheziei, de preferinţă ale burgheziei înstărite.

Am, bineînţeles, cititori şi în alte medii: printre profesori, printre jandarmi, de pildă, dar majoritatea aparţin burgheziei înstărite.

Ce vă spuneam, aşadar? Ah! da, spuneam că în urma articolului despre sculptură am primit o avalanşă de scrisori: multe îmi cereau să fac pentru pictură ceea ce am făcut pentru sculptură.

Cedez solicitărilor amabililor mei corespondenţi, cu atât mai bucuros cu cât aceasta îmi şi era intenţia iniţială.

În ultima mea cronică vă explicam că sculptura e o artă uşoară şi la îndemâna oricărui imbecil: dumneavoastră, eu, de pildă.

Cu pictura e altă mâncare de peşte!

Ia gândiţi-vă: artistul trebuie să vă dea, cu ajutorul unui lucru plan cum e tabloul, iluzia unor obiecte mai mult sau mai puţin apropiate, mai mult sau mai puţin îndepărtate.

Iluzia depărtării se dă cu ajutorul *perspectivei*.

Nu se poate să nu fi remarcat că un obiect, dacă e departe, pare mai mic decât dacă e aproape; şi cu cât e mai departe, cu-atât e mai mic. Această iluzie optică se datorează fenomenului numit *perspectivă*.

Când vă plasaţi la capătul unei străzi drepte şi lungi, dacă sunteţi cât de cât înzestrat cu spirit de observaţie, veţi constata că liniile, în realitate paralele, par că se unesc la capătul străzii. Ei bine, asta e tot *perspectivă*.

Perspectiva este o ştiinţă foarte delicată, nici unui pictor nefiindu-i îngăduit s-o ignoreze, în timp

ce sculptorul n-are a se preocupa câtuşi de puţin de ea.

Când un pictor are de făcut un tablou, peisaj, portret, scenă istorică sau mitologică etc., etc., începe prin a-şi procura o pânză *ad hoc*, adică o pânză întinsă foarte tare pe un cadru de lemn.

Înainte de-a aşterne culorile pe pânză, determină locul pe care vor trebui să-l ocupe, cu ajutorul unor contururi pe care le realizează cu cărbunele (care nu e altceva decât un beţigaş de lemn carbonizat).

E operaţiunea care se cheamă *desen*.

După ce subiectul a fost desenat, nu mai rămâne decât să fie pictat.

Pictorul îşi ia atunci paleta şi pensulele. Domnii aceştia nu zic niciodată *pensule*, zic *peneluri*: n-am aflat niciodată de ce. Fantezie de artist, fără îndoială.

Paleta este o scândurică de lemn rotunjită şi înzestrată, la extremitatea sa, cu o gaură în care se bagă degetul mare. Pe ea se aşază, unele lângă altele, diferitele culori: albastru, galben, cafeniu etc., etc.

Să nu vă închipuiţi că toate nuanţele sunt reprezentate pe această paletă. Ar fi cu neputinţă; căci dacă nu există decât şapte culori, există în schimb mii de nuanţe intermediare.

Nuanţele acestea, artistul le obţine printr-un abil amestec al unei culori cu alta, şi e unul din meritele sale de frunte.

Să presupunem, de pildă, că un pictor vrea să înfăţişeze un peisaj la sfârşitul verii, în clipa când frunzele încep să se îngălbenească.

Nu va utiliza, bineînţeles, verdele, care i-ar fi fost de folos în toiul verii. Îi va adăuga galbenul, într-o cantitate potrivită, nici prea mult, nici prea puţin.

Meseria de pictor cere multe studii prealabile şi, mai ales, o răbdare uriaşă.

Ca venituri, a pierdut mult, şi nu mai aduce câştigurile de acum zece-cincisprezece ani.

Concurenţa, fără îndoială, sau vreo bruscă schimbare in gusturile publicului.

Cele două mari expoziţii de pictură sunt cea de pe Champs-Elysees şi cea din Champs-de-Mars.

Cea de pe Champs-Elysees e mult superioară celeilalte, şi, spre convingere, n-aveţi decât să consultaţi cifra încasărilor.

Căci, orice ar zice amicul Bauer, în materie de arte plastice, ca şi la teatru, încasările, ăsta-i criteriul.

N-o să mă faceţi niciodată să cred că o piesă care aduce trei-patru mii de franci nu e de douăzeci de ori mai bună decât cea care face cinci-şase sute de franci.

E o chestiune de bun simţ.

Francisque Sarcey.

În numele tuturor cititorilor, mulţumesc falnicului moşneag din strada Douai; şi apoi, nu adio, ci la revedere!

FOC

Mi s-a povestit pe vremuri o întâmplare care m-a amuzat grozav.

Un domn a decedat după ce-a lăsat cu limbă de moarte să i se incinereze trupul.

Când funcţionarul *ad hoc* a întrebat-o pe văduvă ce mod de incinerare preferă pentru răposat (cuptor francez sau cuptor milanez?), biata femeie a răspuns prompt:

— Oh! domnule, cuptor francez! Soţul meu nu putea să sufere bucătăria italienească.

Această frumoasă pildă de pietate conjugală mi-a revenit în minte când am aflat că pe lângă Prefectura Senei funcţionează activ un comitet pentru perfecţionarea serviciilor de crematorii.

Componenţa acestui comitet nu e lipsită de interes: medicii constituie majoritatea, dr. Bourneviile, dr. Martin, dr. Napias etc.

De ce atâţia doctori?

Înţeleg să ţii la clientela ta, dar să te interesezi de ea până la combustie inclusiv mi se pare o statornicie supărătoare. Prea mult zel, domnilor!

Imputările care se aduc crematoriilor, aşa cum sunt ele organizate până în prezent, sunt destul de pitoreşti.

Astfel, regulamentul de la Pere-Lachaise autorizează doar cinci persoane din convoi să asiste la operaţie.

De ce acest exclusivism riguros faţă de-o reprezentaţie care va avea loc o singură dată şi care n-a cunoscut repetiţie generală?

Iar din aceste cinci persoane, una singură are dreptul să urmărească, printr-o ferestruică special rezervată funcţionarilor, progresele incinerării.

Acest unic observator constituie oare un control serios?

Şi apoi, de ce acest control? Se teme careva ca administraţia să nu şterpelească cumva cadavrul?

Ce să facă cu el, v-aş ruga să-mi spuneţi?

Pe câtă vreme cei cinci privilegiaţi sunt în focurile focului (un cuvânt reuşit aşa în treacăt), ceilalţi invitaţi se duc să-şi omoare timpul în jurul columbarului. Şi atunci, ce se întâmplă? Vântul abate asupra acelor oameni un fum care nu provine doar de la cărbune.

Senzaţie extrem de neplăcută! Căci, vorba aia, dacă un domn ţi-a stat în gât toată viaţa, s-ar putea să nu mai ai chef să-ţi stea şi în nas după ce s-a curăţat.

Alte amănunte penibile vor fi evitate de-aci înainte.

Comisia elaborează un proiect de funeralii decente şi chiar pompoase.

Ideea de a-i transforma pe răposaţi în brichete pentru încălzirea moştenitorilor a fost definitiv îndepărtată.

Totuşi, ce idee ciudată să amesteci în povestea asta atâţia doctori!

Când oi mai fi bolnav, nu-l chem pe doctorul Napias nici în ruptul capului.

Prea m-ar obseda ideea că:

— Cu ăsta m-am ars!

O SFÂNTĂ ATRACȚIE
PENTRU EXPOZIŢIA DIN 1900

Abatelui Trave, viitor cardinal

(după cum îl arată numele[32] *)*

Unui grup de patrioţi francezi i-a venit de curând o idee emoţionantă şi ingenioasă totodată: ca Expoziţia din 1900 să fie inaugurată de ţarul întregii Rusii.

Pentru aceasta, simpaticul autocrat din Nord nu va fi nevoit să părăsească Petersburgul.

Ar urma să apese pe-un simplu buton electric şi, pac! iată Expoziţia noastră inaugurată.

Emile Gautier, într-un număr recent din *Figaro*, a prezentat pe larg această glorioasă propunere, i-a descris diversele faze şi, în sfârşit, a emis îndoieli cu privire la posibilitatea realizării acestui plan măreţ, din cauza slabei intensităţi, zice el, a curenţilor veniţi de la o distanţă atât de mare.

Electricitatea îngăduie lovituri de Bursă la distanţă, dar nu îngăduie nicio lovitură de tun.

Mai sunt încă multe progrese de realizat în această ramură.

Atunci, mie, care nu sunt patriot, ci o fiinţă profund religioasă, mi-a venit şi mie o idee, o idee

de care, zău aşa, sunt destul de mulţumit!

Anume, ca Expoziţia din 1900 să fie inaugurată de Preasfântul nostru Părinte, Papa.

Inaugurată şi, cu acelaşi prilej, binecuvântată! (Tot în banii ăia.)

În combinaţia mea, Suveranul Pontif n-ar fi obligat să-şi părăsească bătrânul Vatican. Acest palat ar urma să fie legat de Champs-de-Mars printr-un curent electric de-o anumită intensitate.

Proiectul meu se complică datorită mai multor anexe: mai întâi, un uriaş agheasmatar de 34 000 metri cubi, aşezat în centrul Expoziţiei.

Cel mai mare agheasmatar din lume!

Acest agheasmatar ar fi permanent umplut cu o apă pe care sfinţia-sa ar consimţi desigur s-o sfinţească personal, telefonic.

(S-a ajuns chiar la construirea unor telefoane care transmit binecuvântarea, sfântul maslu etc., etc., totul cu un rebut neînsemnat.)

În ziua inaugurării, la ora fixată, urmaşul sfântului Petru va apăsa pe-un mic buton electric. Curenţii dezlănţuiţi de sfântul deget vor acţiona uriaşe pompe aspirante şi comprimante, care vor proiecta în aer, cu o vigoare supraomenească, apa din sfinţitul receptacol (în prealabil sfinţită).

Iar această apă va cădea ca o ploaie binefăcătoare pe întreaga suprafaţă ocupată de *Paris-Exhibition*.

În timpul acesta, telefonul, sprijinit de microfoane puternice şi de difuzoare fantastice, va reda cuvintele rituale venite de la Roma, cuvinte sfinte fără de care nicio acţiune întreprinsă de oameni n-ar putea propăşi.

Recunoaşteţi că spectacolul n-ar fi banal!

Dispare credinţa din sufletele francezilor, auzi spunându-se. Dispare, evident, dar de ce? Pentru că nu se face nimic spre a fi păstrată.

De voie de nevoie, trebuie ca Religia să se hotărască a proceda ca şi celelalte ramuri ale industriei, să ţină pasul!

Afacerile de odinioară nu se făceau ca cele de acum.

Astăzi e cu neputinţă să te ţii pe picioare fără aceste două cârje: Ştiinţa, Reclama.

În ce priveşte Reclama, e-n ordine, Biserica o foloseşte cu o virtuozitate izvorâtă dintr-o veche experienţă. Dar cu Ştiinţa, de, e altă socoteală! În această ordine de idei mai sunt încă multe de făcut! Expoziţia din 1900 e pentru catolicism un prilej care nu se va mai ivi niciodată!

Se va înţelege oare asta la Roma?

Rămâne problema investiţiilor.

Un agheasmatar de 34 000 metri ctibi, instalaţia electrică dintre Vatican şi Champs-de-Mars, pompele aspirante şi comprimante etc., etc., toate astea vor costa o avere, îmi obiecta mai deunăzi monseniorul Hulst.

Bineînţeles, nimic nu se obţine pe gratis; dar cine ne opreşte să acoperim cheltuielile acestei întreprinderi şi, la nevoie, să mai realizăm şi un oarecare profit în folosul fondurilor Sfintei Biserici?

Un proiect dintr-o mie:

Cunoaşteţi acele mici aparate de distribuţie automată care vă remit un obiect oarecare în schimbul monedei pe care-o introduceţi într-o despicătură *ad hoc*?

Cunoaşteţi, fără îndoială, şi acele aparate care-ţi ţâşnesc în faţă puţin parfum pulverizat!

Le cunoaşteţi? Perfect l

Ei bine, de ce să nu împânzim Expoziţia din 1900 cu aparate automate care să distribuie, pentru câţiva gologani, puţină agheasmă?

Apă sfinţită de însuşi Papa, nu-i lucru de şagă, oameni buni!

Ar trebui, intr-adevăr, ori să n-ai un sfanţ în buzunar, ori să fii cel mai înverşunat duşman al religiei ca să renunţi la acest mic avantaj.

…………………………………………………
……………..

Unul din cititorii mei mi-a sugerat o altă idee deosebit de măreaţă şi extrem de umană:

Să se construiască în Piaţa Concordiei un orologiu uriaş, uriaş, atât de uriaş încât, la nevoie, Obeliscul să poată fi utilizat ca pendul!

Acest orologiu uriaş să fie înzestrat cu un gong formidabil, cu nişte clopote uriaşe, uriaşe!

Şi toate naţiunile reunite la Paris în acele întreceri ale muncii şi trudei să poată auzi în sfârşit! *sunând ceasul Concordiei.*

ÎNCĂLZITUL ÎN VIITOR

Mă ocupam recent, tot aici, de problema, încă foarte actuală, a încălzitului.

Mă căinam de preţul mereu crescând al tuturor materialelor combustibile şi, nu fără a mă îngrozi, prevedeam o şi mai vertiginoasă ascensiune tarifară.

În mod paradoxal – sunt, fireşte, primul care să recunoască acest fapt – am expus pe larg proiectul unuia dintre cititorii noştri, dl. Rene Amic, care, aşa cum aţi constatat şi dumneavoastră, nu se încurcă cu jumătăţi de măsură, de vreme ce vrea să schimbe situaţia cosmografică a Franţei şi să aşeze Parisul călare pe Ecuator.

Sunt propuneri de care-ţi vine să zâmbeşti, după aceea însă te-apuci să studiezi sisteme mai serioase şi mai realizabile.

…………………………………………………
……………

Acum câteva zile, într-un cotidian de care mă simt legat deopotrivă (cu un lanţ de aur), povesteam snoava, perfect autentică, cu un tânăr ostaş pus de strajă, pe-o cumplită noapte de iarnă, într-un loc unde până şi centigradele atât de rezistente la toate temperaturile căutau să se încălzească, cuibărindu-se înfrigurate sub aşa-numitul zero.

Dar acest militar, asupra degetelor căruia se dezlănţuise crivăţul nemilos, îşi uitase mănuşile la cazarmă, şi deoarece manşonul de şinşila nu face încă parte din echipamentul infanteriei noastre, santinela a fost cuprinsă de-o groază nebună: că mâinile îi vor cădea în curând pradă îngheţului, a înspăimântătorului şi pe veci paralizantului îngheţ.

O privire circulară nu dezvălui năpăstuitului prezenţa nici celui mai mic brasero[33].

Atunci, fără a şovăi, iată-1 pe omul nostru vârând un cartuş în flintă şi… poc!

Un al doilea cartuş şi… poc!

Apoi un al treilea.

Odată consumată întreaga rezervă de cartuşe, se trezeşte băiatul cu un brasero sub forma unei ţevi de puşcă fierbinţi, în jurul căreia îşi restabileşte circulaţia în bietele-i labe atât de compromise.

Şeful vine în goană.

Tânărul povesteşte că a fost atacat probabil de nişte anarhişti şi că a trebuit, pentru a se apăra, să recurgă la arme.

… Să lăsăm însă baltă aspectul anecdotic al aventurii, spre a desprinde din ea ceea ce vesteşte nou în industria încălzitului.

Acest nou e pur şi simplu înlocuirea combustibilului propriu-zis cu ceea ce desemnăm, nu fără spaimă, sub numele de exploziv.

Să nu conchideţi cumva în mod pripit că propun ca de-aci înainte omenirea să-şi petreacă toată iarna trăgând fără încetare focuri de armă.

Ar fi stupid şi, mai ales, zgomotos. Nu, nu acesta e idealul meu de calefacţie. Vă veţi da seama că viziunea mea e mai paşnică.

Cunoaşteţi, bunăoară, acele aparate întâlnite în toate casele moderne şi care le încălzesc făcând să circule prin ţevi apă sau aer cald?

Această apă sau acest aer provin de la o sobă uriaşă aflată în pivniţa imobilului şi care funcţionează cu ajutorul huilei care arde.

Acest instrument costisitor n-ar putea oare să fie înlocuit prin oricare alt aparat cu gaze calde, de pildă un tun a cărui gură s-ar întinde peste măsură sub formă de tub înlocuind sus-numita canalizare?

Ştiu prea bine că un kilogram de nitroglicerină e mai scump decât un kilogram de cărbune, dar, dată fiind diferenţa termogenică existentă între cele două corpuri, şi care se cifrează la mii de calorii, veţi înţelege bine ce economie colosală vă va aduce adoptarea noului sistem.

Aviz domnilor arhitecţi!
Riscăm să sărim în aer, ziceţi?
Ei şi?
Ce poate fi mai plăcut decât puţin aer după masă?

MADRIGAL RATAT

Ştiinţa fusese până atunci singura lui preocupare. Întreaga-i existenţa se scursese învăţând, învăţând şi iar învăţând, şi ar fi fost realmente îndurerat dacă l-ai fi asigurat că într-o zi va şti totul, asemenea lui Dumnezeu.

Această viaţă exclusivă îi prilejuise o ciudată stângăcie, o lipsă absolută ele îndemânare pentru tot ce nu era experienţă sau cercetare ştiinţifică.

Femeile, evident, nu contaseră niciodată în existenţa lui. Nu pentru că le-ar fi dispreţuit sau i-ar fi fost indiferente, dar pentru că preocuparea lui dominantă îl smulgea degrabă din mrejele oricărui alt sentiment.

Pe vremea aceea era un flăcău înalt, de douăzeci şi cinci de ani, foarte frumos, în ciuda bărbii şi a părului veşnic prost tunse şi prea lungi, în ciuda costumului său de haine cumpărat la nimereală cine ştie unde şi purtat fără cea mai mică preocupare pentru cochetărie.

Dar avea nişte ochi negri superbi, iar fruntea lui înaltă şi foarte albă trăda o remarcabilă inteligenţă şi totodată o candoare inalterabilă.

Drept care, dacă şi-ar fi dat cât de cât osteneala, n-ar fi dus lipsă de aventuri plăcute. Singura pe care-o avusese îl făcuse bănuitor şi, de atunci, nu se mai angajase în nicio intrigă sentimentală.

Într-o seară, o fată frumoasă, care cina la acelaşi restaurant ca şi el, îl găsi pe gustul ei, şi, fără

fasoane, la ieşire îl luă de braţ, şi iată-i pe amândoi îndreptându-se spre Montrouge.

Acolo se aşezară pe-o bancă. Frumoasa fată vorbea într-una. El asculta, zâmbind.

Apoi, la un moment dat, a încetat să mai zâmbească. N-o mai ascultă pe frumoasa fată, preocupat exclusiv de-o idee ce-i venise subit cu privire la *potenţiale*. Atunci, uitând de toate, plecă, lăsând-o pe biata fată frumoasă complet descumpănită pe banca ei. Abia a doua zi îşi aminti că nu fusese singur. Această aventură îi spori stânjeneala faţă de femei, şi nu-şi mai luă niciodată inima-n dinţi să intre în vorbă cu vreuna.

Într-o bună zi, părinţii lui, nişte mici rentieri dintr-o suburbie, hotărâră să-l însoare. Băiatul nu ridică nicio obiecţie.

Fata era frumuşică şi foarte atrăgătoare. Se îndrăgosti de ea aproape imediat.

Colegii lui de laborator au fost plăcut surprinşi de această viitoare căsătorie, şi glumele se năpustiră ca grindina pe capul tânărului.

— Cum îi faci curte prietenei tale?

Expresia a *face curte* îl tulbură profund.

De opt zile se tot ducea pe la logodnica lui şi încă nu-i *făcuse curte*.

Îndatoritori, prietenii lui îl învăţară că trebuie să-i facă fetei complimente frumoase, complimente iscusite şi care să nu pară că-s complimente.

Chiar în seara aceea se înfăţişă la părinţii persoanei cu un buchet mare de flori.

Marguerite – am spus oare că o chema Marguerite? — îl aştepta brodând în salonaş.

El îi oferi florile cât mai curtenitor şi se aşeză lângă logodnica lui.

Privirea îi luneca de la guriţa roşie la ochii mari şi cenuşii ai fetei, şi, cu o emoţie stăpânită, dar satisfăcută, îi spuse:

— Domnişoară, aveţi o gură atât de mică şi nişte ochi atât de mari, încât, dacă vi s-ar năzări să vă mâncaţi unul din ochi, ar trebui să-l tăiaţi în patru.

Logodna a fost desfăcută.

PROPUNEREA UNUI POLONEZ ISTEȚ

Domnul Maurice Curnonsky, un tânăr fantezist care începe să-şi croiască un loc sub soarele Literaturii Zâmbitoare şi care publică nişte cronici într-adevăr foarte reuşite în *Le Chat Noir* (un ziar al cărui director am fost, pe vremea când situaţia mea socială mă mai autoriza să mă îndeletnicesc cu confecţionarea unor fiţuici de mâna a doua ; ce departe-s toate astea!), îmi trimite o scrisoare a cărei integrală publicare îmi pare că se impune în virtutea celei mai elementare omenii.

Vreţi, însă, să puneţi un rămăşag cu mine?

Mă prind că ideea – atât de simplă, totuşi, şi atât de practică a tânărului Curnonsky – va fi aplicată din plin de către englezi şi americani, în vreme ce noi, caraghioşii de francezi, vom continua să rânjim prosteşte.

Dă-i drumul, dragă Maurice, şi fii politicos:

Scumpe Maestre,

Toţi cei ce poartă o cămaşă pe ei, şi se mândresc a fi umilii dumneavoastră admiratori, recunosc în unanimitate că, în ceea ce vă priveşte, unul din cele mai substanţiale titluri de glorie în ochii posterităţii entuziaste va fi acela de-a fi continuat tradiţia geniilor nemuritoare cărora nimic din ce e omenesc nu le rămâne străin.

Sufletul dumneavoastră, ca şi al lui Victor Hugo,

Aflat în orice miez ca un ecou sonor,

a vibrat la diapazonul tuturor sentimentelor generoase, iar Pascal ar fi salutat în dumneavoastră pe unul din cei *care caută gemând*.

Sunt sigur deci că veţi fi fericit şi mândru să-mi acordaţi sprijinul imensei dumneavoastră tribune pentru a face cunoscută Franţei soluţia uneia din marile probleme care frământă omenirea: mă refer la *suprimarea furtunilor*.

La câtva timp după Renan, v-ați născut pe malul unei mări întunecate, împânzită de stânci, bântuită într-una de uragane, şi-aţi putut constata supărătoarea influenţă a furtunilor asupra mortalităţii navigatorilor. Ştiţi câţi marinari, câţi căpitani, plecaţi voioşi în curse lungi, spulberatu-s-au în zări mohorâte, aşa că nu veţi şovăi să-i oferiţi un păhărel de absint domnului care-ar veni să vă spună: „Am găsit mijlocul să le joc tuturor oceanelor o festă grozavă, silindu-le să stea liniştite''.

Ei bine, scumpe Maestre, puteţi comanda fără grijă un cocktail pentru captain Cap şi-un absint pentru mine: căci am găsit mijlocul să suprim furtunile sau, mai curând, cum se zice în lumea bună, sunt pur şi simplu

Cel ce ţine-n frâu a valului stihie.

Ideea acestui frâu, pe cât de practic pe-atât de neprevăzut, mi-a venit mai zilele trecute, pe când îl

ascultam pe ilustrul nostru prieten doctorul Pelet discutând, cu obişnuita-i autoritate, problema potolirii furtunilor prin împrăştiere de ulei. Savantul doctor, pe care niciun Boucher nu-l aştepta în ziua aceea, le explica la două semifecioare că e de-ajuns să arunci câţiva litri de ulei pe mare, împrejurul unui vas în primejdie, spre a vedea cele mai aprige talazuri preschimbându-se în mici valuri inofensive şi învăluind cu mângâieri deosebit de blânde pereţii navei mai înainte deznădăjduite…

Ideea a încolţit în mintea mea, şi m-am întrebat dacă n-ar fi posibil nu numai să fie potolite furtunile, dar şi prevenite, răspândind în toate oceanele destul ulei pentru a acoperi suprafaţa valurilor cu un foarte subţire strat oleaginos, suficient pentru a le face inofensive… Şi, după trei zile de meditaţie, vin să pun această problemă, având impresia că, aşa cum ar spune domnul Brunetiére[34], a o pune înseamnă şi a o rezolva.

De vreme ce e recunoscut şi dovedit de experienţă că furtunile, aceste colici ale mării, nu rezistă la aplicarea celei mai subţiri cataplasme pe bază de ulei, de ce nu le-am trata prin metoda preventivă, şi n-am asigura pentru totdeauna liniştea oceanelor datorită unei foarte simple aplicaţii a pisciculturii… populându-le cu sardele în ulei???

Vă las dumneavoastră, scumpe Maestre, grija de a dezvolta această idee genială, dar fecundă, şi, convins că veţi fi mişcat de tonul (marinat) al cererii mele, vă rog să mă socotiţi al dumneavoastră,

neobosit şi presupus
Maurice Curnonsky.

De ce, dragul meu Curnonsky, ți-aş mai dezvolta ideea, de vreme ce-ai făcut-o singur atât de magistral?

Şi apoi, ora e oră. E fără un sfert, şi la jumătate făgăduisem să fiu în strada Lauriston.

O FEMEIUŞCĂ FOARTE MODERNĂ

A fost odată o femeiuşcă straşnic de drăguţă şi care, vă rog să mă credeţi, nu era proastă de fel.

Bărbatul ei era urât ca dracu şi prost de dădea în gropi.

Sentimentele pe care femeiuşcă le nutrea faţă de soţul ei n-ar fi fost de ajuns (în ce priveşte temperatura) să topească niciun strop de unt, în timp ce el, pentru nevestica lui, s-ar fi aruncat şi-n foc, şi-n apă, la cel mai mic semn al ei.

Fapte de asemenea natură pot fi, de altfel, frecvent constatate în multe căsnicii contemporane.

Această cuconiţă drăgălaşă şi acest bărbat nesuferit se zbăteau într-o sărăcie penibilă. Aurul

nu se îngrămădea în casa lor de bani; nici măcar n-aveau casă de bani.

Bărbatul, cât despre el, puţin i-ar fi păsat că e sărac – cu mezeluri de douăzeci de centime şi-o haină de alpaca, se considera fericit – dar suferea din pricina acestei sărăcii pentru frumoasa lui nevestică, şi-au fost vecini care l-au auzit adesea repetând:

— Doamne, că rău e să fii aşa nevoiaş!

Singurul lui mijloc de trai era o slujbă prăpădită de contabil la o firmă proaspăt înfiinţată pentru importul general al filoxerei în nordul Spaniei. (De atunci în lichidare.) Leafa lui să tot fi fost 1800 sau 2000.

Nu vă cunosc, dar aş vrea să văd ce mutră aţi face cu 2000 de franci pe an, mai ales dacă v-aţi trezi soţul unei femeiuşti care se îmbracă mai bucuros în mătasă decât în stambă.

Din fericire, omul era tare prost — după cum v-am mai spus – şi înghiţea toate gogoşile pe care i le servea drăgălaşa soţie.

— Cât crezi că am dat pe duzina asta de cămăşuţe?

— De, răspundea dobitocul nostru scărpinându-se în cap, nu prea ştiu.

— O nimica toată, dragul meu! Să nu-ţi vină a crede… Doi franci şi patruzeci. Nu poţi să zici că te-aduc în sapă de lemn, aşa-i?

— Doi franci şi patruzeci? întreba el năucit.

— Da, dragă, doi franci şi patruzeci! Articol rămas nevândut.

La drept vorbind, femeiuşcă exagera şi cu cei doi franci şi patruzeci. Respectivele cămăşuţe n-o costaseră doi franci şi patruzeci, nici măcar doi franci, nici măcar un franc, nici măcar cincizeci de centime.

Nici măcar zece centime, nici măcar cinci centime!

O costaseră… să zicem, un zâmbet (din pricina fetelor care trag cu urechea).

În ciuda deselor repetări ale acestor zâmbete prin oraş, strâmtorarea gospodăriei creştea în proporţii înspăimântătoare.

Dar, într-o bună şi frumoasă zi, când masa fusese mai slăbuţă ca de obicei (ceea ce e un record), femeiuşcă intră în odaia soţului ei în clipa când acesta se băga în pat şi iată conversaţia care s-a înfiripat între ei;

(Imaginaţi-vă că frumoasa cuconiţă rosteşte aceste cuvinte cu un glas de zână, în timp ce soţul ei aminteşte prin timbrul său sunetul unui trombon care-ar fi stat pe fundul râului Meusa de pe vremea jalnicelor evenimente din 70.)

— Ia spune, dragul meu… zice ea trecându-şi fermecătoarele mânuşiţe prin ciuful dezgustător al bărbatului.

— Ce, iubito?

— Ştii ce-am citit la closet, într-o vechitură de ziar?[35]

— Ce-ai citit, frumoasa mea?

— Povestea unui tip din Versailles care şi-a făcut o asigurare pe viaţă şi care a încasat poliţa de asigurare prezentând Companiei un alt cadavru pe care l-a dat drept al său.

— Şi?

— Şi omul şi-a încasat poliţa.

— Da, şi l-au prins?

— L-au prins, fiindcă a fost tâmpit. Eu m-am gândit la o şmecherie grozavă ca să nu fii prins.

—!!!???

……………………………………………………
……………

În clipa aceea au stins lumânarea si n-am mai auzit nimic.

Femeiuşcă îşi expunea ideea în şoaptă, şi bărbatul nu obiecta nimic.

În curând, un zgomot de sărutări (să zicem sărutări, din pricina fetelor care continuă să tragă cu urechea).

………………………………………………… …………….

Câteva săptămâni după faptele pe care vi le-am împărtăşit, un bărbat a fost găsit asasinat într-un vagon de tren, pe-o mică linie de interes local între Dunkerque şi Biarritz.

Actele găsite asupra lui au îngăduit să i se stabilească identitatea.

Frumoasa femeiuşcă a pus mâna, printre sughiţuri de plâns, pe cei 200 000 de franci cât era asigurarea.

Purta în ziua aceea o rochie neagră într-adevăr superbă şi trăsnea a parfum.

În seara aceleiaşi zile punea la cutie (*Pentru străinătate*) o scrisorică astfel concepută:

„*Dragul meu soţ răposat*,

Ştii ce frică mi-a fost întotdeauna de stafii.

Ai fost drăguţ cu mine cât ai trăit; nădăjduiesc că n-ai să mă plictiseşti nici după moarte.

De altfel, clima Parisului, atât de salutară sănătăţii mele, e catastrofală pentru răposaţi de felul dumitale.

Cea care nu te va uita niciodată,

Helene"

………………………………………………… ……………..

Să te mai sacrifici pentru femei!

PARISUL TROPICAL

Acum câteva zile – n-am timp să fixez cu precizie data evenimentului – dimineaţa, aducându-mi delicioasa ceaşcă de ciocolată cu lapte, La Verdure, bătrânul şi credinciosul meu valet de casă mare, mă trezi cu aceste vorbe:

— Mnezeii mă-si… că frig mai e în dimineaţa asta!

— Nu mi se pare, făcui eu, dezlipindu-mi pleoapa dreaptă.

— Cred şi eu, sub plapumă!… Da' cum o scoate nasu din casă, ce-o să mai păţească conaşu cu gripa lui!

Bătrânul şi credinciosul meu valet cu maniere de casă mare nu exagera câtuşi de puţin.

Ce-a mai păţit conaşul cu gripa lui!

În dimineaţa aceea era într-adevăr un frig de crăpau pietrele…

Şi am început să resimt o mare stupoare de pe urma faptului că omenirea, care face atâta pe grozava, nu e în stare să se înarmeze contra acestui flagel idiot care e frigul.

Ce e, la urma urmei, frigul?

Un fenomen datorat, nici mai mult, nici mai puţin, scăderii temperaturii.

N-avem decât să ridicăm această temperatură şi, implicit, suprimăm frigul.

…?… Văd mijind pe buzele trandafirii ale cititoarelor noastre şi pe cele bestiale ale cititorilor noştri un zâmbet batjocoritor, însoţit de-o ridicare din umeri, iar în ochi o sclipire în care se reflectă sentimentul că sunt asimilat cu domnul de la Palisse.

Reţineţi-vă zeflemeaua, oameni buni, şi lăsaţi-mă să isprăvesc.

Cât priveşte lupta contra frigului în locuinţe, trebuie să recunoaştem că speţa umană începe să se descurce destul de bine.

Vetre, sobe şi alte aparate de încălzire, dispozitive ingenioase împotriva curentului etc., etc., toate astea ţin azi de civilizaţia cea mai înaltă.

Dar pe stradă!

Ce se face în vederea atenuării inconvenientelor, uneori grave, ale frigului public?

Uneori, când termometrul marchează *ieşirea din găoace a urşilor albi*, vezi apărând ici-colo, la câte-un colţ de stradă, nişte tăvi prăpădite cu cărbuni aprinşi, în jurul cărora se îngrămădesc câţiva amărâţi de sărăntoci şi sărăntoace, comentând ultimele evenimente.

Jalnic mijloc de încălzire colectivă şi cu totul nedemn de epoca glorioasă pe care o străbatem!

Să căutăm împreună, dacă aveţi bunăvoinţa, doamnelor şi domnilor: nu cumva există un procedeau mai bun de termogenie vicinală?

Când Natura, marea noastră Stăpână, doreşte să ridice temperatura pe suprafeţe întinse, cum procedează?

Îmi veţi răspunde că ea dispune de acea sublimă tavă cu cărbuni aprinşi care răspunde la numele de Soare.

Nimic mai adevărat.

Dar sus-numitul Soare, ştiţi prea bine, n-o foloseşte întotdeauna direct.

În prea puţin ecuatoriala noastră latitudine, în anumite puncte ale litoralului nostru breton, de pildă, nu s-ar putea oare, la ora când intrăm sub tipar, să se culeagă camelii direct de pe câmp?

Cu ajutorul cui, mă rog?

Cu ajutorul Golfstrom-ului, acest minunat curent de apă caldă care ne vine din golful Mexic!

Vă daţi seama, dragi prieteni, unde vreau să ajung?

Să transformăm – ca să nu ne ocupăm deocamdată decât de Capitală – să transformăm Sena într-un Golfstrom artificial.

Să încălzim Sena înainte de intrarea ei în Paris!

Şi ce-ar fi mai simplu, daţi-mi voie să vă întreb, decât să folosim pentru asta nişte vaste pontoane-braseros ticsite cu cocs incandescent?

Spre a evita orice pierdere supărătoare de căldură, am acoperi cu sticlă, ca o seră, râul pe-o distanţă de câţiva kilometri în amonte de Paris.

Şi gata!

Asta mi-e proiectul, vedeţi şi dumneavoastră câte parale face.

Dacă vreun specialist dispune de-o stratagemă mai ingenioasă, sunt gata să-mi scot pălăria în faţa lui cu infinită politeţe.

APEL CĂTRE SAVANŢII DIN TOATE ŢĂRILE

Când Dumnezeu tatăl – sunteţi prea tineri ca să vă mai amintiţi – băgă de seamă că Adam şi Eva, în ciuda interdicţiei sale categorice, au dat iama într-o anumită livadă, văzu negru înaintea ochilor (toţi horticultorii vor înţelege acest sentiment).

Îi chemă pe arhanghelii de serviciu şi, cu glasul strangulat de mânie, le porunci:

— Faceţi bine, domnilor, să conduceţi până la poarta parcului pe acest domn şi pe această doamnă, şi de s-o întâmpla să-i vedeţi vreodată dând târcoale prin partea locului, străpungeţi-i cu paloşele voastre sclipitoare.

Mutra jalnică a vinovaţilor nu l-a împăcat pe Atotputernic. L-a făcut pe Adam cu ou şi cu oțet şi i-a dat cea mai cumplită dintre pedepsele care-ar fi putut năpăstui vreodată omenirea: mă refer la muncă.

Dar, dintr-o lipsă de cavalerism pe care, în ciuda binecunoscutului nostru spirit religios, n-o să i-o

putem ierta niciodată, Domnul i-a purtat mai ales pică nenorocitei ăleia de Eva.

Că a făcut-o albie de porci e puţin zis.

Cu capul plecat, spunându-şi în sinea ei: „Words! Words! Words!“ [36], Eva aştepta să treacă furtuna.

Când însă Marele Ziditor al Universului i-a prezis în încheiere: „Vei naşte în dureri!“, Eva, cu toată marea ei încredere în sine, a simţit cum o trec fiorii prin tot sărmanul ei trup frumos.

Între timp, cei doi arhangheli, cu paloşele trase, executau divina poruncă.

Rămas singur, Atotputernicul simţea cum îi piere mânia, când un rânjet strident, amestecat cu un clinchet de clopoţei, l-a făcut să întoarcă capul.

Încolăcit în jurul trunchiului unui *gaultheria procubens* de toată frumuseţea, şarpele, perfidul şarpe, adevăratul vinovat în toată afacerea asta, şarpele într-un cuvânt, dădea frâu liber prea puţin generoasei sale firi.

Râdea literalmente cu lacrimi!

Stăpânul Universului a simţit cum i se urcă sângele la cap:

— Ah, tu eşti, lighioană scârboasă!

Şi, dacă e să dăm crezare cărţilor sfinte, Creatorul n-a şovăit să-i dea şarpelui şi tuturor urmaşilor săi, în vecii vecilor, această pedeapsă exemplară: se va târî!

Se va târî!

Şi într-adevăr – toţi naturaliştii sunt gata să v-o spună – şarpele nu cunoaşte alt mijloc de locomoţie decât ceea ce se numeşte la modul uşor, pedant, de altfel, reptaţia.

… Totuşi, un amănunt ne pune pe gânduri.

Că şarpele se târăşte, e un fenomen incontestabil.

Dar, înainte de păcatul origeneral (*sic*), ce procedeu folosea oare ticălosul ca să se deplaseze dintr-un loc într-altul?

Lipsit fiind de picioare, nu mergea.

Fără aripi, cum ar fi putut zbura?

Atunci, cum?

Şi aici am vrut să ajung.

Abonatul nostru, profesorul de zoologie de la Facultatea din Upsala, n-ar vrea oare să ne lămurească în privinţa acestui fenomen neliniştitor?

Preparatorul de paleontologie al Muzeului din Buenos Aires, care cumpără gazeta număr de număr, deţine cumva vreo informaţie competentă în această direcţie?

Şi atâţia alţii, pe care lipsa de spaţiu ne împiedică să-i implorăm personal!

BARBA

Să admitem că barba cu pricina era una din cele cinci--şase bărbi frumoase din Paris, şi cu-asta basta!

Ba nu, nicio basta, căci toată povestirea mea va avea drept subiect această barbă, o barbă cum nu mai există altele (sau, dacă mai există, nu există cu duiumul).

Lungă, nemaipomenit de bogată, mătăsoasă (de vreme ce n-a înfruntat niciodată briciul), brună-aurie, barba asta era barba care-i făcea pe toţi

trecătorii să întoarcă privirea, oricare le-ar fi fost sexul, vârsta, naţionalitatea, şi să zică: „Dumnezeule! Ce barbă frumoasă!”

Barba asta, de altfel, nu-i stârnea purtătorului ei niciuna din acele vanităţi atât de frecvente la purtătorii de bărbi frumoase.

Cel despre care vă vorbesc era un om simplu; în îndoitul sens atribuit, în general, cuvântului simplu.

Evident, nu-i era indiferentă barba lui, ba chiar ţinea foarte mult la ea, dar nu până într-atât încât – găsind că omenirea e, în general, atât de puţin păroasă – s-o strivească sub tăvălugul dispreţului său.

Într-o zi, amicul nostru se afla într-o veselă companie.

Cucoanele erau recrutate dintre acele tinere domnişoare impudice care vorbesc fără nicio stânjeneală cu domni pe care-i văd pentru prima oară, abordând cu ei, fără multă zăbavă, subiecte dintre cele mai intime.

Cea mai dezgheţată şi totodată cea mai frumuşică dintre aceste însoţitoare provizorii făcu, zărind frumoasa barbă a tânărului, gestul omului căruia i se taie răsuflarea.

— Măi să fie! măria-ta, că frumoasă barbă mai ai!

Domnul se înclină, vizibil măgulit.

— Dormiţi cu ea? insistă neobrăzata.

— Evident, domnişoară!

— Nu vă e teamă c-o stricaţi?

Negăsind nicio vorbă de duh, râse prosteşte, chipurile foarte amuzat…

Urmară câteva glume obscene şi de prost gust referitoare la economia diferitelor sisteme piloase ale omenirii.

(Îmi veţi fi desigur recunoscători că trec sub tăcere asemenea măscări dezgustătoare.)

Redevenind aproape cuviincioasă, drăgălaşa curtezană se informă, cu glas hieratic:

— Spuneţi-mi, domnule, cum dormiţi cu barba?

— Cum?… Cum dorm cu barba?… Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.
— Da!… în ce fel vă aşezaţi barba când dormiţi?… O întindeţi peste plapumă? Sau poate o vârâţi dedesubt?
— Vă mărturisesc, domnişoară, că n-am dat niciodată atenţie acestui amănunt. Dorm… cum se nimereşte.
Toată aceea veselă companie dădu un ţipăt unanim de uimire:
— Cum! Nu ştii unde-ţi ţii barba când dormi?
Bietul om (am arătat mai sus ce suflet simplu avea) a fost tulburat până în străfundurile fiinţei sale.
Într-adevăr, nu băgase niciodată de seamă unde-şi ţine barba când doarme! înăuntru? Afară?
Se întoarse acasă tare nedumerit, şi se culcă.
Încercă să procedeze ca de obicei şi să nu se preocupe de nimic.
Zadarnic!
Când eşti preocupat de ceva, spune un proverb arab, nu te mai poate preocupa nimic altceva (*traducere literală*).
Se culcă mai întâi pe spate, aşezându-şi cu grijă barba peste cuvertura pe care şi-o trase până la gât.
Somn, ioc.
Atunci, îşi luă barba şi o vârî, toată, sub cuvertură.
Somn, ioc.
Se culcă pe burtă.
Somn, ioc.
Se culcă pe-o parte, împărţindu-şi barba în două: jumătate afară, jumătate înăuntru.
Somn, ioc.
Se întoarse pe partea cealaltă.
Somn, ioc.
A fost una dintre cele mai înfiorătoare nopţi de la sfârşitul acestui secol.
Nopţile următoare au fost de asemenea nişte nopţi cumplite de insomnie.

Şi, a doua zi, după una din acele nopţi, prietenul nostru s-a dus la Lespes şi a cerut să i se radă, să i se radă integral barba, frumoasa lui barbă, după care niciodată n-o să mai întoarcă privirea trecătorii, toţi trecătorii, indifferent de sex, de vârstă, de naţionalitate!

CEI DOI VERI GEMENI

După ce a bătut la uşă, *groom*[37] -ul meu a intrat:

— Conaşule, îmi zise, e doi tineri care vrea să vorbească cu conaşu'!

— Cum arată?

— La fel.

— Spune-le dumneata să intre.

(De când poartă panglica, ilicită de altfel, a unei medalii atribuite salvatorilor, nu-mi mai tutuiesc *groom*-ul.)

La fel! Niciodată n-a spus băiatul ăsta ceva mai adevărat!

Aceeaşi talie, fizionomie identică, haine la fel, cei doi tineri semănau, cum zice vulgul, ca două picături de apă.

Mă încunoştiinţară că sunt artişti, unul literat, celălalt desenator, şi-mi prezentară câteva specimene rezultate din colaborarea lor, foarte drăguţe, zău aşa, pentru nişte oameni atât de tineri.

Şi apoi, îmi ziceau domnule redactor-şef cu un respect ce părea sincer, afară de cazul că-şi băteau joc de persoana mea, ceea ce cam intră în obiceiul tinerilor din ziua de azi.

Pe scurt, am fost iute cucerit şi, cu aerul meu cel mai amabil:

— Nu mai e nevoie, le-am spus zâmbind, să vă întreb dacă sunteţi fraţi gemeni?

— Suntem, răspunse unul dintre ei, mai mult decât fraţi gemeni.

—???!!! rămăsei eu oarecum trăsnit.

— Mai mult decât fraţi gemeni! insistă celălalt, având în vedere că suntem pe deasupra şi veri primari.

Oare cei doi tineri îşi băteau pe faţă joc de mine?

— Cum aşa, zisei încercând să-mi păstrez calmul, doi indivizi pot fi în acelaşi timp fraţi gemeni şi veri primari?

— Oh! nimic mai simplu!

Şi unul dintre ei (cred că desenatorul, dacă n-o fi fost cumva totuşi scriitorul) îmi povesti ciudata aventură pe care o condensez astfel:

Un bărbat (tatăl celor doi) se îndrăgosti nebuneşte într-o bună zi de două gemene a căror asemănare friza miracolul.

Deoarece legile care guvernează actualmente biata noastră Franţă nu îngăduie unui domn să se însoare decât cu o singură femeie deodată, bietul

om fu nevoit să se resemneze, şi să devină soţul unui singur exemplar din cele două domnişoare.

Cele două fete, având, fără îndoială, şi suflete asemănătoare îl iubeau pe tânăr cu o patimă identică.

Încurcătura pe care lesne vi-o puteţi închipui s-a iscat din această stranie situaţie.

Chiar în seara nunţii, semisoţul (sau dublul soţ, dacă preferaţi) le transformă pe cele două fete în mame.

… Peste nouă luni, în aceeaşi casă, la interval de o oră, doi bebeluşi soseau pe lume, doi bebeluşi dolofani absolut identici, pe care întreaga familie îi înconjură cu o dragoste egală, şi care au fost crescuţi umăr la umăr, dacă-mi pot îngădui să folosesc această expresie uşor militaristă când e vorba de-o vârstă atât de fragedă.

Povestirea m-a interesat, mai e nevoie să mărturisesc? în cel mai înalt grad.

Şi nu mă mai săturam privind aceste două exemplare, până atunci ignorate, aceşti doi fraţi primari, dublaţi de veri gemeni.

Faptul mi s-a părut atât de ciudat încât n-am şovăit să-l comunic nu ştiu cărui ziar.

Nu peste multă vreme, am primit interesanta comunicare de mai jos:

Domnule,

Fiind foarte ocupaţi în ultima vreme, abia azi am luat cunoştinţă de strania întâmplare pe care ne-aţi relatat-o recent, în care e vorba de doi fraţi gemeni care sunt pe deasupra şi veri primari.

Povestirea ne-a interesat cu atât mai mult, pe fratele meu şi pe mine, cu cât noi suntem într-o situaţie şi mai ciudată decât cea pe care o semnalaţi.

Căci, între noi fie vorba, dumneavoastră exageraţi întrucâtva: tinerii dumneavoastră nu sunt, în sensul strict al cuvântului, fraţi gemeni.

Fiind născuţi din acelaşi tată şi din mame diferite, deşi gemene, nu sunt decât *consangvini*.

Noi, născuţi din aceeaşi mamă, suntem, iertată fie-ne expresia, uterini, şi, în consecinţă, cu-adevărat gemeni.

Cum se face că suntem totodată veri primari?

Ah! dragă domnule Alphonse Allais, iată o poveste tristă menită fără îndoială să stoarcă lacrimi unor preafrumoşi ochi.

Tatăl nostru s-a născut în împrejurări înfiorător de tragice.

Vă puteţi imagina o biată femeie însărcinată şi silită (soţul ei era căpitan de cursă lungă şi cumplit de gelos) să nască pe-o goeletă cu trei catarge în largul mării, la un anumit număr de grade longitudine şi latitudine, a căror indicare precisă n-ar adăuga nicio picanterie aventurii?

Naşterea bietei femei s-a complicat cu un regretabil amănunt, şi anume, exact în clipa când tatăl nostru vedea lumina zilei (totul se petrecea, de altfel, într-o noapte dintre cele mai întunecoase), un mare vapor american tăia în două goeleta cu trei catarge a bunicului nostru.

O parte din echipaj, printre care, în ciuda deznădejdei sale, şi căpitanul, fu salvat.

S-a crezut că celelalte bărci de salvare şi plute, dintre care una purta pruncul firav, s-a înecat.

Prin ce minune să fi scăpat oare cu zile tăticul nostru? O atare explicaţie nu vom încerca să dăm.

Esenţial e faptul că a supravieţuit şi a fost crescut în familia unui negustor de treabă din insulele Auckland.

În ceea ce-l priveşte pe bunicul nostru, crezând că i-a dispărut progenitura, s-a recăsătorit şi a procreat o nouă generaţie, printre care, nu neglijaţi acest amănunt, o fetiţă.

Urmarea o ghiciţi, scumpe şi subtile domn!

Tatăl nostru – s-o scurtăm – o cunoscu pe mama noastră, fără să ştie că e sora lui şi în curând ne-am născut noi, în aceeaşi zi.

Noi suntem aşadar, domnule, adevăraţi gemeni, căci ne-am născut împreună din aceeaşi mamă, şi

veri primari, de vreme ce mama fratelui meu e sora tatălui meu, şi viceversa.

Primiţi, vă rog, etc., etc.,

Semnat: *Fraţii Delacote*.

Pentru a purifica această comunicare de izul oarecum penibil al unui incest, voi adăuga că informaţiile mele personale îmi permit să afirm că tinerii care semnează fraţii Delacote nu sunt fraţi gemeni, nici măcar veri primari. Simple cunoştinţe de cârciumă, mi s-a afirmat de către persoane sus-puse.

ISTORICUL UNEI MODE MULT MAI VECHI DECÂT SE CREDE ÎN GENERAL

Pun rămăşag că nouăzeci la suta dintre cititorii mei (cel puţin) sunt convinşi că obiceiul oamenilor eleganţi de a-şi spăla rufele la Londra este o inovaţie recentă.

Aceşti nouăzeci la sută (cel puţin) dintre cititori se bălăcesc în smârcul erorii: obiceiul oamenilor eleganţi de a-şi spăla rufele la Londra s-a generalizat de curând, dar sorgintea lui e de opt ori seculară.

De opt ori seculară! Aţi citit bine.

E-o poveste destul de curioasă, cunoscută doar de câţiva erudiţi şi care merită o publicitate mai largă.

E necesar, doamnelor şi domnilor, să ne întoarcem la prima jumătate a secolului al unsprezecelea.

Pe vremea aceea trăia regretatul Robert al II-lea, al şaselea duce al Normandiei, mai cunoscut de domnii Ritt şi Gailhard sub numele de Robert Diavolul.

Într-o zi, pe când numitul senior se plimba prin împrejurimile Falaise-ei, zări, spălând rufe în Ante, o fată de-o frumuseţe răpitoare, care se numea Arlette şi era fiica unui tăbăcar.

La nouă luni de la această întâlnire, se năştea un băieţel voinic, zdravăn şi roşcovan, pe care-l botezară Wilhelm şi care manifestă, din cea mai fragedă pruncie, o vie înclinaţie pentru cucerirea Angliei.

Părinţii săi n-au înţeles de fel să contrarieze o vocaţie atât de clar conturată.

La 27 septembrie 1066, tânărul Wilhelm Bastardul, debarca la Vevensey cu câţiva baroni normanzi şi câteva mii de vlăjgani cutezători, care nu ştiau ce-i frica.

Încunoştiinţat de sosirea lui Wilhelm, tânărul Harold, care deţinea pentru moment coroana Angliei, veni cu sufletul la gură întru întâmpinarea vărului său (căci erau veri).

Întrevederea a avut loc prin împrejurimile Hastings-ului şi a fost lipsită de cordialitate.

Drept care, prietenul nostru Wilhelm s-a urcat, fără multe mofturi, pe tronul Angliei.

Solid instalat în noul său post, avu ideea înduioşătoare s-o aducă lângă el pe vrednica sa mamă, doamna Arlette, încă foarte frumoasă, zău aşa, şi numărând doar vreo patruzeci de anişori.

Această femeie de treabă, căreia succesele odraslei ei nu i se urcaseră la cap, consimţi să se instaleze la Londra, dar cu condiţia, pretindea ea,

să-şi continue înfloritoarea industrie a spălătoriei, pe care, de altfel, n-o întrerupsese nicio clipă la Falaise.

Wilhelm, cu toate că era un băiat foarte bun la suflet, nu glumea când era vorba de slujbă şi, pentru cea mai mică abatere, punea, fără a sta mult pe gânduri, să li se scoată oamenilor ochii.

În consecinţă, era foarte temut

Vasalii săi, cei din Anglia şi cei din Normandia, nu găsiră altceva mai bun, ca să se pună bine cu el, decât să-şi spele rufele la maică-sa.

În prima luni a fiecărei luni, o corabie, încărcată cu rufele tuturor seniorilor ţării, pornea din Dives şi se întorcea peste o lună cu toată dalba şi îmbălsămată încărcătură cinstit spălată.

Obiceiul prinse atât de bine încât, chiar după moartea Arlettei, chiar după moartea lui Wilhelm Cuceritorul, mulţi seniori francezi rămaseră cu obiceiul să-şi spele rufele la Londra.

Acum câţiva ani, snobismul şi-a vârât şi el coada in afacerea asta, spre marea daună a spălătoriei franceze, care nu e totuşi mai prejos decât cea de peste Canal.

Din înaltul cerului, lăcaşul ei cel de pe urmă, Arlette regretă probabil amarnic iniţiativa pe care a luat-o, creând o modă atât de prejudiciabilă intereselor ţării noastre.

SCANDALUL DE MÂINE

În epoca asta în care domneşte atotputernică pseudoimitaţia falselor strasuri, omul de bună-credinţă – vreau să zic de reala bună-credinţă — îşi strânge între palmele fierbinţi craniul gata să-i plesnească şi şopteşte abătut:

—Unde o să se oprească îndrăzneala falsificatorilor?

Eu unul pot să-i spun acestei făpturi cinstite unde o să se oprească îndrăzneala falsificatorilor: ea e ferm hotărâtă să nu se oprească niciodată, şi nu se va opri niciodată, niciodată, niciodată!

Oamenii de reală bună-credinţă n-au decât să-şi ia nădejdea.

Scandalul pe care-l dezvăluiesc în rândurile ce urmează, şi de care mâine toată presa se va ocupa, vă va arăta ce culmi pot să atingă neobrăzarea şi ingeniozitatea falsificatorilor.

Pentru ca nu cumva tinerele şi încântătoarele cuconiţe, care-mi fac cinstea să mă citească, să moară de curiozitate, vă spun de la bun început că poliţia a descoperit existenţa la Paris a patru gări clandestine.

Pentru persoanele care eventual n-au auzit bine, repet: *poliţia a descoperit existenţa la Paris a patru gări clandestine.*

Patru gări clandestine, aţi citit bine, şi care corespund fiecare câte unei linii secrete de cale ferată.

Descoperirea acestui fapt cu-adevărat deosebit merită povestită cu de-amănuntul.

De-o bună bucată de vreme, Companiile de cale ferată au constatat o scădere destul de serioasă a încasărilor, scădere pe care nimic nu părea s-o justifice,

O anchetă, condusă în modul cel mai inteligent, n-a dus la niciun rezultat.

Economistul Paul Leroy-Beaulieu, consultat în această privinţă, a întocmit un raport voluminos, a

cărui concluzie, foarte personală, era următoarea: scăderea încasărilor Companiilor corespunde probabil unei reduceri a numărului călătorilor sau a mărfurilor transportate.

Lucrurile se opriseră aici când, într-o zi, inspectorul de siguranţă Fauvette, instalat la o masă într-o cârciumă de pe strada Flandre, băgă de seamă nişte fapte care i se părură eminamente dubioase.

Pe la şase jumătate-şapte seara, o cantitate destul de mare de clienţi intrau în cârciumă.

Se îndreptau cu toţii către o sală situată în fundul dughenei.

Toată lumea intra, intra, şi nimeni nu ieşea.

Câteva sute de persoane se introduseră astfel şi nu mai ieşiră.

Şi alte sute după ele.

Şi apoi mii.

Plătind consumaţia şi apoi luându-şi inima-n dinţi, agentul o apucă pe acelaşi drum ca toate acele misterioase personaje.

Într-un colţ al sălii din fund, o scară în spirală de vreo trei sute şi ceva de trepte te ducea în fundul unui beci, al unui beci imens, luminat puternic de becuri electrice.

În acest beci, locomotiva unui tren gata de plecare gâfâia ritmic.

Poliţistul abia mai avu timp să se năpustească într-un vagon.

Peste o jumătate de oră, debarca în alt beci, în beciul unei cârciumi din Maisons-Laffitte.

Aflase despre ce e vorba.

Nicio îndoială de-aci înainte!

N-a trecut nicio săptămână, şi poliţia a pus mâna pe vasta reţea a unei antreprize încă necunoscute în istoria fraudelor.

Importante arestări au fost operate în cursul zilei de ieri.

Se vorbeşte despre foşti înalţi funcţionari ai Companiilor, recent destituiţi, şi care s-au pus în

fruntea acestei concurenţe prea puţin delicate şi de necrezut.

De altfel, tot personalul acestor căi ferate clandestine ar fi, pare-se, recrutat din rândul funcţionarilor, mecanicilor etc. Revocaţi de către Companii.

Se aşteaptă revelaţii picante..

Aurul englez pare a nu fi străin de afacere.

Pe curând detalii amănunţite.

Ultima oră. — Au fost descoperite, în hambarul unui negustor de grâne din Vesinet, cele douăsprezece locomotive de a căror dispariţie din Gara de Nord s-a făcut atâta caz săptămână trecută.

PUŢINTICĂ MECANICĂ

Ah! nu se plictisesc de loc cei de la Academia de Ştiinţe!

N-o să ghiciţi o mie de ani cu ce se ocupă indivizii ăştia în loc să lucreze!

De altfel, citiţi şi dumneavoastră.

Prefer soluţia asta, altfel iar o să ziceţi că mă ţin de şotii.

Extrasul do mai jos a fost cu grijă decupat din Jurnalul Oficial de pe data de 25 octombrie, şi nu i-am schimbat niciun cuvin ţel:

ACADEMIA DE ŞTIINŢE

Preşedinţia domnului Marey, vicepreşedinte

Şedinţa din 22 octombrie.

Domnul Marey prezintă în faţa Academiei o serie de imagini crono-fotografice (şaizeci pe minut) reprezentând diversele poziţii pe care le ia o pisică atunci când, culcată pe spate, e lăsată să cadă pe sol de la înălţimea de 1,50 m. În timpul căderii, pisica se întoarce şi cade în picioare. Cum se efectuează această rotaţie? Din punct de vedere mecanic, când un corp inert cade şi nicio forţai exterioară nu intră în acţiune, e cu neputinţă să-şi schimbe orientarea în cădere. Şi cu toate; acestea, pisica cade în picioare. E drept că nu e un corp inert. Totuşi, dl. Marey supune cazul confraţilor săi de la secţia de mecanică.

Domnul maior Guyon explică rotaţia pisicii prin schimbarea momentului de inerţie în urma deplasării membrelor în timpul căderii.

Domnul Bertrand zice: s-ar putea să fie aşa, pentru că animalul nu e un corp inert, dar rămâne de văzut.

Domnul Marcel Deprez i această mişcare spontană e imposibilă din punct de vedere mecanic;

un corp care cade nu se poate răsuci în timpul căderii fără o forţă ajutătoare. S-ar putea ca intestinul pisicii, deplasându-se, să joace un rol.

Domnii Loewy, Maurice Levy, Bertrand sunt de părere că pisica însăşi îşi găseşte un punct de! sprijin pe mâna care-i dă drumul în spaţiu şi-i imprimă corpului ei o mişcare de rotaţie. Se află deci în acţiune o forţă iniţială.

Domnul Marey: nu se observă nici urmă de aşa ceva în imagine. În primul timp al căderii, poziţia pisicii nu indică niciun început de rotaţie.

Domnul Marcel Deprez revine la deplasarea intestinelor care creează o variaţie a momentului de inerţie. „De unde ştiţi ce se petrece în interiorul animalului?“ îl întreabă el pe domnul Marey?

Asistenţa râde, şi se stabileşte că problema merită să fie elucidată. Pentru a preîntâmpina un impuls primitiv al pisicii datorit mâinii operatorului, domnul Marey e rugat să refacă studiul crono-fotografic fără intermediul mâinilor. Pisica va fi legată cu o sfoară care se va tăia. Şi atunci se va vedea dacă pisica tot în picioare cade.

………………………………………………… ……………..

Ei bine! şi Societatea pentru protecţia animalelor?

N-am asistat la şedinţa aceea, şi-mi pare rău, căci trebuie să fi fost o nostimadă întreagă să-i vezi pe toţi bătrâneii aceia întrebându-se plini de gravitate cum fac pisicile de cad în picioare când le dai drumul de la 1,50 m.

Deoarece ne ocupăm de mecanică, mi-aş îngădui să-i supun d-lui Marey şi altor savanţi o chestiune care intră în competenţa domniilor-lor.

Cititorii noştri – mai ales cei ce se aflau în tren – îşi amintesc desigur catastrofa înspăimântătoare de la Appilly.

S-a aflat, nu fără uimire, că accidentul s-a datorat unei economii poate excesive de personal.

Într-adevăr, un singur şi unic prăpădit trebuia să îndeplinească toate corvezile staţiei.

Unul singur!

Multe persoane, şi dumneavoastră printre primii, credeaţi că recordul economiei e deţinut de Compania din nord.

Ei bine, nicidecum!

În reţeaua din vest există o gară unde nu e angajat nici măcar un om, ci trei sferturi de om.

Trei sferturi de om! Aţi citit foarte bine.

Şi vă rog să credeţi că nu e o glumă mai mult sau mai puţin nostimă a slugii dumneavoastră. Ţin la dispoziţie celor ce nu mă cred (mai ales dacă-s foarte drăguţe) piesa contabilă care mi-a dezvăluit această formidabilă zgârcenie.

Faptul s-a petrecut la gara Touffreville-Criel.

Pagina pe care mi-a trimis-o unul dintre cititorii mei, împreună cu o prea amabilă scrisoare, este intitulată:

STAT DE SALARII

(*Din ziua de 25 octombrie ora 9 până în ziua de 25 octombrie ora 9*.)

Şi într-una din coloane se poate citi:

GESTIUNE ŞI MANEVRE

Numărul salariaţilor…………………………… 3/4
Cheltuieli totale………………………………… 2,83

2,83 pentru 3/4 de om, asta face, dacă mai ştiu să socotesc, 3 fr. 50 pentru un om întreg, sumă probabil exorbitantă pentru bugetul Companiei din vest.

După ce Academia de Ştiinţe va fi lămurit palpitanta problemă a mâţei care cade (oh! nu insultaţi niciodată o mâţă care cade![38]), i-aş fi profund recunoscător să studieze această problemă:

Când 3/4 dintr-un om lucrează, ce face celălalt 1/4 între timp?

Şi după asemenea revelaţii se mai găsesc oameni care să ia apărarea monopolurilor!

O SCRISOARE CIUDATĂ

Cannes.
Decembrie 1893

Un tinăr, prieten cu mine. Domnul Gabriel de Lautrec, îmi trimite o scrisoare cam ciudată în conţinut şi – cum să zic? — incoerentă în formă,

Timp de-o clipă m-am gândit să n-o public. Dar, la simplul gând că ar trebui s-o înlocuiesc cu o vagă literatură de fabricaţie personală, mi s-a urcat sângele la cap, dacă nu chiar mai rău!

E un soare pe promenada Croisette de parcă ar ploua cu raze. Turneul Saint-Omer ne onorează cu prezenţa, cu intenţia evidentă de-a juca diseară *Subprefectul din Chateau-Gandillot*, de simpaticul nostru coleg, tânărul şi de pe-acum celebrul autor dramatic Ernest Buzard. N-aş vrea să scap mica piesă cu care începe spectacolul. Ce-i de făcut? trebuie să mă grăbesc.

Nu-mi rămâne altă soluţie decât să inserez în coloanele noastre epistola acestui Gabriel de Lautrec, care, hotărât lucru, n-o să ajungă niciodată om serios:

Dragul meu Allais,

Îmi acopăr pentru o clipă ochii cu mâna; cu un gest convulsiv, îmi dau pe spate părul pe care degetele mele uscăţive îl răvăşiseră dinadins; aţâţ flacăra galbenă a lumânărilor din sfeşnicele de abanos, podoaba cea mai de preţ a interiorului meu; adresez chipului singurei mele iubite un zâmbet voluptuos şi abătut, şi, după ce-mi aşez simetric pe genunchi cutele giulgiului cu picăţele argintii care-mi slujeşte drept halat, îţi scriu – numai acestei împrejurări foarte personale îi datorează scrisoarea ce va urma interesul (datorie pe care am intenţia fermă să nu mi-o plătesc niciodată).

Am întârziat atâta cu răspunsul fiindcă zilele acestea am făcut o scurtă călătorie – cu trenul.

Cu trenul! vei exclama, scumpe prieten! Oh, da! mi-am revizuit temeinic ideile retrogade. Trenul prezintă anumite avantaje; trebuie făcute unele concesii contemporaneităţii. Viaţa e făcută din concesii – la nesfârşit.

Când am primit scrisoarea dumitale, tocmai citeam corecturile volumului meu despre *Adaptarea gheţăriilor pentru conservarea ipotecilor în timpul căldurilor de vară*; am suspendat pe loc orice activitate, mai e nevoie să-ţi spun? şi, regretând că am primit-o atât de târziu, m-am apucat s-o citesc cu atenţie.

Ideea dumitale cu ceasul-revolver e foarte ispititoare, la prima vedere. Pe de altă parte, e şi practică, ceea ce nu strică. Mecanismul, aşa cum mi-l descrii, plus cele trei schiţe (desenele, în paranteză fie zis, sunt destul de prost executate), acea îndoită detentă a ceasornicului şi a revolverului, legată cu ingeniozitate prin sistemul anker, toate acestea sunt nişte inovaţii formidabile.

Toată ziua porţi ceasul în buzunarul vestei. Tc uiţi la el, ştii cât e ceasul, e foarte comod.

Se face seara, cineva te atacă, tocmai cu pretextul amăgitor de-a întreba ce oră e. Scoţi ceasul, tragi zece-douăsprezece focuri, şi iată câţiva copii orfani (sau cel puţin grav rănit, tatăl).

Şi totuşi, dacă te uiţi la acest obiect, e un simplu ceas, ca dumneata şi ca mine.

E minunat, ce mai!

Ştiu desigur că are un inconvenient.

Ori de câte ori tragi un foc de revolver, ceasul se opreşte.

Mi se pare foarte natural.

Ar fi greu să fie altfel.

Chiar dumneata, altminteri, mărturiseşti acest inconvenient în loc să-i cauţi remediul, şi ai dreptate sută-n sută!

Căci un inconvenient pe care-l remediezi nu mai e un inconvenient.

Şi apoi, să fie oare necesară remedierea?

În ceea ce mă priveşte, văd în asta, dimpotrivă, un mare avantaj.

Cred că dacă i-am putea face pe asasini să adopte modelul dumitale de ceas-revolver, în schimbul unui automobil de câţiva cai putere, ar fi extrem de util pentru constatările judiciare.

Ora precisă a morţii s-ar afla imediat, prin simpla consultare a instrumentului crimei.

Expresia uzuală: *Ceasul morţii* ar înceta în clipa aceea să fie o metaforă fără rost, devenind o realitate palpabilă.

Şi dă-mi voie să te întreb: ori de câte ori avem prilejul să transformăm o metaforă într-o realitate, e oare cazul să şovăim măcar o clipă?

… Când să termin scrisoarea, o remuşcare mi se prezintă. Îi ofer, curtenitor, un scaun şi nişte ţigări.

Cele ce ţi-am spus, la început, privitor la căile ferate te-au făcut, poate, să crezi că aş fi un partizan hotărât al acestui nou mijloc de transport: nici gând.

Neajunsurile pe care le prezintă sunt numeroase.

De ce, de pildă, să aşezi întotdeauna gările exact pe linia ferată?

Trenul se opreşte, cobori; poţi să pui rămăşag o sută contra unu că în faţa ta se află o gară.

Şi cu pitorescul, cu neprevăzutul, cum rămâne?

Din punctul de vedere al decorului, n-ar fi mai bine să se împrăştie gările, departe de linia ferată, pe câmp, la întâmplare? Le-ai zări în treacăt de departe, pe-un munte, la capătul unei văi – decorul n-ar avea decât de câştigat, iar călătoria ar fi mult mai plăcută.

Acestea fiind zise, dragul meu Allais, te las. Am să-mi aprind pipa la robinet, cum zicea nu ştiu cine, şi-o să fumez în sănătatea dumitale.

Gabriel de Lautrec.

Notaţi, vă rog, că nu i-am vorbit niciodată lui Gabriel despre vreo idee oarecare de ceas-revolver.

Sau, în cazul ăsta, oi fi fost beat turtă, afară doar de n-o fi băut el cumva mai mult decât se cuvenea.

Dar ideea năstruşnică să presari gările în cele patru zări!

Credeţi realmente că marile Companii se vor opri o clipă asupra ei?

În cazul ăsta, văd eu, sunteţi ca toţi ceilalţi: nu cunoaşteţi marile Companii.

POVESTE DE CRĂCIUN[39]

În speranţa să-l distrez pe micuţul
meu prieten Mag

În ziua aceea tot Raiul vuia;

— Bunul Dumnezeu e azi cu capsa pusă. Vai de cel ce nu i-o fi pe plac!

Impresia generală se dovedea justă: Creatorul era în toane rele.

Arhanghelului care s-a prezentat să-i stea la dispoziţie pentru serviciul zilei i-a răspuns aspru:

— Hai! lasă-mă-n pace!

Apoi îşi mângâie nervos barba albă, se aşeză – sau mai degrabă se prăbuşi – pe tronul său de aur, trase un picior furios norilor şi strigă:

— Ah! mi s-a acrit de omenirea asta ridicolă şi de veşnicul ei Crăciun, şi de plozii ei nesuferiţi cu nesuferitele lor ciubote puse în faţa sobei. Anul ăsta o să primească… o ceapă degerată!

Tare mânios trebuie să fi fost Cerescul Tata ca să folosească această expresie trivială, el care de obicei e atât de binecrescut.

— Trimiteţi-mi-l de îndată pe Moş Crăciun! adăugă el.

Şi cum nu mişca nimeni:

— Ei, voi de colo, adăugă Dumnezeu, ce aşteptaţi? Dumneata, Paddy, beţivan bătrân, du-te şi adu-mi-l pe Moş Crăciun!

(Cel pe care Atotputernicul îl numeşte familiar Paddy nu e altul decât sfântul Patrick, patronul irlandezilor.)

Şi se auzi între culise:

— Alo! *Santa Claus! Comme along, old chappie*![40]

Bunul Dumnezeu se înfurie şi mai dihai:

— Beţivanul ăsta de Paddy tot la Dublin se crede, fără îndoială! Ar trebui totuşi să ştie că am interzis folosirea limbii engleze în tot ţinutul Preafericiţilor!

Moş Crăciun se înfăţişă.

— Ah! în sfârşit, iată-te!

— Da, stăpâne!

— Ei bine, ai să-mi faci plăcerea, noaptea asta, să nu te mişti din cer…

— Noaptea asta, stăpâne? Dar sfinţia-ta nu-şi dă seama!… În noaptea asta e… Crăciunul!

— Tocmai de-aia! tocmai de-aia! zise Dumnezeu imitând la perfecţie accentul lui Raoul Ponchon[41].

— Şi eu care îmi făcusem toată mica aprovizionare!

— Împărăţia Cerurilor e îndeajuns de bogată ca să nu depindă nici chiar de cei mai vechi clienţi ai ei. Şi pe urmă… niciun chilipir!

— Asta cam aşa e!

— Oamenii ăştia nu ştiu nici măcar ce e aia recunoştinţă… Pun rămăşag că în noaptea asta o să fie mai multă lume la „Chat Noir“[42] decât la Notre-Dame-de-Lorette. Faci prinsoare?

— Doamne, să nu mi-o iei în nume de rău, dar a face prinsoare cu tine, izvorul tuturor informaţiilor, înseamnă a fi pe post de fraier.

— Ai dreptate, zâmbi Dumnezeu.

— Aşadar, e serios? stărui Moş Crăciun.

— Tot ce poate fi mai serios. Ai să-ţi duci provizia de jucării copiilor din Limb[43]. Ăştia-s mult mai interesanţi decât fiii oamenilor. Bieţii copilaşi!

O vădită nemulţumire se întipări pe figura îngerilor, a sfinţilor şi a celorlalţi locuitori ai sălaşului ceresc.

Dumnezeu băgă de seamă.

— Ah! cutezaţi să bombăniţi! Ei bine, Moş-Crăciune, o s-o fac mai cu moţ! O să cobori la noapte pe Pământ, şi nu numai că n-o să le bagi nimic în ciubote, dar pe deasupra o să le mai şi şterpeleşti sus-numitele ciubote, şi de pe-acum mă strâmb de râs de mutrele tuturor acelor tâmpiţi când şi-or vedea mâine dimineaţă vetrele văduvite de încălţări.

— Dar… cei săraci!… Şi săracilor? Va trebui să le iau bieţii pantofiori…

— Hai! nu te mai smiorcăi. Bieţii copii săraci! Ah! sunt grozavi bieţii copii săraci! Vrei să ştii ce părere am despre victimele Omenirii pământene? Ei bine, mi-e mai scârbă de ei decât de cei bogaţi!… Aşa! iată mii şi mii de proletari voinici, care, de secole, se lasă cu supunere exploataţi de-o mână de ticăloşi feudali, capitalişti sau militarişti! Şi pe mine mă scot vinovat de starea lor mizerabilă! V-o

spun pe şleau: dacă aş fi fost micul Henry, nu la cafeneaua Terminus, ci într-o crâşmă din mahalaua Saint-Antoine mi-aş fi aruncat bomba!

Într-un ungher, sfântul Ludovic şi sfânta Elisabeta a Ungariei se uitau unul la altul, consternaţi de aceste vorbe.

— Şi când te gândeşti, remarcă sfântul Ludovic, că nu sunt nici două mii de ani de când spunea: *Daţi cezarului ce e al cezarului*! Unde o să ajungem, Doamne Dumnezeule! Unde o să ajungem? Acum se dă cu anarhiştii!

Marele Arhitect al Universului vorbise pe-un ton atât de aspru, încât Moş Crăciun n-a mai crâcnit.

În noaptea următoare, inspectă toate sobele de pe glob şi adună grijuliu pantofiorii cu care erau garnisite.

Vă închipuiţi, cred, că nici prin gând nu i-a trecut să se întoarcă în cer cu această ameţitoare colecţie. În schimbul unei mici sume de bani, menite să sporească veniturile sfântului Petru, o cedă unor domni deosebit de amabili şi iată cum de s-a putut deschide, ieri, la nişte preţuri care sfidează orice concurenţă, pe strada Temple la numărul 739, splendidul magazin:

LA MOŞ CRĂCIUN

Specialitatea casei: încălţăminte de ocazie de orice gen pentru bebeluşi, băieţi şi fetiţe

Îi sfătuim călduros pe cititorii noştri să viziteze acest vast magazin, din care inteligenţii directori, domnii Meyer şi Levy, au ştiut să facă una din atracţiile Parisului.

NU VĂ GRĂBIŢI

Dacă reuşiţi să-mi arătaţi ceva mai stupid ca un proverb, vă fac imediat cadou o jumătate de kilogram de cireşe englezeşti, aliment somptuos la vremea asta.

Ah! ba nu, greşesc! Există ceva mai stupid ca un proverb: două proverbe. Şi mai ales să nu vă închipuiţi cumva că reeditez o glumă străveche, nedemnă de dumneavoasti ă şi de mine însumi.

Nu, ascultaţi numai…

Proverbul ăsta: *Ce naşte din pisică şoareci mănâncă* e stupid; dar ăstălalt: *La tată zgârcit, copil risipitor* nu e mai puţin ridicol.

Ce să mai zicem de amândouă puse laolaltă?

Alt exemplu:

Graba strică treaba şi *Nu lăsa pe mâine ce poţi face azi*.

Cum naiba să faci să iasă bine?

De altfel, în privinţa asta, eu am ales calea de mijloc; din cea mai fragedă pruncie (poate să v-o confirme şi mama), am lăsat întotdeauna pe poimâine ceea ce aş fi putut perfect să fac alaltăieri.

Şi mi-a prins de minune.

Faceţi ca mine, nu vă grăbiţi, şi-o să vă meargă bine.

Gândiţi-vă bunăoară la înmormântările premature.

Dacă m-aş fi grăbit, la ora asta eram mort.

O pierdere ireparabilă, trebuie să recunoaşteţi.

Dar, vedeţi, am preferat să aştept, şi trăiască viaţa!

……………………………………………………
……………

Când am ajuns la Paris, doar de curând major, şi posesor al unui mic patrimoniu, prima vizită am făcut-o în Cartierul latin.

Vizita a durat circa un an, la capătul căruia micul patrimoniu s-a volatilizat, dar s-a volatilizat aşa că ar fi putut stârni invidia până şi celor mai fine eteruri.

O fâşneaţă înaltă şi blondă, care servea la braseria „Iepurele violet'', îmi băuse, într-un timp record, de 1500 (una mie cinci sute) de franci şampanie fină.

Fâşneaţa blondă era slabă.

M-am consolat cu o brunetă micuţă, durdulie, care, în mai puţin de trei săptămâni, a absorbit, pe cheltuiala mea, de aproximativ cincizeci de poli de aur lichior sec.

Într-o bună zi, am considerat şampania prea fină şi lichiorul prea sec.

Era şi timpul!

Lichidarea a fost dezastruoasă: ruină totală, dragostea de muncă pierdută, deprinderea unor obiceiuri supărătoare.

Am hotărât să mă omor… mai târziu.

Într-o dimineaţă eram complet *broken down*[44] când primesc o scrisoare plin care mi se aduce la cunoştinţă moartea unui vag unchi, văzut când şi când în copilărie, puţin frecventat şi niciodată iubit.

Singurul moştenitor: preaplecata dumneavoastră slugă.

Şi afacerea era barosană.

Pe când trăia, unchiul meu era un negustor de porci destul de consecvent de pe valea râului Auge.

Iată un negoţ serios, s-o ştiţi, voi care vorbiţi într-una de negoţ serios.

Cumperi un purcel, un purceluş mititel, abia născut, un purceluş în faşă, îl plăteşti o nimica toată, vecinii ţi-aduc resturile de mâncare, cojile de pâine, tărâţa din baia lor de tărâţe etc. Toate astea îi priesc de minune porcului, care devine enorm, şi pe care-l revinzi mezelarilor cu trei mii de franci. Aceştia din urmă…

Dar ce caută mezelarii în povestea ăsta?

La porc totul e bun, de la cap la coadă. Aşa se face că porcii răposatului meu unchi au fost devoraţi integral, şi vă rog să mă credeţi că treaba n-a lâncezit (800 de turaţii pe secundă).

De astă dată n-am mai fost prin Cartierul latin; mă săturasem; ci prin cluburi, oh! nişte cluburi pe cinste, unde gentlemeni extrem de corecţi câştigau cu frecvenţa cea mai supărătoare şi te jupuiau în doi timpi şi trei mişcări.

Afirmaţia că mi-am cheltuit banii ar da o idee falsă despre. Această operaţie; au fost sorbiţi, aspiraţi, cum se zice în ţinutul meu de baştină.

Şi, din nou, am invocat moartea eliberatoare, dar tot aşa, pentru… niţel mai târziu.

Din păcate, nu toţi negustorii de porci sunt unchii mei, şi, de altfel, nu moare în fiecare zi câte-un negustor de porci.

Ba sunt mai curând voinici şi zdraveni ca nişte zdrahoni!

Gândiţi-vă doar ce temperament îţi trebuie ca să fii negustor de porci. Să te scoli de pe la două-trei noaptea, să călătoreşti pe orice vreme, să alergi prin toate pieţele, prin toate iarmaroacele.

Pe dumneavoastră care zâmbiţi, tare aş vrea să vă văd făcând o atare meserie. Nu v-aş da nici trei săptămâni.

Aşadar, iată-mă din nou ruinat, şi ruinat fără speranţă.

Mi-am vândut mobila, bibelourile, cărţile (şi chiar un monolog, *Noaptea albă a unui husar roşu* cu dedicaţia autorului, publicată de Paul Ollendorff, strada Richelieu 28 bis, pe care am luat o sumă destul de frumuşică).

Nu mi-am păstrat decât revolverul.

După care am păpat şi ultimul gologan.

Ultimul gologan!

Am deschis gura, am introdus în această cavitate ţeava revolverului şi… mi-am făcut următoarea socoteală:

„Doamne, ar trebui să fiu prost grămadă să mă omor cu o armă care valorează pe puţin un pol de aur".

O s-o vând… Şi pe urmă om vedea.

Nu e niciodată prea târziu.

Am găsit un ovrei bătrân care, după îndelungi tratative, mi-a oferit zece franci pe unealta ucigaşă.

Am acceptat.

Din cei zece franci am pus deoparte un franc pentru o frânghie de toată frumuseţea: solidă, subţire şi foarte lunecoasă totodată. O frânghie de-ţi lăsa gura apă numai ce-o vedeai.

Cu restul sumei, cum ar zice domnul Thiennet, am trăit trei zile, timp în care nu m-am despărţit o clipă de frânghia mea, cu vaga speranţă c-o să-mi poarte noroc, cu anticipaţie.

A treia seară m-am întors la hotel, ferm hotărât de astă dată s-o sfârşesc.

Cu un zâmbet încântător, patroana hotelului m-a anunţat că, din pricina neplăţii chiriei pe luna

trecută, se vede în dureroasa situaţie de a-mi lua cheia.

Frânghia mea şi cu mine ne-am retras, făgăduind achitarea banilor pe curând.

Era cumplit de frig în noaptea aceea, prea frig ca să te bagi în apă.

Şi totuşi Sena curgea colea, la doi paşi, tăcută, neagră, îmbietoare.

Se iviră zorile.

Şi o dată cu ele pofta de mâncare.

Ovreiul bătrân care-mi cumpărase revolverul consimţi să-mi dea zece centime pe frânghie, cu condiţia să-i dau şi nasturii de la jiletcă.

O supă de zarzavat în Hale a constituit singura mea hrană în ziua aceea.

Seara s-a lăsat cam mult aşteptată… ultima mea seară, îmi închipuiam.

Am dat îndelung târcoale cheiurilor, podurilor,

Şi apoi, la un moment dat, hop, s-o pornim cu voie bună… *Pleosc*!

…………………………………………………
……………

Un alt *pleosc*, aproape de tot, mi-a răspuns ca un ecou.

„Ia te uită. Mi-am zis eu, un câine salvator!“

Şi vrând să-i uşurez sarcina, am înotat spre vâltoare.

Am sosit la ţanc.

O femeie se zbătea în apă, o deznădăjduită, ca şi mine.

M-am gândit la primă şi am scos-o la mal.

O frecţie energică a readus-o în simţiri.

— Unde mă aflu? zise ea… Oh! m-aţi salvat… şi eu care voiam să mor!

— Iertaţi-mă, domnişoară, făcui eu oarecum jenat.

— Ah! Dumneata eşti?

Era adorabilă, înecata mea, foarte palidă, cu păru-i negru pe umeri, cu nişte ochi mari speriaţi.

Un poliţist din brigada păzitorilor ordinei a intervenit:

— Da, domnul v-a scos din bucluc.

Fata mi-a întins mâna:

— Îţi mulţumesc totuşi, zise ea cu un zâmbet trist.

Părinţii ei, anunţaţi de poliţie, au sosit înnebuniţi.

Mama, o scorpie, n-a catadicsit nicio privire să-mi arunce, dar tatăl, om de treabă, m-a strâns în braţe.

Am aflat toată tărăşenia.

Fata voia să moară din pricina unei decepţii amoroase. Dar această baie improvizată îi potolise marea pasiune.

Acum mă iubea pe mine, pe mine, salvatorul ei!

Aşa că am luat-o de nevastă.

Am avut deci dreptate să nu mă grăbesc.

Ce-aş putea să vă mai spun?

Am o nevastă fermecătoare şi azi-dimineaţă am îngropat-o pe soacră-mea.

CÂŢIVA INGENIOŞI

Fanteziştii care se cred grozavi când născocesc apărătoarea de praf pentru submarine sau botniţa din băşică de bou pentru a-i împiedica pe melci să umple salata de bale nu sunt decât nişte neisprăviţi în comparaţie cu anumiţi inventatori serioşi şi patentaţi.

Când veţi avea o clipă liberă, duceţi-vă la Ministerul Comerţului, cereţi registrele în care sunt catalogate miile de brevete obţinute zilnic de miile de inventatori geniali, şi nu vă acord mai mult de cinci minute ca zâmbetul cel mai încântător să vă înflorească pe buze, sau ca un râs homeric să vă zgâlţâie întreaga făptură.

Câteva mostre, între altele:

(Se înţelege că mă mulţumesc să transcriu fără a schimba un cuvânt, vă jur.)

Bastide, 20 decembrie 1900: Aparat pentru detaşarea muştarului de pe pereţii borcanului de muştar.

Davis, 22 decembrie 1900: Aparat pentru extragerea peniţei din toc.

Tourigny, 14 decembrie 1900: încălţăminte ventilată.

Paulsen, 25 ianuarie 1900: Indicator electric al orelor de recreaţie.

Lesbats, 1 februarie 1901: Evantai mecanic cu pedală.

Mauriac, 18 decembrie 1900: Toc-creion-ochelari.

Argyle, 27 septembrie 1898: Perfecţionarea pipelor şi a fluierelor de alarmă combinate.

Malet, 7 octombrie 1898: Aparat menit să indice persoanelor care călătoresc cu automobilul locul unde se află, dificultăţile drumului şi accidentele de

teren, precum şi punctele situate în afara drumului parcurs.

De Salabert, 16 noiembrie 1898: Pălărie luminoasă.

Couturier, 21 ianuarie 1899: Transformarea motocicletelor în maşini cu patru roţi.

Shea, 3 ianuarie 1899: Aparat pentru folosinţa doamnelor (?).

Grange, 5 decembrie 1899: Echilibrul bicicletei.

Potthof şi d-na Buckel, 12 decembrie 1898: Aparat pentru colectarea excrementelor de copil.

Langreme, 26 noiembrie 1899: Cal automobil.

Girdelement, 13 octombrie 1898: Pipă dezvoltând circulaţia fumului.

Von Rutkovsky, 18 octombrie 1898: Mascotă pentru jocul de ruletă.

Konig, 22 octombrie 1898: Încălţări pentru vite.

Von Reinolts, 25 februarie 1900: Dispozitiv permiţând preîntâmpinarea oricăror surprize.

F. Schumacher et &, 3 martie 1898: Testea de ace slujind drept carte poştală-scrisoare.

Wulff, 25 aprilie 1899: Executarea unor piese muzicale de către animale.

Leps şi Barda, 1 mai 1899: Omnibuz fără frâne,

De Saint-Jean, 1 aprilie 1899: Undiţă cu pompă de bicicletă.

Bichara Malhame, 9 mai 1899: Efemeride mirositoare.

Dupoux, 25 noiembrie 1898. Nou procedeu de fabricaţie şi utilizarea lui pentru prepararea sigură şi infailibilă a maionezei.

Etc., etc., etc.

Mă opresc, prea sunt mulţi.

Nu-i aşa că cel mai mic comentariu ar dăuna acestor încântătoare ingeniozităţi?

DEBUTUL MEU ÎN PRESĂ

Când, complet dezgustat de mârşăviile acelui seminar teologic şi ferm hotărât să las baltă preoţia căreia mă hărăziseră părinţii, am izbutit până la urmă să evadez din instituţie, în faţa mea s-a ridicat, aspră şi dureroasă, problema existenţei de fiecare zi.

Deţineam asupra mea o sumă de batjocură, în care arama juca un rol mai mare decât argintul şi din care aurul şi bancnota păreau izgonite parcă dinadins.

Un prieten din copilărie cu care m-am întâlnit mi-a făcut cunoscut:

— Cunosc un tipograf care doreşte să scoată un mic ziar local; ignoranţa lui aproape totală în ce priveşte ortografia îl obligă să-şi ia un redactor care să posede, cum zice Laurent Tailhade[45], vagi cunoştinţe umanistice. Ai consimţi să fii acest om?

— Sunt omul născut pentru acest post, să n-ai nicio îndoială, voi fi *the right man in the right place* [46].

— Atunci, hai să te prezint.

Omul în chestiune era un tipograf tare cumsecade, jovial şi înzestrat cu nişte mustăţi mari, cărunte. Modul în care m-a primit a fost încântător:

— Un fapt divers, un simplu fapt divers, ai şti să redactezi?

În forul meu interior am ridicat din umeri.

Clarvăzătorul tipograf a stăruit:

— Da, un fapt divers, dar nu un fapt divers cum apar în fiţuicile prăpădite de provincie. Eu, în gazeta mea, vreau nişte fapte diverse care să nu semene cu ale altora.

— Vreţi să mă puneţi la încercare?

— Bucuros, poftim, aşezaţi-vă la biroul meu şi scrieţi-mi vreo douăzeci de rânduri cu acest titlu: *Imprudenţa unui fumător*.

N-au trecut nici cinci minute şi i-am predat manuscrisul.

IMPRUDENŢA UNUI FUMĂTOR

Comuna Montsalaud a fost de curând teatrul unei triste drame, care s-a desfăşurat ca urmare a imprudenţei unui fumător.

Domnul D…, fabricant de saboţi, se întorcea acasă, ieri seară, pe la zece, ţinând în gură pipa aprinsă, din care ieşeau în fiece clipă slabe scântei.

Străbătând păduricea de brazi, proprietatea doamnei marchize de Chaudpertuis, omul nostru nu şi-a dat seama că o simplă scânteie poate aprinde conurile de brad şi crengile uscate care acopereau solul.

Continua, aşadar, să-şi fumeze pipa, când, deodată, scoase un strigăt.

Pe marginea drumului, doi bieţi copii de vreo doisprezece ani dormeau, strâns înlănţuiţi şi dârdiind de frig;

Domnul D…, având o inimă de aur, i-a trezit pe puşti şi i-a ajutat să facă un foc bun din ramurile

uscate, care i-a mai dezmorţit un pic, apoi s-a îndepărtat.

Din păcate, focul nu era destul de bine aprins, aşa că în curând s-a stins.

Azi-dimineaţă au fost găsite cadavrele celor doi bieţi copilaşi, morţi de frig.

………………………………………………… ……………

— Straşnic! exclamă noul meu patron, ăsta zic şi eu fapt divers care să nu fie banal! Bate laba, tinere!

UNDE O SA SE OPREASCĂ OARE PUBLICITATEA ADMIŢÂND CĂ, ASA CUM A PORNIT-O, O SA SE MAI POATĂ VREODATĂ OPRI?

Sâmbăta trecută nu prea îmi erau boii acasă.

Să fi fost căldura, sau mai degrabă o indigestie laborioasă, nu ştiu, ce e sigur însă e că nu prea îmi erau boii acasă.

Şi când nu mi-s boii acasă, îmi trec prin minte tot felul de idei năstruşnice.

Aşa, de pildă, m-am apucat să citesc cu frenezie mica publicitate de pe ultima pagină a ziarului *Le Journal* (cel mai literar şi mai bine informat ziar parizian, singurul care apare în minimum şase pagini)..

Deodată îmi cad ochii pe următoarele rânduri:

Mică avere asigurată într-o lună fără a risca o leţcaie. Combinaţie nouă la îndemâna oricui. Scrieţi: Audax, 27, Le Journal.

Mică avere! Drace!

Aş fi preferat una mare, fără îndoială, dar, nefiind pe alese, pun mâna pe toc ca să-i comunic d-lui Audax câtă plăcere mi-ar face să-l cunosc.

Reluând lectura textuleţului cu pricina, atenţia mi-a fost solicitată de alt anunţ, şi mai extraordinar decât primul:

Tânărâ surdo-mută, zestre 1.700,000 franci, caută domn distins pentru căsătorie pro forma. Scrieţi: Lucia H. W. la Journal.

— Drace! am exclamat eu, o femeie cu 1.700.000 franci zestre nu-i rău de loc, pe deasupra şi mută, afacere formidabilă! Să-i scriem.

I-am scris Luciei H. W. O scrisoare înflăcărată, fără a uita să-i strecor în plic una din fotografiile acelea, ştiţi dumneavoastră, în care par atât de distins… Era probabil o zi norocoasă, căci iată, cad peste un al treilea anunţ, cu nimic mai banal decât primele două:

Uimitor! Uimitor! Uimitor! Procedeul meu vindecă toate bolile. Scrieţi: Dr. 2119 la Journal.

Uimit, uimit, uimit, redactez o a treia scrisoare excelentului doctor 2119.

Fiindcă tot mă apucasem, am mai răspuns şi la alte două anunţuri, unul:

Vilegiatură gratuită timp de o lună, în schimbul unei munci foarte uşoare Scrieţi: B. K, 19, Journal.

Al doilea, destul de misterios:

Blkw sqkrs Ijxrb sssss bcd. Scrieţi: R.S.P.Z., Journal.

Foarte înviorat de acest sport, am mai comandat un litru de vin, după care m-am lungit pe una din băncile bulevardelor exterioare, visând avere, căsătorie avantajoasă, sănătate. Înfloritoare, plăceri câmpeneşti şi Blkw sqkrs.

Vă daţi seama că a doua zi de dimineaţă, cu noaptea-n cap, eram la portăreasă, pândind poştaşul.

Răspunsurile nu se lăsară aşteptate.

Cu o mână febrilă, am desfăcut primul plic.

Şi am citit:

„Domnule, ca să te îmbogăţeşti într-o lună scrie o carte ca *Inima bună şi stomacul gol* de Edouard Osmont".

Asta-i bună, mi-am zis, un moftangiu.

Răspunsul fetei surdo-mute:

„În loc să alergi după femei, ştrengarule, pune mâna şi citeşte *Inima bună şi stomacul* gol de Edouard Osmont".

Iar! Ăştia s-au vorbit, desigur, să-mi pună cioc.

A treia scrisoare:

„Ca să te vindeci, citeşte *Inima bună şi stomacul* gol de Edouard Osmont".

Devenind bănuitor, o deschid pe-a patra:

„O să câştigi rapid suma care să-ţi îngăduie o vacanţă la ţară scriind o carte ca *Inima bună şi*

stomacul gol de Edouard Osmont”.

Al cincilea plic l-am deschis într-o doară, să fiu cu conştiinţa împăcată:

„Blkw *Inima* sqkrs *bună şi stomacul* Ijxrb gol de Edouard Osmont“

…………………………………………………………………

Oh, Chateaubriand! din înaltul cerului, lăcaşul tău cel de pe urmă, cu ce ochi sever trebuie să priveşti procedeele tinerilor literaţi din zilele noastre!.

UN PROIECT PE CARE-L APLAUDĂM CU AMâNDOUĂ MÂINILE REGRETÂND, CHIAR, CĂ NU AVEM MAI MULTE (MÂINI, SE-NŢELEGE)

Vi s-a întâmplat adesea, prieteni cititori şi mult dorite cititoare, să vă astupaţi urechile cu nespusă grabă, ca şi cum aţi fi stăpâniţi de vreo colică auriculară, dacă-mi pot îngădui să folosesc această expresie mai degrabă, nu-i aşa, cutezătoare.

Şi asta din pricină că un băiat de prăvălie sau chiar, uneori, patronul în persoană, fie că-şi deschidea, fie că-şi închidea dugheana.

… Dar tare-s prost că vă dau atâtea explicaţii când lectura scrisorii ce urmează vă va lămuri mai pe larg şi mai bine decât aş fi eu în stare, în special acum când sunt victima stupidă a caniculei.

„*Scumpe şi venerate maestre*,

Sub multipla influenţă a căldurii şi a lecturii articolelor dumneavoastră (!), mi-a venit ideea să vă împărtăşesc o descoperire care ar putea foarte bine să revoluţioneze procedeele atât de paşnice şi de nezgomotoase puse actualmente în practică dimineaţa şi seara în vederea deschiderii şi în… — (în ce? dar, vă rog, lăsaţi-mă să termin, nu fiţi nerăbdător) – în… chiderii prăvăliilor.

Nu vă e, desigur, necunoscut faptul, dragă domnule Allais, că, atât la Honfleur cât şi în metropolă, deschiderea şi în… (vezi remarca de mai sus)… chiderea dughenelor prăvăliaşilor noştri (ce expresie medievală…!) se efectuează cu ajutorul unui aparat ingenios, în a cărui descriere mecanică n-o să intrăm şi care e acţionat de-o manivelă.

Am constatat cu regret, ba chiar cu mâhnire, că această operaţie, în majoritatea cazurilor, are loc în toiul liniştii celei mai monotone, sfâşiate doar în câteva ocazii de scârţâielile lugubre şi sinistre ale aparatului care reclamă puţină unsoare…!!! — I se dă; dar de ce nu i s-ar da şi altceva, de vreme ce vrea să vibreze, bietul aparat, de vreme ce poate produce sunete, de ce să nu adaptăm acestui mecanism care abia aşteaptă să glăsuiască sau să cânte, de ce aşadar să nu-l punem să acţioneze vreuna din acele melodioase caterinci care ne-au desfătat copilăria!!! Ba chiar, dacă tot ne aflăm pe panta progresului, de ce n-am coborî-o val-vârtej

(!!) până jos, reglând aparatul în aşa fel încât să poată acţiona un fonograf?

Aşadar, dragă domnule Allais, acum vă e uşor, mai ales dumneavoastră, care personificaţi fecunditatea întru imaginaţie, să vă daţi seama de efectele decurgând (!) din această ingenioasă transformare.

Nu-i aşa că-l şi vedeţi, sau mai degrabă îl şi auziţi pe băcanul din colţ, pe la vreo 9 şi 12 minute, hai să zicem 10, coborând voios metalul menit să-i apere vitrinele peste noapte în sunetele *Marseiezei*?

Îl auziţi pe farmacistul de peste drum, căruia i-a murit soacra, făcând aceeaşi operaţie în acordurile funebre ale Marşului funebru de Chopin? N-are decât, a doua zi de dimineaţă, „să schimbe aria" şi să-şi deschidă „laboratorul (aşa-i mai bine, nu?) pe un maiestuos *Te Deum*!

Inutil să adăugăm că ariile pot fi variate la nesfârşit în funcţie de opiniile politice şi de gusturile muzicale ale fiecăruia, şi că această idee, pe care nu şovăim o clipă s-o calificăm drept ingenioasă, e la fel de aplicabilă şi mecanismului perdelelor de protecţie a vitrinelor, storurilor etc.

Ne-am constituit chiar de azi într-o Societate pentru fabricarea şi transformarea acestor aparate, şi-am fi fericiţi să vă oferim această invenţie acum, când e încă proaspătă, propunându-vă să aplicaţi la dumneavoastră un *Musical shop closing mechanism*[47] produs de *The automatic musical shop closing apparatus manufacturing company* [48].

We shall be most pleased to give you further details on application. Besides we have many more interestingnovelties to submit to your es- teemed approval.[49]

Lord J."

Nu-i aşa că ultimele rânduri ale acestei interesante comunicări demonstrează îndeajuns

superioritatea acestor măgari de anglo-saxoni asupra noastră?

O demonstrează îndeajuns?

POLITIPIE

L-am cunoscut într-o obscura braserie din Cartierul latin.

S-a instalat lingă masa la care mă aflam şi a comandat şase ceşti de cafea.

„Ia te uită, mi-am zis, un domn care aşteaptă cinci persoane.“

Deducţie eronată, căci şi-a sorbit de unul singur cele şase ceşti de moka, una după alta, fireşte, căci cum ar fi putut oare să le bea pe toate odată, sau măcar simultan?

Dându-şi seama de uşoara mea uimire, s-a întors spre mine şi, cu un glas apatic, trăgându-şi vorbele ca nişte papuci ponosiţi, mi-a spus:

— Eu… sunt un tip gen Balzac… beau enorm de multă cafea.

Un atare debut nu putea decât să-mi placă. M-am apropiat.

A cerut *cele de trebuinţă pentru scris*.

După primele fraze scrise, a mototolit hârtia şi a aruncat-o sub masă.

La fel s-a întâmplat cu o grămadă de alte hârtii. Ciornele scrisorilor zăceau pe podea.

Cu acelaşi glas apatic, îmi spuse:

— Eu… sunt un tip gen Flaubert… excesiv de pretenţios când e vorba de stil.

Şi ne-am cunoscut mai bine.

Deoarece o confidentă cere altă confidenţă, i-am măriurisit că m-am născut la Honfleur. A cam strâmbat din nas:

— Eu… sunt un tip gen Carol cel Mare… nu prea îmi plac normanzii.

Neînţelegerea s-a lămurit şi am aflat de unde e:

— Eu… sunt un tip gen Puvis de Chavannes[50]… m-am născut la Lyon.

Tatăl său, măcelar din Brotteaux, ţinuse să-l bage în aceeaşi breaslă:

— Eu…sunt un tip gen Shakespeare… am fost ucenic măcelar.

Iată cum am aflat numele femeii cu care îşi împărţea viaţa:

— Eu… sunt un tip gen Napoleon I… pe nevastă-mea o cheamă Josephine.

Sus-numita l-a înşelat cu un englez. N-a manifestat decât o slabă îngrijorare:

— Eu… sunt un tip gen Moliere… sunt încornorat.

Josephine şi cu el, de altfel, nu erau de loc făcuţi să se înţeleagă. Josephinei îi plăceau la nebunie băieţii cu pielea foarte albă. Şi el adăugă:

— Eu… sunt un tip gen Taupin…

(Restul frazei s-a pierdut în vânt.)

Într-o bună zi, ne-am hotărât să dejunăm împreună. Întâlnirea era fixată la douăsprezece fix, eu am sosit la douăsprezece şi un minut.

Şi-a scos impasibil ceasul:

— Eu… sunt un tip gen Ludovic al XlV-lea… era cât pe -aci să fiu lăsat să aştept.

Se socotea aproape vindecat de serioasa oftalmie pe care o avusese, şi iată cum s-a felicitat, variindu-şi niţeluş formula:

— Eu.., n-aş vrea să fiu un tip gen Homer sau Milton.

Şi apoi, amintirea Josephinei ştergându-i-se de tot din inimă, o iubi pe alta.

Care n-a vrut să ştie de el.

Atunci a omorât-o.

Şi a urmat arestarea.

Încolţit de întrebările judecătorului de instrucţie s-a mulţumit să răspundă:

— Eu… sunt un tip gen Avinain… nu mărturisesc niciodată.

Şi a urmat Curtea cu juri.

Acolo a binevoit să vorbească.

— Eu… sunt un tip gen Antony[51]… Îmi rezista, am omorât-o!…

Juriul n-a admis nicio circumstanţă atenuantă. Moartea!

Prost sfătuit, Felix Faure[52], n-a vrut să-l graţieze.

Bietul băiat! Parcă-l văd, o paiaţă albă ca varul, cu mâinile legate la spate, cu picioarele împiedicate, cămaşa-i prăpădită răscroită grosolan cu foarfecă.

În zori, porţile închisorii Roquette s-au deschis.

M-a zărit prin mulţime s-a întors spre mine şi, cu un, glas apatic, trăgându-şi vorbele ca nişte papuci ponosiţi, mi-a zis:

— Eu… sunt un tip gen Isus Hristos… mor la treizeci şi trei de ani.

DESPRE CÂTEVA REFORME COSMICE

Dintr-un articol recent al domnului Sarcey desprind următorul pasaj:

„… De altfel, nimeni nu-şi poate închipui cât de creduli, de superstiţioşi, ca să nu zic mai mult, au rămas oamenii care-şi petrec viaţa pe mare.

Aşa de pildă, am auzit astă-vară, am auzit cu urechile mele, la Concarneau, unde am petrecut două săptămâni cu familia, un pescar, om

cumsecade, afirmându-mi fără glumă că acel du-te-vino al mareelor nu s-ar datora decât influenţei lunii, a lunii, da, aţi citit bine!

Toate eforturile pe care le-am depus să-i deschid ochii acestui naiv au fost zadarnice.

Ce-are a face luna în toată povestea asta? m-am încăpăţânat eu să-l întreb. Nu te aşteptai de loc să dai de lună în treaba asta. Nu ştiu dacă această credinţă ciudată, care-şi are probabil obârşia la vechii druizi, e răspândită printre toţi marinarii francezi, dar în Bretania, şi în special la Concarneau, e acceptată ca literă de evanghelie, iar dacă din întâmplare o să încercaţi să le demonstraţi neghiobilor ălora că greşesc, o să vă facă, cum m-au făcut pe mine, dobitoc bătrân…“

…………………………………………………
…………….

Dragă unchiule, îmi pare tare rău că trebuie să te contrazic, dar ei aveau dreptate, ei, oamenii din Concarneau şi de aiurea: dumneata greşeai.

Mecanismul mareei n-are altă explicaţie în afară de atracţia lunară.

Şi acest subiect a fost chiar, în cursul verii trecute, teza unei foarte frumoase conferinţe pe care a rostit-o domnul Tristan Bernard[53] la cazinoul din Etretat, cu titlul: *Pământul pământenilor*.

Domnul Tristan Bernarcl regreta că o planetă de importanţa Pământului trebuie să depindă pentru reglementarea mareelor sale de – nu vreau să jignesc pe nimeni, dar orişicât! – de acest palid satelit care e luna.

Savantul cosmograf a studiat diferitele mijloace propuse pentru a scăpa de această influenţă şi a deveni stăpâni la noi acasă, ce dracu!

Sistemul de baraje mi s-a părut cel mai practic, dar iată în ce privinţă nu sunt de acord cu domnul Bernard: problema asta, care în fond nu e decât o

chestiune de vanitate îndeajuns de meschină, merită oare atâtea strădanii şi cheltuieli atât de mari?

Un alt proiect, mult mai interesant de astă dată şi incomparabil mai practic, s-ar putea realiza aproape fără niciun sfanţ.

N-ar fi necesară decât deplina înţelegere a unui Congres internaţional, alcătuit din savanţi, din geografi, din calculatori etc.

Urmăriţi-mă bine.

Cei doi poli beneficiază de o temperatură joasă, cine nu ştie, vorba ceea..

De ce depinde această frigidă stare de lucruri? Toată lumea o să vă spună: de depărtarea lor de ecuator.

Dacă polii ar fi aproape de ecuator, nu s-ar mai vedea pe-acolo iceberguri, iar urşii albi s-ar transforma în lame.

Dar, vreţi să fiţi amabili să-mi spuneţi, ce e acela ecuatorul?

Este o linie *fictivă* (nu uitaţi acest amănunt), *fictivă* şi perimetrică a unui cerc mare perpendicular pe axa polilor.

Cine ne-ar putea împiedica – ia spuneţi-mi – cine ne-ar putea împiedica să deplasăm această linie, de vreme ce e fictivă?

Căci dacă e ceva uşor de deplasat pe lumea asta, apoi e-o linie fictivă, fir-ar ea să fie!

Am face-o aşadar să treacă pe la poli, care s-ar dezgheţa degrabă şi ar oferi condiţii mai confortabile navigatorilor.

Iată un proiect practic, simplu, puţin costisitor; dar regiunile ecuatoriale vor consimţi oare?

În numele umanităţii, vom şti să le convingem cu tunul.

O OPERĂ DE BINEFACERE

Mica mea sclavă libiana (tânără negresă de aproximativ treisprezece ani) mi-a întins, pe-o tavă de aur împodobită cu nestemate, următoarea carte de vizită:

BAROANA PATAN DE ROUSPETANCE
Preşedinta Societăţii pentru colectarea
beţelor de chibrit folosite

Mi-am netezit bogatu-mi păr ondulat de culoarea abanosului cu mâna-mi lungă şi fină, mi-am subţiat vârful mustăţii triumfale, mi-am aranjat favoriţii şi am rostit cu glasul meu mângâietor.:

— Pofteşte-o pe doamna.

Doamna baroană Patan de Rouspetance pătrunse în voluptuoasa bombonieră care-mi slujeşte drept salon.

E o femeie încântătoare, de-o supremă educaţie, şi ştiind admirabil de glumă, ceea ce nu strică.

—Domnule, începu ea după o scurtă tăcere şi o uşoară tulburare perfect scuzabilă, sunt delegată de către doamnele clin *Societatea pentru colectarea beţelor de chibrit folosite* să implor de la dumneavoastră publicitatea pe care sunteţi singur în măsură s-o faceţi întreprinderii noastre. Numele dumneavoastră respectat de toata lumea, uriaşul dumneavoastră talent, seducţia întregii dumneavoastre persoane, sumele într-adevăr derizorii pe care le-aţi primit pentru Canal[54] totul, într-un cuvânt, totul vă desemnează a fi purtătorul nostru de cuvânt faţă de public.

Mă înclinai precum o violetă aplecată de zefir.

— Iată scopul societăţii noastre, continuă doamna... Dar, mai întâi, vă ocupaţi de statistică?

— Sunt unul din maeştrii ei necontestaţi.

— Atunci nu se poate să nu ştiţi că fiecare francez produce în medie, pe zi, un gram de beţe de chibrit arse, ceea ce face, groso modo, pentru toată Franţa, 34 000 000 grame, adică 34 000 kilograme lemne pe zi irosite pentru toată lumea. Ne-am băgat în cap, scumpe maestre, să recoltăm toate aceste deşeuri şi să le folosim pentru încălzirea familiilor nevoiaşe. Şi cu 34 000 kilograme de lemne pe zi ştiţi câte familii nevoiaşe se pot încălzi?

— N-am făcut niciodată experienţa.

— Se pot încălzi 3 400, socotind, bineînţeles, 10 kilograme de familie, cantitate arhisuficientă pentru nişte persoane active…

— Care între mese bat din picioare!

— Şi-asta nu-i tot… V-aţi gândit vreodată la tot lemnul irosit prin ascuţirea creioanelor?

— Numai cât mă gândesc la acest lucru, doamnă, şi-mi piere somnul!

— Să zicem 20 000 kilograme pe zi. Alte lemne pentru a încălzi 2 000 de familii nevoiaşe!… Dar pentru asta, scumpe maestre, avem nevoie de ajutorul presei. Trebuie ca publicul să ne cunoască opera şi să se pasioneze pentru ea.

Baroneasa avu în clipa aceea unul din acele zâmbete!…

— Contaţi pe mine, doamnă, zisei ajutând-o să se scoale. De mâine marele public vă va cunoaşte opera, va aprecia nobila dumneavoastră misiune…

Hohote de plâns m-au împiedicat să-mi termin fraza.

Şi acum, generoşi cititori, şi voi, miloase cititoare, ştiţi ce vă rămâne de făcut.

Pentru informaţii suplimentare, a vă adresa la sediul Societăţii.

OBIECŢIILE UNUI INVIDIOS

Ce greu e, totuşi, să ajungi să faci un bine şi să-l faci bine.

Când nu-şi vâră coada rutina, şi-o vâră invidia, şi atunci, pe apa sâmbetei cu voi, frumoase proiecte!

La una din cele mai importante gazete de pe strada Richelieu (pe partea numerelor cu soţ, nu departe de bulevard), unde, fără să fiu angajat special pentru a trata probleme de igienă, nu scap niciodată prilejul să alin omenirea în suferinţă, am expus recent un proiect magistral de sanatorii plutitoare pentru tuberculoşi, ce urmează a fi create pe acel curent de apă caldă naturală care se numeşte Golfstrom.

O atare idee, credeam eu, avea să-mi atragă consimţământul universal şi să-mi aducă recunoştinţa întregului glob.

Ţi-ai găsit!

Nu numai că Academia de medicină s-a făcut că nu aude, dar, în plus, am primit şi nişte scrisori în care proiectul mi-era batjocorit în fel şi chip,

Iată una din aceste misive, printre altele, semnată de-un nume respectat, totuşi, până în ziua aceea:

Domnule şi scumpe maestre,

Urmăresc cu cel mai viu interes cronicile dumneavoastră ştiinţifice în fericitele publicaţii pe care consimţiţi să le onoraţi cu colaborarea dumneavoastră.

Având în vedere că şi eu am câteva invenţii, fapt care-mi asigură o bătrâneţe mizeră, aplaud ingeniozitatea dumneavoastră.

Vă amintiţi, între altele, ideea mea privitoare la baloanele cu pereţi etanşi, care (în paranteză fie zis) a fost luată în serios şi aplicată de un constructor german.

Ideile noastre s-au ciocnit adeseori. Din asemenea ciocniri se iscă lumina.

De aceea nu mă pot abţine să dezaprob proiectul dumneavoastră de sanatorii pe Golfstrom.

Nu mă mai opresc asupra ciudăţeniei de a plasa un obiect latin pe un curs de apă denumit cu un cuvânt englezesc.

Dar o obiecţie mai serioasă mă solicită.

Golfstromul, prin definiţie, este un curent.

Vapoarele pe care le veţi plasa pe el vor fi într-o perpetuă mişcare între pol şi ecuator.

Nu cred, având în vedere că pentru tuberculoși se cere o temperatură egală, că aceste alternanţe de frig şi de cald le-ar fi favorabile.

Gheaţa conservă, e adevărat, dar numai carnea moartă.

Ar fi penibil ca un bogat armator din Le Havre, aşteptând un transport de carne de vită conservată prin procedee frigorifice, să se trezească în schimb cu un lot de ftizici congelaţi.

Gândiţi-vă la inconvenientele pe care le-ar prezenta consumarea acestei cărni de către familiile nevoiaşe.

Pe de altă parte, deplasarea Golfstromului provoacă un curent de aer permanent, a cărui viteză, după nişte calcule pe care le am în faţa ochilor, e nici mai mult nici mai puţin de 6 metri şi 1,325 centimetri pe secundă.

Există ceva mai ucigător, pentru cei slabi de piept, decât curentul?

Nu vă poate, totuşi, trece prin minte să închideţi ferestrele Golfstromului.

Proiectul dumneavoastră – umanitar, nu zic – rămâne aşadar impracticabil câtă vreme nu ne veţi spune cum veţi fixa vasele de fundul mării.

Obiecţiile, de altfel, dau buluc în vârful penei mele. Sunt nevoit să le gonesc, cu ciocul, ca să-mi pot continua scrisoarea.

Tuberculoşii vor avea rău de mare. Vor contamina peştii. Şi chiar punând binele înainte, cum i-aţi putea împiedica să scuipe în apă ca să vadă cum se fac cerculeţe?

Ar trebui atunci să aşezaţi de jur împrejurul vasului o centură de scuipători plutitoare.

În sfârşit, credeţi că stabilirea acestei linii maritime care va forma, între Europa şi America, un fel de cordon antisanitar, ar avea darul să încurajeze relaţiile comerciale?

Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât mă mir mai tare de proiectul dumneavoastră.

Cuvântul „ciubuc“ mi se pare impropriu, fiind vorba de apă, dar totul mă face să cred că ideea v-a fost sugerată de niscaiva moştenitori nerăbdători.

Ar urma să primiţi, se vede treaba, o primă grasă pentru fiecare tuberculos decedat.

Ceea ce nu vă va împiedica să fiţi considerat, mai târziu, un binefăcător al omenirii.

Primiţi, vă rog, stimate domn, întreaga mea consideraţie.

Gabriel de Lautrec.

Ce să răspunzi acestui păienjeniş de rea-credinţă, acestei josnice ponegriri, acestei izbucniri de ironie veninoasă?

Nimic, decât cel mult să-l compătimim pe domnul Gabriel de Lautrec şi să implorăm întreaga

fracţiune pioasă a clientelei noastre să se roage pentru mântuirea sufletului său.

SĂ DEZGHEŢĂM POLUL

Discutaţi problema Polului Nord cu un spirit superficial şi veţi auzi dobitocii de genul ăsta:

— Există enorm de multă gheaţă în regiunile polare pentru că acolo e foarte frig.

În realitate lucrurile se petrec tocmai pe dos.

Să reformulăm deci în felul următor spusele spiritului superficial:

— E foarte frig în regiunile polare pentru că acolo există enorm de multă gheaţă.

E de la sine înţeles, într-adevăr, că, dacă în locul nenumăraţilor gheţari plutitori, ar domni la acea latitudine un curent de apă caldă, sau măcar de apă călduţă, ca cel al Golfstromului, domnii urşi albi ai Septentrionului s-ar bucura de-o temperatură a cărei blândeţe i-ar autoriza să-şi schimbe şubele greoaie cu un uşor veston scurt din doc alb.

Lăsaţi-mă să mă întrerup o clipă, fiindcă veni vorba, ca să vă împărtăşesc o reflecţie pe care o formula mai deunăzi Francois Coppee[55] în faţa a zece persoane pe care le-aş putea numi:

— Ce ciudat, se vorbeşte adeseori de Polul Nord, mai rar de Polul Sud, dar niciodată de Polul Vest, nici de Polul Est. De ce această nedreptate?… sau această omisiune?

Să ridicăm din umeri şi să ne întoarcem la Polul nostru Nord.

Până în prezent, ideea de a dezgheţa Polul a continuat să se claseze de la sine în rândul celor mai nesăbuite himere.

Să dezgheţi Polul! Nimeni nu se gândea la aşa ceva în provincie.

Câte brasero ar fi trebuit!

Şi mai ales acum, la preţul la care a ajuns cărbunele! etc.

Şi cu toate acestea, dragii mei cititori, azi nimic nu e mai cu putinţă de înfăptuit ca această colosală realizare.

Ar dura câţiva ani şi ar costa câleva milioane, dar ce rezultat formidabil!

În vederea grabnicei reuşite a acestui proiect grandios se impune un acord internaţional, e necesară o înţelegere nu numai între guverne, dar şi între popoare.

Trebuie să se facă de înoată apel la activitatea, la bunăvoinţa tuturor, să se întocmească liste de subscripţie, să se voteze subvenţii, să se organizeze loterii etc., într-un cuvânt, să ne punem cu toţii pe treabă.

Problema combustibilului prezintă, fireşte, în această afacere, un interes primordial.

Ce combustibil să se utilizeze?

Cărbunele? Cocsul? Lemnul? Petrolul?

Nu căutaţi, că tot n-o să găsiţi, deoarece combustibilul, singurul combustibil care să poată duce la bun sfârşit proiectul nostru, făcându-l practic, nu e propriu-zis un combustibil, sau mai degrabă n-a jucat până în prezent rolul de combustibil.

Mă refer la acetilenă.

Ştiţi cu toţii (nu mă adresez lui Francois Coppee) cum se obţine acetilena.

Aruncaţi în apă carbură de calciu, care se descompune, producând var, şi, pe de altă parte, degajând un gaz care nu e altul decât acetilena.

Ar fi deci vorba să se acumuleze, chiar de pe acum, în regiunile polare, carbură de calciu în cantităţi uriaşe.

Consider că în cinci ani, dacă îşi aduce fiecare contribuţia, se poate strânge destulă carbură pentru a produce acetilena necesară atingerii scopului nostru.

Şi atunci, ce zi splendidă va fi aceea în care persoana desemnată, fie prin înalta-i situaţie, fie de soartă (câştigătorul unei tombole *ad hoc*, de pildă), va aprinde chibritul care să dea foc primului val de acetilenă produsă!

După care nu ne va rămâne decât să ne retragem şi să aşteptăm, dezgheţul operându-se automat, iar proviziile de carbură degajând gazul combustibil pe măsura topirii gheţarilor.

Şi în felul acesta, fraţii mei kibiţi, o mare operă umanitară se va afla admirabil înfăptuită.

Terenuri până în prezent sterile vor tresări de bucurie.

Lichenii firavi se vor preschimba în recolte îmbelşugate.

Şi vom asista, nu fără un zâmbet, la ciudatul spectacol al unor urşi albi care îşi răcoresc fruntea asudată făcându-şi vânt cu cozile late ale focilor folosite în chip de comic evantai!

O singură umbră în acest tablou: o să trăsnească a usturoi (căci acest parfum atât de puţin distins nu constituie cel mai neglijabil inconvenient al acetilenei).

RĂU DE MARE

Pagina, altminteri magistrală, pe care am consacrat-o săptămâna trecută, tot aici, istorisirii unei aventuri în care răul de mare juca, sau mai degrabă ar fi putut juca un rol foarte neplăcut, mi-a prilejuit – şi-i mulţumesc cerului pentru asta – primirea unei foarte interesante comunicări.

Îl cunoaşteţi pe doctorul Madeuf?

Da! exclamă câţiva.

Nu! exclamă cu regret majoritatea.

Acestei binevoitoare majorităţi voi avea aşadar onoarea să mă adresez azi.

Dr. Madeuf e un fel de apostol, sau, ca să fim şi mai aproape de adevăr, un fel de arhanghel Mihail care şi-a luat nobila misiune să zdrobească sub călcâiul lui biruitor acest demon hidos care se numeşte rău de mare.

Dr. Madeuf a întemeiat o ligă: *Liga contra răului de mare*.

Liga contra răului de mare e înzestrată cu un jurnal: *Jurnalul răului de mare*.

(*Jurnalul răului de mare* se expediază gratuit oricărei persoane care-l cere în strada Fontaine-au-

Roi 10, sau în strada Saint-Andre-des-Arts 40, Paris.)

Nu numai că lectura acestei gazete nu predispune la hlizeli, cum şi-ar putea închipui spiritele superficial, dimpotrivă, se pretează celor mai înţelepte reflecţii şi nu-l putem decât felicita pe dr. Madeuf pentru apriga încrâncenare cu care luptă împotriva unui flagel stupid şi crud, mortal uneori.

Jurnalul răului de mare e plin de nenumărate anecdote, dintre care unele foarte amuzante.

Ce părere aveţi, între altele, de povestea acelei bătrâne englezoaice, atât de bolnavă în timpul traversării Canalului de la Douvres la Calais încât n-a mai consimţit niciodată să se întoarcă în Anglia?

Ba mai mult: n-a murit până n-a cerut răspicat ca rămăşiţele ei pământeşti să fie înhumate în pământ continental.

Răul de mare postum! Nici Alphonse Allais n-ar fi putut născoci una ca asta.

Ştiu prea bine cu ce-o să mă întrerupă domnii cei poznaşi: Cea mai bună ligă contra răului de mare ar fi o ligă alcătuită din oameni care şi-ar lua angajamentul să nu pună niciodată piciorul pe vreun vas.

Glumă ieftină şi care nu merită – oare merită şi atât? — decât să dai din umeri.

Dr. Madeuf exprimă, în ziarul său, dorinţa ca statul să întreprindă un anumit număr de experienţe menite să verifice eficienţa unor procedee, unor produse preventive sau curative privind răul de mare.

„Dacă, de pildă, zice el, o sută de soldaţi predispuşi răului de mare ar putea fi supuşi unui anumit tratament, o sută altui tratament, în timp ce o sută ar rămâne martori, s-ar ajunge la concluzii definitive, la argumente de necombătut. “

Perfect, doctore; dar cu ce crezi că s-ar ocupa, în timpul ăsta, *Societatea pentru apărarea militarilor*?

Oricum, să-i urăm totuşi dr. Madeuf mult noroc în deosebit de interesanta şi umana sa încercare.

…………………………………………………

…………….

Rândurile de mai sus erau deja scrise când am avut prilejul să iau masa cu vechiul meu coleg Camille Pelletan.

Am făcut în aşa fel încât conversaţia să se îndrepte spre subiectul care mă interesa: răul de mare.

— Tu eşti, dragul meu Camille, am insinuat eu, omul cel mai calificat din toată Franţa să combată acest neajuns insuportabil.

Spre marea mea surprindere, Camille mi-a răspuns textual:

— Nu numai că n-am să fac nimic, dragă prietene, ca să limitez răul de mare, dar mă voi strădui din răsputeri, dimpotrivă, să-l generalizez, să-l mondializez.

Ce-o mai fi şi asta?

Şeful cel mare al marinei noastre naţionale îşi pierduse cumva minţile de vorbea în felul ăsta?

Am crezut o clipă în această catastrofă, dar:

— Ascultă-mă bine, mă linişti Camille. Dacă Dumnezeu (şi rostind acest cuvânt, Camille, fanatic ca toţi bătrânii marinari, îşi scoase capela), dacă Dumnezeu ne-o ţine ministerul, am de gând să iau măsuri ca tot personalul marinei noastre, de la cel mai simplu marinar până la cel mai vice dintre amirali, să se hrănească exclusiv cu mâncare gătită în ulei…

— În ulei? făcui eu buimac.

— Da, în ulei… Şi nu numai marinarii statului, dar şi toate echipajele mesageriilor, vaselor comerciale, bărcilor de pescari, pirogilor vamale etc., etc... Într-un cuvânt, orice făptură omenească care se află pe ceva care pluteşte, toţi aceşti indivizi

n-o să aibă voie, ca urmare a circularei mele ministeriale, să îmbuce decât mâncare gătită în ulei.

— În ulei! făcui eu şi mai buimac.

— Da, în ulei… Ba merg chiar mai departe: voi provoca întrunirea unui congres al tuturor naţiunilor din lume şi le vei invita să adopte pentru marina lor naţională acest nou regim.

— Unde vrei să ajungi cu afurisitul ăsta de ulei?

— Nu cunoşti acţiunea liniştitoare pe care împrăştierea uleiului o are asupra furtunilor?

— Mai bine, poate, decât tine.

— Atunci cum poate scăpa agerimii tale faptul că, pe vreme rea, răul de mare, acest rău de mare pe care ai început să mi-i insufli şi mie de mult ce-mi vorbeşti despre el, va fi cel mai bun şi cel mai universal mijloc de împrăştiere a uleiului ce se poate imagina?

— Moartea furtunilor, cu alte cuvinte?

— Cam aşa ceva.

— Fără a mai pune la socoteală, o, ministru prevaricator, că în calitatea ta de deputat de Salon[56], regiune prin excelenţă producătoare a uleiului de măsline…

— Ei şi tu acum, ce vrei, trebuie să trăim şi noi, nu?

E ŞI ASTA O METODĂ
Poveste pentru Guy Cros (6 ani)

— A fost odată un unchi şi un nepot…

— Care era unchiul?

— Cum care? Ăl mai gras, mai e vorbă?

— Unchii sunt graşi aşadar?

— Adeseori.

— Dar unchiul meu Henri nu e gras.

— Unchiul tău Henri nu e gras pentru că e artist.

— Artiştii nu sunt graşi aşadar?

— Nu mă pisa… Dacă mă întrerupi mereu, n-o să-mi pot continua povestea.

— Nu te mai întrerup, spune.

— A fost odată un unchi şi un nepot. Unchiul era bogat, foarte bogat…

— Câţi bani avea?

— O mie şapte sute de miliarde venit, plus case, trăsuri, moşii…

— Şi cai?

— Vezi bine! de vreme ce avea trăsuri.

— Vapoare… Avea şi vapoare?.

— Da, paisprezece.

— Cu aburi?

— Trei cu aburi, celelalte cu pânze.

— Şi nepotul lui se plimba cu ele?

— Dă-mi pace! Mă împiedici să-ţi spun povestea…

— Hai, spune-o, nu te mai împiedic.

— Nepotul n-avea o leţcaie, şi-asta îl sâcâia grozav.
— De ce nu-i dădea unchiul?
— Pentru că unchiul era un zgârcit bătrân care prefera să păstreze toţi banii pentru el. Numai că nepotul era singurul moştenitor al bătrânului…
— Ce-i aia „*moştenitor*“?
— Sunt oameni care îţi iau banii, mobilele, tot ce ai, după ce mori…
— Atunci nepotul de ce nu-l omora pe unchiul lui?
— Ei poftim! Ştii că-mi placi? Nu-l omora pe unchiul lui fiindcă nu trebuie să-ţi omori unchiul în niciun caz, nici ca să-l moşteneşti.
— De ce nu trebuie să-ţi omori unchiul?
— Din pricina jandarmilor.
— Da' dacă jandarmii nu află?
— Jandarmii află întotdeauna, Se duce portarul să le spună. Şi apoi, ai să vezi că nepotul a fost mai şmecher. Băgase de seamă că unchiul, după fiecare masă, era roşu…
— Poate că era beat.
— Nu, aşa era el din fire. Era apoplectic…
— Ce-i aia „*aplopecpi*t''?
— Apoplectic… Sunt oameni cărora li se urcă sângele la cap şi care pot muri dintr-o emoţie puternică…
— Eu sunt apoplectic?
— Nu, şi nici n-ai să fii vreodată. Nu ţi-e felul. Aşadar, nepotul băgase de seamă că mai ales hohotele de râs îi făceau rău unchiului său, şi că o dată fusese chiar cât pe-aci să moară în urma unui râs prea prelungit.
— Păi ce, râsul te face să mori?
— Da, când eşti apoplectic… Într-o bună zi, iată-l pe nepot sosind la unchiul lui tocmai în clipa când acesta se scula de la masă. Niciodată nu mâncase mai bine. Era roşu ca un rac şi gâfâia ca o focă…
— Ca focile de la Grădina zoologică?

— Alea nu sunt foci, ci otarii. Nepotul îşi zise: „Acu e momentul'' şi se-apucă să-i spună o poveste hazlie, hazlie…

— Spune-mi-o şi mie, vrei?

— Aşteaptă puţin, o să ţi-o spun la urmă… Unchiul asculta povestea, şi râdea de se strâmba, atât de mult a râs, că a murit mai înainte ca povestea să se fi terminat.

— Şi ce poveste i-a spus?

— Aşteaptă un minut... Aşadar, după ce unchiul a murit, l-au îngropat, şi nepotul a moştenit…

— A luat şi vapoarele?

— A luat totul, de vreme ce era singurul moştenitor.

— Dar ce poveste i-a spus unchiului?

— Ei, asta pe care ţi-am spus-o acum.

— Care?

— Cea cu unchiul şi cu nepotul.

— M-ai dus, şmechere!

— Da păi tu!

BATRAHOMATISM

Vă amintiţi poate de viguroasa campanie pe care am dus-o în coloanele acestei gazete pentru folosirea motoarelor însufleţite ca înlocuitoare ale maşinilor acţionate de huilă, petrol şi altele de acest fel.

Ideea îşi croieşte drum.

Sub energicul impuls al unui mare constructor din Malines, domnul Louis Delmer, *hipomobilismul* e pe cale să devină una din cele mai importante industrii moderne.

Mai multe *hipocicluri* circulă de minune pe drumurile Angliei.

Domnul Adrien de Gerlache, îndrăzneţul marinar belgian care se pregăteşte să exploreze Polul Sud, a comandat unui constructor de vapoare din Christiandsand trei *bear-boats*, un fel de vase a căror elice este acţionată de un urs alb care se învârte într-o cuşcă, aşa cum fac uneori veveriţele de prin părţile noastre.

Pe scurt, ideea a luat-o din loc, şi a luat-o bine.

Inginerii se hotăresc, în sfârşit, să înţeleagă că măruntaiele pământului nu sunt inepuizabile şi că, mai curând decât se crede, va veni ziua în care globul nostru, scobit într-una ca un nap bătrân, nu va mai conţine nicio fărâmă de cărbune, niciun strop de petrol.

Atunci, neghiobilor, cum o să vă mai puneţi în mişcare maşinile cu aburi, bicicletele cu benzină?

Când va sosi acel moment, ziceţi voi, n-o să mai fiţi pe lumea asta, şi puţin vă pasă de ce-o să se întâmple atunci.

Halal raţionament, şi care vădeşte din cât egoism vă e plămădit sufletul uscat.

Din fericire, nu toată lumea e ca voi: spirite generoase, dezbărate de concepţiile voastre infecte, veghează, şi, din umbră, trudesc la înflorirea vremilor ce vin!

… Am avut marea bucurie să vizitez recent mai multe uzine cu motoare însufleţite, construite după ultimele mele indicaţii.

Una din ele utilizează treizeci de mii de şoareci, a căror muncă reprezintă o forţă de patruzeci cai-putere.

Cei treizeci de mii de şoareci, împărţiţi în două echipe care se înlocuiesc reciproc din trei în trei ore, acţionează o imensă roată goală pe dinăuntru, ce se învârteşte cu o regularitate şi cu o forţă într-adevăr uluitoare.

Iată aşadar o forţă absolut gratuită, căci cei câţiva franci cât costă paiele şi hrana şoarecilor (coji de pâine, de brânză, resturi de mâncare ale gospodăriilor din oraşul învecinat) sunt pe deplin acoperiţi de excelentul gunoi pe care-l produc micii noştri meseriaşi. (300 de kilograme pe zi, adică peste 100 000 de kilograme pe an!)

Cealaltă uzină mi se pare şi mai interesantă, cea ale cărei maşini sunt acţionate de broaşte.

Acelaşi principiu ca şi în cea dintâi: o imensă roată goală pe dinăuntru asemănătoare cu cea de care se slujesc englezii în *hard labour*[57].

Atâta doar că, în locul esteţilor, broaştele sunt cele ce-o fac să se rotească.

Nici prin cap nu vă trece ce forţă produce detenta unei broaşte care sare.

Roata în speţă e, cam la o treime, cufundată în apă.

Pentru ca sprintenii batracieni să nu poată gusta prea multă vreme din deliciile nataţiei, un curent

electric slab străbate din minut în minut apa, şi atunci toate broaştele noastre sar pe paletele interioare ale roţii.

(De când cu experienţele pe care Galvani le-a făcut odinioară cu străbunii lor din ramura italiană, broaştele au rămas cu o profundă aversiune faţă de electricitate.)

În această din urmă uzină nu se folosesc mai puţin de optsprezece mii de broaşte, a căror energie totalizată reprezintă şaizeci de cai-putere.

Asemenea rezultate nu vi se par concludente?

Într-o discuţie viitoare voi reveni asupra acestei pasionante probleme.

SKATING

Dacă muţii ar putea vorbi
Ar zbiera ca nişte surzi
Raoul PONCHON

Îmi tot spuneam: Unde dracu am mai văzut eu mutra asta?

Mutra asta era a unui tânăr cu înfăţişare cuviincioasă, bine îmbrăcat, care cina de unul singur în sala mare a unui restaurant de noapte.

Unde dracu am mai văzut eu mutra asta?

O damă blondă, destul de bine, pe onoarea mea, dar care-şi datora nuanţa galben-aurie exclusiv resurselor chimiei moderne, se apropie de tânăr, îi declară că-l „place", şi, fără nicio tranziţie, îi propuse să achite mica notă de plată (nota ei, bineînţeles).

Un pic tulburat, dar încântat, cu mâna deja în buzunar, tânărul bâigui:

— Evident, doamnă, evident, dar… sunteţi măcar sinceră?

Tonul cu care a fost formulată întrebarea mi-a luminat deodată creierii.

Tânărul cu pricina era un fost coleg de şcoală, numit Ponette, pe care la liceu îl strigam cu toţii: Coco Ponette, dar tare ars de soare.

Rămas orfan de mic, crescut de nişte mătuşi, două fete bătrâne tipicare şi curăţele, prietenul meu Coco păstrase de pe urma acestei educaţii o stângăcie şi o candoare de nedescris.

Dădea cu oiştea în gardurile cele mai vizibile.

M-am apropiat de el în grabă. M-a recunoscut, mi-a strâns mâna cu elan şi m-a poftit să iau loc.

— Te-ai pricopsit cu vreo moştenire, îi zic, de te-ncurci cu asemenea femei?

— O moştenire, chiar aşa. Ţi-aduci aminte de unchiul Leverrouille, din Rouen? Ei bine…

Şi Coco Ponette se avântă într-o naraţiune care ne-a făcut s-o întindem binişor până la cinci dimineaţa, cu interludii de friptură rece şi vinişor.

Povestea cu moştenirea unchiului Leverrouille e într-adevăr stranie.

Domnul Leverrouille a deschis la Rouen, în 1840, o fierărie care a mers bine. (Să văd şi eu, de altfel, fierărie care nu merge bine!)

Pe la sfârşitul Imperiului, idei de progres, de ştiinţă, de exploatare raţională (cum zicea el) invadară creierul domnului Leverrouille, drept care şi-a renovat complet prăvălia şi a botezat-o „Fierăria Normală a Normandiei".

Zeiţa Fortuna a răspuns strădaniilor domnului Leverrouille, şi în curând nenumărate miare se buluciră în casele de bani blindate, ignifuge şi de nespart ale fierarului progresist.

După ce-a făcut avere, hotărât să guste o odihnă binemeritată, domnul Leverrouille s-a retras în mica sa proprietate de la Saint-Romain.

Dar vai! când eşti fierar de geniu, aşa rămâi vreme îndelungată, chiar pe vecie.

Demonul fierăriei nu-şi lasă prada cu una cu două.

Domnul Leverrouille, inspirat de frumoasa natură a regiunii Caux, inventă un cleşte economic, nişte pensete raţionale, pluguri progresive, şi mai ales o patină…

Oh! dar ce patină…

Şi-a brevetat-o sub denumirea de „Patina Normală Leverrouille“. O patină cum nu s-a mai văzut, o patină extraordinară, o patină pe care până şi Gui Patin[58] ar fi semnat-o fără şovăire.

Din păcate, în anul acela n-a fost ger, nici anul următor.

(Destinul îi urmăreşte parcă de-al dracului pe inventatori.)

Ce-are a face?

În pofida timpului călduros, domnul Leverrouille s-a apucat să fabrice, să fabrice, să fabrice.

Deoarece nu dovedea singur cu munca, i-au sosit lucrători de la Paris, cei mai dibaci în branşa lor.

Mica proprietate din Saint-Romain nu mai era decât o vastă uzină.[59]

A sosit şi a treia iarnă şi a fost de-o blândeţe, să le crape porumbeilor obrazul de ruşine.

În fiecare dimineaţă, domnul Leverrouille ieşea în grădină şi-şi ciocănea termometrul.

— Coboară odată, măgarule, coboară odată!

Impasibilă, coloana de mercur arăta 10-12 grade, de simţeai că-ţi vine nebunia.

Patima tulbură până şi cele mai solide minţi.

Într-o dimineaţă de ianuarie în care erau 13 grade, domnul Leverrouille dădu un picior zdravăn termometrului, care se sfărâmă într-o mie şi ceva de bucăţele.

Îndelungă vreme, pe sol, picăturelele de argint viu tremurară, ca nişte reproşuri mute.

Şi după câteva zile, oh! ironie a soartei, domnul Leverrouille muri de pe urma unei răceli.

Prietenul meu Coco Ponette era singurul moştenitor.

Primind câteva rânduri de la notar, veni în grabă.

Notarul nu-i ascunse moştenitorului starea jalnică a situaţiei.

În ultimii ani, domnul Leverrouille îşi cheltuise toţi banii, toate titlurile.

Într-adevăr, în casele de bani blindate, ignifuge şi de nespart nu s-au găsit decât nişte sume de batjocură, în schimb bucătăria, dormitoarele, salonul, sala de biliard, toată casa, într-un cuvânt, gemea de patine.

Au fost numărate.

Erau 130 000 (una sută treizeci mii) perechi.

Vă daţi seama ce grămadă reprezintă o sută treizeci de mii de patine?

Nu? Ei bine, nici nu încercaţi. Ar fi o treabă himerică.

Ponette, dezamăgit, se întreba:

„Ce-o să fac cu toate obiectele astea? Admiţând că am avea o lungă serie de ierni aspre, tot n-aş apuca vreodată să le utilizez pe toate… chiar dacă m-ar ajuta toţi prietenii.”

Urmând sfaturile unor oameni competenţi şi avizaţi, Ponette şi-a ambalat moştenirea în lăzi şi a luat calea Norvegiei.

Un norvegian a consimţit să încerce „Patina Normală Leverrouille“.

Această tentativă i-a pricinuit fractura tibiei stângi în trei locuri diferite.

În faţa viei dezaprobări care a urmat după acest accident, Ponette a încercat în Suedia.

Suedia, din păcate, era încurcată, în anul acela, cu un stoc de patine prealabile, şi suedezii, orice s-ar spune, vor prefera întotdeauna patina naţională celei de import, oricât de ingenioasă ar fi ea.

Ponette ajunse până la Helsinki, dar Finlanda nici n-a vrut să audă. Îşi făcuse şi ea provizia.

Foarte descurajat, Ponette s-a întors la Paris, unde a făcut cunoştinţă cu un tânăr lipsit de mijloace, dar de loc mândru, pe nume Adolphe.

— Nu e de mirare, îi zise Adolphe, că n-ai făcut nicio afacere în Nord. Oamenii ăia au tot ce le trebuie.

Apoi adăugă misterios:

— Cunosc eu o ţară unde îţi garantez că nu există nicio patină la ora actuală: auzi, nicio patină.

— Şi unde-i asta? făcu Ponette curios.

— În Congo, răspunse Adolphe.

În săptămâna următoare, Ponette şi Adolphe se îmbarcau cu destinaţia Congo.

N-au apucat bine să debarce, că Adolphe s-a căptuşit cu o boală păcătoasă, care l-a băgat degrabă în mormânt, aşa încât Ponette s-a pomenit singur, admiţând că poţi fi singur când eşti însoţit de 130 000 de perechi de patine.

Patine în Congo? o să vă miraţi dumneavoastră.

Chiar aşa.

„Patina Normală Leverrouille“, care nu mergea de loc pe gheaţă, alunecă straşnic pe nisip, şi în prezent nu există o singură caravană serioasă care să plece din Tombuctu fără a fi înzestrată cu acest ingenios apaxrat.

Şi iată cum prietenul meu Coco Ponette a câştigat aproape un milion, achitat sub formă ele praf de aur, colţi de elefant şi alte arahide.

— Vezi tu, adăugă el în chip de concluzie, nu poţi să faci comerţ ca lumea decât cu popoarele virgine. Am cumpărat, de pildă, nu de mult un lot serios de evantaie japoneze: ştii unde o să le vând?

— Nu.

— În Laponia.

RECLAMAŢIE CĂTRE DOMNUL MOUGEOT

Dacă domnul Mougeot binevoieşte să se smulgă pentru o clipă de la una din nesfârşitele lui partide de cărţi, cu care onorează cele o mie de stabilimente specializate în desfacerea băuturilor alcoolice din jurul Palatului Poştelor, dacă domnul Mougeot consimte să citească rândurile care urmează, dacă domnul Mougeot catadicseşte să răspundă la ele, domnul Mougeot, o dată mai mult, va binemerita de la Patrie şi de la Administraţie.

Dau aşadar cuvântul onorabilului meu corespondent:

Dragă şi stimate domnule Allais,

Daţi-mi voie mai întâi să mă prezint, spre a vedea că n-aveţi de-a face cu primul venit, după care vom trece la chestiune. Terminându-mi serviciul militar, cu termen redus, în condiţii excelente, am fost, scurt timp după aceea, avansat ofiţer de rezervă, apoi, înaintând în vârstă, trecut la partea sedentară. După ce am ieşit din armată, am făcut strălucite studii de medicină şi am dobândit mult râvnitul titlu de ofiţer al sănătăţii.

Câteva lucrări ştiinţifice mi-au adus în curând cinstea de-a purta panglica violetă: sunt ofiţer al Academiei.

În sfârşit, încrederea alegătorilor din regiunea de baştină mi-a conferit eşarfa de primar: sunt ofiţer al stării civile.

Aveţi aşadar în faţă, dragă şi stimate domnule Allais, un cvadruplu ofiţer.

N-am făcut această lungă introducere ca să mă laud, ci doar ca, văzând de la cine provine, să luaţi cât mai în serios legitimul meu protest.

În cursul anului trecut, un individ rahitic, scrofulos, sifilitic, alcoolic, tarat de diateze tuberculoase, artritic şi neoplazie, vine la mine în cabinet.

(Secretul profesional îmi interzice să dau în vileag identitatea clientului meu, de aceea nu-l voi desemna în această scrisoare. Totuşi, fiindcă nu vreau să trec drept un farsor, voi preciza pur şi simplu că sus-menţionatul bolnav e un oarecare A. L.., băcan din Saint-R… prin S… Hautes-Alpes, ia care vă puteţi informa. [60])

(Aici urmează nişte amănunte cam prea tehnice, dat fiind profilul publicaţiei noastre.)

Saint-R…, locul meu de baştină, e un târguşor umil, lipsit cu desăvârşire de farmacist.

Am expediat deci, cu cursa, domnului D.., farmacist la Sisteron, următoarea reţetă, rugându-l să-mi trimită negreşit medicamentele la întoarcerea cursei:

Hypnal. — Analgenă. — Artricină.

4 grame din fiecare în douăsprezece caşete.

Cursa nu mi-a adus nimic.

Am avut slăbiciunea să presupun că domnul D.., farmacistul, nu considerase reţeta mea destul de ştiinţifică şi i-am adresat din nou, telegrafic, spiţerului din Sisteron formula pe care-o scrisesem în termeni simpli, înlocuind, de data aceasta, cuvintele vulgare: hypnal, analgenă şi artricină cu denumirile lor chimice.

Iată telegrama mea:

D… farmacist Sisteron.

Urgent, trimiteţi imediat Tricloracetyl dimetylphenyl pyrazolon, Orthoxyetyl anamonoacetylamidoquinolein,

Monohydrophenoledydietylen diaminamidoacetonitril, patru grame din fiecare pentru douăsprezece caşete.

Mehari.

Deoarece această telegramă cuprindea 17 cuvinte, i-am dat 85 de centime domnişoarei de la poştă, care a refuzat să le accepte pe motiv că telegrama mea nu e redactată într-un limbaj clar şi că cele trei medicamente totalizând 432 de litere trebuiau socotite 27 de cuvinte, drept pentru care respectabila domnişoară îmi cerea 2,05 franci în locul celor 85 de centime; natural, am refuzat să plătesc şi am făcut o reclamaţie către directorul Poştelor şi Telegrafului din Hautes-Alpes.

Acesta (o spun întru lauda domniei-sale) m-a înştiinţat după cinci săptămâni că am dreptate.

Din păcate, între timp, îmi murise pacientul, din lipsă de medicamente.

Cel mai grav e că a murit insolvabil şi fără să fi luat măsura de prevedere de a-mi plăti consultaţia.

Nu consideraţi că Poşta şi Telegraful îmi datorează, întrucâtva, o despăgubire serioasă?

Primiţi, vă rog, etc.

Mehari,

Ofiţer al sănătăţii, de rezervă, al Academiei şi al stării civile.

Domnul Mougeot să răspundă.

EMIGRAŢIE LA POLI

Cu cea mai deplină voie bună, şi mereu cu zâmbetul pe buze, să acordăm ospitalitate foarte interesantei de altfel comunicări de mai jos:

Scumpe şi venerate maestre,

Într-unul din cele mai recente numere ale *Journal*-ului prezentaţi strălucitei dumneavoastre clientele o casă construită în vederea verilor toride, şi ale cărei pietre de construcţie sunt înlocuite de nişte paralelipipede găunoase, în sânul cărora se introduc blocuri de gheaţă, zglobii răspânditori de răcoare.

Cam de multişor, însă, devotatul dumneavoastră subsemnat nutreşte un proiect identic analog cu al dumneavoastră, cu această palidă deosebire că se situează total la antipodul lui.

Dumneavoastră, domnule, nu şovăiţi să vă luaţi la trântă cu efectele dăunătoare ale zădufului; eu mă străduiesc să remediez ravagiile temperaturilor prea scăzute.

Ambele noastre genii se contopesc în preocuparea alegerii materialelor menite să

alcătuiască edificiul; superioritatea mea se vădeşte însă cu strălucire în ceea ce priveşte latura economică, să zicem mai bine remuneratoare, a sistemului meu.

Vulgarelor pietre de construcţie de odinioară dumneavoastră le substituiţi nişte costisitoare alveole frapate; perfect! Eu însă le înlocuiesc, în timpul iernilor aspre, cu colivii conţinând animale termogene.

Vă daţi seama, nu-i aşa?

După o mie de nopţi de veghe şi o sută de mii de experienţe, alegerea mea s-a fixat asupra următoarelor două animale: ursul alb şi pinguinul.

Ursul alb se adaptează destul de bine captivităţii, ca şi pinguinul, cu condiţia, totuşi, ca acest surghiun să nu aibă loc în sera de palmieri a unor oameni prea bogaţi.

… Femeia mea de serviciu fiind momentan în oraş cu toate cheile mele la ea în buzunar, nu pot din păcate să vă trimit planurile, devizele, secţiunile şi celelalte elevaţii ale seducătorului meu proiect; vă ştiu însă destul de inteligent, pe dumneavoastră precum şi pe toate doamnele şi pe toţi domnii care vă citesc, pentru a suplini, cu imaginaţia dumneavoastră şi a dumnealor, acele vagi epure, mânjite de altfel cu detritusuri alimentare, ceea ce face cercetarea lor îndeajuns de penibilă.

Natura genului meu de construcţii e deosebit de indicată atenţiei simpaticilor proprietari de terenuri de la Polul Nord şi Polul Sud, căci un factor, şi nu dintre cele mai de neluat în seamă, al slabei locativităţi a acestor regiuni rezidă totodată în excesiva raritate a combustibilului, de unde tariful lui cefaloftalmic, apoi uriaşa cantitate de care e nevoie până apuci să încălzeşti convenabil cel mai mic apartament.

Cu sistemul meu, nu mai e nevoie de Cardiff[61] s-a isprăvit cu lemnul de fag, s-a zis cu soba de gaz!

Trăim într-o casă gingaş capitonată cu urşi albi, cu covoraşe de iarbă şi cu pinguini zilnic şi

suculent oviferi.
Paradisul boreal, ce mai!
Aviz exploratorilor, atât arctici cât şi antarctici.
Primiţi, vă rog, preabune maestre etc…

Z.

Y. X.

Arhitect.

Specialist în construcţii pentru

latitudini înalte, medii şi joase.

Permiteţi-mi, scumpe specialist, să vă împărtăşesc întru totul părerea: găsesc că ideea dumneavoastră poartă pecetea bunului simţ.

O MOARTE CIUDATĂ

Cea mai straşnică maree a secolului (e a cincisprezecea pe care o văd şi sper că această frumoasă serie n-o să se încheie prea curând) a avut loc marţea trecută, la 6 noiembrie.

Frumos spectacol, pe care nu l-aş fi dat nici pentru o împărăţie, nici pentru două împărăţii, nici pentru trei.

Favorizată de-un vânt foarte puternic din sud-vest, marea agitată a ajuns pe cheiurile din Le Havre şi a năvălit pe canalele sus-numitului oraş, amestecându-se cu lăturile gospodăriilor, cu care a inundat pivniţele localnicilor.

Doctorii îşi frecau bucuroşi mâinile: „Bun! îşi ziceau ei; trăiască tifoida! “

Căci, e oare de crezut? Le Havre-de-Grâce e astfel clădit încât canalele de scurgere se află deasupra nivelului mării. De aceea, la cea mai mică maree, în ciuda rezistenţei energice a domnului Rispal, lăturile locuitorilor se lăfăie, cinice, pe cele mai luxoase artere ale oraşului.

Nu vi se pare, în paranteză fie zis, că ticălosul[62] ăla de Francisc I, în loc să se întindă ca un trântor prin cârciumile cu femei de stradă de la răscrucea Buci, ar fi făcut mai bine să supravegheze un pic podurile şi şoselele regatului său?

Nu face nimic! a fost un spectacol frumos.

Am stat cea mai mare parte din zi pe chei, să mă uit cum intră şi cum ies vapoarele din port.

Deoarece briza se răcorea, mi-am ridicat gulerul pardesiului. Mă pregăteam să fac acelaşi lucru şi cu manşetele pantalonilor (sunt extrem de grijuliu cu veşmintele mele), când şi-a făcut apariţia prietenul meu Axelsen.

Prietenul meu Axelsen este un tânăr pictor norvegian plin de talent şi de sentimentalism.

Are talent pe inima goală şi sentimentalism în restul timpului.

În clipa aceea domina sentimentalismul.

Să fi fost din pricina brizei cam tăioase? să fi fost prea-plinul inimii sale?… fapt e că i-au dat lacrimile.

— Ce e, făcui eu cordial, nu te simţi bine, Axelsen?

— Ba da. Spectacol superb, dar dureroasă amintire. De câte ori se iveşte *cea mai straşnică maree a secolului* mi se rupe inima.

— Povesteşte-mi.

— Cu plăcere, dar nu aici.

Şi mă trase în cămăruţa din dos a unui debit, unde o tânără englezoaică, mai degrabă frumuşică, ne servi un *swenska-punch* din rezervele sale personale.

Axelsen şi-a şters lacrimile, şi iată sfâşietoarea poveste pe care mi-a spus-o:

— Sunt cinci ani de-atunci. Locuiam la Bergen (Norvegia) şi-mi făceam debutul în artă. Într-o zi, mai degrabă într-o seară, la un bal dat de domnul Isdahl, marele negustor de tarama, m-am îndrăgostit de-o fată încântătoare, căreia, de la prima vedere, nu i-am fost indiferent. M-am prezentat tatălui ei şi am devenit un intim al casei, în curând avea să fie ziua ei. M-am gândit să-i fac un cadou, dar ce cadou?… Nu cunoşti golful Vaagen?

— Încă nu.

— Ce să-ţi spun, e-un golf foarte drăguţ, care prietenei mele îi plăcea la nebunie, mai ales un colţişor anume. Mi-am zis: „O să-i fac o acuarelă bună cu colţişorul ăsta, o să fie tare mulţumită''.

Şi într-o dimineaţă iată-mă plecat cu marafeturile mele de acuarelist.

Nu uitasem decât un lucru, dragul meu: apa. Dar dacă negustorilor de vinuri, după cum bine ştii, le este interzis să toarne apă în vin, pentru un acuarelist e aproape indispensabil. Niciun strop de apă! Nu-i nimic, mi-am zis, o să-mi fac acuarela cu apă de mare, şi-oi vedea ce iese.

A ieşit o acuarelă foarte bună, pe care am oferit-o prietenei mele; aceasta şi-a agăţat-o imediat la ea în odaie. Numai că… ştii ce s-a întâmplat?

— O să ştiu când ai să-mi spui.

— Ei bine, s-a întâmplat că marea din acuarela mea, pictată cu apă de mare, a fost sensibilă atracţiei lunare şi mareei. Nimic nu era mai ciudat, dragul meu, decât să vezi, în tabloul meu, această mare cum creşte, creşte, creşte, acoperind stâncile,

apoi cum scade, scade, scade, lăsându-le golaşe, treptat.

— Ah!

— Da… Într-o noapte, era ca azi, cea mai straşnică maree a secolului, pe coastă s-a stârnit o furtună înspăimântătoare. Vijelie, trăsnete, uragan! Dis-de-dimineaţă m-am dus la vila unde locuia iubita mea. I-am găsit pe toţi înnebuniţi de disperare. Acuarela mea se revărsase: fata se înecase în patul ei.

— Bietul meu prieten!

Axelsen plângea ca un copil. I-am strâns mâna.

— Ştii, a adăugat el, tot ce ţi-am povestit acum e absolut adevărat. Întreabă-l şi pe Johanson.

Chiar în seara aceea l-am văzut pe Johanson, care mi-a spus că e o minciună.

ALBATROŞII CĂLĂTORI

Sunteţi prea tineri ca să vă amintiţi acest amănunt, dar, în prima perioadă a telegrafului electric, transmiterea telegramelor necesita un sistem compus din două fire, cel de-al doilea fiind

indispensabil, credeau inginerii, pentru întoarcerea curentului.

Domnii aceştia îşi dădură, de altfel, în curând seama că era de-ajuns un singur fir, deoarece pământul, explicau ei cu gravitate, îndeplineşte oficiul celui de-al doilea fir.

Dacă li s-ar fi prezis acestor oameni de treabă că va veni o zi, nu prea îndepărtată, când nu va mai fi de loc nevoie de fir pentru a comunica de la Cape-Cod (Statele Unite) la Poldhu (Anglia), vă daţi seama ce cap ar fi făcut?

La drept vorbind, vom asista în curând la falimentul firului telegrafic, şi-i implor pe aceia dintre cititorii mei care deţin în portofelele lor valori de acest gen să nu aştepte prăbuşirea.[63]

De asemenea – şi nu vedeţi oare legătura izbitoare dintre fenomene, demonstrând o dată mai mult că esenţa însăşi a progresului constă în a fi paralel cu el însuşi? — de asemenea, zic, trebuie să vă anunţ că în curând porumbeii călători vor cădea într-o violentă dizgraţie.

Peste cinci ani, poate mai devreme, porumbelul călător vi se va părea la fel de demodat ca telegraful preavrednicului moş Chappe.

Întorcându-se la grăunţele lui, pe care n-ar fi trebuit să le părăsească niciodată, porumbelul e pe cale să-i cedeze albatrosului specialitatea lui, până azi necontestată, de poştaş aerian.

— Albatrosului! vă miraţi dumneavoastră.

— Albatrosului, da, voinicului şi mândrului albatros, rege al mărilor, împărat al spaţiului!

…………………………………………………
……………

Ah! fireşte, n-a fost uşor să se ajungă la acest rezultat.

Câtă răbdare! Câtă ingeniozitate! Câte nopţi de veghe!

Locotenentul de marină Dumas de Beaupre, care, de trei ani de zile, s-a înhămat neobosit la această treabă, mi-a povestit, cu acea bună dispoziţie ce caracterizează marina noastră naţională, nenumăratele ei peripeţii.

— Când am emis, pentru prima oară, în faţa celor din preajma mea, ideea de a spori şi de a perfecţiona *zoo-angelismul*[64], substituindu-i ridicolului porumbel superbul albatros, am stârnit un hohot de râs de care încă îmi ţiuie timpanul.

„Albatrosul! rânjeau brutele, albatrosul!“ fără, de altfel, să adauge ceva mai concludent.

— Oamenii sunt atât de proşti!

— Eu, fără să mă las descurajat, mă apuc de treabă. Îmi procur ouă de albatros, pe care le dau la clocit unor simple raţe. Cât timp zburătoarele mele sunt prea mici ca să-şi ia vânt spre larg, le las să se bălăcească într-un golfuleţ aprovizionat din belşug cu peşti pe gustul lor. Ajunşi la epoca în care începe viaţa liberă şi sălbatică, în clipa când micii ingraţi vor să mă salute şi să plece, un foarte subţire fir metalic e introdus, ca din întâmplare, şi fixat solid, vă rog să mă credeţi, în fundul ciocului lor, şi drum bun, prieteni!

— Încep să înţeleg.

— A doua zi, pleoştiţi, istoviţi, leşinaţi de foame, pe cine văd întorcându-se acasă? Pe evadaţii din ajun. Reîntoarcerea în crescătorie, scoaterea firului metalic, ghiftuială, apoi reinstalarea firului metalic şi, din nou, dă-le drumul! După câteva zile de atari manevre, albatroşii mei îşi vârâseră în cap, şi nu mai aveau s-o uite, noţiunea că libertatea e bună doar să te facă să crăpi de foame, şi că numai la hulubărie (să-i lăsăm aceasta denumire provizorie) găseşti o hrană îmbelşugată şi variată.

— E foarte simplu…

— Da, dar trebuia să-ţi treacă prin minte… Am creat aşadar mai întâi nişte indivizi-albatroşi, înzestraţi, ca şi bătrânii porumbei, cu dragoste faţă de cămin. Împerechind apoi aceşti indivizi am creat

o specie, o rasă din ce în ce mai puţin dornică de libertate, posedând din ce în ce mai mult instinctul dobândit şi transmis al întoarcerii la confortabila lor casă.

— Şi simţul orientării?

— Albatrosul îl are de la natură într-o măsură mai mare decât cel mai bun porumbel. Cât priveşte distanţele de parcurs, ele sunt practic nelimitate, atât datorită rezistenţei şi vitezei păsărilor, cât şi facultăţii lor de-a se putea odihni pe drum, legănate molcom de valuri.

Căpitanul Dumas de Beaupre a adăugat, cu multă amabilitate, că foarte curând va avea loc în plin ocean Pacific o demonstraţie a albatroşilor săi şi că i-ar face plăcere dacă aş binevoi să asist la această experienţă atât de interesantă pentru apărarea noastră naţională.

Propunere pe care am acceptat-o fără cea mai mică ezitare.

JUDECATĂ SEVERĂ A TÂNĂRULUI MEU PRIETEN PIERRE ASUPRA LUI LA FONTAINE

ÎN SPECIAL ŞI ASUPRA MARELUI SECOL ÎN GENERAL

Deodată, tânărul meu prieten Pierre a întrerupt conversaţia ca să strivească nişte insecte ce traversau drumul.

Făcea operaţia asta cu o cruzime pe care nu i-o cunoşteam, şi cu o violenţă de limbaj destul de puţin compatibilă cu nişte lighioane atât de pricăjite.

— Na, scârbă! Na, bestie! Na, ticăloaso!

Şi fiecare na era însoţit de-o strivire furioasă.

— Ce tot faci acolo, Pierre, fiorosule?

— Vezi bine, omor furnici. Ah! ce javre spurcate!

— Au gheare? muşcă? ce-ai cu ele?

— Nu, n-au gheare, nu muşcă, dar tot javre spurcate sunt! Na, scârnăvie! na, canalie!

— Te asigur că te-nşeli, Pierre: furnicile sunt nişte lighioane cumsecade, foarte inteligente, foarte muncitoare…

— Şi foarte cutre! Nu există bestii mai mari ca furnicile! Ce, n-ai citit fabulele lui La Fontaine?

— Te referi, fără îndoială, la *Greierele si furnica*?

— Întocmai, Auguste! Ce, tu eşti de acord cu infecta aia de furnică, care are hambarele pline de provizii şi care refuză să-i dea bietului greiere până şi-un bob nenorocit de grâu?

— Nu, nu sunt de acord.

— Ah! vezi dar că furnicile sunt nişte cutre! Drept care, de când am citit fabula asta a lui La Fontaine, mă războiesc cu ele pe viaţă şi pe moarte.

Şi-şi reluă manevra cu şi mai mult zel.

— Na, jigodie! Ah! nu ştiţi să daţi cu împrumut, ăsta vă e chipurile defectul? Na, burjoaică bătrână! Ah! n-ai vrut să-i dai un bob de grâu greieraşului care murea de foame şi care preţuieşte de zece ori mai mult ca tine? Îmi pare bine, ei! crapă acum! Javrelor! Na! na! na!

A urmat un adevărat măcel!

— Şi când te gândeşti, urmă tânărul Pierre, că suntem puşi să învăţăm fabule ca să ne facem mai buni! Ce să-ţi spun, bine ne-ar sta dacă, în viaţă, am face ca animalele înţeleptului La Fontaine! Ia spune, sper că era numit înţeleptul La Fontaine doar aşa în băşcălie!

— Ba de loc!

— Nu? Ei, pe dracu! Atunci omul ăsta care ţine cu furnica şi nu cu bietul greieraş care cântă, înţeleptul tău La Fontaine, e-o javră împuţită.

— Mergi cam departe, Pierre.

— Niciodată nu mergi prea departe cu oameni de soiul ăsta!… Şi nu-i numai o javră, dar şi un dobitoc!

— Pierre, eşti orbit de patimă.

— Da, un dobitoc! şi-un nătărău! Cunosc nişte fabule de La Fontaine de care ar râde şi curcile…: Ascultă, ţi-aduci aminte de fabula intitulată *Satirul şi drumeţul*?

— Povesteşte-mi-o în două vorbe.

— Iată. E-un fel de om pe jumătate sălbatic, care stă, cu nevasta şi cu plozii, într-o peşteră şi-şi mănâncă ciorba. Atunci, deodată, începe să toarne cu găleata, şi se pomenesc cu un tip civilizat care a plecat de-acasă fără umbrelă şi care vine să se adăpostească în peştera sălbaticului. Sălbaticul îl invită la o farfurie de ciorbă cu ei. Civilizatul primeşte; dar, fiind îngheţat de frig, îşi încălzeşte întâi degetele suflându-şi în pumn. Şmecheria asta începe să-l impresioneze pe sălbatic. Şi apoi, fiindcă ciorba e prea fierbinte, civilizatul suflă în ea s-o răcească. Cu asta sălbaticul rămâne gură-cască. Nu pricepe cum aceeaşi suflare poate mai întâi să încălzească mâinile şi apoi să răcească ciorba. Atunci, îl dă pe uşa peşterii afară pe civilizat, zicându-i:

— *„Pai atunci, e lumea mare!*
Nici prin gând măcar nu-mi trece

Să-nnoptez c-o arătare
Care suflă cald şi rece!"[65]

— Şi?

— Asta-i tot! Cunoşti ceva mai idiot? Un sălbatic care nu şi-a suflat niciodată în pumn sau în ciorbă! Ca şi cum astea ar fi tertipuri care se învaţă la Sorbona sau la College de France!

— Recunosc că morala acestei fabule e oarecum discutabilă, dar sunt sumedenie altele atât de încântătoare!…

— Încântătoare!,.. Ah! se cunoaşte de la o poştă că nu eşti silit să le-nveţi pe de rost! Şi apoi, mai e ceva care mă dezgustă la La Fontaine, e *Închinarea către Măria-sa Principele moştenitor*, aflată la începutul ceaslovului, pentru că, vezi dumneata, el a scris fabulele anume pentru feciorul lui Ludovic al XlV-lea. Vorbeşte cu mucosul ăla ca o periuţă de valet care spală ţucalele, şi care mai e şi mulţumit pe deasupra!… Ah! înţeleg de ce nu-i iubea tipul ăsta pe greieri, pe greieraşii cărora puţin le păsa de Ludovic al XlV-lea, de perucile şi de feciorul lui împuţit. Purta deja perucă feciorul lui Ludovic al XlV-lea? Doamne, Doamne, ce epocă de cretini!

O CURIOASA BIO-CHESTIUNE DE DREPT

„N-aţi spus nimic, îmi impută câţiva cititori, despre cazul domnului Languille, unul din acefalizaţii noştri cei mai recenţi''.

N-am spus nimic despre, cazul domnului Languille pur şi simplu pentru că nu era nimic de spus cu privire la acest delicvent banal.

Dar mă voi revanşa cu cel dinţii prilej:

Luaţi mai întâi cunoştinţă, vă rog, de acest articol extras dintr-un organ cât se poate de serios, cum îl arată şi titlul, *Analele de Medicină şi Chirurgie străină*:

La 18 aprilie 1868, în închisoarea din Villarica (provincia Mines-Geras), în Brazilia, a avut loc o dublă execuţie capitală, cea a numiţilor Aveiro şi Carines.

Conform obiceiului, execuţia a avut loc fără public chiar în incinta închisorii, în prezenţa doctorului Lorenzo y Carmo, din Rio de Janeiro, foarte cunoscut de savanţi datorită remarcabilelor sale lucrări asupra electricităţii aplicate la filosofie şi a succeselor repurtate în operaţiile de auto-plastie.

Imediat ce au fost tăiate cele două capete, doctorul Lorenzo şi unul dintre asistenţii săi aşezară capul lui Aveiro la loc pe trunchi, fixându-l cu ajutorul a numeroase puncte de sutură.

Reoforii unei puternice pile electrice fură aplicaţi la baza gâtului şi pe piept; sub influenţa contactului, mişcările respiratorii se efectuară. Sângele care pătrundea din belşug prin suprafaţa secţiunii în trahee şi în bronhii, ameninţând să se opună trecerii aerului, doctorul Lorenzo practică traheo-tomia; respiraţia deveni atunci normală.

După şaptezeci şi două de ore de muncă neîntreruptă, doctorul Lorenzo constată cu uimire

un început de circulaţie. Trei zile mai târziu, respiraţia se restabili de la sine, fără ajutorul electricităţii. Membrele, până atunci inerte, începură să se mişte uşor.

Doctorul Lorenzo fu înspăimântat de rezultatele obţinute; dar asta nu-l împiedică să-şi continue opera cu şi mai multă înflăcărare. Din ziua aceea s-a trecut la introducerea de alimente lichide în stomac cu ajutorul unei sonde esofagiene.

Era însă sortit ca doctorul Lorenzo să meargă din surpriză în surpriză. Într-adevăr, directorul închisorii, intrând pentru prima oară în sala de experienţă, băgă de seamă că se comisese o greşeală ciudată, rezultând din graba cu care fusese nevoie să se opereze. Trupului lui Aveiro i se aplicase capul lui Carines.

Peste aproape trei luni, adaugă Analele, cicatrizarea era completă, iar mişcările, deşi încă greoaie, deveneau din ce în ce mai variate. În sfârşit, după şapte luni şi jumătate, Aveiro-Carincs fu capabil să se scoale din pat şi să umble, resimţind doar o uşoară rigiditate a gâtului şi o slăbiciune a membrelor.

… Iar azi-dimineaţă am primit următorul bilet:

Dragă prietene,

Unchiul meu Carines, despre care ţi-am vorbit adesea, a murit de curând pentru a doua oară, de astă dată definitiv.

Aşa cum mă aşteptam, mi-a lăsat prin testament întreaga lui avere, o avere considerabilă.

Dar iată că alţi moştenitori, mai apropiaţi decât mine, s-au apucat să conteste validitatea testamentului, pe motiv că acesta n-a fost întocmit cu mâna lui, ci cu aceea a fostului său complice Aveiro.

Ce părere ai?

E cert că, dacă săvârşirea din viaţă definitivă a bietului meu unchi Carines s-ar fi produs în jurul

zilei de 18 aprilie 1868, nu-mi rămânea decât să mă închin.

Dar, după aceşti treizeci şi şapte de ani care s-au scurs, fosta mână a lui Aveiro n-a devenit oare proprietatea personală a unchiului meu?

De vreme ce eşti în relaţii atât de bune cu Heckel[66], roagă-l pe acest bătrân negustor de psiho-plasmă să te lămurească asupra acestui ciudat spanac fiziologic.

Până una-alta, primeşte, dragul meu, etc., etc…

Al tău,

Pedro Carines,

Cuvântul *spanac fiziologic* nu e, într-adevăr, excesiv în cazul de faţă.

Ştiinţa are cuvântul.

Cea mai modestă consultaţie va fi primită cu recunoştinţă.

CULMEA DARWINISMULUI

N-am fost întotdeauna bătrânul ursuz şi stors de vlagă pe care-l vedeţi azi, tinerilor.

Fost-au vremi când scânteiam de graţie şi frumuseţe.

Domnişoarele exclamau toate, când mă vedeau trecând: „Oh! ce băiat încântător! şi ce om de treabă trebuie să fie!“ fapt asupra căruia domnişoarele se înşelau amarnic, căci n-am fost niciodată de treabă, nici în cele mai îndepărtate timpuri ale primei mele tinereţi.

Pe vremea aceea, muza Prozei nu-mi atinsese decât uşor, cu vârful aripii ei nesigure, fruntea de fildeş.

De altfel, natura ocupaţiei mele era prea puţin aptă să mă impulsioneze spre fantezii aeriene.

Mă pregăteam, printr-un stagiu de practică la cele mai bune firme din Paris, să îmbrăţişez profesia atât de hulită în care s-au ilustrat, în secolul al XVII-lea, domnul Fleurant, iar, în zilele noastre, năzdrăvanul Fenayrou.[67]

Mai e nevoie să adaug că simpla mea intrare într-o farmacie determina cele mai iminente şi mai iremediabile catastrofe?

Patronul meu era în scurtă vreme cuprins de uimire, apoi de nelinişte şi, în sfârşit, ajungea într-o ureche, uneori dement.

Cât despre clientelă, o mare parte era secerată de-o moarte prematură; cealaltă, manifestând o neîncredere vehementă, se adresa altor farmacii.

Pe scurt, plimbam în cutele hainei mele spectrul falimentului, al falimentului cu zâmbet verzui.

Vădeam un scepticism înfiorător cu privire la materiile otrăvitoare; resimţeam o scârbă instinctivă faţă de centigrame şi miligrame, pe care le socoteam deplorabile! Ah! gramele mai treacă-meargă.

Şi mi s-a întâmplat adesea să adaug cantităţi apreciabile de toxice dintre cele mai de temut da preparate considerate până atunci anodine.

Îmi plăcea mai ales să fac văduve: o idee de-a mea.

De cum se prezenta o clientă ceva mai drăguţă cu o reţetă la laborator:

— Pe cine aveţi bolnav, doamnă? o întrebam.

— Soţul meu, domnule… Oh! nu e grav… O mică răguşeală.

Atunci îmi ziceam: „Ah! care va să zică e răguşit soţul tău? ei bine! las-pe mine că ţi-l lecuiesc eu.“ Şi rareori se-ntâmpla să nu asişti a treia zi la o înmormântare în cartier.

Frumoase vremuri!

Într-o farmacie în care mă aflam cam pe vremea aceea, sau aproape, eram garnisit cu un patron care s-ar fi putut lua la întrecere cu doamna Benoîton. Veşnic plecat.

Chestia asta îmi plăcea, dat fiind că n-am fost niciodată amator de supraveghere neîncetată.

În fiecare zi, după masă, un fel de dobitoc bătrân, rentier de prin cartier, duşman al progresului, clerical turbat, se înfiinţa să pălăvrăgească la nesfârşit cu mine, subiectul preferat fiind Darwin.

Bătrânul meu găgăuţă îl considera pe Darwin drept un mare criminal şi dorea, nici mai mult nici mai puţin, să-l vadă spânzurat. (Pe vremea aceea Darwin încă nu murise.)

Eu îi răspundeam că Bossuet[68] a fost un caraghios şi că, dacă aş şti unde îi e mormântul, m-aş duce să-l pângăresc.

Şi aşa treceau după-amieze întregi discutând despre adaptare, selecţie, transformism, ereditate.

— Poţi să spui ce vrei, striga dobitocul meu, Providenţa e aceea care creează cutare sau cutare organ pentru cutare sau cutare funcţie!

— Nu-i adevărat, îi răspundeam eu pătimaş, Providenţa dumitale e o nerozie cât toate zilele. Mediul este acela care transformă organul şi-l adaptează funcţiei!

— Darwin al dumitale e o canalie!

— Fenelon[69] al dumitale e un maimuţoi!

În timpul discuţiilor noastre pseudo-ştiinţifice vă puteţi închipui cât de conştiincios erau executate reţetele.

Mi-aduc aminte în special de-un biet domn care a sosit în toiul unei asemenea polemici aprinse cu o reţetă cuprinzând două medicamente: 1. O soluţie oarecare pentru a-şi fricţiona pielea de pe cap; 2. Un sirop pentru purificarea sângelui.

Opt zile mai târziu, bietul domn s-a întors cu reţeta şi cu sticlele goale.

— Mă simt mult mai bine, zice el, dar, fir-ar să fie! e înfiorător ce mi se înăcleşte părul cu porcăria asta! Iar pălăriile, ce să vă spun, sunt într-un hal!

Mi-am aruncat privirea asupra sticlelor.

Jale! Încurcasem etichetele.

Bietul om băuse loţiunea şi-şi fricţionase conştiincios pielea capului cu siropul.

— La urma urmei, îmi zic eu, dacă i-a mers bine, să-i dăm înainte.

Am aflat după aceea că bietul domn, care avea o boală de piele socotită incurabilă, se vindecase radical după o lună de tratament invers.

(Supun cazul Academiei de medicină.)

Dobitocul bătrân despre care v-am vorbit mai înainte avea un câine ciobănesc alb complet, cu care se ţinea tare mândru şi pe care-l botezase *Black*, fără îndoială pentru că *Black* înseamnă negru pe englezeşte.

Într-o bună zi, pe *Black* l-au apucat nişte mâncărimi, şi dobitocul bătrân m-a întrebat ce s-ar

putea face contra acestui neajuns.

L-am sfătuit să-i facă o baie de sulf.

În cartier se afla tocmai un veterinar care, o dată pe săptămână, administra o baie colectivă de sulf câinilor clientelei sale.

Dobitocul bătrân l-a adus pe *Black* la baie şi a plecat să facă o plimbare cât durează operaţia.

Când s-a întors, ia-l pe *Black* de unde nu-i.

În schimb, un câine ciobănesc, cu un păr negru ca pana corbului, de înălţimea şi forma lui *Black*, se încăpăţâna să-i lingă mâinile cu un aer speriat.

Dobitocul bătrân striga: „Marş de-aci, potaie împuţită! *Black, Black*, cuţu-cuţu!"

Şi, într-adevăr, era chiar el, *Black*, dar înnegrit; cum?

Veterinarul nu mai pricepea nimic.

Nu era din vina băii, pentru că ceilalţi câini îşi păstrau culoarea naturală. Ce se întâmplase?

Dobitocul bătrân veni să mă consulte.

M-am făcut că reflectez şi, deodată, inspirat:

— Mai negi şi acum, am exclamat eu, teoria lui Darwin? Animalele nu se adaptează numai funcţiei lor, ci şi numelui pe care-l poartă. Ţi-ai botezat câinele *Black*, şi era inevitabil să devină negru.

Dobitocul bătrân m-a întrebat dacă, din întâmplare, nu-mi bat joc de el, şi-a plecat fără să mai aştepte răspunsul.

Dumneavoastră pot să vă spun cum s-au petrecut lucrurile.

În dimineaţa zilei în care *Black* urma să facă baie, l-am atras, pe credinciosul animal la mine în laborator şi, acolo, l-am stropit din belşug cu acetat de plumb.

Se ştie însă că apropierea unei sări de plumb de o sulfură determină formarea sulfurii de plumb, substanţă mai neagră decât cărbunele.

N-am mai dat niciodată ochii cu bătrânul dobitoc, dar, spre marea mea bucurie, n-am încetat

să-l văd pe *Black* prin cartier.

De la frumoasa culoare neagră pe care-o dobândise datorită chimiei mele, blana lui a trecut la un cenuşiu murdar, apoi la un alb dubios, şi abia mult după aceea a revenit la dalba-i imaculare.

VIITORUL CORSICII

De ce puţin lucru atârnă şi viaţa asta, domnule!

Acum aproape o lună am făcut o scurtă călătorie în Corsica. Vasul care m-a transportat până acolo nu e altul dccât acel catastrofal „Liban'', despre care s-a vorbit atâta în ultima vreme.

La o oră de Marsilia, ne-am încrucişat cu „Insulaire“, vas de-al cărui nume cititorii noştri au dat, de asemenea, în gazetele din luna trecută. Din fericire, în ziua aceea „Liban“ şi „Insulaire“ n-au manifestat veleitatea nici unei îmbrăţişări, şi poate că doar acestei răceli reciproce datorez marea plăcere de-a sta astăzi de vorbă cu dumneavoastră

despre această admirabilă Corsică, de vreme ce, din păcate! e de actualitate.

Această admirabilă Corsică, am spus, şi nu-mi retrag cuvântul, căci ar fi greu de găsit o ţară mai din plin binecuvântată de Domnul.

Sub impresia încă vie a entuziasmului meu, i-am consacrat, într-unul din cele mai importante cotidiene de pe strada Richelieu, la Paris, un articol de-un lirism şi totodată de-o tristeţe nestăvilită.

Nu-i oare păcat, mă smiorcăiam eu, ca această ţară, pe lingă care Elveţia şi Italia la un loc nu-s decât apă de ploaie, să fie atât de prost pusă în valoare de băştinaşii ei?

Şi propuneam cu sânge rece exodul tuturor corsicanilor, transportarea lor pe continent, unde să fie îndopaţi cu diverse funcţii potrivite cu meritele şi ambiţiile lor. (Ei atâta aşteaptă.)

Dar Corsica, veţi protesta dumneavoastră, ar rămâne în cazul acesta pustie!

Oh! câtuşi de puţin!

În proiectul meu, băştinaşii dispăruţi urmau să fie înlocuiţi cu un însemnat lot de cetăţeni elveţieni liberi.

Sa helvetizăm Corsica, iată deviza mea.

Elveţienii, toată lumea cunoaşte acest amănunt, sunt nişte oameni extraordinari când e vorba să scoată bani din piatra cea mai seacă.

Să facă din Corsica ce-au făcut din Elveţia lor, şi-o să vedeţi sărăcia lucie a compatrioţilor lui Napoleon I transformându-se, dacă mă pot exprima astfel, într-un nesecat Pactol[70].

Eu, care-mi închipuiam că am descoperit cine ştie ce nouă idee, care mă şi mândream cu această helvetizare a Corsicii, am fost nevoit, vai! s-o las mai moale!

Am în faţa mea, pe biroul meu din lemn de trandafir, un munte întreg de publicaţii, reviste, broşuri, plachete, prospecte financiare şi alte papirusuri, referindu-se toate la valorificarea

Corsicii cu ajutorul unor capitaluri, vai! Străine, şi-al unor energii aprig cosmopolite.

(Trec sub tăcere glumele la ordinea zilei, de felul acestora: „Contra Corsicii, nicio rezistenţă’’, sau „Unirea face puterea’’, sau chiar: „Nu-ţi băga nasul unde nu-ţi fierbe ţara"[71] etc., etc. Într-atât e de adevărat că există o categorie de oameni care n-au nimic sfânt, nici problema vitală.) Mă aşteptam la unele proteste din partea înflăcăraţilor patrioţi corsicani: ţi-ai găsit!

Şi asta se explică prin aceea că patriotul corsican, adorându-şi ţara de baştină, n-are decât o idee: să-şi creeze o situaţie pe continent şi să se stabilească acolo. Sistem care nu le reuşeşte la toţi. Uitaţi-vă la Napoleon I, care, dacă n-ar fi ieşit niciodată din Corsica, n-ar fi murit la Sfânta Elena.

Ziceam aşadar că avem o groază de proiecte pentru exploatarea faimoasei noastre insule: ca să vorbim doar de compatrioţii noştri, cităm trei societăţi din Lyon, două din Grenoble, una din Roubaix (domnul Albert Gaufet, preşedinte) şi alte cincizeci a căror enumerare m-ar duce prea departe.

În străinătate, aceeaşi activitate: o societate engleză, din Liverpool, pe cale de constituire, pentru cultivarea şi exportul de flori şi trufandale corsicane; o întreprindere armenească, dornică să sprijine exodul spre Corsica al tuturor victimelor nefericite ale atrocităţilor comise de kurzi etc.,etc.

Medalia de aur a proiectelor frumoase îmi pare că ar trebui să revină de drept excelenţilor noştri prieteni şi vecini, belgienii.

Mai bine citiţi:

Domnule redactor,

Scriind articolul, dumneavoastră despre Helvetizarea Corsicii, vă închipuiaţi, fără îndoială, că plutiţi în plină fantezie; ori nimic nu e mai aproape de realitatea, posibilă şi probabilă, după cum veţi vedea şi dumneavoastră, dacă vă daţi

osteneala să citiţi până la capăt această comunicare absolut serioasă. (Drace!)

Desfiinţarea caselor în care se practică jocurile de noroc în Belgia, desfiinţare în prezent definitivă, irevocabilă, a lăsat pe drumuri, dacă mă pot exprima astfel, un număr incalculabil de activităţi şi de capitaluri.

Transformarea asta de pe-o zi pe alta a fost grea; dar, departe de-a ceda descurajării, mulţi dintre inteligenţii noştri patroni de tripouri, cum li se zice pe-un ton dispreţuitor, s-au gândit să schimbe macazul.

Aveau în faţa ochilor exemplul oraşului Monte-Carlo.

De ce, s-au întrebat dânşii, ar exista un singur Monte-Carlo pe lume?

N-ar fi oare cu putinţă ca, într-o regiune frumoasă, pe vreun litoral binecuvântat, să se creeze o splendidă staţiune de iarnă, unde, completând opera naturii, omul să se străduiască a acumula tot ceea ce face frumuseţea, farmecul, beţia vieţii!

Şi, aţi ghicit, alegerea capitaliştilor noştri s-a oprit tocmai asupra unui colţişor al acestei splendide Corsici.

În curând, deci, se vor angaja negocieri între sus-numita companie belgiană şi statul francez, pe următoarele baze:

Concesionarea unui teritoriu (cumpărat de la proprietar) având o suprafaţă aproximativ egală cu întregul principat Monaco, cu autorizaţia şi licenţa absolută de-a practica aici toate jocurile de noroc.

Privilegiu în schimbul căruia (sâc) compania belgiană se angajează, mai întâi, să împânzească concesiunea, în interval de doi ani, cu vile, hoteluri, săli de dans, teatre, săli de concert, muzee etc., etc…

Apoi, să stabilească, între continent şi un anumit punct al litoralului corsican, o linie cotidiană a unor vase de pasageri confortabile şi a unor vase poştale,

efectuând traversarea în trei ore, viteză-fulger, dacă o comparăm cu actualele Fraissinet, dar nu chiar atât de vertiginoasă, mai puţin de douăzeci de noduri!

Ah! uitam principalul, şi care-l va încânta pe excelentul dumneavoastră camarad Rouvier: împărţirea *half and half* [72] a caniotei între companie şi statul francez.

Las deoparte alte mii de amănunte, care, fără îndoială, nu v-ar interesa; revin însă la ideea mea dintâi: Corsica nu va fi, poate, niciodată *helvetizată*, dar nu e departe v ziua când o veţi vedea *ostendizată* şi *namurificată*[73], totul întru maxima ei propăşire.

Primiţi, vă rog, etc., etc.

Van Giraafboom.

Scrisoarea aceasta, pe care am ţinut s-o public în întregime, nu dovedeşte, la drept vorbind, decât un lucru: belgienii nu se tem de nimic, şi într-asta sălăşluieşte, poate, secretul forţei lor.

Judecând bine, secretul Forţei Belgiene nu poate sălăşlui în altceva.

MEDICUL

În ce priveşte neobrăzarea, medicii sunt neîntrecuţi. O neobrăzare infernală! Şi-un dispreţ faţă de viaţa oamenilor, ce să mai vorbim!

Eşti bolnav, îţi vine medicul. Te palpează, te examinează, te întreabă, toate asta cu gândul aiurea. După ce ţi-a scris reţeta, îţi spune: „Am să mai trec”, şi – poţi să fii liniştit – o să mai treacă până ce tu te-ai dus şi te-ai răsdus pe drumul fără de întoarcere.

După ce te-ai curăţat, un cioclu vine neîntârziat şi-i oferă o mică primă din partea pompelor funebre.

Dacă rezişti mult timp bolii şi mai ales doctoriilor, bunul medic se freacă bucuros pe mâini, căci scurtele lui vizite şi în special micul comision pe care i-l oferă farmacistul se adună neîncetat, constituind până la urmă o sumă frumuşică.

Un singur lucru îl plictiseşte pe vrednicul medic: dacă te vindeci repede. Dar şi atunci găseşte el modalitatea să facă pe deşteptul şi să-ţi spună cu un aplomb infernal:

— Ah! ah! din ce belea te-am scos!

Dar, dintre toţi medicii, cel mai neobrăzat e medicul meu, sau mai curând fostul meu medic, căci i-am făcut vânt, şi vă rog să mă credeţi că i-au mers fulgii.

Într-o zi, simţind că mă ia ba cu cald, ba cu rece, sau ba cu rece, ba cu cald – nu-mi aduc bine aminte – eram cam indispus. Deoarece ţiu la pielea mea – ce vreţi, n-avem decât una! — i-am telefonat medicului meu, care a sosit pe dată.

Nu prea mi-era mie bine nici înainte, dar după prima reţetă mi-a fost rău de tot şi a trebuit să mă bag în pat.

O nouă vizită, o nouă reţetă, o nouă agravare.

Pe scurt, după câteva zile, slăbisem o grămadă de grame… şi chiar de kilograme.

Într-o dimineaţă când mi-era mai rău, medicul meu, după ce m-a examinat cu şi mai multă grijă ca de obicei, m-a întrebat:

— Sunteţi mulţumit de apartamentul dumneavoastră?

— Da, destul.

— Ce chirie plătiţi?

— Trei mii patru sute.

— Portarii sunt de treabă?

— N-am avut niciodată de ce mă plânge.

— Dar proprietarul?

— Proprietarul e foarte drăguţ.

— Sobele nu scot fum?

— Nu prea.

Etc., etc…

Şi mă tot întrebam: Unde vrea să ajungă măgarul ăsta? Dacă apartamentul mi-e umed sau nu, asta îl poate interesa din punctul de vedere al bolii mele, dar de impozitele pe care le plătesc ce-i pasă lui? Şi, în ciuda stării de slăbiciune în are mă aflam, m-am încumetat să-l întreb:

— Dar bine, doctore, pentru ce toate aceste întrebări?

— O să vă spun, îmi răspunse el, caut un apartament, şi-al dumneavoastră mi-ar conveni de minune.

— Dar… n-am câtuşi de puţin intenţia să mă mut!

— Va trebui, totuşi, peste citeva zile.

— Să mă mut?

— Fireşte!

Şi-am înţeles!

Medicul meu considera starea în care mă aflam disperată, şi nu se jena să mi-o spună.

Ce efect a avut această bruscă revelaţie asupra mea, n-aş ştii să exprim în nicio limbă.

Un trac teribil la început, o spaimă înfiorătoare!

Şi apoi, apoi, o furie oarbă! Nu e admisibil să te porţi astfel cu un bolnav, cu un client, cu un client bun, îndrăznesc să spun.

Ah! vrei apartamentul meu, drăgălaşule? stai că-ţi arăt eu!

Când veţi fi bolnav, vă recomand următorul procedeu: înfuriaţi-vă. S-ar putea să vă facă rău, dumneavoastră. Pe mine m-a vindecat.

Mi-am dat medicul pe uşă afară.

Doctoriile le-am aruncat pe fereastră.

Când spun că le-am aruncat pe fereastră, exagerez. Nu-mi place să fac cioburi cu bună ştiinţă, i-ar putea răni pe trecători, şi nu-mi place să-i rănesc pe trecători: Eu nu sunt medic!

M-am mulţumit să trimit toate sticluţele înapoi farmacistului cu o scrisoare pe cinste.

Şi erau ceva sticluţe, ceva pacheţele, ceva cutioare!

Erau atâtea că într-o zi mă încurcasem: mă unsesem pe burtă cu nişte sirop şi înghiţisem un plasture.

E de altfel singura dată când am simţit oarecare ameliorare.

Şi apoi, mi-am prelungit contractul şi n-am mai chemat niciodată medicul.

STRANIA AVENTURA A DOMNULUI CU PICIOR DE LEMN

— Ştie conaşu' că noul proprietar al „Vilei Nalbelor" are un picior de lemn?

— Nu, Dominique, nu cunoşteam acest amănunt.

— Amănunt! pufni grădinarul. Îi vine uşor lui conaşu' să vorbească!

— Din punctul meu de vedere, Dominique, acest picior în minus nu constituie decât un amănunt neînsemnat; pentru bietul om, însă, acest amănunt are evident ceva mai multă importanţă; dar ce pot să fac?

— Cred şi eu!… Primul lucru pe care l-a făcut domnu' ăsta, când a sosit, a fost să schimbe numele proprietăţii. O mie de ani n-o să ghicească conaşu' cum îi zice acum.

— N-o să ghicesc nicicând.

— „Vila Rechinilor"! Ei, ce zice conaşu' de una ca asta? „Vila Rechinilor"!

— „Vila Rechinilor" în loc de „Vila Nalbelor", fără îndoială, Dominique, că e o schimbare radicală.

…………………………………………………… ……………..

Chiar a doua zi după această convorbire l-am cunoscut pe domnul cu picior de lemn, un *causeur*

fermecător, care mi-a devenit, din ziua aceea, si-un excelent camarad.

— Evident, am zis eu, înţeleg că denumirea aceea, „Vila Nalbelor” vi s-a părut insuportabil de dulceagă şi de mucilaginoasă, dar de aici până la a-i ruga pe temuţii rechini să vă ofere numele lor…

Domnul cu picior de lemn m-a întrerupt cu asprime:

—Să nu-i vorbiţi de rău pe rechini; unuia din ei îi datorez eu viaţa, şi sunt ferm hotărât nu numai să nu uit niciodată acest serviciu, ci, dimpotrivă, să profit de cel mai neînsemnat prilej spre a ridica în slăvi numele rechinilor, a le proclama sus şi tare meritele, într-un cuvânt, a-i reabilita.

— Trebuie să fie o poveste foarte stranie.

Omul nu s-a lăsat rugat şi mi-a povestit aventura:

Provenind dintr-o familie onorabilă şi bogată în acelaşi timp (mai există şi de-aştea, dar ce puţine!) şi fiind foarte tânăr, prietenul nostru a avut ghinionul să cadă în mrejele unei ticăloase nemaipomenit de seducătoare, pe care a jurat să şi-o facă tovarăşă legitimă de viaţă.

Îngrijorată de primejdioasele manevre ale acestei moderne Circe, onorabila şi bogata familie l-a dat pe tânăr în primire unui om de încredere, cu misiunea de a-l plimba prin toate Americile sau alte Oceanii, până la uitarea totală, inclusiv.

Scăldându-se intr-o zi prin părţile Sumatrei (aviz cititorilor noştri: Nu vă scăldaţi prin părţile Sumatrei decât în cazul că n-aveţi altele la îndemână), scăldându-se, zic, într-o zi prin părţile Sumatrei, tânărul scoase deodată un urlet înfiorător şi-şi agită frenetic braţele afară din apă.

Ajutat de câţiva indigeni, mentorul îl aduce pe tânărul nostru neprevăzător pe plajă.

Prea târziu, poate, din păcate! căci înţepătura unui peşte foarte cunoscut pe la acea latitudine îi şi umflase peste măsură piciorul drept.

Şi niciun medic! Niciun chirurg!

Indigenii dădeau cu toţii din cap a îngrijorare, iar unul dintre ei, care se exprima admirabil în limba ţării noastre, formulă acest diagnostic:

— Luat dracu! Domnu luat dracu!

Tânărul strigă:

— Dacă tot trebuie să mor, măcar s-o fac degrabă şi fără chinuri! Aruncaţi-mă în apă.

Îi făcură precum i-a fost voia.

În curând răsună un alt urlet înfiorător, aceleaşi braţe se agitară nu mai puţin frenetic şi smaraldul Amfitritei se împurpură însângerat.

— Ajutor! ajutor! striga în gura mare tânărul, instinctul de conservare reluându-şi brusc întâietatea asupra deznădejdii.

S-o scurtăm:

Un rechin îl înlocuise tocmai pe chirurgul absent, operând – şi fără a pretinde nici cel mai mic onorariu – amputarea piciorului bolnav.

Tânărul era salvat.

Şi omul cu picior de lemn îşi încheie povestirea cu această judicioasă observaţie:

— După cum se vede, domnule, natura are întotdeauna grijă să pună un leac alături de-o suferinţă.

AGONIA HÂRTIEI

Vă închipuiţi, dragi prieteni, că nu de florile mărului şi nici fără un motiv dintre cele mai serioase m-am pornit acum pe văicăreli fără de sfârşit asupra iminentei dispariţii a copacilor, pricinuită de consumul tot mai dement al hârtiei tipărite.

Dar îmi umblă mie, ehe! o idee prin cap.

Cum ar spune atât de bine maestrul meu Francois Coppee.

Şi ideea asta prefer s-o împărtăşesc degrabă, pentru că n-o să treacă mult să vă daţi seama – ideea asta reprezintă lansarea unei mici afaceri pe cinste, chemată, nici mai mult nici mai puţin, să revoluţioneze lumea întreagă.

Mai ales micilor depunători, atât de încercaţi de-o vreme încoace, mă adresez, dar şi celor mari şi, în principal, celor mijlocii.

Capitalurile ce nu provin din agoniseală sunt deopotrivă poftite să arunce o privire asupra celor expuse mai jos; tot ce li se cere acestor agenţi e să fie disponibili.

Scopul noii noastre societăţi, scop eminamente anticataelismal şi geofil, îl bănuiţi de pe-acum: suprimarea folosirii hârtiei oriunde această substanţă nu se dovedeşte strict indispensabilă, şi

înlocuirea ei cu materiale sau procedee mai conforme stadiului actual al cunoştinţelor omeneşti.

Trufaşii care, printr-o stupidă analogie, caracterizează, plini de vanitate, epoca noastră drept „epoca hârtiei“ sunt nişte nătărăi înfiorători, buni de torpilat în următoarele douăzeci şi patru de ore.

Nicio îndoială în această privinţă: în ochii pezevenghilor noştri de strănepoţi, hârtia va apărea ca o materie mai brută chiar decât paleontologicul silex mai mult sau mai puţin cioplit.

Ah! dragi prieteni, mi-e lehamite, lehamite de aceste rătăciri.

Să-i dăm înainte, fir-ar să fie, şi să publicăm ziare, reviste şi cărţi.

Să circule din plin şi să ne pătrundă făclia gândirii omeneşti!

Rostogoleaseă-ne năvalnic Adevărul, Dreptatea, Frumuseţea în talazurile lor de dragoste, de armonie si de ritm !

Să…!

… Dar să revenim la lucruri serioase.

… Scopul noii noastre societăţi, o repetăm, e suprimarea categorică a hârtiei în această mică lume a cotidienelor, periodicelor şi altor lucrări tributare până în prezent exclusivei, barbarei tipografii.

Să nu ne pierdem vremea risipind stupoarea personajelor atât de puternic ancorate. În trecutul misterios, după cum spune domnul Pourquery de Boisserin, încât o idee cât de cât nouă, continuă dânsul să se exprime, îi prăvale în abisuri de perplexitate.

Un ziar fără hârtie!

O revistă fără hârtie!

Un roman fără hârtie! Şi de ce nu?

……………………………………………………………………

Noua societate despre care vorbeam se pregăteşte să-şi publice în viitorul cel mai apropiat primul ei organ, un cotidian purtând acest nume semnificativ: *Pelicula*, se va vedea îndată de ce.

Abonaţii ziarului nostru (cel mai bine informat, cel mai literar din lumea întreagă) vor primi, o dată cu primul număr, un mic aparat foarte asemănător cu o lanternă magică, dar infinit mai simplu, aparat înzestrat cu accesoriile sale, precum şi cu modul, altminteri elementar, de a-l utiliza.

Organul nostru, *Pelicula*, va ajunge în fiecare dimineaţă la abonaţii noştri sub forma unui cartonaş uşor şi transparent, nicidecum mai voluminos decât o carte de joc.

Acest cartonaş se vâră într-o crestătură *ad hoc*, se apasă pe-un buton, şi pe o pânză, drept în faţă, se proiectează cea mai clar vizibilă dintre gazetele noastre franţuzeşti sau chiar străine.

Minunea s-a produs pur şi simplu prin microfotografierea, pe drăgălaşa şi sus-amintita peliculă, a celor opt sau douăsprezece pagini ale unui ziar imens.

Vom studia în curând avantajele financiare, puternicul efect moralizator şi harababura pe care fără îndoială o va provoca ciudata noastră inovaţie în străvechile datini ale burgheziei franceze.

Dacă vreţi să subscrieţi, grăbiţi-vă.

Deşi foarte ocupat în momentul de faţă, aş primi bucuros fondurile viitorilor noştri acţionari.

Încă o dată, spre a evita regretele, grăbiţi-vă.

MIZERIILE VIEŢII CONJUGALE

Există femei care sunt exact ca beţigaşul uns cu dulceaţă de trandafiri despre care pomeneşte poetul persan: nu ştii de ce capăt să-l apuci.

(Persoanele care ar continua, şi după publicarea acestui scurt alineat, să răspândească zvonul că sunt prost crescut… n-ar mai fi crezute de nimeni!)

Spuneţi albastru în faţa anumitor cucoane: o să le-auziţi imediat afirmând roşu. Admiteţi roşu, ca să le faceţi plăcere: *verde*! zbiară dumnealor pe dată.

Femeia e o fiinţă *căpăţânoasă* prin excelenţă, *căpaţânoasă* şi supărătoare.

Cea mai *căpăţânoasă* şi mai supărătoare dintre toate femeile e soţia legitimă a inspectorului meu de asigurări, un băiat de treabă care n-are altă vină decât că este excesiv de moale şi de-o incoercibilă lipsă de rezistenţă.

Îmi povestea păţaniile lui, sau mai degrabă păţania – căci e veşnic aceeaşi – şi nimic n-avea mai mult haz ca deznădejdea lui buimacă.

Pentru a-i reda povestirea într-un mod mai pregnant, o voi împărţi în trei părţi: *Tabloul întâi, Tabloul al doilea* şi *Urmare şi sfârşit*.

Ciudat în toată povestea asta e că poţi pune tabloul al doilea în locul celui dintâi, şi, la nevoie, să începi cu *Urmare şi sfârşit*, fără să alterezi câtuşi de puţin claritatea naraţiunii.

TABLOUL ÎNTÂI

Domnul se întoarce acasă după o zi de oboseală şi de plictiseală. S-a certat cu nişte sinistraţi. Şefii lui mai că nu l-au tratat de idiot.

Mort de oboseală, bietul om n-are altă aspiraţie decât un somn bun în care să-şi verse abrutizarea.

Doamna nu găseşte firească această depresiune fizică şi morală.

Cu un ton deosebit de arţăgos, care-i aparţine în exclusivitate:

— Ce-ai făcut toată ziua, zice ea, de-ai ajuns în halul ăsta?

— Draga mea, am muncit pe brânci…

— Muncit!… Las-că ştiu eu ce fel de muncă ţi-ai petrecut ziua cu damele tale.

— Îţi jur, scumpa mea…

— N-ai decât să te întorci la damele tale; eu una n-o să-ţi stau în cale!

Şi doamna, trântind violent uşa, se duce să se încuie în camera ei.

TABLOUL AL DOILEA

Domnul a avut o zi bună. Toate i-au mers strună. Speră să obţină în curând o avansare.

Pe scurt, e mulţumit!

Înainte să ajungă acasă, a băut cu unul din amici un păhărel straşnic de absint, care i-a înveselit şi mai tare inima.

N-a intrat bine pe uşă, că se repede la nevastă-sa, o sărută cu multă duioşie, o mai sărută o dată, o copleşeşte cu nenumărate mângâieri, mai pasionate, poate, decât s-ar cuveni în austerul decor al sufrageriei.

Doamna însă se desprinde prompt. Faţa i se întunecă.

Cu un ton deosebit de arţăgos, care-i aparţine în exclusivitate:

— De unde-mi vii de eşti în halul ăsta de excitat?

— De la birou, draga mea…

— De la birou!... Las-că ştiu eu ce birou!… Vii de la damele tale.

— Îţi jur, scumpa mea…

— N-ai decât să te întorci la damele tale. Că n-am chef să potolesc tocmai eu patimile stârnite de aceste demoazele.

Şi doamna, trântind violent uşa, se duce să se încuie în camera ei.

URMARE ŞI SFÂRŞIT

Şi în fiecare zi acelaşi lucru.

O FIGURĂ DE POMINĂ

Când ne-am întors de la instrucţie, toată cazarma era întoarsă pe dos.

Locotenentul Piquet, din compania noastră, îşi omorâse în cursul după-amiezii ordonanţa, pe nume Boucher.

Cadavrul lui Boucher era însă la secţia de poliţie, unde fusese transportat de urgenţă.

Am dat fuga să-l văd.

Fusese ucis cu puşca, şi glonţul îl nimerise drept între ochi.

Toată lumea şi-a închipuit că ghiceşte motivul omorului, căci o poveste făcea ocolul cazărmii de vreo sase luni.

Boucher avea o iubită, o mică spălătoreasă, a cărei specialitate consta în a duce rufăria domnilor ofiţeri.

Locotenentul Piquet îi făcea curte fetei.

Într-o bună zi, fata a cedat.

Boucher a aflat şi nu şi-a ţinut ascunsă mânia faţă de locotenent, care l-a trimis la plimbare.

Ordonanţa a fost obraznică şi, în felul acesta, s-a căptuşit cu opt zile de arest, care opt zile au fost preschimbate de colonel în opt zile de închisoare.

Boucher spumega de furie.

Cât a stat la popreală, a proferat cele mai cumplite ameninţări.

Iată de ce, când am aflat, peste câteva săptămâni, că Boucher şi-a reluat serviciul la locotenent, uimirea noastră a fost considerabilă.

Toată lumea şi-a zis:

— Slavă Domnului!… Uite doi voinici care nu-şi poartă pică.

Şi apoi, iată-l pe ofiţer omorând soldatul.

S-a reconstituit scena.

Discuţie cu privire la fată, grosolănie din partea lui Boucher, poate chiar vreo lovitură. Locotenentul îşi pierde capul şi trage în ordonanţă.

Focul de armă fusese auzit de-un căpitan dintr-un apartament învecinat.

Căpitanul a dat fuga şi l-a găsit pe Boucher mort, sprijinit cu spatele de colţul odăii, şi pe locotenent buimăcit, ţinând încă în mână arma care fumega.

Ce s-a întâmplat apoi cu ucigaşul? Nimeni nu ştia nimic.

Profitând de învălmăşeală, dăduse bir cu fugiţii.

S-a deschis o anchetă, Boucher a fost înmormântat, ofiţerul condamnat la moarte în contumacie, şi toată povestea a fost dată uitării.

Peste câţiva ani, hoinărind la Londra pe New-Bond Street, am dat cu nasul de-un om în care, cu toate că îmbătrânise grozav, l-am recunoscut imediat pe locotenentul Piquet. Costumul pe care-l purta, foarte curat, nu vădea bunăstarea.

Şi el mă recunoscuse….

Fără şovăire, m-am îndreptat spre el şi i-am întins mâna.

A fost o conversaţie stânjenită.

A trebuit să desfăşor adevărate comori de dibăcie spre a evita cea mai vagă aluzie la cazul lui.

Dar el, brusc, m-a întrebat:

— Ia spune, ce s-a crezut la regiment despre povestea mea?

— De, domnule locotenent, toată lumea v-a compătimit, căci eraţi foarte iubit.

— Cărui fapt a fost atribuită moartea lui Boucher?

— Cum să vă spun! mi se pare că nu pot exista două ipoteze.

— Ei bine, v-aţi înşelat. Boucher s-a omorât ca să se răzbune pe mine. S-a omorât cu mâna mea.

M-am uitat cu atenţie la locotenent, cu gândul că s-a cam ţicnit.

— Da, reluă el, Boucher s-a omorât cu mâna mea. N-am pomenit niciodată întâmplarea asta nimănui, pentru că nimeni nu m-ar fi crezut. Nici prin corespondenţă nu m-am gândit să mă dezvinovăţesc.

— La ce bun?… Nu e verosimil…

— … Boucher, după cum ştii, fusese furios mai întâi din pricina femeii, şi după aceea din pricina celor opt zile de închisoare. Într-o zi, în timp ce traversam curtea cazărmii, mă întâlnesc cu plutonul de pedepsiţi. Boucher se uită la mine cu o înfiorătoare expresie de răutate, şi-l aud şoptind: „Porcul ăsta m-a vârât aici, dar poate să fie liniştit, o să-i fac o *figură de pomină”*. Ca să nu mai agravez situaţia, trec mai departe fără să zic nimic. Rostise aceste cuvinte: o *figură de pomină*, pe-un ton care a băgat frica în mine. Da, mi-a fost într-adevăr frică. Peste câteva zile, după ce-a terminat închisoarea, Boucher vine la mine. Blând ca un mieluşel şi cerându-şi scuze pentru tot ce-a făcut. Pe scurt, l-am luat iar ca ordonanţă. În ziua aceea, în ziua blestemată a morţii lui, în legătură cu nu mai ţin minte ce conversaţie, îmi spune: „Domnule locotenent, dumneavoastră care sunteţi ofiţer de tir, aţi băgat de seamă ceva foarte curios când ocheşti un om între ochi?” „Nu, făcui eu, ce anume?“ „Vedeţi şi dumneavoastră.” Şi-mi întinde o puşcă Gras pe care o aveam acasă şi pe care o încărcase în prealabil. Fără nicio bănuială, duc puşca la umăr, ochesc şi apăs pe trăgaci.

În acel moment al povestirii, locotenentul Piquet, palid ca ceara, şi-a şters fruntea lae de sudoare. Apoi a continuat:

— Atunci am înţeles ameninţarea: O să-i fac o *figură de pomină*. Da, într-adevăr, era o *figură de pomină*, căci puşca era încărcată, şi, ca să se răzbune, Boucher făcea din mine un asasin. Glonţul îl nimerise, după cum ştiţi, drept între ochi.

Rezemat bine de perete, nu căzuse, iar fizionomia lui îşi recăpătase expresia de răutate care mă speriase atât de rău în ziua când îl întâlnisem în pluton. Două firişoare de sânge i se prelingeau de o parte şi de alta a nasului. Era înfiorător… Am înţeles imediat că orice scuză ar fi inutilă. Nu m-ar fi crezut nimeni. Atunci am fugit. Ce nenorocit am fost în ziua aceea! Peste opt zile plec în Egipt, în calitate de corespondent al ziarului *Daily News*. Poate că asta o să mă mai distragă.

Anul trecut, întâlnindu-mă cu prietenul meu Jehan Soudan, care se întorcea de-acolo, l-am întrebat:

— N-ai dat cumva de Piquet, un fost ofiţer francez?

— Bietul băiat, s-a curăţat! Avea mania să se bage mereu unde era mai greu. Într-o zi, în nu știu ce încăierare, a fost ucis pe loc de-un glonţ drept între ochi.

Ultima şedinţă a Consiliului de administraţie al Companiei căilor ferate din vest, din care fac parte încă din 1863, a fost deosebit de interesantă.

S-au luat câteva hotărâri de cea mai mare însemnătate, dintre care unele, cred, de natură să intereseze publicul.

Mai întâi, după o îndelungă şi pătimaşă discuţie, am hotărât să extindem şi asupra limbii italiene hotărârea luată acum câteva luni cu privire la limba engleză.

Ştiţi, desigur, că la biroul telegrafic al gării Saint-Lazare, sub cuvântul francez telegraphe care-i indica amplasarea, n-am ezitat, de la deschiderea Expoziţiei, să pictăm, în splendide litere albastre, cuvântul englez telegraph, astfel încât vizitatorii noştri de dincolo de Canalul Mânecii să nu rişte nicio eroare.[74]

Vom face pentru italieni ceea ce am făcut pentru englezi, si de-aci înainte cuvântul telegrafo se va adăuga primelor două.

După unele mici detalii de această natură poţi să-ţi dai seama de amabilitatea marilor companii.

……………………………………………………
……………

Şi, în această privinţă, n-aş putea niciodată stărui îndeajuns pe lângă domnii vânzători ai biletelor de intrare la Expoziţie, sfătuindu-i să imite, în raporturile lor cu străinii, desăvârşita urbanitate de care dă dovadă Compania de Vest, şi să nu reînnoiască următorul fapt, a cărui frecvenţă va reuşi până la urmă să arunce cea mai neplăcută lumină asupra vechiului nostru renume de ospitalitate.

Traversam aşadar Piaţa Concordiei, când iată că un vânzător ambulant se îndreaptă spre mine,

adresându-mi aceste cuvinte pe care parizienii au cam început să le cunoască:

— Cincizeci şi cinci de centime biletul de Expoziţie! Cincizeci şi cinci de centime biletul! Luaţi-vă un bilet!

Deoarece n-am răspuns avansurilor sale, puşlamaua s-a gândit fără îndoială că sunt de naţionalitate engleză, căci imediat:

— *Six pence tiket*! mi-a zbierat în urechi, *six pence*!

Atunci, întorcându-mă;

— De ce, i-am spus sever, vinzi biletele francezilor cu cincizeci şi cinci de centime şi străinilor cu şaizeci[75]?

— Păi! să vedeţi! îmi explică omul, nu fără candoare. Nu ştiu cum se zice cincizeci şi cinci de centime pe englezeşte.

…………………………………………………
……………..

Dar să ne întoarcem la căile noastre ferate. Se ştie că, de câţiva ani încoace, Compania căilor ferate şi-a luat obiceiul să fixeze, de-a lungul liniilor ferate, imense panouri pe care industriaşii îşi laudă fără pic de ruşine diversele lor mărfuri.

Acest dezmăţ publicitar are drept rezultat că-i enervează în aşa hal pe unii călători, încât preferă să stea acasă decât să înfrunte această enervantă obsesie.

De unde o simţitoare diminuare a transporturilor noastre şi o vizibilă pierdere a simpatiei publicului.

Atunci, ce ne-am gândit noi, şmecherii?

Iată:

În locul acestor reclame atât de puţin recreative, să instalăm nişte garduri lungi aproape neîntrerupte pe care să publicăm romane cât se poate de interesante.

(Expresia a parcurge un roman va deveni, în sfârşit, riguros exactă.)

Se vor lua toate măsurile pentru ca nimic să nu lase de dorit în această ciudată inovaţie: o lucrare aleasă pe sprânceană, un text absolut citeţ, ilustraţii de prima calitate etc.

Fiecare din aceste romane se va reduce la un singur rând (dar ce rând, oh, Gutenberg!), de la Paris la un punct terminus şi viceversa.

Anumiţi acţionari superficiali s-ar putea teme ca această inovaţie să nu antreneze Compania în cheltuieli inutile: să fie liniştiţi!

Vom avea romane atât de interesante încât nu de puţine ori se vor vedea familii întregi care, plecând doar până la Mantes de pildă, îşi vor continua drumul până la Havre numai ca să afle dacă vicontele se va însura până la urmă cu Blanche şi dacă licheaua aceea de marchiz va fi, în sfârşit, demascată.

De unde o sensibilă sporire a traficului nostru.

DUHUL ELLENEI

În seara aceea mă întorceam acasă foarte obosit şi extrem de enervat. De un an de zile de când Ellen nu mai există, mă făcusem pentru prima oară vinovat faţă de memoria ei. Pe patul de moarte, mă pusese să jur că-i voi rămâne credincios pe vecie. Înnebunit de durere la gândul înspăimântătoarei despărţiri, simţind bine că, o dată cu moartea ei, totul pentru mine se va sfârşi, îi făgăduisem tot ceea ce-mi ceruse cu jalnicul ei zâmbet de muribundă.

Până azi nu-mi călcasem niciodată jurământul, cultul meu pentru amintirea Ellenei rămăsese religios şi exclusiv.

Şi iată că într-o zi, la un chef, antrenat de nişte colegi de viaţă şi de nişte fetişcane ochioase, uitasem totul. Prietenii mei, vrând să mă vindece de ceea ce numeau gânduri negre, complotaseră să mă îmbete şi apoi să mă arunce în braţele unei neisprăvite oarecare.

Planul le-a reuşit. Fata era superbă, foarte durdulie, deşi tânără de tot, cu buze roşii şi cărnoase şi cu nişte ochi cam bulbucaţi, nişte ochi mari de vacă la păşune.

Imaginea scumpei dispărute nu mi se ştergea din minte, dar atât de vagă, atât de estompată în azurul îndepărtat al memoriei, că nu mai eram chiar atât de dureros obsedat.

Vinurile de bună calitate, mirosul şi parfumurile femeilor treziră în mine bestia, bestia brutală şi abjectă, care, îndelung aţipită în străfundurile făpturii mele, îşi scotea în sfârşit pârleala. Şi apoi, la ziuă, mă cuprinsese o scârbă cumplită, iremediabilă. Ruşinea pentru laşitatea de care am dat dovadă m-a făcut să plec de la creatura aceea atât de brusc încât a crezut că mi-am pierdut

minţile. Cât a fost ziua de lungă m-am plimbat febril, încercând să-mi uit josnicia. În zadar.

Năluca palidă a Ellenei, a cărei expresie de îndurerată mustrare mă mâhnea până la lacrimi; se afla necontenit în faţa mea. Spre seară, neliniştea mea a devenit mai cumplită şi mai precisă. Nu îndrăzneam să mă întorc acasă, atât eram de sigur că voi găsi acolo pe iubita mea trădată.

Aşa încât, intrând în apartament, am fost mai degrabă îngrozit decât uimit.

Ellen era acolo, cu spatele la mine, în fotoliul din faţa biroului. Pe cât îmi îngăduia întunericul, mi-am dat seama că era îmbrăcată cu capodul alb pe care şi-l punea când încă se mai putea ridica din pat.

În cameră se simţea parfumul ei preferat, un miros pătrunzător şi tulburător în care domina *wintergreen*-ul trimis de surorile ei din America şi pe care-l prefera tuturor celorlalte.

Rămăsesem în prag, înţepenit de groază. Îmi recăpătai însă curajul şi, ştiind bine că sunt victima unei halucinaţii, am aprins un chibrit şi am înaintat.

Nu era într-adevăr nimeni în fotoliu. Fiecare lucru era la locul lui. Dar cum de se răspândise oare parfumul acela în cameră?

Mirosul acela, care pe ea o încânta, mie mi-era îngrozitor de penibil, şi mi-a fost necesară toată dragostea şi toată răbdarea ca să mă obişnuiesc cu el.

În plus, strânsesem în lădiţe toate obiectele ei de toaletă, şi niciodată de la moartea ei nu mai umblasem la ele, într-atât vederea lor îmi redeştepta durerea.

Am deschis ferestrele şi m-am plimbat pe balcon până ce mirosul a dispărut complet, apoi, enervarea mea cedând în faţa oboselii, am reuşit în curând să adorm.

Nu pentru multă vreme. Se auzea un mic zgomot sprinten şi ascuţit, ca un ronţăit de şoarece. Din când în când, zgomotul acesta era scandat de-o ciocănitură scurtă şi grăbită. Acelaşi parfum

îmbălsăma din nou camera, cu mai multă intensitate decât înainte.

Am făcut din nou lumină şi m-am uitat. Nimic anormal în cameră. Cât timp a ars chibritul, n-am auzit nimic, dar n-a apucat bine să se stingă, că zgomotul s-a auzit iar. Apoi, uneori, foşnetul unei hârtii.

Ascultând cu atenţie, am reuşit să determin natura zgomotului. Fără nicio îndoială, la mine în casă scria cineva.

De astă dată am aprins lumânarea şi m-am sculat de-a binelea. Încă o dată, zgomotul a încetat. Pe biroul meu totul mi s-a părut în ordine. Încercând să râd singur de propria-mi halucinaţie, m-am culcat la loc. De îndată ce s-a făcut din nou întuneric, peniţa fantastică a început iarăşi să alerge pe hârtie, întrerupându-se doar ca să se înmoaie în cerneală.

Înnebunit de groază, nu mai îndrăzneam să mă mişc sub plapumă Apoi, nu-mi aduc aminte dacă mi-am pierdut cunoştinţa sau dacă pur şi simplu am adormit, fapt e că nu ştiu cum a încetat zgomotul.

Am dormit buştean până-n amiaza mare. Când m-am trezite mi-am adus aminte, şi bineînţeles că am pus halucinaţiile mele din timpul nopţii pe seama unui coşmar.

Nu vă puteţi însă închipui ce spaimă am tras când, mânat de-o curiozitate inutilă, credeam eu, mi-am cercetat biroul.

Călimara, pe care-o ţin totdeauna închisă cu grijă, era deschisă. Un toc, cu peniţa încă umezită de cerneală, era aruncat pe birou. O foaie de sugativă fusese scoasă din mapă şi utilizată, nu de mine, cu siguranţă, căci nu mă folosesc niciodată decât de nisip.

Era evident că sugativa slujise la uscarea unei pagini proaspăt scrise. Ultimele rânduri şi semnătura se vedeau destul de limpede, deşi neciteţe din pricina scrisului răsturnat. Natural, m-am gândit să le citesc într-o oglindă.

Am văzut îndată semnătura. *Ellen*, înfiorător de precisă. Era exact felul ei de-a se iscăli, dar cu ceva în plus, vădind o cruzime şi o precizie, care mi-au îngheţat sângele în vine. Oricât m-am căznit, n-am putut să citesc nimic, căci foaia începuse să se usuce când sugativa a fost aplicată pe hârtie, şi nu lăsase decât urme neclare.

Din clipa aceea, n-am mai reuşit niciodată să închid ochii. În fiecare noapte pluteşte în jurul meu straniul ei parfum în care domină mirosul de *wintergreen*.

Disperat la culme, mă încăpăţânez să citesc în oglindă indescifrabile mâzgăleli ale defunctei, şi s-a zis cu liniştea me, căci Ellen nu-mi va ierta niciodată laşa trădare.

ȘANTAJ FĂRĂ RISCURI

Am primit de la un *cititor statornic* următoarea scrisoare din care nu vreau să modific nicio iotă, cu toate că-i dezaprob cu tărie tendinţa imorală.

Subiectul pe care-L cuprinde această misivă mi s-a părut destul de ingenios pentru a amuza, timp de câteva minute, masa mereu crescândă şi atât de subtilă a cititorilor mei.

Dragă domnule Allais,

În pofida lăudabilelor dumneavoastră eforturi pentru a imprima industriei o mişcare ascendentă, pentru a îndruma ştiinţa pe căi inedite, pentru – într-un cuvânt – a reînnoi chipul lumii active, afacerile (e jalnic să constaţi una ca asta) merg din ce în ce mai prost, comerţul şchioapătă, piaţa e din ce în ce mai slabă, cum zic agenţii de bursă.

Dacă sunt cât de cât cinstiţi, oamenii de afaceri se văd sortiţi unei ruini sigure dublate de-o dezonoare inevitabilă.

Pătruns de aceste gânduri triste, m-am hotărât, grăbit cum sunt să mă bucur de binefacerile vieţii, să devin hoţ.

Putând fi la fel de bine exercitat ca orice altă formă de comerţ, furtul posedă avantajul de a-l îmbogăţi mai repede pe cel care-l practică şi de a-i aduce vieţii un coeficient mai mare de neprevăzut decât cea mai nemonotonă meserie.

Mi-am stabilit, domnule, o morală la fel de înaltă ca cea care emană din Codul Napoleon (Napoleon! I se şi potrivea, ăstuia, să legifereze apărarea vieţii omeneşti şi a proprietăţii!)

Nu-i fur decât pe cei bogaţi, şi din surplusul acestor domni îmi agonisesc eu strictul necesar.

Până aici, nu-i aşa, dragă Allais, nimic extraordinar; iată însă unde mi se vădeşte originalitatea:

Nu numai că-mi bat joc de Cod, dar le mai şi râd în nas jandarmilor.

E cu neputinţă să fiu prins, sau, mă rog, aproape (că, în lumea asta infectă, nu poţi să garantezi nimic)..

Ajutat de-o femeie remarcabil de inteligentă, iubita mea, fur (şi nimic nu e mai uşor) copiii mici ai familiilor bogate.

Chiar în seara răpirii, bogata familie a bebeluşului primeşte, pe căi misterioase, o scrisoare şi un coş în care se află un porumbel călător.

Scrisoarea glăsuieşte în esenţă: „Familie bogată, dacă vrei să-ţi repezi copilul, bietul de el, introdu în săculeţul legat de gâtul prezentului porumbel zece bilete drăgălaşe de câte o mie de franci, şi mâine dimineaţă, la prima oră, bietul plod neisprăvit îţi va fi înapoiat''.

Afacerea asta atât de simplă nu dă greş niciodată; cată de te ia după un porumbel ce călătoreşte în înaltul cerului!

Hulubăria mea e instalată într-o ţară învecinată cu Franţa, într-un locşor mai degrabă retras, a cărui adresă exactă mă veţi ierta că nu v-o dau.

Şi apoi, toate astea rămân între noi, nu-i aşa, căci genul ăsta de industrie ceva mai specială n-are nimic de câştigat din reclamă, oricât de inteligentă ar fi ea.

Vă strâng, dragă domnule Allais, mâna aspră de muncitor îndărătnic.

Semnatură indescifrabilă

Fără adresă.

Unde se vor opri oare îndrăzneala şi ingeniozitatea răufăcătorilor? Iată întrebarea pe care şi-o pun, nu fără oarecare îngrijorare, oamenii cinstiţi.â

UN CAZ CIUDAT DE SENSIBILITATE LA UN RECHIN

Se discuta despre inteligenţa animalelor şi despre eventualele lor stări afective.

Fiecare îşi plasase povestea respectivă.

Eu mi-o istorisisem pe-a mea, clasică, slujindu-mi de atâţia ani cu un succes niciodată dezminţit, şi anume: câinele căruia stăpânii au uitat să-i dea de mâncare, care se duce în grădină şi se întoarce cu o tufă de nu-mă-uita, simbolul amintirii, în bot.

Alţii povestiseră altele.

— Şi dumneavoastră, miss Kara, zise careva, dumneavoastră nu ne spuneţi nimic?

Într-adevăr, în cursul întregii discuţii, miss Kara Bynn nu-şi descleştase dinţii, nişte dinţi foarte frumoşi, de altfel.

Miss Kara Bynn este o extraordinară trăgătoare australiană, pe lângă care

Uimitorul Ira Paine[76]
Abia trage.[77]

Atunci miss Bynn a catadicsit să-şi descleşteze frumoşii ei dinţi, şi iată ce-a spus:

— Ah! da, animalele?

Tăcere.

— Da, animalele, am stăruit noi.

— Şi peştii?

— De ce nu?

— Atunci, ascultaţi cele ce urmează.

Şi cu toţii am rămas agăţaţi de buzele roşii ale Kara Bynnei.

— Anul trecut am plecat de la Sydney pe bordul *steamer*-ului „Green Pig“. Un rechin ne însoţea vasul, un singur rechin, dar tot timpul un rechin. Uneori era pescuit, dar imediat un altul îi lua locul. Mai-mai că-ţi venea să crezi, doamnelor şi domnilor, că în oceane există un *Buletin oficial* foarte vigilent care anunţă în fiecare dimineaţă: „Rechinul Cutare este numit în locul rechinului Cutare (decedat) “. Pe scurt, ne dădea tot timpul târcoale câte-un drăgălaş de rechin.

După ce şi-a umezit generosul gâtlej cu o duşcă zdravănă de *whisky*, miss Kara Bynn a continuat:

— Într-o dimineaţă, văd că se apropie de mine un tânăr marinar, un flăcău chipeş, cum spuneţi dumneavoastră francezii, un flăcău splendid, chiar. Ţinea în mână o punguţă din pânză de corabie, pe care se distrase să mi-o confecţioneze cu mâna lui iniţialele mele K. B. Erau brodate pe ea cu fir gudronat. N-o fi fost, poate, un articol foarte parizian, dar, venind drept din inima acestui flăcău chipeş şi cumsecade, simpla ofrandă a mers drept la inima fetei chipeşe şi cumsecade care mi-s eu. Căci, nu vă îndoiţi, sper, că sunt o fată chipeşă şi cumsecade.

Pe chipurile noastre unanime sta zugrăvit asentimentul.

Miss Kara reluă:

— Mi-am transbordat imediat banii din portmoneul vechi în noua mea punguţă, şi, ca să-i dovedesc frumosului meu donator cât preţ pun pe darul lui, am aruncat în mare portmoneul gol… Atunci s-a petrecut un lucru ciudat. Rechinul s-a repezit cu lacomul şi straşnic înarmatul său bot deschis. Era cât pe-aci să înghită portmoneul, când, cu o puternică lovitură de coadă, s-a dat înapoi cu

două-trei braţe[78]. Apoi s-a întors la mica epavă, a mirosit-o, i-a dat ocol cu nerăbdare şi… poate n-o să mă credeţi?

— Vai! se poate? protestarăm noi.

— Ochii dihaniei se umplură de lacrimi. Pe urmă îl văzurăm virând în direcţia vântului şi pierzându-se la orizont, pradă unei tristeţi sfâşietoare şi de netăgăduit. Un matelot bătrân ne-a dat cheia enigmei. În substanţa care constituia partea exterioară a portmoneului, rechinul nostru recunoscuse PIELEA MAMEI SALE.

O INOVAŢIE ÎN SCULPTURĂ

Am văzut multe femei plângându-şi soţul defunct, niciodată însă cu atâta înfocare ca acea biată baroană de Plucheuse.

Dar şi ce bărbat chipeş era răposatul baron, şi cât de amabil, în ciuda asprimii sale aparente!

Şi, pe deasupra, colonel de cuirasieri, ceea ce nu strică.

Baroana avea un bust al scumpului ei dispărut de pe vremea când era căpitan, care, zău aşa, îi semăna tare mult.

Nemaiajungându-i bustul, nobila doamnă a pus un sculptor la modă să-i execute o statuie ecvestră magnifică în mărime naturală, înfăţişându-l pe

frumosul ei ofiţer în uniformă de gală, călare pe *Floare de zinc*, iapa lui preferată.

Această operă de artă împodobea peluza situată sub ferestrele nemângâiatei noastre văduve, care nu se mai sătura privind-o.

… Amintirea pioasă a celor răposaţi e un sentiment foarte lăudabil în sine, dar evitaţi cu grijă să devină o manie, altfel ceilalţi oameni îşi vor pierde orice urmă de milă şi, uneori, nu vor şovăi chiar să vă ia în derâdere.

Aşa cum s-a întâmplat cu doamna de Plucheuse.

Departe de-a se atenua cu timpul, memoria colonelului a dobândit, dimpotrivă, pentru baroneasă, o virulenţă ieşită din comun: Bietul bărbatu-meu în sus, bietul bărbatu-meu în jos!

Sinistră pisălogeală postumă.

A ajuns până acolo cinstita matroană încât, auzind într-o zi o discuţie referitoare la groaznica afacere care sfâşie scumpa noastră Franţă (să nu insistăm), a exclamat:

— Ah! dacă trăia colonelul, povestea asta nu s-ar fi întâmplat pentru nimic în lume!

Iar cei de faţă nu s-au putut abţine să zâmbească.

…………………………………………………
……………

Cu câteva săptămâni în urmă, aflându-mă prin partea locului, mi-a venit ideea să dau o fugă până la castelul baronesei, să-mi prezint omagiile acestei înduioşătoare şi credincioase creaturi.

Conversaţia se învârtea cam de vreo oră în jurul subiectului pe care-i ghiciţi cu toţii, când, întrerupându-se, îmi mărturisi:

— Mă aşteaptă nişte treburi la Paris, dar ceea ce mă plictiseşte în această deplasare e problema hotelului.

— Există totuşi unele foarte acceptabile.

— Da, ştiu, dar credeţi că găsesc unul ale cărui camere să aibă tavanul destul de înalt?

— Destul de înalt… depinde ce înţelegeţi dumneavoastră prin destul de înalt.

— Pentru că, să vedeţi, nu vreau să călătoresc fără statuia bietului meu soţ.

— Statuia? Doar nu statuia ecvestră!

— Ba da,

— În format redus, poate?

— Nicidecum, în mărime naturală.

Asta e! Ceea ce trebuia să se întâmple s-a întâmplat! Baroneasa a înnebunit, era şi de aşteptat.

Ce idee, să cari după tine un grup de bronz de cel puţin douăzeci de mii de kile.

Am încercat s-o dau în glumă:

— Nu vă e teamă, doamnă baroneasă, că o să aveţi de plătit un mic surplus de bagaje?

— Oh! de loc, n-aveţi idee ce uşoară e. Încape într-o valijoară.

Biata femeie, vai de ea!

Şi adăugă:

— Veniţi să v-o arăt. E foarte interesant.

Trecurăm în camera de alături.

Dintr-un dulap scoase un pachet a cărui natură n-am putut s-o determin la prima vedere, după care se apucă să manevreze o pompă de bicicletă.

Încet-încet, şi sub acţiunea aerului comprimat, grămada confuză se ridică, şi căpătă o formă pe care în scurtă vreme o recunoscui.

Era statuia colonelului… din băşică de bou!

EPOCA DE AUR

|Nu mai e un mister pentru nimeni că marele nostru Marcelin Berthelot a rezolvat triumfal problema alimentaţiei chimice.

Prin asta vreau să spun că ilustrul savant a izbutit să fabrice un produs a cărui absorbire de către

organismul nostru va înlocui de-aci înainte orice hrană folosită până azi, de provenienţă animală sau vegetală.

De când e lumea şi pământul, n-a existat o atare revoluţie care să răstoarne rânduielile sociale în asemenea măsură.

Iată, doamnelor şi domnilor, problema pe care, dacă aveţi bunăvoinţa, o vom examina în această sclipitoare discuţie.

Am auzit nu de mult un deştept exprimându-se astfel:

— Dacă e adevărat că ne putem hrăni cu noile pilule ale d-lui Berthelot, apăi s-a zis cu bufetele din gări!

Deşteptul superficial părea încântat de gluma-i mioapă.

Am vorbit de *răsturnare socială*, şi nu-mi retrag cuvintele.

Să adăugăm că această răsturnare va avea numai efecte fericite şi că, în fond, ne aflăm în pragul epocii de aur.

Substanţa obţinută de dl. Berthelot este alcătuită în aşa fel încât conţine într-un foarte mic volum toate elementele necesare întreţinerii vieţii, sănătăţii, energiei.

Va avea un preţ de cost neînsemnat.

Uşoara şi rapida ei absorbţie ne va scăpa de toate aspectele dezgustătoare ale bucătăriei şi sufrageriei.

De unde, din capul locului, o incincită economie imediată:

1. La mâncare;

2. La chirie (două camere mai puţin);

3. La bucătărese;

4. La materiale (nu tu maşină de gătit, nu tu vase);

5. La restaurante (când eşti plecat din localitate).

Dar asta încă nu e tot.

E de la sine înţeles că animalele se adaptează, la fel de bine ca şi oamenii, noii alimentaţii.

Economie aşadar de ovăz şi de fân pentru caii noştri, de bojoc pentru pisicile noastre, de resturi pentru câinii noştri (nici nu vor mai exista resturi de altfel), de seminţe de cânepă pentru papagalii noştri, de mohor pentru canarii noştri.

(Mohorul canarilor constituie pentru unele familii mai nevoiaşe o sarcină uneori zdrobitoare.)

Dar, îmi veţi spune, ce-o să se facă ţările în care se cresc boi, viţei, oi, păsări, iepuri şi alte lighioane?

Ce-o să se facă ţările în care se cultivă grâul, orzul, lucerna şi alte societăţi savante?.

Şi bieţii braconieri, cui o să-şi vândă vânatul?.

Dar nefericiţii de pescari?

Liniştiţi-vă, suflete caritabile, toţi aceşti crescători, cultivatori şi *nemrozi*[79] clandestini nu vor mai avea nevoie să muncească.

Vor fi rentieri.

Vom fi cu toţii rentieri.

Căci domnul Berthelot îşi propune să dăruiască Franţei descoperirea sa.

Pilulele alimentare vor fi fabricate de stat şi vândute de acesta în propriul său beneficiu.

Şi ce beneficiu!

Calculatorii cei mai exacţi prevăd că, dacă Franţa va hrăni întreaga omenire, un miliard, pe puţin, îi va intra zilnic în buzunar.

Un miliard pe zi.

Adică 360 de miliarde pe an.

Ori, dacă socotesc bine, 360 de miliarde repartizate la 36 de milioane de francezi fac 10 000 de franci rentă pe cap de locuitor.

Le-a venit rândul familiilor numeroase să-şi frece bucuroase mâinile.

Trebuie să recunoaştem că era şi timpul.

UNA DIN MIILE DE UTILIZĂRI POSIBILE DAR STUPID NEGLIJATE ALE AŞA-NUMITEI FOCI

Acum vreo cincisprezece zile, poate mai mult, poate mai puţin (cine ştie vreodată?), excelentul căpitan al pachebotului „La Russie“, făcând drumul între Oran şi Marsilia, a băgat de seamă, în preajma celui de-al doilea port, că pe mare domneşte o ceaţă deasă şi, pentru că vremea umedă nu e prielnică temperamentului său, s-a grăbit să acosteze pe bancul de nisip de la Faraman.

Inutil să adaug că vasul, echipajul şi pasagerii n-au şovăit nicio secundă să-şi urmeze ingeniosul căpitan într-o atât de înţeleaptă măsură de igienă.

Şi cu toate acestea, căpitanul Jouve (e numele îndrăzneţului nostru cârmaci) a nimerit, în ciuda prevederii lui, cu oiştea în gard: ca să evite o nenorocire, s-a băgat într-alta şi mai boacănă.

Atât de boacănă încât pachebotul şi pasagerii lui erau cât pe-aci să dea ortul popii!

Această dramă pe socoteala căreia îmi permit să glumesc – *all eell that ends well*[80] – e încă prea vie în mintea dumneavoastră ca să mai reamintesc cutremurătoarele-i peripeţii.

Să ne scoatem căciulile de lutru în faţa neînfricaţilor vâslaşi din Carro, cum spun ziarele din Paris, care n-au şovăit o secundă (vâslaşii, nu ziarele) să-şi rişte viaţa, încercând să-i salveze pe nenorociţii ale căror chipuri răvăşite puteau fi privite de pe mal cu ajutorul unui binoclu.

Să ne înfundăm căciulile de lutru pe amândouă urechile (căci e frig al naibii) şi, dacă vreţi,

doamnelor şi domnilor, să studiem la rece ce învăţăminte se cade să tragem dintr-o ancorare neaşteptată, care ar fi putut, desigur, să se termine, cu o catastrofă.

În ceea ce priveşte eroarea căpitanului Jouve, în sine, care a confundat un far cu altul, confuzie ce mi se pare, e cazul s-o spun, *trăsnitoare*, mă voi feri să insist, fiind cel dintâi care să-mi recunosc slaba competenţă în acest domeniu.

Dar dacă atacăm problema salvării, iată un teren în care cunoştinţele noastre tehnice, experienţa noastră, geniul nostru chiar, vor străluci mai viu ca niciodată!

Mulţi francezi au rămas înmărmuriţi citind prin ziare, trei zile la rând, povestea fantastică a *steamer*-ului naufragiat la 300 de metri de litoral, în faţa miilor de oameni veniţi în grabă să-l vadă, fără să se poată întreprinde nimic util spre a-l scoate de-acolo, sau, cel puţin, a salva viaţa celor ce se aflau pe el.

Şi dacă cititorii acestor ziare au fost înmărmuriţi, ce să mai spunem de starea sufletească a pasagerilor de pe „La Russie! ‘’

Sa nu te poţi nici măcar apropia de vas ca să-i arunci odgoanele salvatoare!

Să-i fie oare cu neputinţă omului să dea lupta contra elementelor, fie şi dezlănţuite, ale naturii, atunci când mântuirea semenilor atârnă de-un fleac?

De-un capăt de sfoară, de-un prăpădit capăt de sfoară, care, dacă le-ar putea parveni, ar îngădui stabilirea unui du-te-vino salvator!

Şi asemenea lucruri se petrec în epoca noastră de aşa-zis progres şi ştiinţă!

Îmi crapă obrazul, zău aşa, pentru secolul XX!

…………………………………………………… …………….

Dar citesc nerăbdarea pe chipurile dumneavoastră congestionate.

Ce remediu propui? mă întrebaţi cu sufletul la gură.

Remediul, dac-aţi şti de cât amar de vreme îl propun grangurilor de la Marină.

Grangurii n-au avut nici măcar politeţea să-mi trimită recipisa de primire a frumoasei mele lucrări.

Ori frumoasa mea lucrare arbora acest titlu:

Dresarea focilor ca purtătoare de parâmă pentru vasele naufragiate în apropiere de coastă sau alte nave.

Singur acest titlu mă autorizează să nu stărui mai mult.

Cititorii şi mai ales cititoarele atât de inteligente (pe cât de frumoase, de altminteri) ale publicaţiei *Le Sourire* îşi dau de pe-acum seama ce foloase nemaipomenite s-ar putea trage de pe urma focii în această nouă funcţie.

Dresarea focii e-o joacă pentru cine vrea să-şi dea osteneala, şi spuneţi şi dumneavoastră dacă, pentru această interesantă amfibie, n-ar fi o mai demnă menire să salveze echipaje decât să-şi piardă vremea zicând *tată mamă* în nişte hârdaie lipsite de orizont din interiorul unor barăci împuţite de bâlci, unde toată lumea, pe deasupra, îşi bate joc de ea!

FAIMA UZURPATĂ

— Dar despre bunul Dumnezeu, dragă domnule Benevol Mansuet, despre bunul Dumnezeu ce părere ai?

Întrebarea nici n-apucase bine să fie formulată, că am şi asistat la cel mai neaşteptat dintre spectacolele de neuitat.

O licărire de ură săgetase atmosfera, atât de calmă de obicei, din ochii amabili ai domnului Benevol Mansuet.

Un rictus înfiorător îi schimonosea gura, agreabila gură a prietenului nostru, în timp ce un tremur nervos făcea să-i bâţâie mâinile, mâinile lui albe de prelat blând.

— Bunul Dumnezeu! răcni el, bunul Dumnezeu! Ah! grozav e bunul vostru Dumnezeu! Bunul Dumnezeu, păi e un…

Urmează un cuvânt pe care, în dorinţa noastră de-a nu jigni, nici indirect, convingerile eventual religioase ale unei părţi a clientelei noastre, nu ne grăbim de fel să-l reproducem.

Însufleţit el însuşi de acelaşi sentiment, domnul Benevol Mansuet şi-a venit repede în fire, şi, ruşinat peste poate de pornirea-i violentă:

— Dar, vă rog să mă iertaţi, s-a scuzat el, aş fi disperat dacă…

Şi întreaga lui fizionomie reflecta căinţa de-a fi pricinuit o supărare, oricât de uşoară, vreunui membru al asistenţei.

— N-are ce să-ţi pară rău, dragă Benevol, n-are de loc ce să-ţi pară rău. Nu e unul printre noi care,

în privinţa religiei, să nu fie partizanul celui mai integral *libercugetătorism*.

— Ba chiar, accentuă Jules, *libercugetătorismul* nostru e întovărăşit de cea mai aprigă frenezie. Dacă, nu zic un catolic, nu zic un creştin, nu zic o fiinţă profesând o religie oarecare, dacă cel mai palid idealist şi-ar permite să pătrundă aici, află că ar fi întâmpinat cu lovituri de rangă în cap.

Liniştit astfel cu privire la anemica noastră religiozitate, domnul Benevol Mansuet continuă:

— Bunul Dumnezeu, prieteni, e singura făptură actualmente vie pentru care am oarecare aversiune.

— Ce-a făcut pentru asta bunul Dumnezeu?

— Ce-a făcut?… Ce-a făcut?… Păi dacă n-ar fi decât Universul, decât Natura!

— Natura?… Ce tot spui, Benevol?… Doar e frumoasă Natura!

— E frumoasă, dar e tristă.

— Straniu pesimism!

— Dar cât de legitim e acest pesimism!… Citaţi-mi ceva deopotrivă de dezolant, de nemilos, de feroce ca această mică organizaţie fermecătoare care se cheamă Natură, autofaga Natură…

— Cum! Natura înfulecă automobile?

— Mai întâi de toate, da, le înfulecă, aşa cum înfulecă totul, dar ce vreau eu să spun prin autofagă e că Viaţa Fiinţelor nu se propagă şi nu se eternizează decât cu concursul substanţei altora.

— Şi cum anume?

— Ah! vrei să spui, şi încă cum! căci această substanţă, cu rare excepţii, serveşte de hrană altora: pe când e încă în stare vie, vibrantă, sensibilă.

— Aşa e!

— Uite, eu care vă vorbesc, e un lucru pe care n-o să i-l iert niciodată bunului Dumnezeu: imposibilitatea în care mă aflu de-a mânca un prăpădit de ou fiert fără să încerc cele mai crâncene remuşcări.

— Ei, asta-i acum!

— Ca să obţii ouă fierte, trebuie să fierbi apa, Dar, fierbând apa, vă gândiţi oare la tortura milioanelor de bieţi microbi ridicaţi brusc la temperatura de o sută de grade centigrade, căldură pentru care niciun antrenament prealabil nu i-a pregătit?

— De când tot fierbe omenirea apa, s-or fi obişnuit.

— Ah! dragi prieteni, lăsaţi gluma… Ce-aţi zice de spectacolul pe care l-ar oferi câteva milioane de cai cufundaţi câteva minute în şir într-o oală cu apă clocotită? Ce-aţi zice?

— Un urlet de groază ar ţâşni fără îndoială din piepturile noastre.

— Şi pe bună dreptate.,. Dar mă rog! cine vă spune că un simplu bacil nu se bucură de aceeaşi sensibilitate ca şi calul, sau chiar ca omul?

— Într- adevăr.

— Oh! da, de ce-o mai fi născocit Creatorul această regretabilă organizaţie în care suferinţa se revarsă din plin, pe când clipele de plăcere sunt atât de rare?

— Și atât de scurte…

— În consecinţă, mă veţi ierta, dragii mei, dacă mai adineaori m-am dedat la unele violenţe verbale privitoare la bunul Dumnezeu.

— Împărtăşim dezaprobarea dumneavoastră, domnule Benevol Mansuet.

De altfel, nici n-ar fi cuviincios să-i purtăm prea mare pică bunului Dumnezeu. Să-i acordăm circumstanţe atenuante. Gândiţi-vă, domnilor, că n-a avut decât şase zile la îndemână ca să creeze Universul, şi de! şase zile ca să vii de hac unei trebi de calibrul ăsta, e cam puţintel. Nu vi se pare, într-adevăr, greu să realizezi, într-un interval de timp atât de limitat, ceva cât de cât izbutit în materie de Univers?

SUPRIMAREA OCEANELOR, MĂRILOR, FLUVIILOR ŞI, ÎN GENERAL, A TOT FELUL DE SUPRAFEŢE LICHIDE CARE ÎMPÂNZESC GLOBUL PĂMÂNTESC

— Eu una, zice o doamnă, cu un puternic accent englezesc, am vizitat „Hohenzollern”-ul. E un vapor minunat.

Urmează descrierea amănunţită a imperialului vas.

Toţi cei din vagon o ascultam pe cucoană neprecupeţind nicio strădanie pentru a da chipurilor noastre aparenţa celui mai pasionat interes.

Doar într-un colţ, un domn în vârstă părea că urmăreşte fără nicio plăcere amănuntele acestei nemţeşti şi plutitoare splendori.

Ba, în curând, pierzându-şi răbdarea, dădu din umeri şi bombăni:

— Vapoare! Eh! vorbim şi noi aşa! Halal de ele! Şi apoi, la ce folosesc, stau şi vă întreb?

— Să avem iertare, domnule, l-am întrerupt eu politicos: vapoarele sunt tot ce s-a descoperit până în prezent mai potrivit pentru a umbla pe apă.

— Ba să mă ierţi dumneata! răspunse domnul în vârstă. Eu am găsit ceva mai potrivit, eu ăsta care-ţi vorbesc!

— Mai potrivit ca vapoarele?… pentru a umbla pe apă?

— Da, domnule, pentru a umbla pe apă!

— Asta-i bună!… Nu-s curios din fire, dar tare aş vrea să ştiu…

— Nu depinde decât de dumneata, domnule. Dacă îmi faci onoarea să vii până la mine, vei asista la nişte experienţe ciudate.

Şi-mi întinse cartea lui de vizită: *Ducele de Pauvrelieu*, *castelul Pauvrelieu, lângă Salbec-en-Auge*.

Îmi fusese deseori semnalat acest bătrân gentilom drept un trăsnit şi jumătate, dar mă aflam pentru prima oară în faţa lui.

Nici prin gând nu mi-a trecut, cum bănuiţi desigur, să pierd prilejul de a da curs ispititoarei sale invitaţii.

Domeniul Pauvrelieu, ca toate domeniile aparţinând unor oameni stăpâniţi de-o idee fixă, e un domeniu tare părăginit.

Iarba creşte în mijlocul aleilor, iar bătrânii arbori seculari n-ar avea nimic de pierdut dacă ar fi tunşi la intervale de timp mai scurte.

… Ajunsesem în fundul parcului în faţa unei suprafeţe plane destul de mari, a cărei natură nu mi-am putut-o explica de la început.

Un imens manej, ai fi zis, un manej în aer liber şi acoperit cu un strat gros de rumeguş.

— Ce-i asta, după părerea dumitale? mă întrebă brusc gazda mea… Nu te mai căzni, că tot n-o să reuşeşti: e un iaz.

— Un iaz?… Un iaz fără apă, deci.

— Dimpotrivă, un iaz plin cu apă, dar a cărui apă e acoperită cu un strat de plută pulverizată grosolan.

— Încep să înţeleg.

— Acest strat de plută pulverizată are o grosime de treizeci de centimetri, grosime suficientă să reziste nu numai la trecerea oamenilor, dar şi la circulaţia vehicolelor.

— Nici nu-ţi vine să crezi.

— N-ai decât să faci o probă.

Într-adevăr, am pornit-o pe pluta omului şi am constatat că nu ne scufundam de fel.

Aveai senzaţia că umbli pe-un covor elastic, pe-o saltea de cauciuc, şi nu te scufundai.

Ducele de Pauvrelieu încalecă pe-o veche tricicletă şi făcu câteva ture pe suprafaţa apei.

Acelaşi rezultat.

— Ei, spuse bătrânul, triumfal, te-ai convins acum?… Căci ce e valabil pe-un iaz, nimic nu împiedică sâ se realizeze în stil mare pe ocean.

— Oh! daţi-mi voie…

— Prevăd obiecţiile dumitale şi le voi dărâma una câte una, cum ar face un trăgător dibaci cu ţintele de pe la bâlcî.

Şi, într-adevăr, afurisitul inventator mă convinse pe deplin.

Numai că, pentru a acoperi toată suprafaţa lichidă a globului, ar trebui ceva plută, măiculiţă mamă, câtă plută ar mai trebui!

Ducele a calculat că, dacă în toate ţările civilizate ar exista bunăvoinţă, dacă toţi cetăţenii din lume ar fi constrânşi să cultive plută pe pământul lor, pe marginea drumurilor, în sfârşit, peste tot pe unde poate să crească pluta, ar fi de-ajuns vreo douăzeci de ani pentru a obţine un rezultat definitiv.

Dar şi ce rezultat!

S-a zis cu marina! S-a zis cu costisitoarele şi plăpândele vapoare aflate la cheremul unei rafale de vânt sau al unei ciocniri!

Şi cale ferată directă Paris-New York (trei zile şi jumătate de drum).

Nu mai insist asupra tuturor progreselor, asupra tuturor avantajelor pe care izbânda acestei măreţe invenţii le-ar aduce omenirii.

Din păcate, Anglia nu doarme. Anglia mai puţin dispusă ca oricând să-şi neglijeze atotputernicia maritimă, Anglia egoistă şi mercantilă, într-un cuvânt gata să înăbuşe în faşă ideea splendidă şi civilizatoare a ducelui de Pauvrelieu!

POST-SCRIPTUM

Un domn care se intitulează inginer internaţional îmi trimite o scrisoare în care îi reproşează cu acreală ducelui de Pauvrelieu, autorul acestui proiect, că s-ar fi inspirat dintr-o idee de-a lui, idee pe care a expus-o odinioară în publicaţiile de specialitate.

E vorba de drumurile plutitoare, a căror amintire e încă vie (aşa afirmă inginerul internaţional) în mintea tuturor persoanelor care se ocupă serios (serios e subliniat) de progresele omenirii.

După cum arată şi numele, drumul plutitor este un şir lung de plute solide puse cap la cap şi fixate cu ajutorul unor ancore şi al unor lanţuri cu arc.

Aceste lanţuri cu arc îngăduie plutelor noastre să se desprindă unele de altele la moment, pentru a lăsa vapoarele să treacă; după care sus-numitelor plute nu le rămâne decât să se reînnădească cap la cap.

Nişte burleţi solizi *ad hoc* micşorează inconvenientele loviturilor şi frecărilor.

Inginerul internaţional afirmă că nu există ceva mai practic decât ideea lui şi, într-un post-scriptum realmente emoţionant, îmi oferă, dacă vreau să-i recomand antrepriza şi să-i procur, eu (!) sau prietenii mei, cele zece milioane necesare construirii uniii drum plutitor Calais-Douvre, îmi oferă, zic, o bună parte din beneficii.

Aviz amatorilor.

În afară de uriaşele beneficii realizate cu această afacere, domnii acţionari vor avea dreptul la un abonament gratuit pe drumurile plutitoare, pentru ei şi familiile lor.

Recunoaşteţi că e ispititor.

Mi-au mai sosit şi alte comunicări relative la acelaşi subiect.

Voi reveni asupra lor, merită oboseala.

VĂMUIALĂ MACABRĂ

Se va judeca, săptămâna viitoare, la tribunalul din Havre, un proces ciudat între un particular şi administraţia vămilor franceze, proces al cărui rezultat va preciza o problemă de drept dintre cele mai interesante.

Mă lăsaţi, nu-i aşa, să vă povestesc întâmplarea cu de-amănuntul: merită.

Luna trecută se îmbarcau, pe transatlanticul „La Champagne'' doi francezi, un francez în vârstă şi un francez tânăr.

După ce vă voi fi spus că cel bătrân era unchiul celui tânăr, mă voi considera scutit de-a mai adăuga că acesta din urmă era nepotul celui bătrân.

Amândoi compatrioţii noştri se îndreptau spre New York, de unde urmau să plece la Chicago, cu scopul de a admira firele electrice de tăiat unt ale inginerului Edison & Co.

La Chicago se plictisiră atât de cumplit printre virtuoşii şi siniştrii pisălogi presbiterieni, luterani, calvinişti etc. de acolo, încât şi-au luat repede tălpăşiţa spre New York, unde, pare-se, n-au avut nicio clipă răgaz să se plictisească în timpul *World's Fair*[81]-ului. (O figură pe cinste făcută de new yorkezi celor din Chicago.)

(Spre a ne menţine în cadrul tradiţiilor spirituale pur franceze, să-l denumim pe unchi INcarne, iar pe nepot să-l botezăm Derameau.)

La New York, unchiul Incarne, ajutat din plin de tânărul Derameau, s-a pornit pe excese şi dezmăţuri.

Să spunem lucrurilor pe nume: s-a istovit peste măsură în orgii dezgustătoare.

După vreo două săptămâni de asemenea viaţă, la care până si cei mai înrăiţi cheflii ar fi refuzat să ia parte, Incarne, vlăguit până-n măduva oaselor, a propus întoarcerea.

De loc supărat, în fond, la gândul c-o să-şi revadă pipițele din Paris, tânărul Derameau a acceptat cu dragă inimă.

După două zile de drum – ce mai tura-vura — Incarne a murit.

Deoarece căpitanul vorbea de aruncarea în mare a rămăşiţelor pământeşti ale unchiului, Derameau protestă vehement, nu atât din pietate nepotală, cât de teamă că s-ar putea vedea acuzat de a-l fi otrăvit pe respectabilul bătrân.

Ajunseră la următoarea soluţie: corpul d-lui Incarne va fi păstrat până la Havre într-un butoi de rachiu.

Toate bune şi frumoase, dar nu se afla la bord niciun butoi destul de mare ca să-l conţină pe defunct, afară de cazul că ar fi fost pus să ia o poziţie ridicolă şi prea puţin compatibilă cu măreţia morţii.

Maestrul dulgher al vasului „Bourgogne“, un băiat descurcăreţ, se oferi atunci să improvizeze un butoi excepţional pe măsura cerută.

Unde-i stinghereală nu-i plăcere,

vorba cântecului lui Charles Cros.

Totul merse strună până la Havre.

Dar când să debarce coletul funebru, se prezentă un vameş:

— Ce-i asta?

— Asta? Răspunse Derameau. E unchiul meu.

— Unchiul dumitale? Într-un butoi!

— Îţi ţii unchiul unde poţi, prietene, mai ales dacă a răposat între cer şi apă.

Între timp, însă, vameşul mirosise conţinutul.

— Că ţi-o unchi, că ţi-e mătuşă, adăugă el, trebuie să plăteşti pentru lichid.

— Mă rog!… Cât?

Atunci, un sub-brigadier se apropie şi se apucă să evalueze butoiul, după formula utilizată la vămile din Havre:

v = 1 ti [(* + (] >—d) x o, r>Gp x n*

formulă în vigoare, dacă nu mă înşel, şi la accizul din Paris.

— Face atâţia decimetri cubi; în consecinţă, aveţi de piaţă atât şi atât.

Derameau plăti, luă trenul, însoţit în continuare de sarcofagul lichid, şi-i făcu decedatului o înmormântare cum se cuvine.

Chiar în seara înmormântării, un domn se prezentă la domiciliul tânărului şi-i vorbi în felul următor:

— Domnule, sunt la curent cu nenorocirea care a dat peste dumneavoastră. Ştiu şi în ce condiţii v-aţi adus unchiul pe pământ, dacă mă pot exprima astfel. Ați plătit la vama din Le Havre atât pentru un butoi cu o capacitate de atât, nu-i aşa?

— Absolut exact.

— Ei bine, vama din Le Havre v-a tras pe sfoară. V-a pus să plătiţi conţinutul integral al butoiului, fără să scadă volumul corpului unchiului dumneavoastră.

— Ah!

— Exact aşa cum am onoarea să vă informez. Ce cubaj avea unchiul dumneavoastră?

— Vă rog să mă credeţi, domnule, că nu mi-a dat niciodată în gând să-i măsor bietului om volumul.

— Mare imprudenţă… Ce greutate avea?

— Vreo nouăzeci de kilograme.

— Dacă ar fi fost aruncat în apă, ar fi plutit?

— Cred că da.

— Bine, asta înseamnă o densitate de aproximativ unu. Avem, aşadar, un volum de nouăzeci de decimetri cubi, pe care vama din Le Havre va fi silită s-o defalce. Semnaţi-mi această procură.

— Cu plăcere, domnule.

Vama din Le Havre a refuzat să mai restituie vreun sfanţ din suma încasată.

Litigiul se judecă marţi la tribunal. Cititorii noştri vor fi ţinuţi la curent.

REVENDICARE LEGITIMĂ

Să ne mărginim, pentru azi, cu înregistrarea unei reclamaţii legitime.

N-are nevoie de comentarii, şi sunt încântat de treaba astă, căci mă văd total lipsit de aşa ceva în clipa de faţă, şi-am încheiat o convenţie cu o mare firma din Anglia care-mi interzice să mă folosesc de orice comentariu în afara celor provenind din manufacturile ei:

Dragă domnule,

Cui să adresez această aprigă reclamaţie, am şovăit îndelung între domnul Francisque Sarcey, unchiul dumneavoastră, şi dumneavoastră înşivă.

Am optat pentru dumneavoastră, din pricina numitului Simbol în care onorabilul dumneavoastră unchi ar fi putut să creadă, şi faţă de care bătrânul individ putea să aibă oarecare îndoieli.

Dacă n-aveţi ceva mai bun de făcut pentru moment, suflecaţi-vă manşetele de la pantalon şi să intrăm în miezul problemei.

(Le-aş fi recunoscător domnilor tipografi dacă ar culege cu verzale următoarele trei rânduri, pentru a

le deosebi de profesionista şi bâlbâita literatură din jur care le striveşte.)

CU CÂT E MAI CALD, CU-ATÂT MĂ VĂD SILIT SĂ MĂ COCOŢ MAI SUS ÎN TUBUL TERMOMETRELOR.

Zilele acestea, în anumite aparate cărora mi-ar fi penibil să le dau în vileag cu mai multă precizie proprietarii, am fost constrâns să ating, în plin soare şi în momentul cel mai călduros al zilei, nişte grade destul de apropiate de 45° centigrade.

Dimpotrivă, când o veni iarna, n-o să-mi rămână nimic mai bun de făcut decât să lâncezesc în străfundurile termometrelor, cu riscul să îngheţ acolo prosteşte şi la fel de lipsit de glorie ca pontonierii de la Berezina (Onoare şi Patrie!)

N-ar fi mai simplu, între noi fie zis, să răsturnăm starea de lucruri respectivă?

Cu cât ar fi mai frig, cu-atât m-aş cocoţa mai sus pe scară, ar însemna să fac şi puţină gimnastică.

Cu cât ar fi mai cald, cu-atât aş sta mai liniştit, nu prea departe de împrejurimile lui zero grade, unde aş aştepta răbdător seara, când se mai răcoreşte.

Ştiinţa n-ar avea nimic de pierdut; omenirea ar fi în câştig.

În dumneavoastră, dragă domnule, îmi pun speranţa, destul de anemic, de altfel.

Primiţi, vă rog, etc., ete., etc.

Semnat;

Mercurul din Termometre.

Îndată ce-am primit această scrisoare, m-am repezit val-vârtej la Observator, unde n-am putut lua contact decât cu un vag subaltern.

Am plecat complet descurajat.

Curaj, Mercurule din Termometre, curaj!

M.E.R. sau THE NEW AMERICAN MOTO-ELEV A TED-ROAD

Cu neputinţă să fii pretutindeni, de aceea n-am putut asista la diferitele probe automobilistico-sportive care s-au desfăşurat, în ultima vreme, în sânul bătrânei noastre Franțe mult iubite.

O amabilă invitaţie a câtorva constructori americani mă poftise la una dintre cele mai interesante manifestaţii moto din vremea noastră: *Cupa Munţilor Stâncoşi*.

De ce *Cupa Munţilor Stâncoşi* n-a produs mai multă vâlvă în presa europeană?

S-o spunem deschis, fiindcă rezultatele n-au încununat nici pe departe speranţele pe care fiecare şi le punea în această cutezătoare încercare.

Din patruzeci şi trei de maşini înscrise, au plecat, într-adevăr, toate, ceea ce e foarte frumos, dar niciuna n-a sosit, ceea ce e mai trist.

Paisprezece din ele s-au sfărâmat de pitoreştile stânci care-i dau acestui frumos lanţ de munţi numele.

Unsprezece n-au şovăit să se prăbuşească în prăpăstiile mărăcinoase şi în torenţii atât de răspândiţi prin partea locului.

Cât despre celelalte, nenorocul a făcut ca o turmă de bizoni să apară cu maximum de viteză în faţa maşinilor în momentul cel mai inoportun.

Un automobil bine pus la punct poate la rigoare să transforme subit un câine de vânătoare în carpetă pe o şosea naţională bine întreţinută; alta e situaţia însă când, în locul unui căţel credincios, se prezintă un lot de bizoni, pe care cei mai ponderaţi statisticieni îl apreciază la nu mai puţin de o sută şaptezeci de mii de capete.

Optsprezece maşini intrând într-o masă de o sută şaptezeci de mii de bizoni masculi sau femele!

E uşor de calculat pilaful definitiv rezultat din acest contact.

Am putut vizita chiar a doua zi dimineaţă locul incidentului…

Toţi bizonii dispăruţi fără a lăsa în urmă un cât de mic şontorog.

Cât priveşte maşinile, ați încercat vreodată să vă imaginaţi neantul?

Nimic! Nimic! Nimic!

Totul, material şi personal, strivit, zdrobit, făcut una cu solul preeriei, devenit la fel de neted ca o pistă de circ.

Căci o sută şaptezeci de mii de capete de bizoni reprezintă, dacă nu mă înşel, şase sute optzeci de mii de copite ale aceloraşi animale, o nimica toată, după cum vedeţi!

Toate aceste amănunte, ca să vă explic slabul entuziasm şi zelul relativ manifestat de marea

industrie constructoare de maşini a Americii în vederea unei oarecari publicităţi mondiale.

Dar a trage de-aci concluzia că voinicii noştri ar fi cât de cât descurajaţi din pricina asta, înseamnă a-i nu cunoaşte de loc.

Morala întâmplării, dimpotrivă, se desprinde cu strălucirea orbitoare a fulgerului, fiind vorba de oameni care nu cunosc jumătăţile de măsură.

Solul pământesc, hotărât lucru, nu-i bun pentru roţi… Bun cel mult pentru cai, ologi, europeni şi melci… Noi, iancheii, circulăm prin aer.

Şi s-a hotărât în unanimitate neîntârziata construire a *Moto-Elevated-Road*-ului.

Ce va fi acest M.E.R., cum au şi început să-l numească?

Denumirea însăşi ne-ar dispensa la rigoare de orice alta comentarii, dar, pentru cele câteva onorabile persoane din asistenţă care n-au idee de limba engleză, suntem de acord să furnizăm câteva explicaţii complementare, indispensabile, de altfel, pentru că nici cele mai isteţe dintre ele n-ar putea bănui ingeniosul mod prin care automobiliştii americani vor înălţa, la doisprezece metri deasupra solului patriei, miile de viaducte pe care, în curând, vor circula nenumăratele lor maşini.

Francezii care au călătorit în Statele Unite resimt, de îndată ce zăresc firele de telegraf din această ţară, o uimire lesne de înţeles, căci, în timp ce la noi aceste fire sunt grupate câte două-trei, o duzină cel mult, un ansamblu de fire se cifrează în patria Unchiului Sam la un număr infinit mai mare, mergând uneori până la o sută. Când zic fire de telegraf, înţeleg, fireşte, toate firele care servesc transmisiunilor electrice, grafice, fonice şi chiar transportului de energie.

Aceste fire sunt dispuse unele deasupra celorlalte, astfel încât ansamblul lor constituie un plan vertical.

Un plan vertical, zic, urmăriţi-mă cu atenţie.

Ori, o idee simplă, dar genială, s-a ivit în creierul unui umil spălător de automobile din Chicago.

— Dacă, făcu el propunerea, în loc ca toate aceste fire să fie dispuse în sens vertical, ar fi dispuse unele lângă altele, în plan orizontal, înmulţindu-se, evident, numărul stâlpilor?

— Unde vrei să ajungi? făcu ursuz *chief-engineer*-ul firmei.

— Vreau să ajung la următoarele: pe aceste fire metalice instalez un planşeu de ebonită, substanţă înzestrată cu dublul merit de a fi admirabilă pentru mersul maşinilor şi de-o conductibilitate electrică nulă, şi vă rog să-mi spuneţi ce motoroad mai straşnic se poate închipui!

Mai e nevoie să adaug că, impresionat de minunata idee a umilului spălător de maşini, *chief-engineer*-ul i-a cerut iertare că l-a repezit, asigurându-l de nestrămutata şi de-aci înainte inalterabila sa prietenie?

Patronul întreprinderii, om aspru de felul lui, – care în tinereţe transportase lemne pe Hudson în tovărăşia lui Washington, a mers şi mai departe: punând mâna umilului spălător de maşini în cea a fiicei sale mai mari, a rostit pe tonul celei mai sincere afecţiuni:

— Vă binecuvântez, dragii mei copii!

THE MEAT-LAND

La auzul acestei povestiri, un zâmbet de neîncredere mi-a înflorit pe buze şi mici sclipiri de băşcălie au înviorat strălucirea privirii mele.

Interlocutorul meu nu s-a arătat de fel descumpănit, ceea ce nu vă va surprinde câtuşi de puţin când veţi afla că interlocutorul meu nu era altul decât captain Cap, fost starter la Observatorul din Quebec (el dădea plecarea stelelor căzătoare).

Cap s-a mulţumit să cheme băiatul de la bar şi să comande *Two more*, modul americănesc de-a spune: *Mai adu două*, sau mai clar: *Încă un rând*.

Îl cunosc pe captain Cap mai de mult; am deseori prilejul să-l întâlnesc în acele numeroase *american bars* din vecinătatea Operei noastre naţionale şi a bisericii Madeleine: sunt obişnuit cu hiperbolele şi cu *bluff*-urile lui, dar povestea asta depăşea într-adevăr limitele permise ale farsei canadiene.

(Canadienii, copii adorabili altminteri, sunt, cum s-ar zice, gasconii transatlantici.)

Cap îmi povestea cu sânge rece că, la şase mile de Arthurville (provincia Quebec), s-ă descoperit de curând o carieră de mezeluri.

Auzisem bine şi dumneavoastră aţi citit bine: o *cariera de mezeluri*! de *meat-land* (pământ de carne), cum zic ei pe-acolo.

Am hotărât să mă lămuresc exact, şi a doua zi de dimineaţă m-am prezentat la comisariatul general al Canadei din strada Romei 10.

În lipsa d-lui Fabre, amabilul comisar, am fost primit – cu multă gentileţe, trebuie să recunosc – de fiul său Paul şi de onorabilul Maurice O' Reilly, un tânăr diplomat de mare viitor.

— *Meat-land*! protestară cei doi gentlemeni. Dar e cât se poate de serios! Cum! nu credeţi în *meat-land*?

A trebuit să-mi mărturisesc scepticismul.

Cei doi domni au binevoit să mă pună la curent cu problema şi am aflat, lucruri foarte ciudate.

În împrejurimile Arthurville-ului exista, în plină pădure virgină (pe-atunci era virgină), o râpă uriaşă în formă de circ, alcătuită din stânci abrupte şi căptuşită (asemenea Alpilor noştri) cu mii de soiuri de plante aromate, cimbrişor, levănţică, soponel, dafin ele.

Pădurea era populată de cerbi, antilope, căprioare, iepuri etc.

Numai că într-o zi foarte călduroasă şi extrem de secetoasă, pădurile acelea întinse s-au aprins şi focul s-a întins cu repeziciune în toată regiunea.

Înnebunite, bietele animale au luat-o la fugă şi au căutat adăpost împotriva flagelului.

Râpa, cu stâncile ei abrupte, dar incombustibile, era la doi paşi. Animalele se credeau salvate!

Nu puseseră la socoteală excesiva temperatură degajată de monumentalul pârjol.

Cerbi, antilope, căprioare, iepuri etc. s-au repezit cu miile acolo unde credeau că găsesc salvarea şi unde n-au dat dedt de moartea prin sufocare.

Nu numai că acest vânat a murit, dar s-a mai şi copt.

Câtă vreme temperatura n-a revenit la normal, toată această carne a fiert în sucul ei (aşa cum se

procedează cu felurite de mâncare înăbuşite).

Materiile grele: oase, coame, piei, au alunecat încet în fundul acestei uriaşe oale. Grăsimea, mai uşoară, s-a ridicat la suprafaţă, s-a sleit, alcătuind astfel un strat protector.

Pe de altă parte, micile ierburi aromate (asemenea celor din Alpii noştri) au parfumat această pastă de carne, transformând-o într-o mâncare suculentă.

Trebuie să adăugăm că un depozit de *meat-land* se va instala în curând la Paris, în vastul imobil de pe rue des Martyrs colţ cu boulevard Saint- Michel.

E în curs de înjghebare o Societate pentru exploatarea acestei substanţe unice.

Vom reveni asupra acestei afaceri.

CUMPLITA DRAMĂ DIN RUEIL

Călătoriile călesc tineretul: nu mai încape îndoială.

Mie unul, care, fără a fi un babalâc ramolit, nici vreun bebeluş nevinovat n-aş putea spune că mai sunt, îmi ajung deplasările scurte.

Aşa de pildă, mă duc uneori la Bougival, unde un Burn-Cottage, o încântătoare locuinţă de pe insulă, se află întâmplător în posesia a trei dintre prietenii mei, excelentul Andre H.., tumultuosul George B… t şi talentatul Jr. Les P… t, mai cunoscut sub pseudonimul de M… x.

În cursul uneia dintre ultimele mele călătorii, am trăit una din acele aventuri a cărei amintire, timpul, chiar de şi-ar folosi coasa în chip de radieră, tot n-ar putea-o şterge cu una cu două.

Nu mai eram decât la aproximativ un hectometru de gara Rueil (dintre toate gările de prin împrejurimi, gara în care funcţionarii au primit cea mai jalnică educaţie. Oh! ce bădărani!).

Railway-ul nostru îşi încetinise deja mersul.

Deodată răsună un ţipăt de groază, emis de-o cucoană care se afla la uşa din dreapta.

— Ce e? Ce s-a întâmplat? făcurăm noi, neliniştiţi.

— Acolo! striga cucoana. Acolo!

Grozăvia grozăviilor!

Într-o grădiniţă de lângă calea ferată, un bărbat încă tânăr atârna spânzurat de un arbore fructifer.

Culcată pe jos, chiar lingă el, o doamnă în costum de amazoană, cu un revolver în mână, tocmai îşi zburase creierii, spre a nu-i supravieţui, probabil, domnului spânzurat.

La doi paşi, pe iarbă, o femeie în pielea goală, cu burta despicată, cu maţele în vânt, cu ochii holbaţi de spaima cea de pe urmă, zăcea…

Şi apoi, alte cadavre, de toate vârstele şi de toate sexele!

Oare ce dramă cumplită se petrecuse?

Ne strângeam în pumni craniile, gata să plesnească.

Eram oare victimele vreunui coşmar înfiorător?

În mijlocul acestui măcel, un om cu înfăţişarea bestială, de-un calm desăvârşit, se plimba pufăind din pipă rotocoale groase de fum, pe care le expedia spre cerul nepăsător.

În sfârşit, trenul s-a oprit.

Am sărit nerăbdător din vagon şi am luat-o la goană spre casa sinistră, o locuinţă cochetă din cărămida aparentă pe care-o remarcasem de la început.

Am apăsat cu toată energia pe butonul soneriei.

O slujnicuţă a venit să-mi deschidă: o slujnicuţă roşcovană al cărei nas în vânt dădea în vileag o obrăznicie rară.

— Domnişoară, făcui eu gâfâind, în grădina dumneavoastră s-au petrecut nişte lucruri înspăimântătoare.

— Ce anume?

— Un domn e spânzurat de un copac,

— Da, ştiu.

—O doamnă şi-a tras un glonţ în tâmplă.

— Da, ştiu.

— O femeie goală e cu burta sfârtecată.

— Da, ştiu.

Eram înnebunit de calmul formidabil al acestei tinere creaturi roşcovane.

— Dar, domnişoară, am început eu, trebuie să mergem acolo… imediat!

— Nicio grabă… Diseară îi băgăm în casă… că s-ar putea să plouă la noapte.

Am avut răgazul să-mi mai strâng o dată craniul în pumni, deopotrivă gata să plesnească, după care am găsit cheia misterului.

…………………………………………………
……………

Proprietarul casei era un fost actor de bâlci care câştigase sume considerabile expunând crimele celebre reproduse în ceară.

Retrăgându-se din afaceri, n-a avut curajul să se despartă de subiectele lui.

Numai că, uneori, ca să evite mucegăirea, le scotea la aer.

DUMNEZEU

Începe să fie cam târziu.

Petrecerea e în toi.

Veselii comeseni sunt îmbujoraţi, zgomotoşi şi îndrăgostiţi.

Frumoasele fete, descheiate, cedează. Ochii li se închid pe jumătate, molcom, şi buzele lor, care se întredeschid, scot la iveală comori umede de purpură şi sidef.

Cupele – niciodată pline şi niciodată goale!

Cântecele îşi iau zborul, scandate de clinchetul paharelor şi de perlele cascadelor de râs ale preafrumoaselor fete.

Şi apoi, iată că străvechiul orologiu din sufragerie îşi întrerupe tic-tac-ul monoton şi bombănitor ca să scrâşnească mânios, aşa cum face ori de câte ori se pregăteşte să bată orele.

E miezul nopţii.

Cele douăsprezece bătăi răsună lent, grav, solemn, cu acel aer de reproş propriu vechilor orologii de familie. Parcă ţi-ar spune că au bătut multe ore pentru străbunii tăi dispăruţi şi că vor mai bate multe altele pentru strănepoţii tăi, când n-ai să mai fi pe lume.

Fără să-şi dea seama, veselii comeseni şi-au domolit tumultul şi frumoasele fete au încetat să râdă.

Dar Alberic, cel mai trăsnit din gaşcă, a ridicat cupa şi, cu o solemnitate comică:

— Domnilor, e miezul nopţii. A sosit clipa să negăm existenţa lui Dumnezeu.

Cioc, cioc, cioc!

Bate cineva la uşă.

— Cine e acolo?… Nu aşteptăm pe nimeni şi servitorii au fost trimişi la culcare.

Cioc, cioc, cioc!

Uşa se deschide şi apare barba mare şi argintie a unui bătrân înalt, înveşmântat într-o cămaşă lungă, albă.

—Cine eşti, emule?

Şi bătrânul răspunse cu o mare simplitate:

— Sunt Dumnezeu.

La această declaraţie, toţi tinerii se simţiră oarecum stânjeniţi; Alberic însă, care, hotărât lucru, avea mult sânge rece, reluă:

— Asta n-o să te împiedice, sper, să ciocneşti un pahar cu noi?

În nesfirşita lui bunătate, Dumnezeu a acceptat propunerea tânărului, şi în curând toată lumea s-a simţit la largul ei.

S-au pus din nou pe băut, pe râs şi pe cântat.

Zorile albastre păleau stelele când s-au gândit să se despartă.

Înainte de a-şi lua rămas bun de la gazdele sale, Dumnezeu a admis, cu multă amabilitate, că nu există.

[1] Comandă de pornire la atac cu sabia (n.t.).

[2] Prăjitură.

[3] Persoanele care binevoiesc să-şi amintească povestirea noastră de săptămâna trecută sunt scutite de lectura plicticoasei paranteze iniţiale (n.a).

[4] E vorba, do cunoscutul umorist francez Georges Moinaux, zis Courteline (1858—1920), căruia Allais îi atribuie în derâdere – aşa cum procedează şi în alte multe cazuri – o profesie inexistentă (n.t.).

[5] Pentru o înţelegere integrală a subiectului, ar fi mai bine să se consulte ultimele trei numere ale revistei *Le Sourire*, dar nu e urgent (n.a.).

[6] Echivalentul a trei mii de franci.

[7]*Francisque Sarcey* (1827—1899), critic dramatic francez, foarte popular pe vremea sa, supranumit „Unchiul”, ţintă a numeroase atacuri

pline de ironie şi sarcasm din partea lui Alphonse Allais (vezi şi prefaţa) (n.t.).

[8] E de la sine înţeles că în această diatribă nu e câtuşi de puţin vorba de câinii cititorilor noştri (n.a.).

[9] *Raoul Gineste* (1852—1914), poet şi romancier francez (n.t.).

[10] Am spus mai sus că acel coşar era piemontez. Iată aşadar cum arată unitatea italiană! (n.a.). Joc de cuvinte: savoyard însemnând, în franceză, deopotrivă coşar şi locuitor al Savoiel (n. t.).

[11] Cum a făcut Gaston Stiegler (n.a.).

[12] Cum a făcut Henri Turot (n.a.).

[13] *Sully Prudhomme* (1839—1907), poet francez-autorul cunoscutului poem Le vase brise, la care se face aluzie (n.t.).

[14] *Joseph Péladan* (1858—1918), literat francez, adept al ştiinţelor oculte (n.t.).

[15] *Paul Adam* (1862—1920), scriitor francez, autorul unor romane tumultuoase ca Forţa şi Viclenia (n.t.).

[16] Ziar în limba spaniolă (n.t.).

[17] Georges Boulanger (1837—1891), general francez, ministru de război în 1886; a încercat să dea o lovitură de stat; ameninţat cu arestarea, fuge la Bruxelles, unde se sinucide (n.t.).

[18] Grăbeşte-te încet (dicton latin).

[19] Emile Gautier (1853—1937), publicist francez (n. t).

[20] *Quod erat demonstrandum*.

[21] Georges Ohnet (1848—1918), romancier şi dramaturg francez (n.t.).

[22] Felicien Champsaur, literat francez (1853—1934), autor de romane, poezii, pantomime, balete şi piese de teatru (n.t).

[23] Antonin Proust (1832—1905), publicist şi om politic francez (n.t).

[24] Corpusculi divini, ar zice Richepin (n.a).

[25] George-Charles Huysmans (3848—3907, scriitor francez, care a evoluat de la naturalism la

misticism creştin (n.t.).

26 Ostie – pâine nedospită care serveşte la cuminicătură în cultul catolic şi luteran (n.t.).

27 D-l Jean de Bonnefon e nunţiu papal pe lângă Barul Jurnalului (strada Richelieu 300) (n.a.).

28 Material rezultat din fărâmiţarea rocilor prin acţiunea agenţilor externi; aci cu sensul de „gunoaie” (n.t.).

29 *Alma parens* (sau *Alma mater*), expresie folosită de scriitorii epocii moderne pentru a desemna Universitatea (n.t.).

30 Alexandre-Auguste Ledru-Rollin (1807—1874), avocat si om politic francez, membru al guvernului provizoriu în 1848; a fost unul din promotorii sufragiului universal (n.t.).

31 Charles Cros (1842—1883), poet şi inventator francez, unul dintre inventatorii fonografului şi al fotografiei în culori; poet plin de umor (n.t.).

32 Joc do cuvinte: *A l'abbe Trave – la betterave* (sfeclă), referitor la culoarea veşmântului purtat de cardinal (n. t.).

33 Recipient metalic pentru încălzit (n.t.).

34 Ferdinand Brunetiére (1049—1906), critic literar francez (n.t.).

35 Le cer scuze cititoarelor pentru trivialitatea întru- totul lipsită de poezie a acestui amănunt, dar când scrii, ca mine, pentru posteritate, îţi interzici pentru totdeauna dreptul să brodezi sau s-o aduci din condei. Vă rog să vedeţi în mine doar un palid sclav al adevărului (*lividus servus veritatis*).

36 Vorbe! Vorbe! Vorbe! — celebra replică a lui Hamlet (n.t.).

37 Băiat de serviciu (engl.).

38 După expresia: *N'insultez pas une femme qui tarabe* (n.t.)

39 Rog ca mica întârziere a acestei povestiri să fie atribuită zăpezii care n-a încetat să cadă din abundenţă pe traseul trenurilor de centură, cărora le-a limitat in mod ciudat regularitatea. Administraţia *Jurnalului* şi-a luat măsurile pentru

ca niciodată să nu se mai producă o asemenea neplăcere (n.a.).

40 Moş Crăciune, fă-te-ncoa, bătrâne! (engl.)

41 Raoul Ponchon (1848—1937), poet francez, membru al Academiei Goncourt din 1924 (n.t.).

42 Celebru cabaret parizian (n.t.).

43 După legendă, locul în care sălăşluiesc sufletele copiilor morţi înainte de-a fi fost botezaţi (n.t.).

44 La pământ (engl.).

45 Laurent Tailhade (1854—1919), poet francez (n.t.).

46 Omul potrivit la locul potrivit (cngl.).

47 Mecanism muzical de închidere a magazinului (engl.).

48 Uzina de aparatură muzicală automată pentru închiderea magazinelor (engl.).,

49 Vom fi deosebit de încântaţi să vă furnizăm şi alte amănunte la cerere. În plus, avem numeroase alte noutăţi interesante pe care să le supunem amabilei dumneavoastră atenţii (engl.).

50 Puvis de Chavannes (1824—1898), pictor francez născut la Lyon, autorul unor vestite fresce murale (Pantheon, Sorbona) (n.t.).

51 Antony, personaj din drama cu acelaşi nume, de Alexandre Dumas tatăl (1831), în care, după ce-şi omoară iubita, soţia unui colonel, pentru a-i salva onoarea în ochii soţului încornorat, rosteşte cuvintele: „îmi rezista, am omorât-o!''

52 Felix Faure (1811—1899), preşedinte al Republicii franceze.

53 Tristan Bernard (1866—1947), umorist, romancier şi autor dramatic francez (n.t.).

54 Aluzie la şperţurile oferite în afacerea Canalului Panama (n.t.).

55 *Francois Coppee* (1842—1908), poet francez (n.t.)

56 Rog pe domnii tipografi să nu uite majuscula S de la Salon. Altminteri, ar putea să pară o glumă (n.a.).

57 Munca silnică (engl.).

[58]*Gui Patin* (1601—1672), medic şi scriitor francez, celebru prin spiritul şi verva lui satirică (n.t.).

[59] Am fi foarte recunoscători cititorilor noştri să nu ţină seama de această ciudată afirmaţie a colaboratorului nostru foarte gripat în clipa de faţă (nota Direcţiunii) (n.a.).

[60]Toate numele proprii din această paranteză sunt fără prescurtări. Conducerea gazetei *Le Sourire* a considerat că nişte simple iniţiale sunt arhisuficiente (n.a.).

[61] Centru carbonifer în Anglia (n. t.)

[62]Dacă, din întâmplare, vreun descendent al acestui monarh, s-a considerat jignit de această apreciere, să poftească la mine. N-am dat niciodată înapoi în faţa unui Valois (n.a.).

[63]În mod absolut gratuit, le ofer serviciile pentru această mică lichidare. Rog timbrarea scrisorilor expediate (n.a.).

[64]De la zoo-animal și *angelos-mesager*.

[65] La Fontaine, Fabule, E.L.U., 1969 (trad. Aurel Tita).

[66]*Edouard-Marie Heckel* (1843—1916), naturalist francez (n.t.).

[67]Profesia de farmacist (n.t.).

[68] Jacques-Benigne Bossuet (1627—1704), prelat francez, scriitor şi orator (n.t.).

[69] Fenelon (Francois de Salignac de la Mothe) (1651— 1715), prelat şi scriitor francez (n.t.).

[70] Râu legendar – simbol al bogăţiei (n.t.).

[71] În franceză, următorul joc de cuvinte ; il ne faut pas mettre le doigt entre l'arbre et le Corse (în loc de l'ecorce) (n.t.).

[72] Jumătate-jumătate (engl.).

[73] Ostende, Namur – localităţi din Belgia (n.t.).

[74] Fapt riguros istoric (n.a.).

[75]Şi poate chiar ceva mai mult de şaizeci, de vreme ce douăsprezece pence valorează un franc şi douăzeci şi cinci de centime în moneda noastră (n.a.)

[76]Sunteţi prea tineri ea să vă puteţi aminti; dar Ira Paine era un prodigios trăgător, care acum aproape cincisprezece ani a atras tot Parisul la „Folies-Bergeres'' (n.a.).

[77] Joc de cuvinte ; *L'etonnant Ira Paine! Tire a peine* (n. t)

[78] Un braţ, ca termen marinăresc = 1,83 m (n t.).

[79]Nemrod – legendarul rege al Caldeii, pe cărei Scripuira îl numeşte „puternicul vânător al Atotputernicului'' (n.t.).

[80]Totul e bine când se sfârşeşte bine (engl.).

[81]Târg mondial (engl.)

«Allais rămâne înainte de toate un creator al comicului enormului, care mizează pe punerea în derută a gândirii sau efectelor în faţa unor afirmaţii, evenimente sau propuneri colosale, executate de obicei cu simplicitatea cea mai eficace dezarmantă. Uimirea, stupefacţia, oroarea, exasperarea sunt în acest caz reacţii care anticipă râsul; abia după depăşirea uluirii, când se realizează convenţia mistificării, se poate râde.»

MARIAN POPA